

JAARVERSLAG & JAARREKENING 2018

MEI 2019

Inhoudsopave

Hoofdstuk 1 Bestuurlijke samenvatting	3
1.1 Inleiding.....	3
1.2 Leeswijzer	5
1.3 Samenstelling van het bestuur.....	6
1.4 Financieel resultaat 2018.....	8
1.5 Voorstel.....	18
1.6 Totaal overzicht prestaties	19
Hoofdstuk 2 Programma's	20
Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	20
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	26
Programma 3 Beheer openbare ruimte	29
Programma 4 Economische zaken	33
Programma 5 Onderwijs en vrije tijd	37
Programma 6 Inkomensondersteuning.....	42
Programma 7 Sociaal domein.....	46
Programma 8 Duurzaamheid en milieu	52
Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	56
Hoofdstuk 3 Paragrafen	60
3.1 Paragraaf bedrijfsvoering	60
3.2 Paragraaf financiering.....	66
3.3 Paragraaf grondbeleid	69
3.4 Paragraaf lokale heffingen	76
3.5 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	80
3.6 Paragraaf verbonden partijen	88
3.7 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	108
Hoofdstuk 4 Jaarrekening.....	121
4.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	122
4.2 Balans per 31 december 2018.....	126
4.3 Toelichting op de balans	128
4.4 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.....	136
4.5 Verschil verklaring per programma	137
Leeswijzer van de analyses	137
4.6 Incidentele baten en lasten	157
4.7 Onvoorzien.....	160
4.8 Algemene dekkingsmiddelen	161
4.9 Reserves en voorzieningen (inclusief algemene reserve vrij besteedbaar).....	162
4.10 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.....	170
4.11 EMU saldo	172
4.15 Vaststellingsbesluit	179
4.16 Controleverklaring.....	180
Hoofdstuk 5 Bijlagen	181
5.1 Bijlagen niet verplicht.....	181

Hoofdstuk 1 Bestuurlijke samenvatting

1.1 Inleiding

De jaarlijkse terugblik via de jaarrekening en -verslag laat altijd wel een aantal bijzondere gebeurtenissen zien; en 2018 vormt daar geen uitzondering op. Daar zouden we een aanzienlijke lijst van kunnen maken, maar dat gaan we niet doen. Wel waren er enkele hoogtepunten die moeten worden genoemd. De oplevering en de opening door minister Slob van De Spil in Nieuwleusen springt er uiteraard uit. Niet alleen uniek qua voorziening, maar zeker ook uniek wat betreft de manier waarop dit tot stand is gekomen. Een prachtig voorbeeld van samenwerking tussen gemeente, instellingen en inwoners. We kijken terug op een mooi proces en dito resultaat.

Ook op bestuurlijk vlak hebben zich diverse veranderingen voorgedaan. In maart vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats, die echter geen grote verschuivingen in het politieke landschap gaven; en ook het college trad ongewijzigd aan voor een nieuwe periode van vier jaar. Wat wel veranderde was de persoonlijke invulling van de burgemeesterspost. In maart 2018 kondigde burgemeester Noten zijn terugtreden aan en in november was het afscheid daar. Als herinnering aan hem en zijn verdiensten voor Dalfsen werd onlangs (maart 2019) in iedere kern een Notenboom geplant.

Er volgde een proces voor de opvolging van Han Noten, met een mooie profielschets en een spannende periode van werving en selectie van de nieuwe burgemeester. Uit een voor Overijssel recordaantal kandidaten werd Erica van Lente aan de minister voorgedragen voor benoeming, waarna in januari 2019 de installatie plaatsvond.

Al met al was het bestuurlijk gezien een bewogen jaar en als college zijn wij blij dat we vervolgens onze tanden weer in belangrijke inhoudelijke vraagstukken konden zetten.

En hoe is 2018 in financiële zin voor Dalfsen verlopen?

We begonnen het jaar op zich goed met een structureel sluitende begroting. Maar in 2018 kregen we enkele forse tegenvallers te verwerken. Met name de ontwikkelingen in de jeugdzorg noopten in het eerste halfjaar tot een stevige bijstelling van de uitgaven. Rond de zomerperiode zijn we extra en strak op de budgetten gaan zitten. Dat heeft geleid tot een tweede bestuursrapportage die met een positief saldo aan de raad kon worden aangeboden. Maar het goede gevoel daarbij was van korte duur: de ontwikkelingen bij het Rijk waren zodanig, dat de septembercirculaire roet in het eten gooide. Opnieuw werden we in financiële zin met een dikke tegenvaller geconfronteerd, waarna de prognose wederom op een tekort uitkwam.

In werkelijkheid sluit de jaarrekening 2018 met een tekort van afgerond € 500.000. Dit ligt in lijn met de uitkomst van de tweede bestuursrapportage inclusief septembercirculaire. Er hebben zich na de septembercirculaire wel een aantal mee- en tegenvallers voorgedaan. Per saldo is hiervan het financiële effect beperkt. Ons stevige weerstandsvermogen en de beheersbare risico's maken dat we het genoemde tekort prima op kunnen vangen door de inzet van reserves.

Daarbij past wel de opmerking dat er nog een substantiële onzekerheid boven 2018 hangt. En dat is (wederom) de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds. De kans is groot dat we nog te maken krijgen met een negatieve afrekening over dat jaar, die mogelijk in de papieren kan lopen. De stijging van de rijksuitgaven is in 2018 naar verwachting minder groot geweest dan waar aanvankelijk van is uitgegaan. Het gevolg daarvan is dat ook de gemeenten een lagere rijksbijdrage ontvangen, conform de systematiek van 'samen de trap op, samen de trap af'. Het probleem is dat het hier om een verwachting gaat en dat niemand kan zeggen wat de werkelijke ontwikkeling zal zijn (behalve dat er een tegenvaller wordt verwacht). Zoals het nu lijkt ontstaat hier meer zekerheid over via de meicirculaire. Wij volgen de ontwikkelingen op de voet en zullen de raad informeren zodra het mogelijk is. Dit risico is ook meegenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

Wij sluiten niet uit dat met een blik in de achteruitkijkspiegel 2018 in financieel opzicht wel eens als een markant keerpunt kan worden gezien. Vooral de uitgaven binnen het sociaal domein zullen daarin bepalend zijn. Hoewel Dalfsen, zoals het zich nu laat aanzien, nog niet in het rijtje staat van gemeenten waar de grootste klappen vallen, werpen de ontwikkelingen die in 2018 zichtbaar zijn geworden hun schaduw al wel vooruit en is er alle reden om met enige zorg de toekomst tegemoet te zien. Om die reden zijn wij in 2018 begonnen om de uitgaven in het sociaal domein grondig te analyseren en te kijken aan welke knoppen we kunnen draaien om die uitgaven beheersbaar te houden. Immers, we staan ook nog voor andere uitdagingen die een beroep zullen doen op inzet van schaarse middelen. We hoeven daarin alleen maar te verwijzen naar het IBP (Inter Bestuurlijk Programma) waarin het rijk, de provincies en gemeenten in 2018 gezamenlijk de thema's hebben benoemd die nadrukkelijk om bestuurlijke en maatschappelijke aandacht vragen. en daarnaast hebben we uiteraard ook nog onze lokale prioriteiten en uitdagingen die zijn verwoord in de 'kleurrijke kubus' en het bestuursprogramma.

In de aanpak van al die vraagstukken, maar ook in het op peil houden van onze dienstverlening, zijn we afhankelijk van de kwaliteit van de ambtelijke organisatie. Het college is content met de extra middelen die de gemeenteraad in 2018 beschikbaar heeft gesteld om enkele van de grootste noden in de organisatie aan te pakken. Maar daarmee zijn we er nog niet. Vooral op het gebied van de automatisering en de kwaliteit en capaciteit van de ambtelijke organisatie, zal nog een tandje bij moeten worden geschakeld. Net als in het bedrijfsleven, de zorg en het onderwijs, hebben we in 2018 ook in het publieke domein de concurrentie om goede arbeidskrachten binnen te halen zien toenemen; en we verwachten dat die tendens zich in de komende jaren voort zal zetten.

Zwartkijken is niet wat u van dit college gewend bent; en dat gaat ook nu niet gebeuren. In de basis staan wij er goed voor. Daar hoort echter wel aandacht voor risico's en bedreigingen bij en die zullen wij samen met uw raad onder ogen moeten zien en pro-actief van een aanpak voorzien. 2018 was een boeiend jaar en van 2019 verwachten we niet veel anders.

1.2 Leeswijzer

In deze leeswijzer beschrijven wij voor u de opbouw van de jaarrekening 2018.

Hoofdstuk 1:

De bestuurlijke samenvatting. Hierin wordt op hoofdlijnen het resultaat over 2018 verklaard en de beleidsmatige verantwoording gegeven.

Hoofdstuk 2:

Per programma wordt aangegeven welke prestaties we hebben gerealiseerd en welke niet. Wanneer er nog acties uit de jaarrekening 2017 open stonden dan wordt hier een update over gegeven.

Net als in de 1ste en 2de bestuursrapportage maken we ook bij de jaarrekening gebruik van het stoplichtmodel.

- prestatie is volledig gerealiseerd. Deze prestaties worden niet nader toegelicht
- prestatie is niet of gedeeltelijk gerealiseerd. Deze prestaties zijn voorzien van een toelichting.

Aangezien het hier over de finale beoordeling van de realisatie van prestaties over 2018 gaat, is oranje komen te vervallen. Voor een prestatie die in enkele jaren gerealiseerd wordt, komt het voor dat deze nog niet is afgerond, maar voor het jaar 2018 wel gerealiseerd (dus groen) is.

Onder het kopje 'Wat heeft het gekost?' wordt een tabel gepresenteerd met de financiële resultaten over het jaar 2018. In paragraaf 4.7 geven we een uitgebreide verschillenanalyse per programma vergezeld door verschillende financiële tabellen en grafieken. Doordat we werken met afrondingen op 1.000-tallen kunnen zich geringe afrondingsverschillen voordoen.

Per programma worden ook de verplichte kengetallen opgenomen. Hierbij worden de meest recente gegevens opgenomen die via www.Waarstaatjegemeente worden gepubliceerd.

Hoofdstuk 3:

De paragrafen uit hoofdstuk 3 zijn voorgeschreven in het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies' (BBV). Deze paragrafen bevatten een dwarsdoorsnede door alle programma's van het jaarverslag, waarbij er wordt ingegaan op de relevante beleids- en beheeraspecten. Er wordt aangesloten bij de opzet van de paragrafen in de programmabegroting 2018 - 2021.

Hoofdstuk 4:

Dit hoofdstuk bevat de jaarrekening 2018 en bestaat uit de balans, een overzicht baten en lasten, een overzicht van de reserves en voorzieningen, analyses, incidentele baten en lasten, overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld, onvoorzien en algemene dekkingsmiddelen. Dit alles, waar nodig, aangevuld met een toelichting. Het onderdeel jaarrekening is het document waarop de accountant toetst en wordt gecompliceerd door het toevoegen van het vaststellingsbesluit. De controleverklaring van de accountant wordt u separaat toegezonden.

Conform het BBV vindt een vergelijking plaats tussen de begroting en de jaarrekening. Het verschil tussen beide wordt voor een beter inzicht ingedeeld naar de volgende componenten:

- het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten;
- reservemutaties;
- gerealiseerd resultaat.

Op basis van deze vergelijking komen de verschillen per taakveld naar voren.

Het gerealiseerde resultaat (dus na verrekening met eventuele reserves) is in feite het 'echte' saldo van een programma. Om vooral op hoofdlijnen te rapporteren en een scala aan toelichtingen te voorkomen, is er voor gekozen per taakveld alleen de verschillen groter dan € 25.000 van een verklaring te voorzien. Dit heeft als gevolg dat de verklaring niet aansluit bij het totaal van de afwijking.

Hoofdstuk 5:

In het laatste hoofdstuk zijn tenslotte de verplichte en niet verplichte bijlagen opgenomen. De bijlagen bestaan onder andere uit Single information Single audit (SiSa), de kerngegevens en Investeren met Gemeenten.

1.3 Samenstelling van het bestuur

In 2018 is de samenstelling van het college en de raad veranderd. In deze jaarrekening is uitgegaan van de nieuwe samenstelling van beide bestuursorganen.

De gemeenteraad heeft in de gemeente Dalfsen 21 leden. Het college bestaat uit de burgemeester, mevrouw E. van Lente en drie wethouders, de heer R.W.J. van Leeuwen, de heer A. Schuurman en de heer J.W. Uitslag. De gemeentesecretaris/algemeen directeur, de heer J.H.J. Berends is bij de vergaderingen van B&W aanwezig als secretaris en adviseur.

Het college vergadert iedere week op dinsdag. Ieder lid van B&W is verantwoordelijk voor een aantal specifieke beleidsterreinen (portefeuilles) van de gemeente.

Portefeuilleverdeling college van B&W

Burgemeester drs. E. van Lente

Kabinet en representatie, Dienstverlening, Algemene bestuurlijke aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Rampenbestrijding, Bestuurszaken en communicatie, Privaatrechtelijke en juridische zaken, Personeel en organisatie, Strategische beleidsvorming, Burgerzaken, Internationale aangelegenheden.

Intergemeentelijke samenwerking, Bestuurlijke vernieuwing, Facilitaire zaken, Informatievoorziening en automatisering, Project Waterfront (in samenwerking met wethouder Van Leeuwen).

Wethouder/locoburgemeester drs. R.W.J. van Leeuwen

Financiën, Planning en control, Werkgelegenheid en participatie, Waterbeleid en Waterschap, Klimaatadaptatie, Onderhoud en beheer openbare ruimte (groen en grijs), Grondexploitaties, Bedrijventerreinen, Structuurvisies, Energiebedrijven, Werkvoorzieningschappen (Larcom), Verkeer en vervoer, Project Waterfront (coördinerend; in samenwerking met burgemeester Erica van Lente), Project centrumplan Lemelerveld.

Wethouder A. Schuurman

Economische zaken, Agrarische zaken en plattelandsvernieuwing, Beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen, Milieu en duurzaamheid, Afvalbeleid, Integrale handhaving, Ruimtelijke ontwikkeling, Volkshuisvesting, Monumenten, Archeologie en Centrumplan/Centrumvisie Dalfsen.

Wethouder drs. J.W. Uitslag

Welzijn, Jeugd(hulp), Gehandicaptenbeleid, WMO, Sport, Sportaccommodaties (beheer), Cultuur, Maatschappelijk werk, Volksgezondheid, Recreatie en toerisme, Onderwijs en educatie, Coördinatie beleid kernen, Project Ruimte voor de Vecht.

Samenstelling gemeenteraad

De gemeenteraad van Dalfsen heeft de volgende zetelverdeling:

Zetelverdeling	2014 - 2018	2018-2022
Gemeentebelangen	9	9
CDA	6	5
ChristenUnie	3	3
Partij van de Arbeid	1	2
D66	1	1
VVD	1	1
Totaal	21	21

Griffier

J. Leegwater

Gemeentebelangen

J.G.J. Ramaker, J.G. Ellenbroek, I.G.J. Haarman, G.M.M. Jutten, H.G. Kappert, H.A.J. Kleine Koerkamp, J.W. van Lenthe, H. W. Pessink en J.B. Upper.

CDA

A.J. Ramerman, W. Massier, E. Ruitenbergh, R.H. Kouwen en J. Schiphorst-Kijk in de Vegte.

Christen Unie

L.M. Nijkamp, H. Lassche-Visscher en M.V. Veldman.

PvdA

L. Broere en J.J.A. Eilert-Helbrink.

D66

B.H.M. Schrijver.

VVD

G.J. Veldhuis.

1.4 Financieel resultaat 2018

De jaarrekening 2018 sluit met een negatief saldo van € 503.000.

De begroting 2018 is vastgesteld met een structureel sluitend saldo. Na verwerking van incidentele posten start de begroting met een gering negatief saldo van € 71.000. Door de financiële wijzigingen uit de bestuursrapportages 2018 en de circulaire gemeentefonds komt de begroting na deze wijzigingen uit op een negatief saldo van € 493.000.

In de volgende tabel is het verloop van het saldo in hoofdlijnen weergegeven.

Financieel verloop begroting in hoofdlijnen	2018
Saldo programmabegroting 2018	-71.000
Gemeentefonds septembercirculaire 2017	82.000
1ste bestuursrapportage 2018	-1.138.000
Gemeentefonds meicirculaire 2018	815.000
2de bestuursrapportage 2018	489.000
Gemeentefonds septembercirculaire 2018	-670.000
Verwacht saldo jaarrekening	-493.000

(bedragen in euro's, - = nadeel)

Het verwachte saldo van € 493.000 negatief is door een aantal mee- en tegenvallers in het laatste kwartaal uitgekomen op een negatief resultaat van € 503.000. Een tegenvaller ten opzichte van de verwachting van € 10.000.

Het totale resultaat ad € 503.000 wijkt 0,75% af van de begrotingsomvang van afgerond € 66 miljoen.

In de tabel hieronder wordt de toename van € 10.000 op hoofdlijnen verklaard. Daarbij is uitgegaan van de belangrijkste mutaties die invloed op het saldo hebben. Dit houdt in dat afwijkingen die via de reserves lopen niet in het overzicht zijn opgenomen.

Progr.	Belangrijkste verschillen	Bedrag
1	Gemeentefonds	210.000
3	Beheer openbare ruimte	200.000
6	Inkomensregelingen	80.000
7	Sociaal domein	-750.000
8	Duurzaamheid	235.000
9	Ruimtelijke ordening	- 60.000
	Andere afwijkingen in de programma's	75.000
	Totaal	-10.000

Hieronder volgt een toelichting op deze posten. Voor een uitgebreidere specificatie en toelichting op de afwijkingen wordt verwezen naar paragraaf 4.7 van de jaarrekening.

Gemeentefonds

Voordeel 210.000

Na ontvangst van de septembercirculaire hebben wij de aanpassing in verband met de lagere bijdrage van het Rijk (trap op en trap af) verwerkt in de begroting. Daarbij konden wij nog geen rekening houden met de bijstelling van de maatstaven. Bijstelling van die maatstaven over de voorgaande jaren heeft een positief effect op de jaarrekening van € 125.000. Voor 2018 is het positief effect bijna € 90.000. Er is een reële kans dat over 2018 nog een nabetaling plaats zal vinden in verband met lagere uitgaven door het Rijk in 2018. Aangegeven is dat bij ontvangst van de mei circulaire 2019 hier meer duidelijkheid over komt. Van dit risico is melding gemaakt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Beheer openbare ruimte

Voordeel 200.000

Voor 2018 was onderhoud gepland aan de Jagtclusterallee. In verband met de herinrichting is het geplande onderhoud niet uitgevoerd wat leidt tot een voordeel in 2018.

Verder was het de bedoeling dit onderhoudsbudget in te zetten ter gedeeltelijke dekking van de kosten van de herinrichting. Door een recente BBV wijziging is dit niet meer toegestaan en zijn de kosten van de herinrichting volledig op afschrijving gezet, wat betekent dat de middelen die wij gepland hadden voor onderhoud kunnen vrijvallen.

Een ander voordeel dat zichtbaar is in deze jaarrekening komt van openbare verlichting, waar geplande werkzaamheden door de aannemer niet zijn uitgevoerd. Voorgesteld is dit over te hevelen. Nadelen bij het beheer van de openbare ruimte betreffen hogere kosten bij groen door langdurige droogte deze zomer en meer kosten op tractie door hogere exploitatiekosten (brandstof en verzekeringen).

Inkomensregelingen

Voordeel 80.000

Uitkeringen levensonderhoud, waarbij verwacht wordt dat cliënten op termijn over vermogen gaan beschikken, worden verstrekt als leenbijstand en verantwoord in de bijzondere bijstand. Indien het verwachte vermogen daadwerkelijk vrijkomt (bijvoorbeeld door ontvangst van een erfenis of verkoop woning) wordt de verstrekte uitkering op grond van de Participatiewet met deze opbrengst verrekend. In 2018 heeft deze situatie zich bij enkele cliënten voorgedaan.

Sociaal Domein

Nadeel 750.000

Het sociaal domein laat een fors nadeel zien. In dit nadeel is een incidenteel voordeel verwerkt van € 500.000. Dit voordeel betreft de vrijval van middelen voor beschermd wonen van de centrum gemeente. De vraag naar zorg en duurdere zorg neemt toe. Dit is met name zichtbaar bij Jeugd (€ 700.000), de verstrekkingen en begeleiding bij de Wmo (€ 400.000) en de participatie (€ 300.000). Per saldo een totaal nadeel van € 1.400.000. Extra inzet bij de toegang naar zorg in verband met herindicering heeft geleid tot een nadeel van € 100.000 op de apparaatslasten. Voordelen in het sociaal domein zijn zichtbaar op volksgezondheid en samenkracht burgerparticipatie € 300.000.

Duurzaamheid

Voordeel 235.000

Door landelijke ontwikkelingen, werkdruk bij aannemers en vrijwilligers en langere voorbereidingstijden zijn de geplande werkzaamheden voor de volgende projecten/acties vertraagd: energieonderzoek, duurzame dorpen, asbestaanpak en energie neutraal bouwen. Voor deze onderwerpen is budgetoverheveling aangevraagd zodat de werkzaamheden alsnog in 2019 uitgevoerd kunnen worden.

Ruimtelijke ordening

Nadeel 60.000

Door meer ruimtelijke initiatieven zijn er extra kosten gemaakt voor inhuur van personeel. Hier tegenover staat dat er meer leges worden ontvangen. Daarnaast zijn door het vestigen van o.a. wet voorkeursrecht gemeenten extra kosten gemaakt die van tevoren niet bekend waren.

Andere afwijkingen per saldo

Voordeel 75.000

Andere afwijkingen op verschillende programma's.

Investerings

Naast de afwijkingen in de programma's zien we ook afwijkingen binnen de investeringen. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we u naar paragraaf 5.2.2 en paragraaf 5.2.3.

	Begroting 2018	Begroting 2018	Realisatie 2018	Verschied Begroting
	Begrotingsboek	Na wijzigingen		(Na wijz.) - Realisatie
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Bestuur/onderst/alg.dek.middel	18.541	17.870	18.197	328
Openbare orde en veiligheid	-1.969	-2.095	-2.068	26
Beheer openbare ruimte	-5.202	-4.965	-4.692	273
Economische zaken	-63	-88	232	320
Onderwijs en vrije tijd	-4.354	-5.138	-5.103	34
Inkomensondersteuning	-1.443	-2.094	-1.918	176
Sociaal domein	-6.586	-7.061	-7.774	-713
Duurzaamheid en milieu	-260	-475	-176	299
Ruimtelijke ordening en VHV	-904	-1.109	-623	486
Saldo van baten en lasten	-2.241	-5.155	-3.925	1.229
Stortingen in reserves	-20	-241	-1.331	-1.090
Onttrekkingen aan reserves	2.189	4.903	4.753	-149
Resultaat	-71	-493	-503	-10

Bedragen x €
1.000

1.4.1 Het jaarrekeningresultaat

Het saldo van baten en lasten komt uit op € 3.925.000 negatief. Na de stortingen in- en de onttrekkingen aan de reserves komt het resultaat uit op € 503.000 negatief.

In paragraaf 4.5 van de jaarrekening kunt u lezen waarvoor de stortingen in- en onttrekkingen aan de reserves zijn ingezet.

De niet volledig gerealiseerde budgetten geven een voordeel van € 341.500. In het vervolg van deze paragraaf wordt een toelichting gegeven. Wanneer alle budgetten in 2018 waren gerealiseerd was het resultaat op € 844.500 negatief uitgekomen (€ -503.000 - € 341.500).

1.4.2 Resultaten grondexploitatie

Via de Meerjarenprognose Grondexploitaties 2019 (MPG 2019) is de raad geïnformeerd over de geactualiseerde grondexploitaties. De marktomstandigheden zijn positief te noemen, ook in Dalfsen is dit zichtbaar.

Marktomstandigheden woningmarkt blijven goed

In de markt is zichtbaar dat er nog steeds vraag is naar woningbouw kavels, er zijn in 2018 succesvolle uitgiften geweest in o.a. Oosterdalfsen. Net zoals vorig jaar is zichtbaar dat het proces tot werkelijke overdracht van de grond veel tijd in beslag neemt. In 2018 zien we ook dat gegadigden hun optie tot aankoop terug geven aan de gemeente. Een oorzaak hiervan kan gevonden worden in de sterk stijgende bouwkosten.

Toename in verkoop bedrijfslocaties

Voor de industrielocaties zien we ook een sterke toename van de vraag. We zien dit terug in het aantal verkopen, niet alleen in het aantal verkopen in 2018 (waar de gepasseerde ha uitkomt op 1,4 ha (begroot 1,3 ha), maar met name doordat een aantal verkopen die eind 2018 zijn getekend en in 2019 daadwerkelijke zijn gepasseerd. De financiële effecten hiervan zien we vooral terug in 2019. In de MPG 2019 is dit wel zichtbaar doordat de programmering korter is geworden.

In 2018 is een (tussentijdse) winst gerealiseerd van € 0,85 mln.

Jaarlijks wordt op basis van het percentage van de voortgang van de grondexploitaties beoordeeld of op de grondexploitaties een tussentijdse winst gerealiseerd moet worden. De resultaten vanuit de MPG 2019 laat een positief beeld zien. In 2018 is per saldo een tussentijdse winst gerealiseerd van € 857.000. In 2018 is de grondexploitatie Parallelweg afgesloten.

Vrijval € 1,3 mln. naar algemene reserve vrij besteedbaar

De resultaten van de grondexploitaties zijn toegevoegd aan de algemene reserve grondexploitatie, hiermee komt de totale reserve op een saldo van € 3.570.000. Op basis van de opgestelde risico-inventarisatie is een risicobuffer van € 2.311.000 benodigd. Door de verbeterde posities in de grondexploitaties zijn de risico's afgenomen. Vanuit de algemene reserve grondexploitatie kan een bedrag van € 1.259.000 vrijvallen ten gunste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

1.4.3 Voorstel tot vrijval en opheffen reserves (claims)

Vrijval

Alle reserves zijn bij het opstellen van de jaarrekening geanalyseerd. Een aantal claims kunnen vrijvallen, omdat de prestatie voordeliger is gerealiseerd. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

De specificatie hiervan is opgenomen onder paragraaf 4.5 Reserves en voorzieningen.

Voorstel tot vrijval naar ARVB	Bedrag
Algemene reserve reeds bestemd (ARRB) - zie spec par 4.5	291.569
Reserve milieu - restant saldo	9.644
Reserve grote projecten - restant saldo	220.795
Totaal	522.008

Opheffen reserves per 31 december 2018

Van een aantal reserves is de stand per 31 december 2018 nihil. Ze zijn besteed conform de doelstelling. Voorgesteld wordt om deze reserves op te heffen. Het betreft :

1. Reserve Kapitaallasten gemeentehuis meubilair
2. Reserve Kapitaallasten gemeentehuis installaties/inventaris
3. Reserve sociaal domein reeds bestemd

1.4.4 Voorstellen tot budgetoverheveling

Onderstaande prestaties zijn in 2018 niet of niet volledig gerealiseerd. Hieronder staan twee tabellen opgenomen. De bedragen in de eerste tabel zijn door ons al geaccordeerd voor budgetoverheveling conform de financiële verordening. Wij vragen u nu om deze te bekrachtigen. De bedragen in de tweede tabel zijn nog niet door ons geaccordeerd omdat deze niet voldoen aan de voorwaarden die gesteld worden aan budgetoverheveling in de financiële verordening. Eén van deze budgetten is namelijk al vorig jaar overgeheveld en één budget betreft een structureel budget. De redenen dat toch voorgesteld wordt deze budgetten over te hevelen staan genoemd onder de tweede tabel.

Budgetoverheveling A (voldoet aan de voorwaarden)

	Omschrijving	Prog	Lasten	Baten	Reserve	Saldo
A01	Asielinstroom vergunninghouders	6	105.000	-	105.000	-
A02	Werkzaamheden ikv Bedrijfsinformatieplan	1	13.000	-	-	13.000
A03	Update Sharepoint	1	21.000	-	-	21.000
A03	Update Sharepoint	1	5.000	-	-	5.000
A04	Budget fiscalist	1	13.000	-	-	13.000
A05	Aansluiting eHerkenning en Ondernemersloket	1	10.000	-	-	10.000
A06	Omgevingswet	9	25.000	-	-	25.000
A07	Preventieve gezondheidszorg	7	40.000	-	40.000	-
A08	Transformatie sociaal domein	1	14.000	-	14.000	-
A09	Beleidsplan transformatie	7	50.000	-	-	50.000
A10	Planvorming N340	3	30.000	-	-	30.000
A11	Warmteactie	8	52.200	-	52.200	-
A12	Asbestaanpak	8	10.000	-	-	10.000
A13	Energieonderzoek	8	25.000	-	-	25.000
A14	Energiebesparen maatregelen gemeentelijke gebouwen	8	25.000	-	-	25.000
A15	Duurzame dorpen	8	69.500	-	-	69.500
A16	DNA van Dalfsen	5	71.380	-	71.380	-
A17	Haalbaarheidsonderzoek basisonderwijs Nieuwleusen	5	45.000	-	45.000	-
A18	Kunstwerk de Spil	5	70.000	-	70.000	-
A19	Buitenruimte de Spil	5	126.000	-	126.000	-
	Budgetoverheveling A		820.080	-	523.580	296.500

Voorgesteld wordt:

1. De budgetten genoemd in deze tabel over te hevelen naar 2019, 2020 en 2021;
2. (Een gedeelte van) de budgetten Asielinstroom vergunninghouders, Omgevingswet en Planvorming N340 over te hevelen naar 2020;
3. Een gedeelte van het budget Duurzame Dorpen over te hevelen naar 2021;
4. De totale budgetoverhevelingen A ad € 820.080 voor € 296.500 ten laste brengen van de algemene reserve vrij besteedbaar en voor € 523.580 te dekken ten laste van de (bestemmings)reserves waarop reeds de claim is gelegd.

Nadere toelichting:

A 01. Asielinstroom vergunninghouders

**Neutraal
Lasten € 105.000**

Algemene reserve reeds bestemd € 105.000

Volgens het uitwerkingsakkoord 'verhoogde asielinstroom vergunninghouders' is voor de vergunninghouders die in 2016 en 2017 zijn gehuisvest, een bedrag van € 4.430 per vergunninghouder overgemaakt via de gemeentefonds circulaires in 2017 en 2018. Deze middelen zijn bedoeld voor alle kosten die de gemeente maakt door de grotere instroom van vergunninghouders en in het bijzonder voor kosten voor participatie en integratie. Deze middelen waren incidenteel. De laatste inkomsten zijn in 2018 voor deze groep ontvangen. De kosten die gemaakt worden voor de groep vergunninghouders die de afgelopen jaren naar Dalfts en zijn gekomen, beperken zich echter niet tot één of twee jaar, maar spreiden zich over meerdere jaren uit. Denk aan de kosten voor re-integratie, welzijn en preventie. Bij de 2e bestuursrapportage van 2017 hebben wij reeds aangegeven dat wij de incidentele middelen die in 2017 overbleven wilden meenemen naar de jaren 2018 tot en met 2020. De extra middelen zijn meegegaan naar 2018 en in dit voorstel doen wij het verzoek de middelen over te hevelen naar 2019 en 2020 voor respectievelijk € 40.000 en € 65.000 om ook de komende jaren in te kunnen blijven zetten op de integratie en participatie van vergunninghouders.

A 02. Werkzaamheden in het kader van bedrijfsinformatieplan

Lasten € 13.000

De werkzaamheden voor het opstellen van een Bedrijfsinformatieplan zijn uitgevoerd, echter de hiermee samenhangende werkzaamheden, zoals het onderzoeken van aansluiting bij SSC-ONS voor ICT nog niet. Overgang ICT naar SCC loopt nu, bedoeling is dat er in mei een voorstel in de raad komt hiervoor. De raad is hiervan op de hoogte. Verwachting is dat in 2019 nog kosten gemaakt worden en dat de middelen daarvoor nodig zijn.

A 03. Update Sharepoint

Lasten € 26.000

De financiële middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de upgrade van Sharepoint zijn niet volledig gebruikt in 2018. Niet alle werkzaamheden zijn in 2018 voltooid mede omdat de standaard installatie van de server niet voldoende was. Deze is nu met maatwerk is ingericht en dit heeft aanzienlijk meer tijd gekost dan verwacht en de migratie zal plaatsvinden in 2019.

A 04. Budget fiscalist

Lasten € 13.000

Het incidentele budget voor de fiscalist is in 2018 nog niet volledig aangewend. Het inventariseren en prioriteren van de werkzaamheden in het kader van belastingwerkzaamheden en daaraan gerelateerde processen heeft enige tijd gekost, waardoor de uitvoering overloopt naar 2019.

A 05. Aansluiting E-herkenning en ondernemersloket

Lasten € 10.000

In 2020 is het voor ondernemers mogelijk om 90% van de gemeentelijke producten en diensten online te regelen. Hiervoor maken we gebruik van gestandaardiseerde e-formulieren van leveranciers, digitale pakketten, e-Herkenning en Berichtenbox (Antwoord voor Bedrijven). In 2019 sluiten we naar we verwachten aan op het landelijk Ondernemersloket (producten, diensten en e-formulieren voor ondernemers). De realisatie hiervan is, in tegenstelling tot de planning, niet in 2018 maar in 2019. De reden hiervan ligt in het stellen van andere prioriteiten van de landelijke overheid, waardoor we het hebben doorgeschoven naar 2019 (o.a. toegankelijkheid, invoering Gemeenschappelijke Voorziening Officiële Publicatie).

A 06. Omgevingswet **Lasten € 25.000**

De startnotitie omgevingsvisie is in eigen beheer uitgevoerd. Inzet op organisatieontwikkeling wordt als organisatie brede beweging opgepakt in plaats van alleen Omgevingswet. Hierbij is de evaluatie organisatiecultuur als basis genomen. In 2019 willen we de middelen inzetten voor: Organisatie Cultuur en Opleiding en participatie Omgevingsvisie in samenhang met Missie/Visie.

A 07. Preventieve gezondheidszorg **Neutraal**
Lasten € 40.000
Reserve sociaal domein € 40.000

Er is door de raad € 80.000 beschikbaar gesteld voor uitvoering van het lokaal (preventief) gezondheidsbeleid en alcoholmatigingsbeleid. Niet alle vooraf geplande activiteiten zijn in 2018 gerealiseerd, omdat voorbereiding en afstemming van uitvoeringen partijen meer tijd heeft gekost dan verwacht. Als gevolg daarvan zijn er eveneens minder aanvullende activiteiten uitgevoerd. Met het over te hevelen budget kan de uitvoering op een later moment plaatsvinden.

A 08. Transformatie sociaal domein **Neutraal**
Lasten € 14.000
Reserve sociaal domein € 14.000

Budget is vooraf vastgesteld op basis van verwachte uitgaven voor opleiding en ontwikkeling. Door tussentijds vertrek van de eenheidsmanager is vertraging in het proces ontstaan en daardoor ook vertraging in inkoop van opleiding en uitvoering ondersteunende activiteiten. Verzocht wordt een gedeelte van het in 2018 beschikbaar gestelde budget van € 30.000 over te hevelen.

A 09. Beleidsplan transformatie **Lasten € 50.000**

Het beleidsplan transformatie is uitgesteld naar 2019 omdat het beleidsplan in 2018 nog niet gereed was. Hiervoor zijn meerdere oorzaken waaronder personeelsverloop (coördinator beleid en eenheidsmanager), de focus op de analyse jeugdzorg en de bezinning op de vorm waarin inwoners worden betrokken.

A 10. Planvorming N340 **Lasten € 30.000**

Het verleggen van het gemeentelijk drukriool wordt in 2020 uitgevoerd. Door vertraging wordt de inhuur van externe expertise later ingezet. De vertraging komt doordat de provincie er toch voor heeft gekozen om kabels en leidingen (dus ook drukriool) niet voor de werkzaamheden te verleggen, maar gelijk met de wegwerkzaamheden mee te nemen.

A 11. Warmteactie **Neutraal**
Lasten € 52.200
Reserve milieu € 52.200

De warmteactie is afhankelijk van de deelname van woningeigenaren en verloopt langzamer dan verwacht. De hoofdredenen zijn de werkdruk bij installateurs en koudwatervrees bij de woningeigenaren. Op basis van de huidige aanvragen is het restbudget medio 2019 op.

A 12. Asbestaanpak **Lasten € 10.000**

In 2018 was budget beschikbaar van € 15.000 voor aanpak van de asbestproblematiek. Een eerste proefproject van ongeveer € 5.000 is gerealiseerd (asbestschuurtjes Dalfsen). In 2019 is een tweede proefproject gepland in Nieuw- en Oudleusen.

A 13. Energieonderzoek **Lasten € 25.000**

In 2018 was budget beschikbaar van € 25.000 voor een onderzoek naar alternatieven voor grootschalige energieopwekking voor gemeentelijke en maatschappelijke panden. Door landelijke en regionale ontwikkelingen (klimaatakkoord, warmteplannen, regionale energiestrategie) is het onderzoek, later dan gepland, onlangs gestart en wordt grotendeels in uitgevoerd in 2019.

A 14. Energiebesparende maatregelen gemeentelijke gebouwen **Lasten € 25.000**

Tot 2020 is € 140.000 beschikbaar voor energiebesparende maatregelen voor onze gemeentelijke gebouwen. Jaarlijks is rekening gehouden met een budget van € 46.000. Door uitloop van andere grote verbouwingen en werkdruk bij aannemers zijn de geplande isolatiemaatregelen voor 2018 nog niet allemaal gerealiseerd. De resterende maatregelen zijn inmiddels aanbesteed en ingepland.

A 15. Duurzame dorpen **Lasten € 69.500**
Voor de activiteiten van de Duurzame Dorpen is totaal € 300.000 subsidie beschikbaar. In het collegebesluit hierover is vastgesteld dat resterende jaarbudgetten worden overgeheveld. De reden dat het jaarbudget in 2018 niet geheel is besteed komt omdat veel projecten in de opstartfase zitten.

A 16. DNA van Dalfsen **Neutraal**
Lasten € 71.380
Algemene reserve reeds bestemd € 71.380

Het project DNA is gesplitst in 4 jaren, met een totaal budget van €375.000. In 2017 is gestart, hiervoor was € 105.000 beschikbaar. Vervolg vindt plaats in 2018 tot en met 2020.

A 17. Haalbaarheidsonderzoek basisonderwijs Nieuwleusen **Neutraal**
Lasten € 45.000
Reserve grote projecten € 45.000

Dit betreft de tweede fase van de ontwikkeling van het middengebied Nieuwleusen: haalbaarheidsonderzoek huisvesting basisonderwijs. Dit is in 2017/2018 stop gezet. Wordt in 2019/2020 opnieuw opgepakt, na vaststelling van de visie op integrale kindcentra (IKC) en in relatie tot uit te werken Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs.

A 18. Kunstwerk de Spil **Neutraal**
Lasten € 70.000
Reserve grote projecten € 70.000

De Spil is in 2018 geopend. Op dit moment wordt gewerkt aan de afwerking van de buitenruimte waarna de plaatsing van het kunstwerk zal volgen.

A 19. Buitenruimte de Spil **Neutraal**
Lasten € 126.000
Algemene Reserve reeds bestemd € 126.000

De werkzaamheden aan de buitenruimte rond De Spil zijn nog niet afgerond. Het middengebied is nog volop in ontwikkeling waardoor ook in 2019 nog de nodige werkzaamheden worden aanbesteed en uitgevoerd door diverse aannemers. Dat was ook zo voorzien in de planning. Om die reden wordt budgetoverheveling aangevraagd.

Budgetoverheveling B (voldoet niet aan de voorwaarden)

	Omschrijving	P	Lasten	Baten	Reserve	Saldo
B01	Leegstand buitengebied	9	17.000	-	17.000	-
B02	Openbare verlichting	3	45.000	-	-	45.000
	Budgetoverheveling B		62.000	-	17.000	45.000

Wij stellen voor om deze budgetten over te hevelen naar 2019 en voor € 45.000 ten laste te brengen van de algemene reserve vrij besteedbaar en voor € 17.000 ten laste van de reserve waar de claim op is gelegd.

B 01. Leegstand buitengebied**Neutraal****Lasten € 17.000****Algemene reserve reeds bestemd € 17.000**

Vanwege personele wisselingen is er in het jaar 2018 geen mogelijkheid geweest om de aanpak leegstand verder op te pakken. Hier wordt in 2019 verder aandacht aan besteed. Verder is de provincie bezig met ervencoaches. Dit zijn personen die initiatiefnemers helpen met erftransformaties van hun voormalige agrarische percelen. Dit project sluit aan bij de aanpak leegstand voor Dalfsen. Verzocht wordt het resterende bedrag over te hevelen naar 2019.

B 02. Openbare verlichting**Lasten € 45.000**

In 2018 is de aannemer, verantwoordelijk voor het uitvoeren van noodzakelijk groot onderhoud aan de openbare verlichting niet in staat gebleken de hiervoor door ons geplande werkzaamheden volledig uit te voeren (aanbesteed werk). Dit ondanks herhaaldelijke verzoeken en aanmaningen. Om die reden is op groot onderhoud openbare verlichting een bedrag overgebleven. In 2019 willen wij de nu ontstane achterstand in de onderhoudsplanning inhalen en vragen wij deze middelen over te hevelen naar 2019.

Totaal overzicht:

Omschrijving	Lasten	Baten	Reserve	Saldo
Budgetoverheveling A	820.080	-	523.580	296.500
Budgetoverheveling B	62.000	-	17.000	45.000
Totaal Budgetoverheveling	882.080	-	540.580	341.500

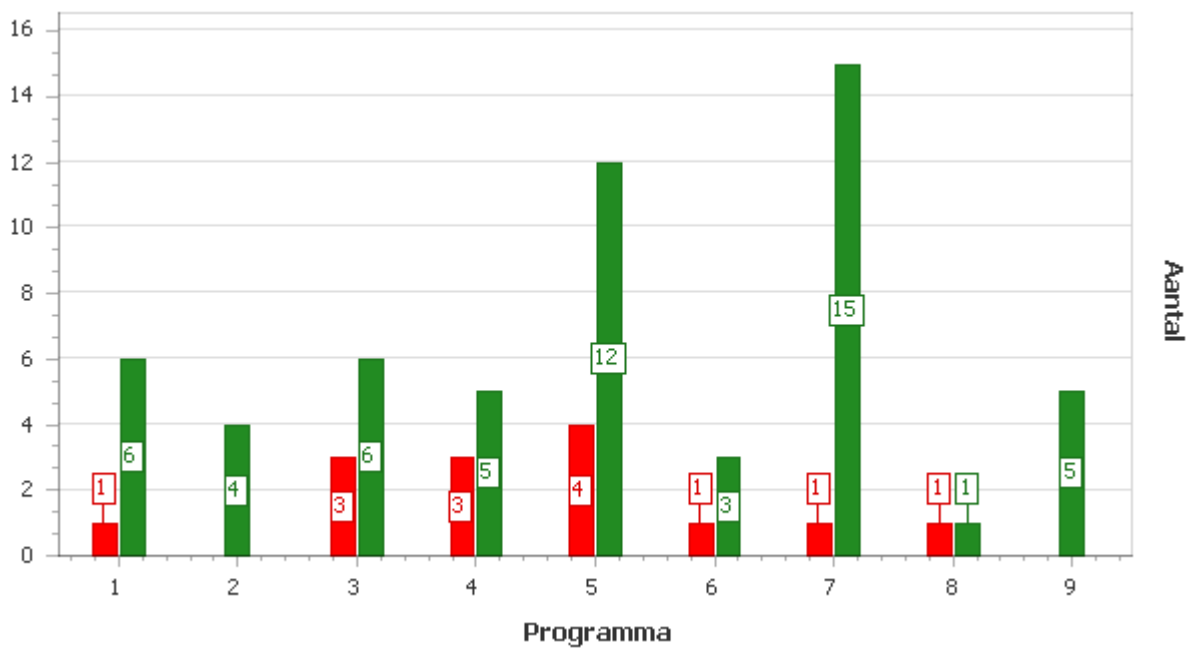
1.5 Voorstel

We komen tot het volgende voorstel:

De gemeente raad voor te stellen:

1. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen van de accountant;
2. De jaarrekening 2018 vast te stellen;
3. In het kader van budgetoverheveling:
 - a. De door het college overgehevelde budgetten van € 650.080 naar 2019, € 120.000 naar 2020 en € 50.000 naar 2021 te bekrachtigen;
 - b. Daarop aanvullend een bedrag van € 62.000 over te hevelen naar 2019;
 - c. Deze budgetoverheveling voor € 341.500 te dekken uit de algemene reserve vrij besteedbaar en voor € 540.580 uit de reserves waar een claim op is gelegd;
4. In het kader van toevoeging aan en onttrekking uit de reserves:
 - a. De algemene reserve grondexploitatie voor € 1.259.000 vrij te laten vallen;
 - b. Een bedrag van € 291.569 uit de algemene reserve reeds bestemd, € 9.644 uit de reserve milieu en € 220.795 uit de reserve grote projecten vrij te laten vallen;
 - c. Deze middelen toe te voegen aan de algemene reserve vrij besteedbaar;
5. Per 31 december 2018 de volgende reserves op te heffen:
 - Reserve kapitaallasten gemeentehuis meubilair;
 - Reserve kapitaallasten gemeentehuis installaties/inventaris;
 - Reserve sociaal domein reeds bestemd;
6. Het rekeningresultaat van € 503.136 negatief te onttrekken aan de algemene reserve vrij besteedbaar;
7. De begroting 2019-2021 te wijzigingen conform bijgevoegde begrotingswijziging.

1.6 Totaal overzicht prestaties

De conclusie is dat veel prestaties daadwerkelijk in 2018 gerealiseerd zijn. Een aantal prestaties heeft een meerjarig karakter en loopt door in 2019. Van de 71 prestaties zijn er 57 gerealiseerd. Dit betekent dus een realisatie van 80%. Nog niet (volledig) gerealiseerd zijn 14 prestaties. De afwijkingen worden in de programma's toegelicht. In de programma's gaan wij in op de prestaties.

Hoofdstuk 2 Programma's

Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving van het programma

Het programma omvat alle taken van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning en dienstverlening hierbij door de gemeentelijke organisatie. Tot dit programma behoren ook de algemene dekkingsmiddelen (inkomsten die de gemeente min of meer vrij kan besteden). In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op het gevoerde beleid op het gebied van de ondersteunende taken door de organisatie. De paragrafen Lokale heffingen en Financiering hebben ook een sterke relatie met de taakvelden van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op deze terreinen.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Taakveld
Portefeuillehouder Van Lente	Bestuur Burgerzaken Overhead (personeel, huisvesting, automatisering)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Burgerzaken (baten secretarieleges) Overhead (planning en control) Treasury OZB-woningen OZB-niet woningen Belastingen overig Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds Overige baten en lasten Vennootschapsbelasting (VpB) Economische promotie (toeristenbelasting) Resultaat van de rekening van baten en lasten Mutaties reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
-----------	---------	---------	------	---------	-----------	--------------------------

Formatie	Fte per 1.000 inwoners	peildatum: 1 januari 2018	Eigen gegevens	6,9	n.b.	n.b.
----------	------------------------	---------------------------	----------------	-----	------	------

Het betreft de formatie van de gemeente Dalfsen, dus exclusief Stichting Dalfsen Werkt. Ter vergelijking met de indicator bezetting: op peildatum 1 januari 2017 was het aantal fte per 1.000 inwoners 6,8.

Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2018	Eigen gegevens	6,6	n.b.	n.b.
-----------	------------------------	------	----------------	-----	------	------

Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Realisatie 2018	Eigen begroting	635	n.b.	n.b.
-----------------	--------------------	-----------------	-----------------	-----	------	------

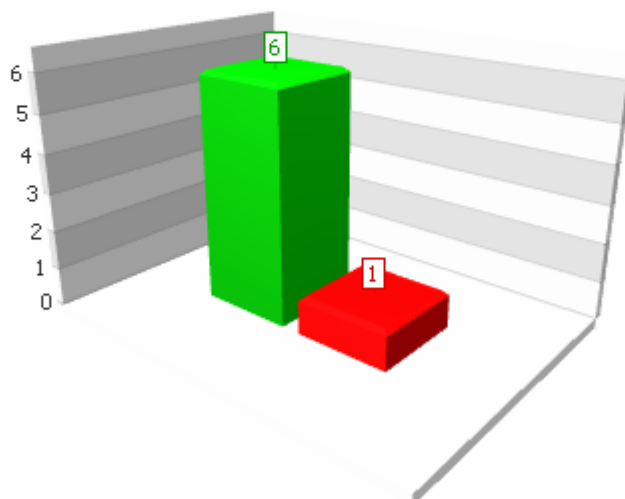
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen	Realisatie 2018	Eigen begroting	20	n.b.	n.b.
----------------	--	-----------------	-----------------	----	------	------

* Dit percentage is relatief hoog als gevolg van een verschuiving van middelen vanuit de salarispost naar de post 'personeel van derden'. Dit als gevolg van ziekteverzuim, zwangerschapsverlof, detachering van personeel, ontstane vacatures en hoge werkdruk. Voorts is een deel van de inhuur te relateren aan de extra taken die op de eenheid maatschappelijke ondersteuning zijn afgekomen (dekking uit reserve sociaal domein en de middelen beschikbaar gesteld voor het projectplan re-integratie 2017-2018).

Overhead	% van totale lasten	Realisatie 2018	Eigen begroting	12,7%	n.b.	n.b.
----------	---------------------	-----------------	-----------------	-------	------	------

Prestaties

Stand prestaties programma

Prestaties 2018	Voortgang	%	Geld
1.1 Bestuurlijke vernieuwing (voorheen communicatiebeleid)			
In het tweede kwartaal van 2018 gaan we aan de slag met bestuurlijke vernieuwing. Belangrijke vraag die aan bod komt is: "Hoe verhouden zich de huidige rollen van de gemeenteraad met de ontwikkelingen op het gebied van participatie?".	Rood	✗	50% Groen ✓
1.2 Een gezond financieel beleid voeren			
Geen nieuwe prestaties.			
1.3 Informatievoorziening			
In 2018 willen we de brieven voor het verlengen van identiteits- of reisdocumenten digitaal gaan versturen via de zogenaamde "mijn overheid berichten box". Inwoners die hebben aangegeven dat ze deze post via mijn overheid willen ontvangen, krijgen dit dan digitaal in plaats van per post.	Groen	✓	100% Groen ✓
Om goed aan te sluiten op het landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) wordt in 2018 de werkwijze en archivering van milieuzaken geïmplementeerd.	Groen	✓	100% Groen ✓
In 2018 zal de website van de gemeente overgaan naar een zogenaamde Toptaken website. Dit is een website waarbij de bezoeker snel de juiste informatie vindt en een bijbehorende taak eenvoudig kan uitvoeren.	Groen	✓	100% Groen ✓

De digitale dienstverlening via de website voor ondernemers gaan we verder uitbreiden. We maken het voor ondernemers mogelijk om met E-herkenning in te loggen op het Ondernemersplein. Ten behoeve van ondernemers zullen verschillende formulieren in gebruik worden genomen.	Groen	✓	100%	Groen	✓
---	-------	---	------	-------	---

1.4 Missie en visie "Bij Uitstek Dalfsen"

In 2018 vindt een actualisatie plaats van de missie en visie met als doel vaststelling in 2019.	Groen	✓	100%	Groen	✓
---	-------	---	------	-------	---

1.5 Informatieveiligheid

Zoals vermeld in de perspectiefnota zal worden gewerkt met een nieuwe audit systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). In 2018 zullen wij middels de paragraaf informatieveiligheid (wettelijke verplichting) in het jaarverslag over 2017 aan de gemeenteraad verantwoording afleggen over de informatieveiligheid.	Groen	✓	100%	Groen	✓
--	-------	---	------	-------	---

Toelichting afwijkingen

1.1	Bestuurlijke vernieuwing (voorheen communicatiebeleid)
Prestatie:	In het tweede kwartaal van 2018 gaan we aan de slag met bestuurlijke vernieuwing. Belangrijke vraag die aan bod komt is: "Hoe verhouden zich de huidige rollen van de gemeenteraad met de ontwikkelingen op het gebied van participatie?".
Toelichting	Het onderwerp bestuurlijke vernieuwing en de visie op de gemeentelijke dienstverlening zijn doorgeschoven naar 2019. Wel is de notitie over participatie/communicatie bij projecten vastgesteld.

Indicatoren

Bestuurlijke vernieuwing (voorheen communicatiebeleid)

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Beleidsnotitie communicatiebeleid 2017 - 2022				
In de paragraaf sturen en meten bij het communicatiebeleid 2017 - 2022 zijn indicatoren geformuleerd. Voor 2018 zijn geen specifieke indicatoren benoemd.				

Een gezond financieel beleid voeren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Financiële kengetallen				
Wij verwijzen u naar de financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.				

Informatieveiligheid

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Voldoen aan BIG	Eigen gegevens	63% (2016)	76%	80%

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)

Gemeente Dalfsen neemt deel aan GBLT. GBLT draagt zorg voor een efficiënte en effectieve heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet WOZ.

Deelnemingen

Daarnaast heeft de gemeente Dalfsen een aandelenbelang in diverse vennootschappen: BNG, Vitens, Wadinko, Enexis Holding N.V., deelnemingen opgericht naar aanleiding van verkoop Essent en Stichting administratiekantoor Dataland.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening 2017	Begroting 2018 Primitief	Begroting 2018 Na wijzigingen	Rekening 2018	Saldo 2018
Lasten	-10.900	-11.360	-12.500	-12.495	5
Baten	30.692	29.900	30.370	30.692	323
Saldo van lasten en baten	18.257	18.541	17.870	18.197	328
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	1.187	2.250	2.222	-28
Resultaat	19.801	19.728	20.120	20.420	300

Onderdeel 1A Bestuur

Uitsplitsing naar taakvelden	Bedragen x € 1.000				
	Begroting 2018 Primitief	Begroting 2018 Na wijzigingen	Rekening 2018	Saldo 2018	
A. Bestuur					
Bestuur	-1.244	-1.341	-1.341		
Burgerzaken	-824	-863	-810	53	
Saldo van lasten en baten	-2.068	-2.203	-2.151	53	
Resultaat	-2.068	-2.203	-2.151	53	

Onderdeel 1B Ondersteuning

Uitsplitsing naar taakvelden	Bedragen x € 1.000				
	Begroting 2018 Primitief	Begroting 2018 Na wijzigingen	Rekening 2018	Saldo 2018	
B. Ondersteuning					
Overhead	-7.143	-8.361	-8.366	-5	
Beheer overige gebouwen&grond	-83	-124	-99	25	
Saldo van lasten en baten	-7.226	-8.485	-8.465	20	
Mutaties reserves	1.187	2.250	2.222	-28	
Resultaat	-6.039	-6.235	-6.242	-8	

Onderdeel 1C Algemene dekkingsmiddelen

Uitsplitsing naar taakvelden	Bedragen x €			
	Begroting 2018	Begroting 2018	Rekening	Saldo
C. Algemene dekkingsmiddelen	Primitief	Na wijzigingen	2018	2018
Alg uitkering gemeentefonds	22.393	22.634	22.847	213
OZB niet-woningen	1.687	1.827	1.836	9
OZB woningen	3.098	3.158	3.173	15
Belastingen overig	158	149	151	2
Economische promotie	143	182	189	7
Treasury	599	615	616	1
Overige baten en lasten	-244	-7		7
Saldo van lasten en baten	27.834	28.558	28.813	255
Resultaat	27.834	28.558	28.813	255

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het integrale veiligheidsbeleid waarin de gemeente een regierol vervult ten opzichte van politie, justitie, ketenpartners en burgers. Samen met deze en andere partners op het gebied van veiligheid wordt aan het integrale veiligheidsbeleid uitvoering gegeven. Dit betreft zowel de sociale veiligheid (bv. jeugdoverlast, huiselijk geweld etc.) als ook de fysieke veiligheid (rampenbestrijding en crisisbeheersing, verkeersveiligheid etc.). Er wordt actief ingespeeld op nieuwe trends en ontwikkelingen in het veiligheidsdomein.

Portefeuillehouders

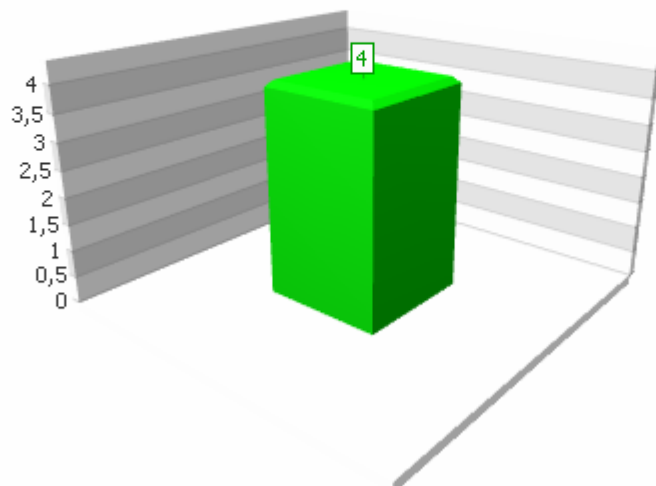
Portefeuillehouder	Taakveld
Portefeuillehouder Van Lente	Crisisbeheersing en brandweer Openbare orde en veiligheid
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutaties reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (12-17 jaar)	2017	Bureau Halt	129	131	115
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2017	CBS	0,5	2,2	1
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2017	CBS	1,2	5,1	3,7
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2017	CBS	1,5	2,9	2,3
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2017	CBS	1,9	6,3	4,8

Prestaties

Stand prestaties programma

Prestaties 2018	Voortgang	%	Geld
2.1 Doorontwikkelen team bevolkingszorg			
Wij voldoen aan de leveringsverplichting voor het team bevolkingszorg.	Groen	✓	100% Groen ✓
Wij zorgen ervoor dat de interne crisisorganisatie op orde blijft. We zorgen dat de functies bezet zijn en de betreffende medewerkers voldoende zijn opgeleid.	Groen	✓	100% Groen ✓
2.2 Integrale veiligheid			
In 2018 stellen wij voor de jaren 2019-2022 nieuw integraal veiligheidsbeleid op. Een paragraaf sturen en meten zal onderdeel uitmaken van deze beleidsnota.	Groen	✓	100% Groen ✓
2.3 Het vergroten van zelfredzaamheid inwoners			
Plaatsen van publicaties over risico's waaraan inwoners van de gemeente Dalfsen blootstaan voordat zich een incident of crisis voordoet en hen daarbij handelingsperspectieven bieden.	Groen	✓	100% Groen ✓

Indicatoren

Het vergroten van zelfredzaamheid inwoners

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Aantal publicaties over risico's en bijhorende handelinspectieven	Lokale media (KernPunten) en gemeentelijke website	6 (2015)	6	6

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland. De veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer en Ghor intensief samen met politie, gemeenten en andere ketenpartners in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Rekening Begroting 2018			Bedragen x € 1.000	
	2017	Primitief	Na wijzigingen	Rekening 2018	Saldo 2018
Lasten	-2.046	-1.995	-2.176	-2.160	15
Baten	92	26	81	92	11
Saldo van lasten en baten	-2.029	-1.969	-2.095	-2.068	26
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	17	17	0
Resultaat	-2.029	-1.969	-2.077	-2.051	26

Programma 3 Beheer openbare ruimte

Omschrijving van het programma

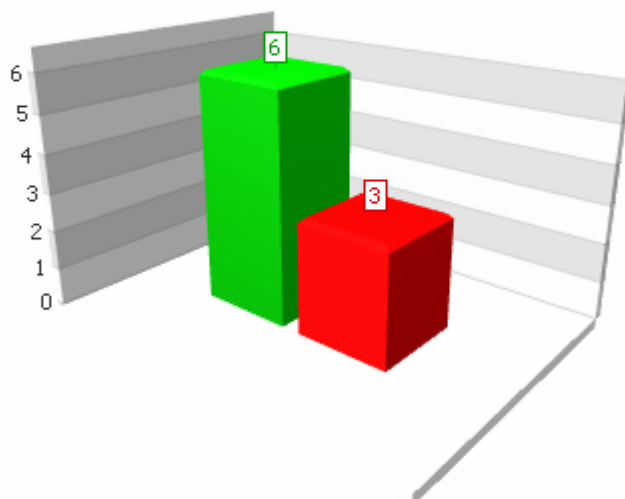
Het programma omvat het gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid (verkeersveiligheid) en de zorg voor het beheer en de aanleg van alle voorzieningen in de openbare ruimte, zoals wegen, civiele kunstwerken, openbaar groen, speelplaatsen, volkstuinten en openbare verlichting.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Taakveld
Portefeuillehouder Schuurman	Openbaar groen en (openlucht) recreatie (o.a. kinderspeelplaatsen en evenemententerreinen). Recreatieve havens (passantenhaven); Gemeentelijke gebouwen/accomodaties/terreinen. Verhardingen (wegen, pleinen, stoepen etc) Openbare verlichting Riolering Watergangen Infrastructurele kunstwerken (bruggen, duikers etc.)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Verkeer en vervoer Mutatie reserves

Prestaties

Stand prestaties programma

Prestaties 2018	Voortgang	%	Geld		
3.1 Gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid					
We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma GVVP 2016-2018 en evalueren dit programma. Vervolgens werken we aan een nieuw uitvoeringsprogramma GVVP 2019-2021.	Rood	✗	50%	Groen	✓
3.2 Verkeersveiligheid					
Planvorming verbeteren fietsroute Zwolle - Dalfsen.	Groen	✓	100%	Groen	✓
Uitwerking/advisering veiligheid rotonde Kampmansweg en schoolroutes in de kernen.	Rood	✗	75%	Groen	✓
3.3 Beheer openbare ruimte					
De gewenste onderhoudskwaliteit realiseren.	Groen	✓	100%	Groen	✓
De gewenste inrichtingskwaliteit beschrijven.	Groen	✓	100%	Groen	✓
Monitoren van de onderhoudskwaliteit.	Groen	✓	100%	Groen	✓
Monitoren van de beleving van gebruikers van de openbare ruimte (sinds 2015).	Rood	✗	0%	Groen	✓
Verder uitwerken van het participatiebeleid voor het IBOR.	Groen	✓	100%	Groen	✓
Het behoud van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau goud (sinds 2010).	Groen	✓	100%	Groen	✓

Toelichting afwijkingen

3.1	Gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid
Prestatie:	We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma GVVP 2016-2018 en evalueren dit programma. Vervolgens werken we aan een nieuw uitvoeringsprogramma GVVP 2019-2021.
Toelichting	We hebben in 2018 en eerdere jaren een deel van de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma GVVP 2016-2018 uitgevoerd of opgestart. De evaluatie vindt plaats in 2019. Ook wordt in 2019 het uitvoeringsprogramma 2019-2021 opgesteld. Er zijn meerdere redenen waar het uitvoeringsprogramma niet in zijn geheel is uitgevoerd. Onder andere voor voorbereidingen die meer tijd kosten in verband met participatie. Prioriteiten worden tussentijds bijgesteld in verband met meekoppelkansen onderhoud, bijstellen prioriteiten college en raad en uitkomsten onderzoek.
3.2	Verkeersveiligheid
Prestatie:	Uitwerking/advisering veiligheid rotonde Kampmansweg en schoolroutes in de kernen.
Toelichting	De rapportage over de schoolroutes is in 2017 afgerond. Voorgestelde maatregelen worden o.a. verwerkt in het Uitvoeringsprogramma voor GVVP 2019-2021. Het onderzoek naar de verkeersveiligheid rotonde Kampmansweg is in de raad van juni 2018 behandeld. Er vindt nadere uitwerking plaats. Resultaten daarvan leggen we medio 2019 aan de raad voor.
3.3	Beheer openbare ruimte
Prestatie:	Monitoren van de beleving van gebruikers van de openbare ruimte (sinds 2015).
Toelichting	Naast het vaststellen van de onderhoudskwaliteit op basis van de schouwsystematiek is voor de beleving van de openbare ruimte de mening van gebruikers en inwoners van belang. De burgerpeiling, voor het laatst uitgevoerd in 2015, geeft een goed globaal beeld van deze beleving van de openbare ruimte. De resultaten (beleving) worden gekoppeld aan de gemeten onderhoudskwaliteit (norm). Op basis hiervan worden de benodigde maatregelen bepaald en verder uitgewerkt. In 2009 en 2015 zijn burgerpeilingen uitgevoerd. Een tussenpoze van 6 jaar is als vrij groot ervaren. Uitgaande van een periode van 3 jaar en rekening houdend met het feit dat het in 2015 uitgevoerde onderzoek in 2016 is gepubliceerd, komen wij op 2019 als uitvoerings- en publicatiejaar voor de volgende burgerpeiling.

Indicatoren

Verkeersveiligheid

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Optimaliseren van 30 km zones, jaarlijks één project (aantal)	Eigen gegevens	-	1	1
In 2018 is zijn op de Kampmansweg verkeersplateau's aangelegd.				
Minder ongevallen (% daling)	Langjarige landelijke cijfers (Viasat)	-	1%	7%
In 2017 zijn in VIA Statistiek Ongevallen 133 ongevallen geregistreerd en in 2018 zijn er 124 geregistreerd. Dit is een daling van zo'n 7 %.				

Beheer openbare ruimte

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Groenstructuurplan (GSP)				
Eind 2018 wordt aan de raad een Groenstructuurplan (GSP) voorgelegd. Paragraaf sturen en meten maakt onderdeel uit van dit plan en zal worden vertaald binnen de P & C cyclus.				
Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm.	Schouw	100% (2016)	100%	100%

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Rekening Begroting 2018			Rekening 2018	Saldo 2018
	2017	Primitief	Na wijzigingen		
Lasten	-5.789	-5.450	-5.420	-5.179	241
Baten	487	248	455	487	32
Saldo van lasten en baten	-5.403	-5.202	-4.965	-4.692	273
Stortingen in reserves	0	-20	-241	-268	-27
Onttrekkingen aan reserves	0	327	359	314	-45
Resultaat	-5.017	-4.896	-4.847	-4.646	201

Programma 4 Economische zaken

Omschrijving van het programma

De ambitie van het economische beleid in Dalfsen is het behouden van een vitale economie die inwoners van de gemeente voldoende werkgelegenheid biedt. Daarnaast werken we in Regio Zwolle samen met overheden, bedrijven en onderwijs aan het bevorderen van onze vitale economie door in te zetten op bereikbaarheid, human capital, energie en leefbaarheid. Programma 4 omvat alle activiteiten die bijdragen aan een vitale economie en heeft betrekking op bedrijfsterreinen, bedrijfsvestigingen, ambulante handel en economische samenwerking.

Portefeuillehouders

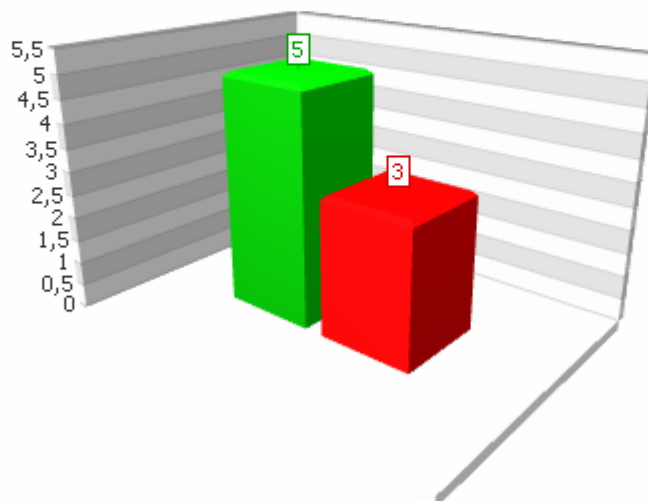
Portefeuillehouder	Taakveld
Portefeuillehouder Schuurman	Economische ontwikkeling Fysieke bedrijfsinfrastructuur (winkelgebieden)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Fysieke bedrijfsinfrastructuur (bouwgrondexploitatie bedrijfsterreinen) Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen (baten marktgeden) Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Funciemenging	%	2017	LISA*	51,3	52,4	49,4
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners (15 t/m 64 jaar)	2017	LISA	131,5	120	115,1

Prestaties

Stand prestaties programma

Prestaties 2018	Voortgang	%	Geld
4.1 Een lokale vitale economie			
Uitgeven bedrijfskavels.	Groen	✓	100% Groen ✓
Actiever participeren in de samenwerking Regio Zwolle	Groen	✓	100% Groen ✓
Participeren in verdere uitbreiding bedrijventerrein 't Febriek - gedeelte Stappenbelt.	Groen	✓	100% Groen ✓
Opstellen/actualiseren standplaatsenbeleid. Mogelijkheden/wenselijkheid toegestane branches per locatie onderzoeken en daarnaast het heroverwegen van het aantal standplaatslocaties.	Rood	✗	0% Groen ✓
We evalueren in 2018 de nota Economisch beleid 2013-2020.	Rood	✗	50% Groen ✓
4.2 Ondernemersklimaat			
Bedrijfsbezoeken door het college van B&W.	Groen	✓	100% Groen ✓
Vergaderingen ondernemersverenigingen/industriële clubs bijwonen (minimaal één wethouder vaak twee).	Groen	✓	100% Groen ✓
Bedrijvencontactavond organiseren.	Rood	✗	0% Groen ✓

Toelichting afwijkingen

4.1	Een lokale vitale economie
Prestatie:	Opstellen/actualiseren standplaatsenbeleid. Mogelijkheden/wenselijkheid toegestane branches per locatie onderzoeken en daarnaast het heroverwegen van het aantal standplaatslocaties.
Toelichting	In verband met andere prioritering van andere werkzaamheden, onder meer voor de intensieve inspanningen voor kavelverkopen bedrijventerreinen (in het bijzonder een grote kavel voor een nieuwbouwplan op De Grift voor een lokale transporteur) en behoud van werkgelegenheid (uitbreiding bedrijfspand) voor een bestaand bedrijf in de kern Dalfsen.
Prestatie:	We evalueren in 2018 de nota Economisch beleid 2013-2020.
Toelichting	Dit onderwerp is doorgeschoven en komt uiterlijk in september 2019 in de raadscommissie.
4.2	Ondernemersklimaat
Prestatie:	Bedrijvencontactavond organiseren.
Toelichting	Vanwege prioritering van andere werkzaamheden (zie ook toelichting bij 4.1) is afgezien van een bedrijvencontactavond in 2018.

Indicatoren

Een lokale vitale economie

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Werkgelegenheid	LISA	9836 (2013)	11.150	12.357 (2018)
Werkzoekenden	C.W.I. (Centrum Werk en Inkomen)	737 (2014)	760	326 (december 2018)
Uitgifte aantal ha	Eigen gegevens	0 (start 1-1-2014)	1,4	1,4 ha (2018)

Ondernemersklimaat

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Aantal bedrijfsbezoeken	Eigen gegevens	10 (2016)	10	8

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Rekening Begroting 2018		Begroting 2018	Rekening 2018	Saldo 2018
	2017	Primitief	Na wijzigingen		
Lasten	-1.144	-1.088	-1.004	-1.325	-321
Baten	1.557	1.025	916	1.557	641
Saldo van lasten en baten	69	-63	-88	232	320
Stortingen in reserves	0	0	0	-263	-263
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0
Resultaat	-55	-63	-88	-31	57

Programma 5 Onderwijs en vrije tijd

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het lokaal onderwijsbeleid waarbinnen aandacht wordt besteed aan de zorg voor onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, leerplicht, schoolbegeleiding, logopedie en volwasseneneducatie. Ook leefbaarheid en vrije tijd vallen binnen dit programma. Er wordt ingezet op goede voorzieningen in de gemeente wat de leefbaarheid bevordert. Het gaat hierbij niet alleen om fysieke voorzieningen, maar ook de kracht van de samenleving is een belangrijk uitgangspunt. Sport en sportbeleving, cultuur en ook recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers op het gebied van onderwijs en vrije tijd.

Portefeuillehouders

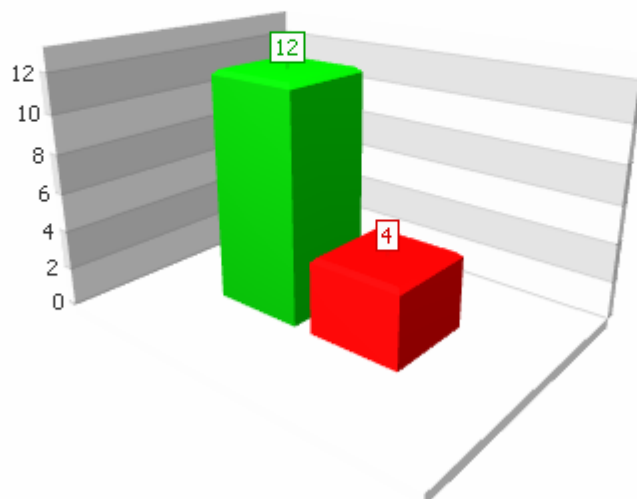
Portefeuillehouder	Taakveld
Portefeuillehouder Uitslag	Economische promotie Openbaar basisonderwijs Onderwijshuisvesting Onderwijsbeleid en leerlingzaken Sportbeleid en activering Sportaccommodaties Cultuurpresentatie, productie en participatie Recreatie en toerisme Musea Media (bibliotheek) Samenkracht en burgerparticipatie (multifunctionele accommodaties)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Voortijdige schoolverlaters (VO + MBO onderwijs)	% deelnemers	2016	DUO/Ingrado	0,7	2	1,5
% Niet-sporters	%	2016	Gezondheidsmonitor (CBS, RIVM, GGD'en)	49,3	48,7	49,1
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jr	2017	DUO/Ingrado	4,06	1,82	1,2
Het is lastig een betrouwbaar aantal per kalenderjaar aan te leveren, aangezien gegevens worden vergaard per schooljaar. Een toename is zichtbaar als gevolg van de instroom nieuwkomers. In een aantal gevallen gaat het nl. om nieuwkomers, die veelal niet starten op een school (binnen zeven dagen) per datum inschrijving gemeente.						
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 Inwoners 5-18 jr	2017	DUO/Ingrado	13,05	26,58	23,5

Prestaties

Stand prestaties programma

Prestaties 2018	Voortgang	%	Geld
5.1 Aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV)			
Nadere vormgeving van de verdergaande samenwerking leerplicht/RMC regio IJssel-Vecht.	Groen	✓	100% Groen ✓
5.2 Kulturhus De Spil Nieuwleusen			
Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek huisvesting basisonderwijs Nieuwleusen (voorstel medio 2018).	Groen	✓	n.v.t. Groen ✓
Fase 3: Realisatie van het kulturhus en een nieuwe sporthal De Schakel gecombineerd met het Agnieten College (oplevering gepland medio 2018).	Groen	✓	100% Groen ✓
Fase 4: Na positieve besluitvorming over fase 3 (bouw) is na de zomervakantie de bouwfase van De Spil gestart. De oplevering van de Spil is gepland medio 2018 en de ingebruikname vindt plaats direct na de zomervakantie 2018.	Groen	✓	100% Groen ✓
5.3 Cultuurbeleid			
17 basisscholen geven uitvoering aan het cultuureducatie programma op basis van het plan dat de school zelf in 2017 bij de gemeente ingediend heeft.	Groen	✓	100% Groen ✓

De historische Kring Dalfsen en Nijluus'n van Vrogger komen tot een selectie van verhalen uit de gemeente met bijbehorende voorwerpen als onderdeel van het erfgoedproject 'DNA van Dalfsen'	Groen	✓	100%	Groen	✓
In Lemelerveld wordt een verbeelding gerealiseerd van een van de verhalen uit de Schatkamer.	Groen	✓	100%	Groen	✓
Er worden minimaal drie initiatieven ondersteund vanuit het innovatie budget.	Groen	✓	100%	Groen	✓

5.4 Schat van Dalfsen

Met toeristische ondernemers wordt een inspiratiesessie georganiseerd over toeristische arrangementen die aansluiten bij de expositie met als aanleiding de Trechterbekers in het Drents Museum in 2019.	Rood	✗	n.v.t.	Groen	✓
--	------	---	--------	-------	---

5.5 Harmonisatie peuterspeelzaalwerk en VVE-beleid

Voor een nadere uitwerking van het VVE beleid gaan we een VVE werkplan vaststellen met uitvoerende partijen.	Groen	✓	100%	Groen	✓
--	-------	---	------	-------	---

5.6 Bibliotheek

In 2018 wordt aan de raad een nieuwe bibliotheeknotitie voorgelegd. Onderdeel van deze notitie is een paragraaf sturen en meten waarin aan de raad nieuwe indicatoren zullen worden voorgesteld.	Rood	✗	75%	Groen	✓
--	------	---	-----	-------	---

5.7 Bewegen en sport

Onderzoek kostendekkendheid en toekomstige vervanging gemeentelijke sportvelden.	Rood	✗	0%	Groen	✓
--	------	---	----	-------	---

5.8 Recreatie en toerisme (vrijtijdseconomie)

We evalueren het beleidsplan recreatie en toerisme 2011-2020. Hierbij betrekken we onder andere de uitkomst van het vitaliteitsonderzoek voor verblijfsrecreatie. Dit geldt ook voor de kansen vanuit Ruimte voor de Vecht, waarbij het huidige programma nog doorloopt tot en met 2018.	Groen	✓	100%	Groen	✓
--	-------	---	------	-------	---

5.9 Onderwijshuisvesting

Opstellen nieuw Integraal huisvestingsplan onderwijs vanaf 2019.	Rood	✗	25%	Groen	✓
--	------	---	-----	-------	---

Toelichting afwijkingen

5.4	Schat van Dalfsen
Prestatie:	Met toeristische ondernemers wordt een inspiratiesessie georganiseerd over toeristische arrangementen die aansluiten bij de expositie met als aanleiding de Trechterbekers in het Drents Museum in 2019.
Toelichting	Er komt in 2019 geen expositie in het Drents Museum over de Trechterbeker. Omdat de activiteiten van het project Schat van Dalfsen zijn afgerond, zien wij af van deze prestatie.

5.6	Bibliotheek
Prestatie:	In 2018 wordt aan de raad een nieuwe bibliotheeknotitie voorgelegd. Onderdeel van deze notitie is een paragraaf sturen en meten waarin aan de raad nieuwe indicatoren zullen worden voorgesteld.
Toelichting	De kadernota bibliotheek is opgeleverd in 2018. De bibliotheeknotitie wordt voorgelegd in juni 2019, met financiële scenario's waaronder een budgetneutraal scenario.
5.7	Bewegen en sport
Prestatie:	Onderzoek kostendekkendheid en toekomstige vervanging gemeentelijke sportvelden.
Toelichting	Geconstateerd is dat het belangrijk is om dit onderzoek te doen vanuit vastgestelde kaders door de gemeenteraad, waarbij breder gekeken wordt naar bewegen & sport. Dit maakt onderdeel uit van de gemeentelijke nota bewegen en sport, waarover in 2019 besluitvorming plaatsvindt.
5.9	Onderwijshuisvesting
Prestatie:	Opstellen nieuw Integraal huisvestingsplan onderwijs vanaf 2019.
Toelichting	In 2018 is besloten eerst een visie op Integrale Kindcentra (IKC's) op te stellen. Deze wordt in 2019 aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd. Het is logisch deze vervolgens uit te werken in het Integraal huisvestingsplan. Bovenstaande vindt in overleg en afstemming met schoolbesturen plaats

Prestaties voorgaande jaren	Voortgang	%	Geld
-----------------------------	-----------	---	------

5.4 Schat van Dalfsen

In 2017 wordt een symposium georganiseerd over de betekenis van Schat van Dalfsen in samenwerking met verschillende lokale, regionale en landelijke partners.	Groen		100%	Groen	
---	-------	---	------	-------	--

6.6 Welzijn- en sportaccommodaties

Afronding werkzaamheden middengebied Nieuwleusen: accommodatie d' Ommerdieck.	Groen		100%	Groen	
---	-------	--	------	-------	---

Indicatoren

Aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV)

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Relatief verzuim (per 1.000 leerlingen)	DUO	30 (2014)	28	18
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs)	DUO	1% (2014)	0,85%	0,67%
Absoluut verzuim (per 1.000 leerlingen)	DUO	5 (2014)	4	2
Het is lastig een betrouwbaar aantal per kalenderjaar aan te leveren, aangezien gegevens worden vergaard per schooljaar. Een toename is zichtbaar als gevolg van de instroom nieuwkomers. In een aantal gevallen gaat het nl. om nieuwkomers, die veelal niet starten op een school (binnen zeven dagen) per datum inschrijving gemeente.				

Bibliotheek

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Aantal vrijwilligers	Bibliotheek	41	50	130
Aantal leden van de bibliotheek	Bibliotheek	8.629 (2012)	> 8.629	7102

Recreatie en toerisme (vrijtijdseconomie)

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Aantal werkzame personen in de sector	LISA/Biro	802 (2012)	950	882
Aantal overnachtingen (dagrecreatie niet meetbaar)	Eigen gegevens	172.000 (2012)	168.000	189.693 (2017)
In dit aantal over 2017 zijn niet meegenomen het aantal overnachtingen van 1814 (2017) voor de haven.				

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Rekening Begroting 2018		Begroting 2018	Rekening	Saldo
	2017	Primitief	Na wijzigingen	2018	2018
Lasten	-5.232	-4.732	-5.566	-5.559	7
Baten	455	378	428	455	27
Saldo van lasten en baten	-4.702	-4.354	-5.138	-5.103	34
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	309	1.106	1.062	-44
Resultaat	-4.309	-4.045	-4.031	-4.042	-10

Bedragen x € 1.000

Programma 6 Inkomensondersteuning

Omschrijving van het programma

Het programma omvat bijstandsverlening, minimabeleid, schuldhulpverlening en vreemdelingen/inburgering nieuwkomers. Allen gericht op inkomensondersteuning.

Portefeuillehouders

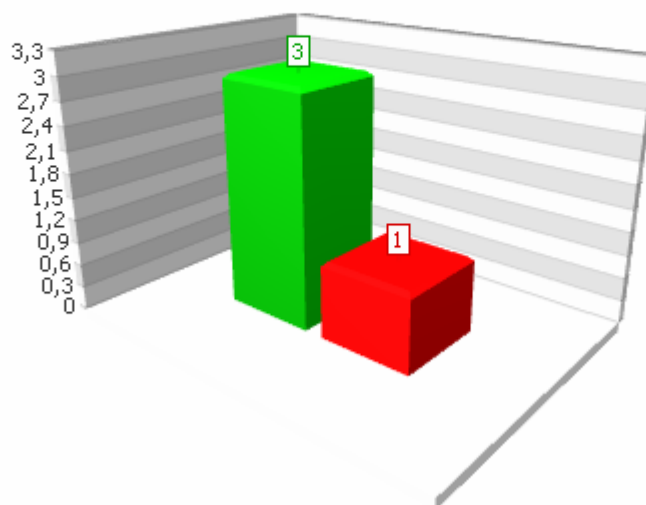
Portefeuillehouder	Taakveld
Portefeuillehouder Uitslag	Samenkracht en burgerparticipatie (vluchtelingen/vergunninghouders) Inkomensregelingen Maatwerkdienstverlening 18+
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Inkomensregelingen (kwijschelding gem. belastingen) Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Personen met een bijstandsuitkeringen	Aantal per 1.000 inwoners 18jr eo	1e hj 2018	CBS	15	40,1	26,2

Prestaties

Stand prestaties programma

Prestaties 2018	Voortgang	%	Geld
6.1 Integratie en huisvesting vergunninghouders			
(Tussentijdse) evaluatie plan van aanpak "Thuis in Dalfsen 2017-2018" en doorkijk naar 2019.	Rood	✗	50% Groen ✓
6.2 Armoedebeleid			
In 2018 wordt aan de raad een nieuw minimabeleid voorgelegd waarin aandacht is voor de verbinding tussen armoedebeleid/schuldhelpverlening/bijzondere bijstand en kindregelingen.	Groen	✓	100% Groen ✓
6.3 Participatiewet			
In 2018 wordt aan uw gemeenteraad ter besluitvorming een visie voorgelegd op inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Daarin wordt een prognose gegeven van het profiel van de verwachte instroom in de komende jaren, de mogelijkheden tot uitstroom van deze groep en wat ervoor nodig is deze uitstroom te realiseren.	Groen	✓	100% Groen ✓
Uitvoering geven aan de uitkomsten van het onderzoek op de mogelijkheden om grip te krijgen op de instroom in beschermingsbewind.	Groen	✓	100% Groen ✓

Toelichting afwijkingen

6.1	Integratie en huisvesting vergunninghouders
Prestatie:	(Tussentijdse) evaluatie plan van aanpak "Thuis in Dalfsen 2017-2018" en doorkijk naar 2019.
Toelichting	Door Windesheim wordt onderzoek uitgevoerd naar de invloed van onze werkwijze/het plan van aanpak op de (arbeids)participatie van vergunninghouders. Wij vinden het van belang deze resultaten mee te nemen in onze evaluatie. De laatste resultaten worden voor de zomervakantie 2019 opgeleverd en wij zullen de evaluatie naar verwachting in oktober 2019 aanbieden. Naar verwachting hebben wij dan ook meer zicht op de veranderingen die de aangekondigde wijzigingen in de Wet Inburgering per 2020 met zich mee brengen en kunnen wij uw raad daar nader over informeren. Wij hebben u via een notitie op het RIS inmiddels geïnformeerd over de tot nu toe bekende resultaten en relevante ontwikkelingen rondom vergunninghouders.

Indicatoren

Integratie en huisvesting vergunninghouders

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Taakstelling en realisatie te huisvesten vergunninghouders	Eigen gegevens	80% (2016)	100%	75%
In 2018 hadden wij een taakstelling van 40 en een achterstand van 20 uit voorgaande jaren. Wij hadden dus 60 statushouders te huisvesten. In 2018 hebben wij 45 statushouders gehuisvest (75%). Daarmee hebben wij wel de taakstelling van 2018 behaald, maar de achterstand slechts beperkt weg kunnen werken. Redenen hiervoor zijn een uitgestelde gezinshereniging en een groter aandeel alleenstaanden in de tweede helft van 2018. Inmiddels zijn we in de eerste helft van 2019 bezig met een inhaalslag en hebben we begin maart de taakstelling van het eerste halfjaar al behaald. Of we de achterstand dit jaar wel weg kunnen werken zal sterk afhankelijk zijn van het aantal statushouders dat aan onze gemeente gekoppeld wordt en hun samenstelling (gezinnen of alleenstaanden). De terugloop van het aantal koppelingen is overigens een landelijk probleem (o.a. door achterstanden bij het IND).				
Percentage vergunninghouders dat na zes maanden participeert	Eigen gegevens	Eerste meting volgt	75%	44%
44% van de statushouders die de eerste helft van 2018 in Dalfsen zijn gevestigd, zijn op 1 februari 2019 naast de inburgering bezig met een taalstage, vrijwilligerswerk, werktraject of opleiding. Redenen waarom veel statushouders nog niet actief zijn, zijn vaak een inburgering die pas laat gestart is of persoonlijke omstandigheden zoals ziekte. Bij de evaluatie van het plan van aanpak zullen we dieper ingaan op deze indicator. Dan bekijken we welke stappen nodig zijn om het percentage te verhogen en om te beoordelen of de doelstelling realistisch is.				

Armoedebelief

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Aantal schuldhulptrajecten	Registraties diverse organisaties	60 (2015)	65	60

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek. Het betreft een samenwerkingsverband met betrekking tot het voorkomen en het opsporen van fraude met de sociale zekerheidsregelingen die door de gemeenten worden uitgevoerd. De gemeente heeft hiertoe haar bevoegdheid, in het kader van opsporing en voorkomen van fraude op grond van de uit te voeren sociale zekerheidsregeling, overgedragen aan de gemeente Zwolle.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Rekening Begroting 2018		Begroting 2018	Rekening 2018	Saldo 2018
	2017	Primitief	Na wijzigingen		
Lasten	-5.237	-5.108	-5.819	-5.769	50
Baten	3.851	3.665	3.725	3.851	125
Saldo van lasten en baten	-1.557	-1.443	-2.094	-1.918	176
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	330	225	-105
Resultaat	-1.507	-1.443	-1.764	-1.693	71

Programma 7 Sociaal domein

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het sociale domein. Wat wetgeving betreft wordt met name gedoeld op de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet. Ook het jeugd- en jongerenwerk en het welzijnswerk zijn onderdeel van dit programma.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Taakveld
Portefeuillehouder Uitslag	Samenkracht en burgerparticipatie (o.a. eerstelijnsloket WMO en jeugd) Wijkteams (sociale kernteams) Begeleidende participatie (dagbesteding) Maatwerkvoorzieningen (WMO) Maatwerkdienstverlening 18+ Maatwerkdienstverlening 18- Geëscaleerde zorg 18+ Geëscaleerde zorg 18- Volksgezondheid (CJG)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds Begeleidende participatie (S.D.W.) Arbeidsparticipatie (reintegratie) Mutatie reserves

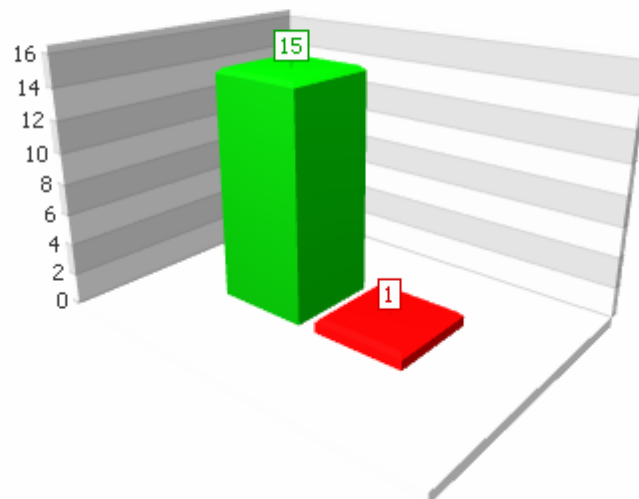
Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Aantal per 10.000 inwoners	1e hj 2018	CBS	44	58	52
Netto arbeidsparticipatie	%	2017	CBS	71,4	66,6	67,4
% Jeugdwerkloosheid	% 16 t/m 22 jarigen	2015	Verwey Jonker Instituut	0,87	1,52	1,21
Aantal re-integratie voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners (15 t/m 65 jaar)	1e hj 2018	CBS	7,2	26,1	22,3
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	1e hj 2018	CBS	7,5	9,2	8,9

Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1e hj 2018CBS		0,6	1	1
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	1e hj 2018CBS		-	0,3	0,3
Banen	Aantal per 1.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2017	LISA	582,3	651,5	569,6
Jongeren met delict voor rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2015	Verwey Jonker Instituut	0,33	1,45	1,06
%Kinderen in armoede	% kinderen tot 18 jaar	2015	Verwey Jonker Instituut	1,94	6,58	4,3

Prestaties

Stand prestaties programma

Prestaties 2018	Voortgang	%	Geld
7.1 Van Transitie naar Transformatie			
In 2018 wordt het maatwerkbudget voortgezet. De raad informeren wij over het verloop van dit budget via de halfjaarrapportage sociaal domein.	Groen	✓	100% Groen ✓
In 2018 ontvangt de raad een kadernota met daarin de uitgangspunten voor de realisatie van de transformatie ambitie.	Groen	✓	100% Groen ✓
7.2 WMO en jeugd			
Implementeren van het nieuwe inkoopmodel jeugdzorg.	Groen	✓	100% Groen ✓
Ontwikkelen van een nieuw inkoopmodel Wmo passend bij de uitgangspunten van de transformatie.	Groen	✓	100% Groen ✓
In 2018 ontvangt de raad een visie op wonen zorg.	Groen	✓	100% Groen ✓
7.3 Participatie			
De gemeente Dalfsen gaat in 2018 een taalmeter invoeren om de laaggeletterdheid te herkennen en door te verwijzen naar een taalpunt.	Groen	✓	100% Groen ✓
In 2018 werken we –met het regionaal werkbedrijf en de subregio van de Arbeidsmarktregio Zwolle- verder aan de verbetering van de werkgeversbenadering en het verkrijgen van meer inzicht in de verschillende profielen van de werkzoekenden.	Groen	✓	100% Groen ✓
In 2018 werken we verder aan de doorontwikkeling van Road2Work.	Groen	✓	100% Groen ✓
In 2018 maken we afspraken met werkgevers over de doorstroom van kandidaten uit de Participatiewet.	Groen	✓	100% Groen ✓
Re-integratie vanuit de Participatiewet vindt onder andere plaats via de Stichting Dalfsen Werkt (SDW). In 2017 is naar aanleiding van de evaluatie besloten om een visie en ambitie te (her)formuleren. Na vaststelling wordt in 2018 verder uitvoering aan de visie gegeven.	Groen	✓	100% Groen ✓
7.4 Toekomstgericht welzijnsbeleid 2017-2020, en jeugd- en jongerenwerk			
De raad ontvangt in 2018 een evaluatie van de subsidieregelingen innovatieve preventieprojecten en maatschappelijke duurzaamheid.	Groen	✓	100% Groen ✓
In 2018 wordt de welzijnskoepel gerealiseerd, een fusie tussen de drie huidige welzijnspartijen SMON Welzijn, SWOL en Landstede Welzijn.	Groen	✓	100% Groen ✓

7.5 Gezondheidsbeleid

Er worden 2 pilots uitgevoerd die passen bij de uitkomsten van het buurtwerk Nederland onderzoek.	Groen	✓	100%	Groen	✓
In 2018 wordt een gezondheidsmanifestatie uitgevoerd voor inwoners en aanbieders binnen de gemeente Dalfsen.	Groen	✓	100%	Groen	✓

Prestaties voorgaande jaren	Voortgang	%	Geld
-----------------------------	-----------	---	------

7.4 Toekomstgericht welzijnsbeleid 2017 - 2020

In afstemming met de participatieraad een klantenpanel oprichten.	Rood	✗	0%	Groen	✓
---	------	---	----	-------	---

7.5 Jeugdzorg

Wij maken afspraken met (lokale) partijen die er toe leiden dat vanaf 2016 jaarlijks minimaal 3 nieuwe initiatieven starten die bijdragen aan de transformatie van de jeugdzorg.	Groen	✓	100%	Groen	✓
--	-------	---	------	-------	---

Toelichting afwijkingen

7.4	Toekomstgericht welzijnsbeleid 2017 - 2020
Prestatie:	In afstemming met de participatieraad een klantenpanel oprichten.
Toelichting	De participatieraad heeft aangegeven dat zij het lastig vindt om direct betrokken te zijn bij een subsidie regeling van de gemeente. Zij heeft daarom besloten geen invulling te geven aan het klantenpanel. In juni 2018 heeft uw raad besloten om verder geen invulling te geven aan het klantenpanel.

Indicatoren

WMO en jeugd

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Cliëntervaring met betrekking tot kwaliteit van geleverde ondersteuning	Cliëntervaringsonderzoeken Wmo (% cliënten dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed ervaart)	84%	85%	84%
Jaarlijks komen minimaal 3 nieuwe initiatieven tot stand die bijdragen aan de transformatie opgave jeugdzorg	Subsidieboek	-	3	3

Participatie

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Aantal garantiebanen	Eigen gegevens	12 (September 2017)	15	19
Detachering aantal personen via SDW	Administratie SDW	9 (September 2017)	20	3
Detachering via de SDW is één van de re-integratiemiddelen die ingezet kunnen worden voor het realiseren van uitstroom van mensen met een uitkering op grond van de Participatiewet. Waar mogelijk treden uitkeringsgerechtigden rechtstreeks in dienst bij de werkgever Terugkijkend naar 2018 zien we dat de uitstroom is toegenomen. Detachering via de SDW was daarbij minder noodzakelijk dan vooraf geraamd. Het merendeel van de cliënten die is uitgestroomd vanwege werk, is rechtstreeks in dienst gekomen bij werkgevers.				

Toekomstgericht welzijnsbeleid 2017-2020, en jeugd- en jongerenwerk

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
GGD gezondheidsmonitor				
We gebruiken de GGD gezondheidsmonitor (1x per 4 jaar uitgevoerd) en het Belevingsonderzoek Wmo (1x per 2 jaar uitgevoerd). Daarnaast vinden gesprekken plaats met het welzijnswerk over de voortgang van hun opdracht. Dit alles om te monitoren of het welzijnswerk en de uitvoering van de opdracht bijdraagt aan het behalen van de vastgestelde maatschappelijke effecten. In 2018 worden beide onderzoeken niet uitgevoerd. Via de halfjaar rapportage sociaal domein wordt uw raad op de hoogte gehouden van de inhoudelijke voortgang.				

Verbonden partijen

GGD IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst) IJsselland. De GGD bouwt voor gemeenten in IJsselland aan publieke gezondheid. GGD IJsselland voert de taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen, zoals jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van gezondheid en advies over gezondheidsbeleid gemeenten en de zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen.

Regionaal Serviceteam Jeugd (voorheen de bedrijfsvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland)

De gemeente Dalfsen neemt tevens deel aan het Regionaal Serviceteam Jeugd. De regeling is getroffen ter ondersteuning en uitvoering van de taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet. De uitvoeringsorganisatie fungeert als inkoop- en contractmanagement en monitoringsorganisatie van de deelnemende gemeenten.

Stichting Dalfsen Werkt

Ons doel met de stichting is het tot stand brengen en in stand houden van de werkvoorziening voor Dalfsenaren met een arbeidsbeperking. Daarnaast zetten wij de stichting in als re-integratie instrument voor onze inwoners die aangewezen zijn op inkomensondersteuning.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Rekening Begroting 2018			Bedragen x € 1.000	
	2017	Primitief	Begroting 2018 Na wijzigingen	Rekening 2018	Saldo 2018
Lasten	-18.330	-17.845	-18.951	-20.168	-1.217
Baten	12.394	11.259	11.890	12.394	504
Saldo van lasten en baten	-6.828	-6.586	-7.061	-7.774	-713
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	284	577	512	-65
Resultaat	-6.197	-6.302	-6.485	-7.262	-778

Programma 8 Duurzaamheid en milieu

Omschrijving van het programma

Het programma omvat de gemeentelijke activiteiten op het gebied van duurzaamheid, milieu, afvalverwijdering en -verwerking, water, riolering en waterzuivering en de begraafplaatsen.

Portefeuillehouders

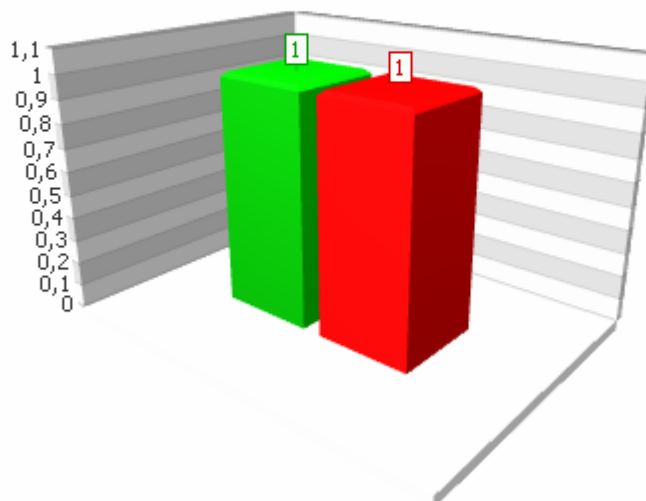
Portefeuillehouder	Taakveld
Portefeuillehouder Schuurman	Riolering (lasten) Afval (lasten) Milieubeheer (incl. duurzaamheid) Begraafplaatsen en crematoria (lasten)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Riolering (baten) Riolering (water-/klimaatbeleid en waterschap) Afval (baten) Begraafplaatsen en crematoria (baten) Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalssen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2017	CBS	57	174	149
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat	28,4	13,5	-

Prestaties

Stand prestaties programma

Prestaties 2018	Voortgang	%	Geld
8.2 Duurzaamheidsbeleid			
In oktober 2017 is op basis van het nieuwe duurzaamheidsbeleid het uitvoeringsplan aan uw raad voorgelegd. Op basis van de hierin opgenomen prestaties zal in 2018 aan de raad worden gerapporteerd.	Groen	✓	100% Groen ✓

Prestaties voorgaande jaren	Voortgang	%	Geld
8.3 Waterbeleid en klimaatadaptatie			
Vanuit het reguliere vervangingsprogramma wordt actief gezocht naar de meekoppelkansen voor klimaatadaptatieve maatregelen.	Rood	✗	25% Groen ✓

Toelichting afwijkingen

8.3	Waterbeleid en klimaatadaptatie
Prestatie:	Vanuit het reguliere vervangingsprogramma wordt actief gezocht naar de meekoppelkansen voor klimaatadaptatieve maatregelen.
Toelichting	In 2018 hebben zich geen mee koppelkansen aangediend en hebben er ook geen klimaat adaptieve maatregelen plaatsgevonden. Voor 2019 dienen deze kansen zich wel aan en zal het budget hiervoor alsnog besteed worden.

Indicatoren

Afvalbeleid

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Hergebruik % afval	jaarcijfers ROVA	76% (2014)	80%	86%
Op basis van de voorlopige jaarcijfers ROVA.				
Zwerfafval cijfer netheid	2-jaarlijkse enquête	7,1 (2015)	-	8
Resultaten zwerfafvalenquête ROVA.				
Kg restafval per inwoner	ROVA	200 kg (2012)	60 kg	64 kg
Geen nieuwe grote ontwikkelingen op het gebied van hergebruik. Landelijke luerrecycling nog niet gestart.				

Duurzaamheidsbeleid

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Ergieneutraliteit: Cijfers energieverbruik	Klimaatmonitor (1x p/j)	2018	-	1.492 TJ
De meest recente cijfers zijn van 2016. Het totale verbruik was 2.277 TJ. 1.492 TJ is het totale verbruik zonder het aandeel mobiliteit (Energiepresentatie 10 jan jl).				
Ergieneutraliteit: Verhouding duurzame dienstkilometers tov overige dienstkilometers	Klimaatmonitor (1x p/j)	Eind 2017	-	11%
Ergieneutraliteit: Hoeveelheid opgewekte duurzame energie	Klimaatmonitor (1x p/j)	2018	-	212 TJ
De meest recente cijfers zijn van 2016. De totale hoeveelheid opgewekte duurzame energie is 212 TJ zonder het aandeel mobiliteit (Energiepresentatie 10 jan jl.)				
Koploperschap: Positie op de ranglijst van de gemeenten	Klimaatmonitor (1x p/j)	2018	-	10
Volgens de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten 2018 van Telos is de gemeente Dalfsen de nummer 10 op basis van de door Telos berekende duurzaamheidsscore. Volgens de gemeentelijke duurzaamheidsindex (GDI), gebaseerd op 'mens en maatschappij', 'milieu en energie' en 'economie', scoort de gemeente Dalfsen een 6,0. Het landelijke gemiddelde is een 5,6. De 10 best scorende gemeenten scoren tussen een 6,3 en een 6,7.				

Verbonden partijen

Omgevingsdienst IJsselland

Sinds 1 januari 2018 is de Omgevingsdienst IJsselland als gemeenschappelijke regeling operationeel. De Omgevingsdienst behartigt de individuele en gezamenlijke belangen van de deelnemers op het gebied van de fysieke leefomgeving (milieutaken) en ziet op de vergunningverlening, het toezicht op de naleving en de handhaving van de voorschriften zoals opgenomen in de relevante regelgeving. Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

ROVA

De ROVA heeft tot doel het bevorderen en/of het (doen) realiseren van integraal afvalketenbeheer en het leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van de verwijdering van afvalstoffen, waaronder begrepen beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de deelnemende overheden. Ook is de vennootschap werkzaam op het gebied van inzameling, bewerking en verwerking van afvalstoffen, de reiniging en de gladheidbestrijding, alsmede op het gebied van direct of indirect daarmee verband houdende milieuvelden, in de ruimste zin van het woord.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Rekening Begroting 2018		Begroting 2018		Bedragen x € 1.000	
	2017	Primitief	Na wijzigingen	Rekening 2018	Saldo 2018	
Lasten	-4.293	-4.605	-4.971	-4.595	376	
Baten	4.419	4.344	4.496	4.419	-77	
Saldo van lasten en baten	228	-260	-475	-176	299	
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekkingen aan reserves	0	0	130	78	-52	
Resultaat	296	-260	-345	-98	247	

Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Omschrijving van het programma

De gemeente moet beschikken over een actueel ruimtelijk- en omgevingsbeleid. Hiermee wordt ingespeeld op wettelijke kaders en maatschappelijke ontwikkelingen. Ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en leefbaarheid zijn belangrijke uitgangspunten. Wij betrekken en stimuleren maatschappelijke partners bij het vormgeven en uitvoeren van ons beleid.

Portefeuillehouders

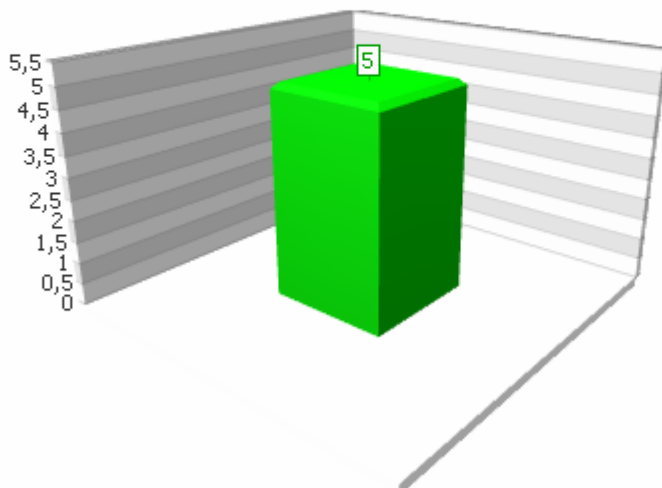
Portefeuillehouder	Taakveld
Portefeuillehouder Schuurman	Cultureel erfgoed Openbaar groen en (openlucht) recreatie Ruimtelijke ordening (incl. externe veiligheid) Wonen en bouwen (o.a. volkshuisvesting en handhaving)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) Wonen en bouwen (baten bouw- en omgevingsvergunningen) Mutatie reserves
Portefeuillehouder Uitslag	Ruimtelijke ordening (Gebiedsbeleid: Ruimte voor de Vecht)

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Gemeentelijke Woonlasten éénpersoons-huishoudens	In Euro's	2018	COELO	587	649	660
Gemeentelijke Woonlasten meerpersoons-huishoudens	In Euro's	2018	COELO	600	721	734
Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	2018	CBS	272	230	244
Nieuwbouw woningen	Aantal per 1.000 woningen	2016	ABF - Systeem Woningvoorraad	5,7	7,2	6,6
Demografische druk	%	2018	CBS	81,4	69,6	77,4

Prestaties

Stand prestaties programma

Prestaties 2018	Voortgang	%	Geld
9.1 Ruimtelijke ontwikkelingen			
Een voorstel aan de raad over een omgevings- en verkeersplan als uitwerking van Kanaalvisie Lemelerveld.	Groen	✓	100% Groen ✓
Begin 2018 bieden wij de raad een programmaplan implementatie Omgevingswet ter vaststelling aan.	Groen	✓	100% Groen ✓
In 2018 bieden wij de raad ter vaststelling een startnotitie Omgevingsvisie aan.	Groen	✓	100% Groen ✓
In 2018 ontvangt de raad concrete projectvoorstellen voor de uitvoering van de vastgestelde centrumvisie Dalfsen.	Groen	✓	100% Groen ✓

Prestaties voorgaande jaren	Voortgang	%	Geld
9.1 Ruimtelijke ontwikkelingen			
Zorgen voor voldoende locaties voor het (tijdelijk) huisvesten van vergunninghouders om daarmee te voldoen aan de taakstelling 2017.	Groen	✓	100% Groen ✓

Indicatoren

Ruimtelijke ontwikkelingen

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Percentage van het grondgebied belegd met actuele bestemmingsplannen	Eigen gegevens	100%	100%	100%
Twee actuele Structuurvisies voor het totale grondgebied van de gemeente (1 voor de kernen en 1 voor het buitengebied)	Eigen gegevens	2 (2013)	1	2
Voortgang implementatie Omgevingswet	Eigen gegevens	2016	35%	25%
Veel voorbereidend werk is gedaan, het komt nu op de uitvoering aan. Landelijk gezien wordt er steeds meer kennis opgedaan, waardoor roadmaps en vergezichten wijzigen. Onzekerheid over de juiste weg, maakt dat nog niet is voldaan aan de begrote 35% implementatie.				

Volkshuisvesting

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Aantal nieuwe verblijfsobjecten met woonfunctie	CBS / eigen gegevens	67 (2017)	75	211 (totaal 11.722)

Gebiedsontwikkeling

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Tevredenheid van Dalfsenaren over wonen in het Vechtdal (rapportcijfer)	Vechtdal beleving onderzoek, 2-jaarlijks	8,3 (2015)	-	-
Het programma ruimte voor de Vecht is afgerond. Er zijn geen nieuwe onderzoeken beschikbaar. Met ingang van 2019 kan deze indicator komen te vervallen.				
Percentage van de Dalfsenaren die het aantrekkelijk vindt om in het Vechtdal te recreëren	Vechtdal beleving onderzoek, 2-jaarlijks	95% (2015)	-	-
Het programma ruimte voor de Vecht is afgerond. Er zijn geen nieuwe onderzoeken beschikbaar. Met ingang van 2019 kan deze indicator komen te vervallen.				

Landschapsbeleid

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2018	Stand december 2018
Totale hoeveelheid (hectares) landschapselementen onder contract via regeling Groene en Blauwe Diensten (GBD)	LOP Landschap Overijssel	52,3 ha (2013)	68 ha	68 ha
Er zijn geen nieuwe contracten in 2018 opgesteld. Wel zijn er bij 5 contracten wijzigingen geweest.				

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Rekening Begroting 2018			Rekening 2018	Saldo 2018
	2017	Primitief	Na wijzigingen		
Lasten	-10.502	-9.602	-10.030	-8.524	1.506
Baten	7.901	8.698	8.921	7.901	-1.020
Saldo van lasten en baten	4.136	-904	-1.109	-623	486
Storting in reserves	0	0	0	-800	-800
Onttrekkingen aan reserves	0	83	134	323	189
Resultaat	-773	-821	-975	-1.100	-125

Hoofdstuk 3 Paragrafen

3.1 Paragraaf bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering is ondersteunend en adviserend aan de organisatieonderdelen, het gemeentebestuur, directie en management.

In deze paragraaf gaan wij in op organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, samenwerking, inkoopbeleid, informatievoorziening & automatisering, Geo-informatie & documentbeheer, juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid.

Organisatieontwikkeling

Evaluatie organisatiecultuur

In oktober en november 2018 is de organisatiecultuur geëvalueerd. De conclusie van deze evaluatie was positief. Medewerkers geven aan dat er een informele en positieve sfeer heerst en dat Dalfsen een fijne, gemoedelijke en open organisatie is. De korte lijnen en laagdrempeligheid wordt erg gewaardeerd. Dalfsen is in ontwikkeling, medewerkers waarderen dit, zijn verander bereid en durven initiatief te nemen. Onbewust wordt al goed volgens de kernwaarden gewerkt. Er is meer persoonlijk leiderschap, meer zelfstandigheid, meer samenwerking en meer verantwoordelijkheid bij de medewerkers waar te nemen. Tot slot is klantgerichtheid een belangrijke waarde voor de medewerkers van Dalfsen. Er zijn echter ook een paar aandachtspunten uit de evaluatie gekomen:

1. Elkaar beter leren kennen
2. Binden en boeien 'jonge' medewerkers
3. Versterken onderlinge samenwerking
4. Interesse in rest van de organisatie verbeteren
5. Minder focus op (voorkomen) fouten
6. Betere feedback en meer complimenten geven
7. Meer interesse in de persoon en medewerker vanuit eenheidsmanager / leidinggevende
8. Regels minder leidend laten zijn
9. Medewerkers als afspiegeling van de maatschappij
10. Verlagen werkdruk
11. Meer loslaten, aandacht voor omslag in denken
12. Vastleggen gesprekken met eenheidsmanagers

Uit bovenstaande aandachtspunten zijn vier thema's gehaald waarop de organisatiecultuur versterkt kan worden:

1. Elkaar leren kennen (persoonlijk en werk gerelateerd, richting betere/integrale samenwerking)
2. Leren van elkaar (feedback geven, fouten durven maken, waardering voor elkaar)
3. Meer speelruimte (regelgeving en processen minder leidend, omslag in denken, transformatie sociaal domein en Omgevingswet)
4. Aandacht vanuit het management (waardering, gezien worden, verwachtingen duidelijk)

Deze thema's worden meegenomen in de diverse ontwikkelingen die in 2019 in de organisatie, maar ook op bestuurlijk vlak gaan spelen. Denk hierbij aan de uitrol van de toekomstvisie organisatie, bestuurlijke vernieuwing, de implementatie van de Omgevingswet en de transformatie sociaal domein.

Kortom, de basis van onze organisatiecultuur is op orde, medewerkers voelen zich thuis. Om voldoende toegerust te zijn op toekomstige ontwikkelingen dient de organisatiecultuur versterkt te worden op bovenstaande thema's.

Toekomstvisie Organisatie

In 2018 heeft het DT/MT gewerkt aan de toekomstvisie voor de organisatie. Deze toekomstvisie schetst ontwikkelingen en de invloed die deze ontwikkelingen hebben op de ambtelijke organisatie. Vervolgens zijn een aantal focuspunten / doelen benoemd. Het MT heeft deze doelen geadopteerd en werkt vanaf 2019 aan het behalen van deze doelen. Middels een uitgebreide communicatiecampagne wordt de organisatie meegenomen in de uitgangspunten van de toekomstvisie.

LEAN werken

In 2018 is opdracht gegeven om het LEAN beleid te herijken. Doel en inzet van het LEANteam in samenhang met de ontwikkelingen binnen team Concerncontrol op procesverbetering, maakten deze herijking noodzakelijk. Het DT heeft ervoor gekozen om de lead bij procesverbetering in de organisatie bij team Concerncontrol te beleggen. De focus ligt hierbij op de strategische, financiële en kritieke processen. Het LEANteam houdt hiermee op te bestaan. Medewerkers met een LEAN-opleiding worden op afroep door team Concerncontrol ingezet. Hierdoor worden LEAN-medewerkers ingezet daar waar de toegevoegde waarde het grootst is, een nadrukkelijke wens van de LEAN-medewerkers zelf. Het LEANteam heeft in 2018 geen nieuwe leantrajecten uitgevoerd, maar lopende trajecten afgerond of overgedragen aan de lijn.

Personeelsbeleid

Ziekteverzuim

Ons streven is dat het ziekteverzuimpercentage onder de vijf procent moet blijven. Per kwartaal wordt gerapporteerd over het ziekteverzuimpercentage. Hiermee houden wij vinger aan de pols en daar waar nodig kunnen wij direct maatregelen treffen. Dit kan zijn door het gesprek met de medewerker aan te gaan of de inzet van een verzuimcoach. Het ziekteverzuim over 2018 was 4,13%.

Salarispost

De loon- en prijscompensatie van 2,49%, nav de CAO 2017 - 2018, is verwerkt in de salarisbegroting. De onderhandeling over de CAO Gemeenten 2019 zijn in december 2018 gestart.

WNRA

Met ingang 1 januari 2020 treedt de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) in werking. Vanaf die datum is het privaatrecht van toepassing op (gemeente-)ambtenaren. Hun rechtspositie wordt voortaan geregeld in het burgerlijk wetboek (BW), de Cao-gemeenten, de arbeidsovereenkomst en het personeelshandboek. Kern van deze wet is, dat de juridische positie van ambtenaren grotendeels wordt gelijk getrokken met die van werknemers in de private sector. Met elke medewerker wordt een individuele arbeidsovereenkomst afgesloten in plaats van eenzijdige aanstelling. Als gevolg hiervan is de CAR-UWO technisch omgezet in een CAO-gemeenten 2020.

Beheersbaarheid personeelsbegroting

De personeelsbegroting omvat ruim 20% van de totale gemeentelijke begroting. Inzicht in deze kosten is van belang voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. Om inzicht in vacatureruimte, formatie en dekking, te krijgen, is dagelijks inzicht in de stand van de personeelsbegroting noodzakelijk. Hiervoor zijn in het afgelopen jaar concrete procesafspraken gemaakt.

Het continu inzicht hebben in de stand van de personeelsbegroting vergroot de mogelijkheid van flexibel handelen en snel beslissen. Hiervoor is één adviesmodel en adviesprocedure opgesteld.

HR21 functiebeschrijvingen

Als gemeente Dalfsen zijn wij sinds 2013 gebruiker van het HR21 functiewaarderingssysteem. Periodiek onderhoud van ons functiehuis (de gewaardeerde functies), is van belang om als organisatie in balans te zijn en te blijven. Gelet op de ontwikkelingen in de afgelopen jaren zijn we in 2018 gestart met een onderhoudsronde. Deze ronde wordt in 2019 afgerond. Op basis van een inventarisatieronde is een overzicht van gewijzigde functies tot stand gekomen. Afhankelijk van of de wijzigingen in de functie structureel en substantieel waren zijn de functies wel of niet meegenomen.

Samenwerking

De netwerk RUD IJsselland is door een wetswijziging vanaf 1 januari 2018 niet meer toegestaan als samenwerkingsvorm. De gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJsselland is eind 2016 al tot stand gekomen en is het jaar 2017 gebruikt om de transitie te realiseren van RUD naar Omgevingsdienst. Het jaar 2018 zal het eerste jaar zijn waarin de Omgevingsdienst IJsselland zal gaan functioneren. De eerste drie jaar van de Omgevingsdienst IJsselland zal in het teken staan van het vormen van één organisatie, het borgen en doorontwikkelen van politieke sensitiviteit en lokale binding en het anticiperen op de inwerkingtreding van de Omgevingswet, wet VTH, wet Natuurbescherming en wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen (strategie).

Samenwerking met het Shared Service Centrum (SSC) ONS

Op een tweetal kritische bedrijfsvoeringsonderdelen (Inkoop en Personeels- en Salarisadministratie PSA) zijn we gaan samenwerken met het SSC ONS.

Deze samenwerking heeft tot doel:

- continuïteit voor de gemeente Dalfsen te vergroten door beperking van organisatorische kwetsbaarheid;
- het verhogen van de (erkenning van) professionaliteit en deskundigheid van medewerkers;
- het verhogen van de kwaliteit van de werkprocessen;
- efficiency te bewerkstelligen ten aanzien van de inzet van beschikbare medewerkers;
- het realiseren van besparingen door schaalvoordelen.

In 2018 hebben wij met het SSC ONS een intentieverklaring ondertekend om op termijn toe te treden als volwaardig partner van het SSC ONS. Indien de gemeenteraad daarmee instemt betekent dit ook dat we op het gebied van automatisering gaan samenwerken. Definitieve besluitvorming tot toetreding wordt in de loop van 2019 voorgelegd aan de verschillende bestuursorganen.

Volledigheidshalve verwijzen wij u voor beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's omtrent de verbonden partijen van de gemeente naar de paragraaf verbonden partijen.

Inkoopbeleid

Op het deelterrein inkoop werken we op basis van een dienstverleningsovereenkomst samen met het SSC ONS. Het SSC ONS ondersteunt en adviseert ons bij de inkooptrajecten.

Informatievoorziening en automatisering

Samenwerking I&A

Wij hebben gesprekken gevoerd met de gemeente Zwolle om de samenwerking te verkennen op het gebied van Informatievoorziening; de I&A functie. Zwolle heeft aangegeven op dat moment daar nog niet in te kunnen voorzien. Medio 2019 zullen wij de gesprekken hervatten. Aan de I&A functie geven wij nu tijdelijk invulling middels een I&A trainee. Met het Shared Service Centrum ONS hebben we gesproken over samenwerken op het gebied van automatisering. Meer hierover staat beschreven onder het kopje Samenwerking.

I&A beleid

In 2017 heeft Dalfsen aan M&I Partners de opdracht gegeven om een Strategische Informatievisie te ontwikkelen. Dit heeft geleid tot het Bedrijfsinformatieplan Dalfsen 2019 – 2021, waarin concrete projecten en werkzaamheden zijn opgenomen die vanaf 2019 zullen worden uitgevoerd, waaronder een vertaling van de doelstellingen van de Digitale Agenda 2020. Daarnaast zijn er in 2018 voorbereidingen getroffen voor de implementatie van de Omgevingswet. Deze werkzaamheden zullen eveneens starten in 2019.

Sharepoint

Om de samenwerking intern te bevorderen maken we gebruik van een SharePoint omgeving. De ontwikkelingen gaan snel en de Sharepointomgeving moet worden geactualiseerd. Daarmee is een start gemaakt.

Informatiebeveiliging (IB)

De gemeente Dalfsen werkt met veel vertrouwelijke gegevens, dit geldt zowel voor onze eigen bedrijfsvoering als voor de vele gegevens van onze burgers. Om onze burgers goed van dienst te kunnen zijn, beschikken onze medewerkers over veel privacygevoelige data. Daarnaast wisselen we als gemeente deze informatie intern en extern uit en beheren we dit op vele manieren. Het is van belang dat we als gemeente zorgvuldig omgaan met deze informatie en dat we een betrouwbare en continue dienstverlening kunnen leveren. Een niet-adequate beveiliging van deze gegevens kan imagoschade opleveren, maar ook grote gevolgen hebben voor onze bedrijfsvoering én inwoners. Informatiebeveiliging is daarom een randvoorwaarde voor een professionele gemeente.

Belangrijk is om op te merken dat 100% veilig en toekomstbestendig niet bestaat, kwetsbaarheden, dreigingen en daarmee ook het informatiebeveiligingsproces, veranderen continu. We zullen als gemeente constant in beweging moeten zijn, in moeten haken op nieuwe ontwikkelingen en passende maatregelen moeten treffen op basis van risicomanagement.

Actieplan en beheersmaatregelen Informatieveiligheid

In 2018 zijn we bezig geweest met het implementeren van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). In dit normenkader staan beheersmaatregelen centraal welke op basis van risicomanagement geïmplementeerd dienen te worden. Hiervoor wordt elk jaar een risico analyse uitgevoerd en een actieplan opgesteld.

In 2018 hebben we de volgende actiepunten uit de BIG uitgevoerd:

- Bewustwording; In 2018 zijn we gestart met een bewustwordingscampagne Informatiebeveiliging en privacy. Deze campagne loopt tevens in 2019 door. Elke maand staat een nieuw thema centraal, om de medewerkers via ludieke acties, intranetberichten en andere informatievormen om het risicobewustzijn van de medewerkers te vergroten. De mens is en blijft namelijk de zwakste schakel in de informatiebeveiliging.
- Verantwoordelijkheid en eigenaarschap; Er is nieuw leven geblazen in het beveiligingsoverleg, de leden van het beveiligingsoverleg (governance informatieveiligheid) zijn en voelen zich nog meer eigenaar en betrokken bij het actieplan en de te treffen maatregelen. Tevens worden het MT en DT nog meer op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen, incidenten en overige gebeurtenissen o.a. door rapportages.
- Incidentmanagement; Het proces rondom het melden van incidenten en het opvolgen daarvan is verbeterd het afgelopen jaar. De rollen en verantwoordelijkheden zijn van de actoren verduidelijkt en medewerkers weten nu beter te vinden waar en wanneer ze iets moeten melden. Beveiligingsincidenten kunnen leiden tot informatie en/of gegevens die verloren gaan of onbedoeld gewijzigd worden. Het is daarom belangrijk om snel en adequaat te kunnen reageren bij een incident. De ontwikkelingen van het afgelopen jaar hebben dit nog beter mogelijk gemaakt.
- ICT-maatregelen; Team Automatisering heeft zich in 2018 tevens ingezet om meer ICT-maatregelen te treffen op het gebied van informatiebeveiliging die vanuit de BIG werden voorgeschreven/geadviseerd o.a. het verbeteren van wijzigingsmanagement en zonerings.

Eind 2018 is opnieuw geanalyseerd in hoeverre Dalfsen voldoet aan de BIG. De uitkomst hiervan is een score van 79%. Dit is landelijk gezien een bovengemiddelde score voor de fase waarin gemeenten zich nu bevinden.

Collegieverklaring ENSIA inzake informatiebeveiliging DigiD en SUWInet

Elk jaar moeten wij ons verantwoorden over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen. In 2018 is dit voor het tweede keer gebeurd door middel van de audit systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Alle gebieden binnen de organisatie worden hierbij meegenomen: de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling, Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwinet). Maar ook personele beveiliging, fysieke beveiliging en automatisering.

Het beoogde resultaat van het project ENSIA is de borging van informatiebeveiliging en de verantwoordingsplicht in de gemeentelijke PDCA-cyclus. Naast een zelfevaluatie op basis van de BIG, moeten wij als gemeente aan kunnen tonen aan de betreffende toezichthouders dat wij voldoen aan de belangrijke normen op het gebied van DigiD en Suwinet. Over deze twee vakgebieden zal een audit plaatsvinden in het eerste kwartaal van 2019. Verticale verantwoording daarvan vindt plaats aan de ministeries van BZK en SZW.

De verantwoording van ons college aan uw raad over deze twee processen zal in de loop van 2019 plaatsvinden middels een collegeverklaring en een audit-rapport.

Geo-informatie en documentbeheer

Geo-informatie

Mutatiesignalering

In 2018 hebben wij een mutatiesignalering uitgevoerd voor de Basisregistratie Adressen & Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT). Er zijn vele (al dan niet vergunningvrije) bouwwerken en uitbouwen gesignaleerd, welke zijn verwerkt in de registraties en vervolgens zijn doorgeleverd aan verschillende afnemers (bv. GBLT t.b.v. de uitvoering Wet WOZ). Uit het grote aantal gesignaleerde mutaties blijkt de noodzaak van een frequente mutatiesignalering.

Basisregistratie Ondergrond (BRO)

In 2018 is de gemeente Dalfsen succesvol aangesloten op de Basisregistratie Ondergrond (BRO), welke per 1 januari 2018 in werking is getreden. De verwachting is dat in het eerste kwartaal van 2019 de eerste gegevens worden geleverd aan de landelijke voorziening BRO.

Pilot werkproces BAG-WOZ

In de tweede helft van 2018 is samen met het GBLT gestart met een pilot waarbij van verleende omgevingsvergunningen (nieuwbouw- /verbouw woningen) de BAG-objecten en de WOZ-onderdelen integraal door de gemeente worden ingewonnen.

De verwachte voordelen die uit de pilot moeten blijken zijn:

- efficiëntie slag in de BAG-WOZ keten door het bouwdoos slechts eenmalig te gebruiken (eenmalig inwinnen, meervoudig gebruik van gegevens);
- vergroten consistentie BAG-WOZ gegevens (kwaliteit en tijdigheid);
- er worden minder privacygevoelige gegevens uitgewisseld tussen de gemeente en het GBLT (i.r.t. AVG);
- efficiëntieslag bij het GBLT, doordat gemeenten een deel van de WOZ-objectenregistratie op zich nemen.

In het tweede kwartaal van 2019 wordt de pilot geëvalueerd en zal worden besloten of de beproefde werkwijze ingevoerd gaat worden.

Juridische kwaliteitszorg

(Pre)mediation/informele behandeling

In 2018 is bij bezwaarschriften in eerste instantie ingezet op informele behandeling door met behulp van (pre)mediation gesprekken tot een voor alle betrokkenen aanvaardbare oplossing te komen. De concrete resultaten hiervan staan verwoord in het jaarverslag van de vaste commissie van advies voor de bezwaarschriften.

Hiernaast is in 2018 verder gewerkt aan een interne 'mediationpool'. De insteek hiervan is, dat de deelnemers als gespreksleider ingezet kunnen worden in de primaire fase van de besluitvorming, dus voordat er een bezwaarschrift is ingediend (of soms ook voordat er een besluit is genomen). Hiermee wordt een impuls gegeven aan het (door eigen kracht) bereiken van breder gedragen oplossingen in (potentiële) geschilsituaties. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat deze gesprekken zich uitbreiden naar terreinen waar de gemeente geen partij is of geen bevoegdheden heeft.

Legal Quick Scan

Enkele (organisatorische) aanbevelingen en verbeterpunten uit de Legal Quick Scan zijn in 2017 meegenomen bij de evaluatie van de organisatie. Een aantal andere aanbevelingen zijn verwerkt in een actieplan waarvan in 2018 de eerste punten verder zijn uitgewerkt en opgepakt. Zo zijn er (onder andere) organisatiebrede trainingen (juridische basisbeginselen) gemeenterecht en Algemene wet bestuursrecht georganiseerd en zijn afspraken gemaakt over het escalatieniveau voor juridische advisering. Voor de juridische control, als onderdeel van juridische kwaliteitszorg, is aansluiting gezocht bij het team Concerncontrol.

Wet open overheid (Woo)

Op 19 april 2016 heeft de Tweede Kamer het Wetsvoorstel open overheid aangenomen. Deze wet zou op termijn de Wet openbaarheid van bestuur moeten gaan vervangen. De verwachting was dat dit wetsvoorstel ook op korte termijn in de Eerste Kamer zou worden behandeld, maar de Eerste Kamer bleek kritisch over het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel bracht een groot aantal (extra) registratie- en openbaarmakingsverplichtingen voor gemeenten (en andere overheidslichamen) met zich mee. Uit een impactanalyse bleek dat de wet hoge kosten met zich mee zou brengen. Begin januari 2019 zijn een aantal concrete aanpassingen in het wetsvoorstel aangekondigd, die zowel positief zouden bijdragen aan de verruiming van openbaarheid van overheidsinformatie als aan de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel, waarbij tevens de voorziene invoeringskosten zullen worden teruggebracht.

Rechtmatigheid

In artikel 213 van de Gemeentewet is opgenomen dat de accountant jaarlijks een verklaring moet afgeven over de mate waarin gemeenten rechtmatig handelen. Bij het afgeven van de rechtmatigheidsverklaring baseert de accountant zich mede op de bevindingen van de door de gemeente verrichte interne controles. De gemeente heeft artikel 213 van de Gemeentewet vertaald naar de financiële verordening waarin is aangegeven dat het college zorgt voor interne toetsing van de betrouwbaarheid van de informatieverstrekking en rechtmatigheid van beheershandelingen. Om deze reden worden - om te toetsen of rechtmatig wordt gehandeld - periodiek verbijzonderde interne controles op een selectie van processen verricht. De controles die worden verricht zijn vastgelegd in een intern controleplan. Dit plan wordt jaarlijks geactualiseerd en afgestemd met de accountant. In 2018 zijn o.a. controles verricht ten aanzien van de volgende processen:

- Inkoop en aanbesteding;
- Personele lasten/ toepassing wet normering topinkomens;
- Verstrekte subsidies;
- Single Information Single Audit (SISA) / Inkomende subsidies;
- Legesopbrengsten omgevingswet (Wabo) en publiekszaken;
- Bestedingen en uitkeringen in het kader van de Participatiewet, WMO en Jeugdzorg;
- Treasury;
- Algemene uitkering Rijk;
- Grond aan- en verkopen;
- Bestedingen leerlingenvervoer.

De verbijzonderde interne controles leiden per proces tot aanbevelingen en driemaal per jaar is de opvolging gemonitord.

Het Intern Controleplan 2018 heeft als thema "Doorontwikkeling" met als doel om de verbijzonderde interne controle van een gegevensgerichte controle door te ontwikkelen naar een organisatie gerichte controleaanpak. Deze doorontwikkeling is mede gericht op het (kunnen) afgeven van een rechtmatigheidsverklaring door het college vanaf 2021.

3.2 Paragraaf financiering

Algemeen

De wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) stelt regels voor het financieringsgedrag van decentrale overheden. In het kader van deze wet is in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een paragraaf "financiering" voorgeschreven, in zowel de begroting als het jaarverslag van de gemeente.

De financieringsfunctie is als volgt te omschrijven:

Het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, waarbij een tijdelijk overschot tegen een zo hoog mogelijk rendement wordt belegd en het daarbij afdekken van vooral rente- en kredietrisico's.

De gemeente verkeert permanent in de situatie van financieringsbehoefte. Dit houdt verband met het stelsel van baten en lasten, waarbij investeringen worden geactiveerd en de lasten in de vorm van afschrijving ten laste van de exploitatie worden gebracht. Deze handelwijze leidt ertoe dat de investeringsuitgaven gedurende de periode van afschrijving gefinancierd moeten worden. Daarnaast ontstaat een financieringsbehoefte door het in de tijd achterlopen van de inkomsten ten opzichte van uitgaven. Voor de financieringsbehoefte worden leningen afgesloten, worden rekening courant kredieten en interne financieringsmiddelen in de vorm van reserves en voorzieningen gebruikt. Door het aantrekken van geld van derden ontstaat een schuldpositie. De gemeente moet de leningen aflossen en betaalt gedurende de looptijd van de lening rente. Gemeenten zijn bij deze financieringswijze gehouden aan twee normen uit de wet Fido: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Procedures en bevoegdheden zijn uitgewerkt in de Uitvoeringsregels treasury 2017.

Kasgeldlimiet

Gegeven de permanente financieringsbehoefte, kunnen fluctuaties in rentelasten voor de gemeente risico's met zich meebrengen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). Dit is geregeld in de Wet Fido.

De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage van de omvang van de begroting. Voor 2018 bedraagt dit, bij ministeriële regeling vastgestelde, percentage 8,5.

De omvang van de begroting op 1 januari 2018 bedraagt € 61.785.000. De kasgeldlimiet bedraagt dan € 5.252.000.

Overschrijdingen van de kasgeldlimiet hebben zich in 2018 niet voorgedaan.

Renterisiconorm

Om het risico van renteaanpassing en herfinanciering bij langlopende leningen (> 1 jaar) te beperken is de renterisiconorm ingesteld. Deze norm is bij ministeriële regeling bepaald en houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Uit het volgende overzicht blijkt dat we met 2,05% (1.374 t.o.v. 67.104) ruim binnen de renterisiconorm blijven.

Variabelen renterisico(norm)		2018	
		Begroting	Rekening
(bedragen x € 1.000)			
1	Renteherziening	0	0
2	Aflossingen	1.395	1.374
3	Renterisico (1+2)	1.395	1.374
4	Renterisiconorm	12.357	13.421
5a=(4>3) Ruimte onder renterisiconorm		10.962	12.047
5b=(4<3) Overschrijding renterisiconorm			
Berekening renterisiconorm			
Totaal		61.785	65.773
Bij ministeriële regeling vastgesteld %		20%	20%
4	Renterisiconorm	12.357	13.155

Langlopende geldleningen

Op 31 december 2018 bedraagt de restantschuld van de langlopende geldleningen € 19,1 miljoen.

NAAM GELDGEVER	LAATSTE AFL.	RENTE %	LENING	AFLOSSING T/M 2017	SCHULDRES- TANT OP 01-01-18	RENTE 2018	AFLOSSING 2018	AFLOSSING T/M 2018	SCHULDRES- TANT OP 31-12-18
B.N.G.	2042	1,225	10.000.000	0	10.000.000	122.500	400.000	400.000	9.600.000
B.N.G.	2042	1,275	5.000.000	0	5.000.000	63.750	200.000	200.000	4.800.000
B.N.G.	2024	1,84	7.500.000	2.250.000	5.250.000	96.495	750.000	3.000.000	4.500.000
B.N.G.	2023	5,29	1.134.451	862.182	272.268	14.403	45.378	907.560	226.890
TOTAAL			23.634.451	3.112.182	20.522.268	297.148	1.395.378	4.507.560	19.126.890

Rentebeleid in de gemeente Dalfsen

Het rentebeleid is door de BBV wijzigingen van 2017 gewijzigd en ziet er als volgt uit:

- over het eigen vermogen wordt geen rente meer berekend
- daardoor vindt geen rentebijdrage aan de reserves meer plaats
- de rentekosten bestaan derhalve alleen nog uit externe rentekosten
- bepalend hierbij zijn de te verwachten rentekosten (begroting) of werkelijke rentekosten (jaarrekening)
- deze rentekosten worden omgeslagen over de activa; daarbij is het toegestaan het rentepercentage te corrigeren met plus of min 0,5%
- Dalfsen kiest voor een afronding naar boven, zodat er ruimte is voor het opvangen van een kleine rentestijging.

Hieronder volgt een berekening van de rentekosten volgens het format dat met ingang van 2018 verplicht is voorgeschreven.

Rentetoerekening jaarrekening 2018	(- is nadeel)
De externe rentelasten over korte en lange financiering	-277.616
De externe rentebaten	263.597
Saldo 1: totaal van rentelasten en rentebaten	-14.019
De rente die aan de grex moet worden doorberekend (opbrengst)	131.999
Saldo 2: aan taakvelden toe te rekenen externe rente	117.980
Interne rente over eigen vermogen	0
Interne rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
Saldo 3: aan taakvelden toe te rekenen externe en interne rente	117.980
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (deze is nihil bij een positief saldo van externe en interne rente)	0
Renteresultaat op taakveld treasury	117.980

3.3 Paragraaf grondbeleid

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar grondbeleid. In 2015 is de Nota Grondbeleid (2015-2020) vastgesteld. In de nota grondbeleid is opgenomen dat de gemeente een actief grondbeleid voert. Actief grondbeleid houdt in dat actief gestuurd wordt op de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Op deze wijze wordt grip gehouden op planvorming, realisatie en uitgifte van gronden. Het aankoopbeleid is gericht op het zelf verwerven van grond voor de realisatie van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. De huidige grondexploitaties worden in eigen beheer uitgevoerd.

Als daar aanleiding toe is wordt op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten het voorkeursrecht gevestigd. Dit betekent dat de eigenaren bij voorgenomen verkoop eerst de grond aan de gemeente moeten aanbieden. Daarnaast wordt gekeken welke mogelijkheden er zijn om gronden die in de toekomst niet worden ingezet voor nieuwe exploitaties of ruilgronden, weer op de markt te zetten en af te stoten.

In 2013 is de Nota Kostenverhaal gemeente Dalfsen vastgesteld. In deze nota is het beleid voor de kostentoekening van bovenwijkse voorzieningen aan de verschillende grondexploitaties vastgelegd.

De financiële vertaling van de grondexploitaties is opgenomen in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2019. In de MPG zijn de financiële doorrekeningen opgenomen van alle lopende grondexploitaties en is inzicht gegeven in het verwachte resultaat en het weerstandsvermogen. In de MPG zijn ook meer details per grondexploitatie opgenomen.

Belangrijke beleidsdocumenten:

[Nota Grondbeleid 2015-2020\(2015\)](#)

[Nota Kostenverhaal gemeente Dalfsen \(2013\)](#)

[Structuurvisie kernen \(2010\)](#)

[Structuurvisie buitengebied \(2012\)](#)

Plaats van de grondexploitatie binnen de organisatie/bedrijfsvoering

Er is geen sprake van een gemeentelijk grondbedrijf. De taakgebieden grondbeleid en grondexploitatie vallen onder de eenheid Ruimtelijke Ontwikkeling. De eenheidsmanager is verantwoordelijk voor deze taakgebieden en is ook budgethouder.

Planning en control cyclus en grondexploitaties/informatievoorziening gemeenteraad

In de planning en control cyclus wordt de gemeenteraad jaarlijks drie keer geïnformeerd over de exploitatie van grond in de gemeente Dalfsen. Dat is op de volgende momenten:

- in november via de paragraaf grondbeleid in de programma begroting
- in april via de MPG
- in mei via de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening

Bij belangrijke ontwikkelingen zal de raad ook tussentijds worden geïnformeerd.

Ontwikkelingen

Algemene ontwikkelingen

In 2018 heeft de raad ingestemd met het doorvoeren van grondprijisdifferentiatie. Dit heeft ook geleid tot aanpassing van de grondprijzen per januari 2019. Hierbij zijn de prijzen aangepast op basis van extern marktonderzoek. In de markt is zichtbaar dat er nog steeds vraag is naar woningbouw kavels, er zijn in 2018 succesvolle uitgiften geweest in o.a. Oosterdalfsen. Net zoals vorig jaar is zichtbaar dat het proces tot werkelijke overdracht van de grond veel tijd in beslag neemt. In 2018 zien we ook dat gegadigden hun optie tot aankoop terug geven aan de gemeente. Een oorzaak hiervan kan gezocht worden in de sterk stijgende bouwkosten.

Voor de industrielocaties zien we ook een sterke toename van de vraag. We zien dit terug in het aantal verkopen, niet alleen in het aantal verkopen in 2018 (waar de gepasseerde ha uitkomt op 1,4 ha (begroot 1,3 ha), maar met name doordat een aantal verkopen die eind 2018 zijn getekend en in 2019 daadwerkelijke zijn gepasseerd. De financiële effecten hiervan zien we vooral terug in 2019, In de MPG 2019 is dit wel zichtbaar doordat de programmering korter is geworden.

In 2018 zijn onderzoeken gedaan naar de vraag naar industrielocaties en is er een woningbehoefteonderzoek verricht. Beide onderzoeken laten zien dat in de programmering ruimte zit op meer productie. De opgenomen programmering lijkt hierdoor voorzichtig te zijn.

Voor de kosten zijn eind 2018 actualisaties gedaan van de nog te maken civiel technische ramingen. Hierbij zijn de actuele prijzen meegenomen. Deze ramingen zijn wel hoger wat veroorzaakt wordt door de hoge prijsstijgingen.

De sterke toename in de vraag en het aantal kavels die worden verkocht hebben tot gevolg dat de lopende exploitaties sneller vol zullen zijn. Dit heeft tot gevolg dat gekeken zal moeten worden naar mogelijke uitbreidingslocaties. Deze mogelijkheden worden onderzocht.

Resultaten positief door tussentijdse winstname

Jaarlijks wordt op basis van het percentage van de voortgang van de grondexploitaties beoordeeld of op de grondexploitaties een tussentijdse winst gerealiseerd moet worden. Deze methode is vorig jaar voor het eerst toegepast (aanscherping regelgeving), waardoor in het boekjaar 2017 circa € 5,5 mln. tussentijdse winst is gerealiseerd. Voor het boekjaar 2018 is deze tussentijdse winst op dezelfde methode bepaald. Bij het bepalen van deze winst worden specifieke project risico's in mindering gebracht. De winst ligt in 2018 lager dan vorig jaar, wat veroorzaakt wordt door de inhaalslag die in 2017 is gedaan. De tussentijdse winstname in 2018 is met name het gevolg van de verkopen die in 2018 zijn gerealiseerd.

Onderstaand overzicht geeft weer welke tussentijdse winsten gerealiseerd zijn. In 2018 zijn de grondexploitatie Posthoornweg en de Parallelweg afgesloten. Deze tussentijdse winsten zijn verwerkt in de actualisatie van de grondexploitaties.

x € 1	Resultaat
BT Grift III	230.000
De Gerner Marke	80.000
Oosterdalfsen	600.000
Westerboulanden Noord	50.000
De Nieuwe Landen	70.000
Parallelweg	33.000
Den Hulst	<u>-206.000</u>
Totaal	857.000

Risicomanagement

De jaarlijkse herzieningen van de grondexploitaties zijn onderdeel van de risicobeheersing. Jaarlijks worden de exploitaties herzien en worden de inschattingen van toekomstige kosten en opbrengsten beoordeeld, en waar nodig aangepast. Voorzienbare risico's worden verwerkt in de desbetreffende grondexploitatie. Als de risico's inzichtelijk zijn kan er worden gekeken naar hoe de risico's kunnen worden beheerst.

Risicobeheersing bestaat uit het nemen van maatregelen op basis van een beoordeling. Bij het beheersen van risico's worden meestal vier keuzes genoemd:

- Vermijden van het risico. Het doel daarbij is om het risico weg te nemen.
- Verminderen van het risico. In dat geval wordt geprobeerd de kans of het effect van risico's zoveel mogelijk te beperken.
- Overdragen of delen van een risico. In dat geval wordt geprobeerd het risico (gedeeltelijk) uit te sluiten door dit over te dragen aan een derde partij of te delen met een derde partij.
- Accepteren van een risico. Dit kan bijvoorbeeld zijn door in financiële zin alvast een voorziening te treffen voor als het risico optreedt.

Onvoorzienbare risico's

Onvoorzienbare risico's zoals het hoger uitvallen van de ramingen voor het bouw- en woonrijp maken, worden zoveel mogelijk opgevangen binnen de grondexploitatie. Naast deze tegenvallers van de al geraamde kosten kan het ook voorkomen dat zich specifieke projectrisico's voordoen. Bijvoorbeeld verplichtingen in contracten met ontwikkelaars of grondeigenaren, locatietekenen, vervuiling en planschade. Per project wordt er geïnventariseerd of er sprake is van risico's. Deze worden zoveel mogelijk gekwantificeerd.

Er zijn ook onvoorzienbare risico's die samenhangen met de zogenaamde marktrisico's. Bijvoorbeeld renterisico's, verwervingsrisico's en afzetrisico's. Deze worden gezien als generieke risico's, die op alle grondexploitaties van toepassing zijn en invloed op elkaar hebben. Deze eventuele tegenvallers die niet uit de grondexploitatie kunnen worden gedekt, moeten worden opgevangen door de algemene reserve grondexploitaties.

Proces

Om de risico's binnen de grondexploitaties te kwantificeren wordt een planmatig/cyclisch risicomodel toegepast. Dit risicomodel kenmerkt zich door het financieel vertalen van een situatie, waarbij er sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt. Periodiek worden de risico's van de beheersmaatregelen in kaart gebracht en geëvalueerd. De geconstateerde risico's zijn gekwantificeerd op basis van kans x impact. Vervolgens zijn de beheersmaatregelen bij de risico's geformuleerd. Door de risico's periodiek intern te bespreken blijven ze onder de aandacht en kan er als dat nodig is actie worden ondernomen. Op deze manier wordt er actief gestuurd op projecten met een hoog risico.

In het onderstaande overzicht zijn de totale risico's per complex opgenomen (kans x impact). Op het moment dat complexen winstgevend zijn kan een deel van het risico worden opgevangen door de verwachte winsten. Voor het risicoprofiel wordt 25% van de verwachte winst in mindering gebracht op het risico.

Complex	25% van het verwachte resultaat	Risico MPG 2019	Risicoprofiel MPG 2019	Risico jaarrekening 2018	Risicoprofiel jaarrekening 2018
BT Griff III	274.000	110.000	-	968.000	825.000
BT Stappenbelt	-	-	-	-	-
Subtotaal bedrijventerreinen	274.000	110.000	-	968.000	825.000
De Gerner Marke	62.000	53.000	-	57.000	-
Waterfront	78.000	160.000	82.000	15.000	-
Oosterdalsfen	242.000	130.000	-	140.000	-
Kleine veer	80.000	-	-	-	-
Westerbouwlanden Noord	1.010.000	305.000	-	365.000	-
De Nieuwe Landen	29.000	63.000	34.000	60.000	12.000
De Nieuwe Landen II	300.000	105.000	-	105.000	-
De Koppeling	15.000	-	-	-	-
De Koele	24.000	-	-	-	-
Muldersveld II	9.000	-	-	-	-
Muldersweg	30.000	-	-	80.000	54.000
Subtotaal woningbouwlocaties	1.879.000	816.000	116.000	822.000	66.000
1% rentestijging		175.000	175.000	383.000	383.000
Kostenstijging		1.520.000	1.520.000	920.000	920.000
Risico POC methode		500.000	500.000		519.000
Subtotaal exploitatie overstijgend	-	2.195.000	2.195.000	1.303.000	1.822.000
Totaal	2.153.000	3.121.000	2.311.000	3.093.000	2.713.000

In bovenstaande tabel is zichtbaar dat de project specifieke risico's zijn afgenomen en dat eventuele risico's meer opgevangen kunnen worden binnen de grondexploitaties. In de risico inschatting is een risico opgenomen voor stijgende rente. Voor de rente is reeds 0,44% ingerekend in de grondexploitaties (1% - 0,56%). Voor het risico op een rentestijging van 1% boven op het huidige werkelijke risico is een risicobuffer opgenomen.

Een sterke stijging is zichtbaar bij het risico met betrekking tot prijsstijgingen. In de actualisaties is gerekend met de huidige prijzen. Door de sterk stijgende prijzen in afgelopen jaar blijft het risico bestaan dat dit niet volledig vertaald is in de berekeningen. De verwachting is dat de geprognosticeerde stijging van verkoopprijzen wel kan worden doorgevoerd. Het risico bedrag is aangepast in verband met de verwachting dat kosten sneller stijgen dan verwacht. Dit risico is deels meegenomen in het risicoprofiel, maar kan in eerste instantie worden opgevangen in het resultaat van de desbetreffende grondexploitatie.

Op basis van bovengenoemde wordt een totaal risico van circa € 3 mln. gelopen. Bij de inschatting van de risico's is er rekening mee gehouden dat niet alle risico's zich gelijktijdig voordoen. De gemeente moet voor het totale risico voldoende buffers hebben om deze op te vangen. Dit wordt bij het weerstandsvermogen nader toegelicht.

Algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvermogen)

In de vorige paragraaf is weergegeven dat grondexploitaties risico's met zich meebrengen. Deze mogelijke risico's worden gedekt door een buffer; de algemene reserve grondexploitatie.

Om de omvang van de algemene reserve grondexploitatie (weerstandsvermogen) te bepalen werd in het verleden een statische methode gehanteerd. De methode hing af van de boekwaardes, de nog te maken kosten en de verwachte winst. In de nota reserves en voorzieningen (2015 - 2018) is deze methode vastgesteld. Het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald aan de hand van geïntariseerde risico's (zie vorige paragraaf). Hierbij wordt er rekening mee gehouden dat bij winstgevende exploitaties de eerste 25% van de winst kan worden ingezet om de risico's van deze exploitatie op te vangen.

Op basis van risicoafweging is een algemene reserve grondexploitatie van € 2,3 miljoen genoeg voor het afdekken van de risico. De algemene reserve grondexploitatie bedraagt ultimo 2018 € 3,6 miljoen (inclusief de verwerking van de tussentijdse winst). Dat betekent dat de reserve voldoende is om de risico's te dekken. Op basis van de huidige risico inschatting kan er een bedrag van € 1,3 miljoen vrijvallen. Bij de jaarrekening 2018 zal hier een voorstel voor worden gedaan.

Volgens deze gegevens kan het volgende verloop worden weergegeven voor de benodigde bijdrage vanuit/aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

	2015	2016	2017	2018
Netto berekende risico/benodigde stand reserve	1.869.000	1.988.000	2.713.000	2.311.000
Stand algemene reserve grondexploitatie	3.989.829	3.589.486	7.190.000	3.570.000
Bijdrage reserve vrij besteedbaar	2.120.829	1.601.486	4.477.000	1.259.000

Parameters

Voor de actualisatie van de grondexploitaties wordt gebruikt gemaakt van verschillende parameters. In deze paragraaf zal meer inzicht worden gegeven in de gehanteerde parameters.

Programmering

Periodiek wordt er onderzoek gedaan naar de woningbehoefte binnen gemeente Dalfsen. In het najaar van 2018 zijn er twee onderzoeken gedaan. Het gaat hierbij om een woningmarktonderzoek en een vraagonderzoek voor de industrielocaties. Uit de onderzoeken blijkt dat de vraag toeneemt, maar ook dat er nog veel onzekerheid in deze voorspellingen zit.

Woningbouwprogramma:

Het woningmarktonderzoek van 2018 laat zien dat de berekende woningvraag groter is dan het woningaanbod, wanneer er gekeken wordt naar de bestaande voorraad. Er is sprake van een tekort van 1.327 woningen in de periode 2018-2023. Per jaar ligt de gemiddelde vraag op 265 woningen. Het berekende vraagoverschot is groter dan het tekort in het vorige onderzoek. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat meer mensen die zich willen vestigen in de gemeente en een sterke stijging aan starters die graag in de gemeente willen (blijven) wonen. Daarnaast hebben de huidige economische omstandigheden naar verwachting een grote invloed op de uitkomst van het onderzoek. Het onderzoek toont aan dat in alle prijscategorieën een tekort bestaat.

In de programmering van de grondexploitaties zijn 413 kavels opgenomen die nog verkocht moeten worden. Als het vraagoverschot doormiddel van (gemeentelijke) nieuwbouwprojecten ingevuld wordt dan zullen nieuwe exploitaties opgezet moeten worden. De gehanteerde programmering is hierbij voorzichtig en gaat voor de fasering voor het boekjaar 2019 voornamelijk uit van concrete afspraken die hierover met afnemers vastliggen.

De realisatie van 2018 bedroeg 138 gepasseerde kavels, waar in de MPG rekening was gehouden met 228. De oorzaak ligt in een aantal specifieke casussen, zoals het nog niet kunnen realiseren van de SAOW locatie en vertraging in het daadwerkelijk passeren van de kavels door langere processen.

Bedrijfslocaties:

In 2018 is er in totaal 0,7 ha. aan industrieterrein verkocht op de bedrijventerrein De Griff III, 0,2 ha op de Parallelweg en 0,5 ha op Stappenbelt. Totaal is hiermee circa 1,4 ha aan industrieterreinen verkocht. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over de afname van gronden die begin 2019 passeren. Het gaat hierbij om totaal circa 8,7 ha. Dit is een mooie ontwikkeling en prestatie, waarbij zichtbaar is dat er veel behoefte is aan industrielocaties binnen de gemeente. Door deze geprognosticeerde verkopen en de overige intentie overeenkomsten blijft er nog een beperkt aantal ha over voor de verkoop. Eind 2018 is door BMC een behoefteonderzoek bedrijven op bedrijventerreinen gemeente Dalfsen uitgevoerd. Dit onderzoek laat zien dat er behoefte is aan circa 17,5 ha nieuwe bedrijvenlocaties. Er is nog circa 12 ha beschikbaar, waarbij wel rekening gehouden moet worden dat hiervan circa 8,6 ha verkocht/nog niet gepasseerd is.

Kosten/opbrengstenstijging

Bij het opstellen van de actualisaties worden kosten (investeringen) en opbrengsten (grondverkopen) in de tijd uitgezet. Voor het doorrekenen van de exploitaties is het van belang om rekening te houden met de inflatiestijgingen. Omdat alle prijzen zijn geactualiseerd, zijn er voor het komende jaar geen kosten- en/of opbrengstenstijgingen ingerekend. Het is voor de toekomst wel van belang om rekening te houden met stijgingen, omdat de exploitaties over langere tijd lopen.

Op basis van bovengenoemde analyse worden de volgende parameters opgenomen in de grondexploitaties. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de lange- en korte termijn.

<i>Parameters</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021 e.v.</i>
<i>Kostenstijging</i>	0,0%	3,0%	3,0%
<i>Opbrengstenstijging</i>	0,0%	0,0%	2,0%

Rentetoerekening

Het BBV heeft aangegeven voor de rentetoerekening aan te willen sluiten bij de fiscale grondslagen. Dat betekent dat alleen de daadwerkelijke rente toegerekend kan worden en dat er geen rente over het eigen vermogen mag worden toegerekend. Het rentepercentage dat gehanteerd wordt voor de doorrekeningen is bepaald op 1%. Het gemiddelde percentage aan betaalde rente ligt op 1,35%. Aangezien deze in de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen toegerekend dient te worden, daalt dit percentage en komt het uit op 0,56%. Bij de werkelijke toerekening moet het werkelijke percentage (op dit moment 0,56%) worden toegerekend. In de doorrekeningen wordt uitgegaan van het percentage van 1%. Met deze 1% wordt een kleine risicobuffer ingebouwd die stijgende rente op kan vangen.

Disconteringsvoet

Voor de disconteringsvoet (het percentage waartegen de eindwaarden contant worden gemaakt naar startwaarde) is vastgesteld dat deze moet aansluiten op het meerjarig streefpercentage van Europese Banken voor inflatie. Dit percentage bedraagt 2.

Grondprijzen

De grondprijzen worden jaarlijks aangepast aan de huidige marktomstandigheden. In 2018 heeft de raad ingestemd met prijsdifferentiatie per kern. De bevoegdheid tot het vaststellen van de verkoopprijzen voor de woningbouw- en bedrijvenlocaties ligt bij het college. De prijzen voor 2019 heeft het college vastgesteld.

Actualiteit grondexploitaties

Alle grondexploitaties zijn per 1-1-2019 geactualiseerd en door de gemeenteraad vastgesteld via het vaststellen van de MPG 2019. Jaarlijks zullen de actualisaties worden verricht naar de stand van 1 januari. De actualisaties zullen worden verwerkt in de MPG.

In onderstaand overzicht is de prognose weergegeven van de balansposten en de verwachte resultaten zoals deze voorkomen in de MPG 2019.

	Boekwaarde 31-12-2018 A	Verwacht resultaat op startwaarde B	Verwacht resultaat op eindwaarde C	Nog te maken kosten D	Nog te realiseren opbrengsten E	Rente * F
Grift III	5.873.000	1.096.000	1.210.000	1.469.000	8.593.000	-41.000
Stappenbelt	918.000	3.000	3.000	180.000	1.116.000	-15.000
De Gerner Marke	574.000	246.000	261.000	94.000	933.000	-3.000
Waterfront	-1.431.000	311.000	330.000	1.074.000	-50.000	23.000
Oosterdalfsen	2.911.000	966.000	1.088.000	4.136.000	8.149.000	-14.000
Kleine Veer	220.000	309.000	322.000	160.000	700.000	2.000
Westerbouwl. Noord	10.106.000	4.031.000	4.914.000	3.906.000	19.151.000	-225.000
De Nieuwe Landen	456.000	116.000	126.000	518.000	1.104.000	-4.000
De Nieuwe Landen II	1.662.000	1.201.000	1.463.000	1.406.000	4.505.000	27.000
De Koppeling	135.000	62.000	64.000	51.000	252.000	-2.000
De Koele	23.000	97.000	101.000	92.000	216.000	1.000
Muldersveld II	150.000	37.000	39.000	37.000	227.000	-1.000
Muldersweg	764.000	120.000	147.000	468.000	1.421.000	-43.000
	22.361.000	8.595.000	10.068.000	13.591.000	46.317.000	-295.000

Bepaling van de verwachte eindwaarde (A+ D - E - F = C). De verwachte startwaarde betreft de verwachte eindwaarde contant gemaakt naar 1-1-2019 tegen 2% rente.

* - bedrag is betaalde rente, + bedrag is ontvangen rente

3.4 Paragraaf lokale heffingen

Algemeen

In de gemeente Dalfsen is het beleid rond de lokale heffingen gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- de jaarlijkse trendmatige stijging van de tarieven dient als correctie op de inflatie en is in het meerjarenperspectief standaard vastgesteld op 1%;
- er is een tariefsdifferentiatie tussen woningen en niet woningen bij de OZB;
- de kwijtscheldingsmogelijkheden voor de inwoner worden optimaal benut;
- er wordt een actief informatiebeleid nagestreefd;
- leges en tarieven dienen zoveel mogelijk kostendekkend te zijn.

GBLT

Per 1 januari 2016 heeft de gemeente Dalfsen zich aangesloten bij de gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus -Tricijn (GBLT). GBLT heeft de uitvoering van de wet WOZ en het heffen en innen van gemeentelijke belastingen overgenomen van de gemeente Dalfsen. Daarnaast voert GBLT ook de kwijtschelding uit voor zowel de gemeente als waterschap. In de paragraaf verbonden partijen vindt u meer informatie over het GBLT als verbonden partij.

Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dalfsen is het mogelijk om volledige dan wel gedeeltelijke kwijtschelding te verkrijgen voor de OZB, hondenbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing geldt dat kwijtschelding slechts mogelijk is voor het vastrecht. Bij de hondenbelasting is alleen de belasting voor een eerste hond kwijtschelding mogelijk. Voor de rioolheffing geldt dat bij de belasting gebruikersdeel per jaar, bij een hoeveelheid afgevoerd afvalwater van 0 m³ tot en met 500 m³, kwijtschelding kan worden verleend.

In totaliteit is er in 2018 een bedrag van afgerond € 37.400 aan kwijtschelding verleend op basis van het huidige kwijtscheldingsbeleid. Bij de beoordeling van de verzoeken om kwijtschelding hanteert GBLT de zogenaamde 100% norm. Inwoners die twee jaar of langer zijn aangewezen op een bijstandsuitkering krijgen automatisch kwijtschelding. Op basis van melding door de gemeente verleent ook GBLT aan deze mensen automatisch kwijtschelding.

Wet Waardering Onroerende Zaken

Met ingang van 2007 dient de WOZ-waarde jaarlijks opnieuw bepaald te worden. Om dit te kunnen doen, worden er procesmatig object- en marktgegevens bijgehouden en verwerkt.

Vanwege de positieve economische ontwikkelingen zien wij een herstel op de vastgoedmarkt. De WOZ-waarden van woningen is tussen de waardepeildatum 1 januari 2017 en 1 januari 2018 gemiddeld met 5,1% gestegen en de WOZ-waarden van de overige onroerende zaken gemiddeld met 1,3% gedaald.

Zoals bekend wordt de uitvoering van de Wet WOZ bij de gemeente gecontroleerd door de Waarderingskamer. In het rapport van bevindingen wordt de weergave van de inspectie weergegeven. Het eindoordeel bestaat uit een viertal oordeelcategorieën te weten:

1. De uitvoering verloopt goed
2. De uitvoering is voldoende
3. De uitvoering moet op onderdelen verbeterd worden
4. De uitvoering moet dringend verbeterd worden.

Naar aanleiding van het onderzoek naar de kwaliteit van de taxaties is het oordeel van de Waarderingskamer gelijk gebleven op 'voldoende'. De Waarderingskamer heeft ingestemd met bekend maken WOZ-waarden voor 2018.

Overzicht kostendekkendheid

Als gevolg van de wijzigingswet BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) dient per 2017 de paragraaf lokale heffingen een overzicht op hoofdlijnen te bevatten van de diverse heffingen. In dit overzicht dient inzichtelijk te worden gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Ook dient naar voren te komen wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

De “grote belastingen”, zoals afvalstoffenheffing en rioolheffing, zijn hierbij het meest in het oog springend. Jaarlijks wordt aan de hand van de kosten een becijfering gemaakt van de hoogte van de benodigde opbrengsten. Bij beide belastingen worden grote tariefschommelingen afgevlakt door te werken met een voorziening. Voor “kleine belastingen” als de diverse legessoorten mogen maximaal kostendekkende tarieven worden gevraagd.

Rioolheffing

De rioolheffing bedroeg in 2018 € 69,95 voor het eigenaarsdeel en € 67,15 voor het gebruikersdeel van 0m³ tot 500m³. De tarieven voor het verbruik boven de 500m³ zijn vastgesteld op basis van de gefaseerde invoering. Deze fasering is conform het raadsvoorstel 'wijziging grondslag rioolheffing 2017' en heeft als doel de opbrengst rioolheffing grootverbruik te vergroten zodat deze in 2019 4,5% van de totale opbrengst bedraagt. In 2018 kwam dit neer op 3,0% van de totale opbrengst.

Afvalstoffenheffing

Conform het raadsvoorstel 'verhoging afvalstoffenheffing' is het vastrecht vastgesteld op € 135. Daarnaast is het aanbiedingstarief voor restafval bij een ondergrondse container verhoogt van € 1,18 naar € 1,55. De overige ledigingstarieven waren in 2018 gelijk aan die van 2017.

Hondenbelasting

De opbrengst van de hondenbelasting komt ten goede aan de algemene middelen. In 2018 is rekening gehouden met de trendmatige tariefsverhoging van 1%. Het tarief in 2018 bedroeg voor de eerste hond € 48,85 en voor iedere hond boven het aantal van één binnen hetzelfde huishouden € 64,30. De belasting voor honden, gehouden in kennels die zijn geregistreerd bij de Raad van beheer op kynologisch gebied in Nederland, bedroegen € 260,15 per kennel per belastingjaar.

Leges

Voor 2018 is een trendmatige aanpassing van 1% doorgevoerd met uitzondering van de tarieven die door het Rijk bepaald worden (rijbewijs, paspoort, Nederlandse identiteitskaart en akten burgerlijke stand). Daarnaast zijn de leges voor de bouwactiviteiten met 10% verhoogd op basis van de vastgestelde begroting.

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Bij de berekening van de tarieven 2018 is rekening gehouden met een lichte stijging van de WOZ-waarde van woningen en met een lichte daling van de WOZ-waarde van niet-woningen. Als gevolg hiervan zijn de tarieven voor de eigenarenbelasting woningen licht gedaald en de tarieven voor de eigenaren- en gebruikersheffing voor niet-woningen gestegen. Hierbij is tevens rekening gehouden met de areaaluitbreiding door nieuwbouw.

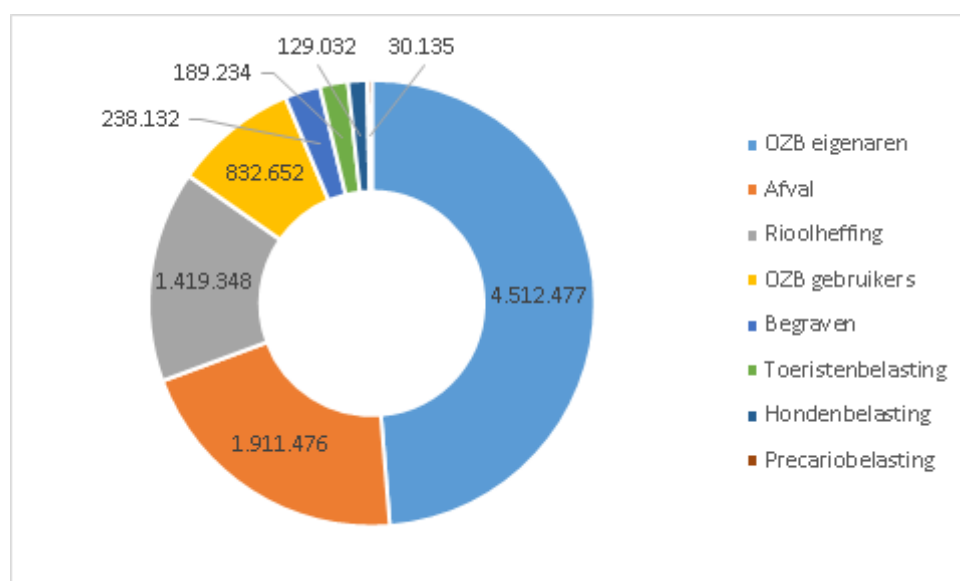
Precariobelasting

Voor 2018 is een trendmatige aanpassing van 1% doorgevoerd.

Toeristenbelasting

De hoogte van de toeristenbelasting is in 2018 gehandhaafd op € 0,85 per overnachting.

Onderstaand het overzicht met de belastingopbrengsten 2018

Overzicht kostendekkendheid

Mate van kostendekkendheid

Voor de lokale heffingen geldt als wettelijke norm dat deze, op **begrotingsbasis**, niet boven het niveau van kostendekkendheid uit mogen komen. In onderstaande opstelling, op basis van de **jaarrekening**, het overzicht van de mate van kostendekkendheid van de volgende heffingen:

Heffing	Lasten taakveld	Apparaatskosten	Overhead	BCF- BTW	Kwijt- schelding	Storting voorzienin	Totale lasten	Andere inkomsten	Baten Heffing	Totale Baten	Kosten- dekkenheid
Riool	302	228	107	125		664	1.425		1.437	1.437	100,8%
Reiniging	1.453	118	126	400	37	-232	1.911	9	1.911	1.911	100%
Leges Titel 1	54	707	90	11			862	26	530	556	64,5%
Leges Titel 2	78	769	101	16			964	7	916	923	95,7%
Leges Titel 3	85	214	35	35			370		19	19	5,2%
Lijkbezorging	71	161	28			3	262		238	238	90,8%
Markt- gelden	5	14	2				22	2	6	8	39,0%
Haven- gelden	66	14	9				89	1	13	14	15,9%

Bedragen in € 1.000

Ad. 1 Rioolheffing

De kostendekkendheid is nagenoeg gelijk aan de begrote kostendekkendheid van 100,1%.

Ad. 2 Reinigingsheffing

De kostendekkendheid voor de afvalstoffenheffing was begroot op 80,5%. De gerealiseerde lasten bedroegen uiteindelijk € 1.911.476. In dit totaalbedrag zit een onttrekking begrepen van € 231.677 uit de voorziening. Het totaal aan lasten is gelijk aan het totaal aan baten van € 1.911.476 waardoor de gerealiseerde kostendekkendheid op 100% uit komt.

Ad. 3 Rijbewijzen en Reisdocumenten

De tarieven voor de rijbewijzen en reisdocumenten worden door het Rijk vastgesteld. Dit betekent dat de gemeente beperkt invloed heeft om te streven naar een volledige mate van kostendekkendheid.

Ad. 4 Omgevingsvergunningen (bouwen)

De baten vallen hoger uit dan begroot, hier staan echter ook hogere apparaatskosten tegenover door de benodigde extra inhuur van personeel. Hierdoor is de kostendekkendheid iets lager uitgevallen dan begrote kostendekkendheid van 100%.

Ad. 5 APV en Toezicht en Handhaving

Doordat de lasten zijn toegenomen vanwege personele mutaties is de kostendekkendheid lager uitgevallen dan de 11,2% die werd begroot.

Ad. 6 Begraafplaatsen

Gelet op het feit dat de begraafplaatsen een parkachtig karakter hebben, is een hogere mate van kostendekkendheid moeilijk te realiseren. Doordat de lasten iets meer gestegen zijn dan de baten is de kostendekkendheid iets lager dan de begrote kostendekkendheid van 93,7%.

Ad. 7 Marktplaatsen

De kostendekkendheid van de marktgeden is nagenoeg gelijk aan de begrote kostendekkendheid.

Ad. 8 Havengelden

De kostendekkendheid van de marktgeden is nagenoeg gelijk aan de begrote kostendekkendheid.

3.5 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Binnen de gemeente is een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen als wegen, openbare verlichting, riolering, groen en gebouwen. Deze kapitaalgoederen zijn van cruciaal belang voor wonen, werken, vervoer, recreatie en huisvesting van de gemeentelijke diensten en instellingen. Het gewenste kwaliteitsniveau voor gebruik, inrichting en beheer wordt door de raad vastgesteld met beleidsplannen en door het college uitgewerkt in de diverse beheer- en uitvoeringsplannen.

Een omvangrijk deel van de begroting is bestemd voor het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Het is van belang dat hierover een zorgvuldig beheer wordt gevoerd, want het is juist de kwaliteit van de openbare ruimte die door de inwoners vaak intensief wordt beleefd.

Met het in de raadsvergadering van 25 september 2017 vastgestelde beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte (IBOR) is de gewenste onderhoudskwaliteit voor de meeste kapitaalgoederen in de openbare ruimte vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het handhaven van de groene, veilige, duurzame en nette kwaliteit van de openbare ruimte. In het beleidsplan zijn de verschillende kwaliteiten uitgewerkt per functiegebied en worden de accenten per kern toegelicht. Onderstaande figuur geeft een samenvatting van de vastgestelde inrichtings- en onderhoudskwaliteit. De onderhoudskwaliteit wordt gemeten volgens de (beeld)kwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW (Publicatie 323).

Om de inrichtings- en gebruikswaliteit te ondersteunen is een passend onderhoudsniveau nodig. Een duurzame veilige, nette en groene omgeving is een kernkwaliteit van de kernen en het buitengebied van de gemeente Dalfsen en deze wil de gemeente overal bieden.

Basis, voor de hele openbare ruimte biedt de gemeente een minimaal B-niveau voor de technische staat (duurzaam, heel en veilig) en een AB-kwaliteit voor de reiniging (schoon), het aanzien van verhardingen wordt op C-kwaliteit gehouden.

Hoog, het groen wordt op een A-niveau onderhouden. Dit geldt dus voor dorpscentra, de begraafplaatsen en de hoofdinfrastructuur. De reiniging heeft ook in deze gebieden een AB-kwaliteit, het aanzien van verhardingen wordt op C-kwaliteit gehouden.

Functiegebied	Inrichting	Onderhoud							
		Groen	Verharding	Verlichting	Spelen	Meubilair	Water	Civiele kunstwerken	Reiniging
Dorpscentra	Hoog	A	B/C	A	B	B	B	B	A B
Hoofdinfrastructuur	Basis / Hoog	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Begraafplaatsen	Hoog	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Woonwijken	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Bedrijventerreinen	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Recreatie en sport	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Maatschappelijk & dienstverlening	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Buitengebied	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B

- A Goed (mooi en comfortabel)
 B Voldoende (functioneel)
 C Matig (onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder)

In deze paragraaf worden voor de kapitaalgoederen wegen, infrastructurele (civiele) kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen en gebouwen achtereenvolgens aangegeven:

- Het beleidskader;
- Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren;
- Financiële consequenties beleidsdoel.

Voordat we daarmee starten, volgt eerst een samenvattend overzicht van de actualiteit van onze plannen en de verwerking daarvan in deze jaarrekening.

Beleidsplan	Betreft periode (vaststelling)*	Financieel verwerkt in begroting
Integraal beheer openbare ruimte	2017 - 2021 (2017)	Ja
Licht in de Openbare Ruimte	2016 - 2020 (2016)	Ja
Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan	2016 - 2026 (2016)	Ja
Groenstructuurplan	2013 - 2017 (2013)	Ja
Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)	2017 - 2020 (2017)	Ja
Landschapsonwikkelingsplan (LOP)	2010 - 2020 (2010)	Ja

Beheerplan	Betreft periode (vaststelling)*	Financieel verwerkt in begroting
Beheerplan onderhoud gem gebouwen	2019-2023 (2018)	Ja
Wegenbeheerplan	2017 - 2020 (2017)	Ja
Civiele kunstwerken	2018 - 2022 (2017)	Ja
Uitvoeringsprogramma GVVP	2016 - 2018 (2016)	Ja
Speelplaatsenbeheersplan	2014 - 2018 (2014)	Ja
Rioolbeheerplan	2015 - 2018 (2014)	Ja
Berm- en slootbeheersplan	(1998)	Ja

*) De looptijd van een aantal plannen is inmiddels verstreken. Hieruit vloeien geen consequenties voort. De 'oude' plannen zijn nog toepasbaar en worden (waar nodig) binnen afzienbare tijd geactualiseerd. Voor een aantal genoemde beleids- of beheerplannen betekent dit concreet;

- groenstructuurplan, actualisatie in 2020;
- speelplaatsenbeheerplan, actualisatie in 2019;
- rioolbeheerplan, actualisatie in 2020.

In december 2017 heeft de commissie BBV de notitie materiële vaste activa uitgebracht. De notitie bevat een aanscherping ten opzichte van eerder gepubliceerde notities. Dit betekent:

- In geval van achterstallig onderhoud, waarbij sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties, wordt op basis van artikel 44 lid 1a BBV een voorziening gevormd;
- Een beheerplan dient recent te zijn (maximaal vijf jaar oud ten opzichte van het verslagleggingsjaar). Dit is een richttermijn waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. De plek om dit te doen is de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen'.

Hiermee komt meer nadruk te liggen op achterstallig onderhoud en de beheerplannen. Dit vraagt om zogenaamd asset management, waaronder wordt verstaan “de systematische en gecoördineerde activiteiten waarmee een organisatie haar bedrijfsmiddelen optimaal beheert (vanaf de investering) en prestaties, risico’s en kosten over de levensduur volgt met als doel een optimale bijdrage te leveren aan de strategie van de organisatie”.

In dit verband heeft de accountant ons via de management letter 2018 gevraagd een analyse op hoofdlijnen op te stellen over hoe het assetmanagement is geregeld ten aanzien van de hoofdcategorieën van de gemeentelijke bezittingen. Wij hebben kennis genomen van de vraag van de accountant en zullen hier in de komende periode mee aan de slag gaan. Door onder andere vacatures is daar op dit moment nog geen prioriteit aan gegeven.

Wegen

Het beleidskader

Het beleidsplan integraal beheer openbare ruimte vormt het beleidskader voor het onderhoud van de gemeentelijke wegen. Met het beleidsplan is het gewenste onderhoudsniveau en zijn de benodigde financiële middelen vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het behoud van onze duurzame en veilige wegen. Het beleid is uitgewerkt in het vastgestelde wegenbeheerplan (college van B&W 12 juni 2017).

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De omvang van het gemeentelijke wegennet bestaat naast bermen en bermsloten uit ongeveer 3,1 miljoen vierkante meter verhard oppervlak en ongeveer 0,2 miljoen vierkante meter onverharde en half verharde paden en rijbanen.

De onderhoudstoestand van wegen is onderverdeeld naar de volgende vier thema’s: duurzaamheid, veiligheid, comfort en aanzien. De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte en aan de hand van de criteria voor rationeel wegbeheer van het CROW.

Voor duurzaamheid en veiligheid geldt het beeldkwaliteitsniveau B (voldoende – functioneel), die is vertaald naar het zogenoemde kwaliteitsniveau R voor rationeel wegbeheer, waarbij het percentage verharding onvoldoende $\leq 4\%$. Voor aanzien geldt het beeldkwaliteitsniveau C (Matig), waarbij het percentage verharding onvoldoende $\leq 7\%$.

Indicator	Bron	2016
Duurzaamheid percentage verharding onvoldoende $\leq 4\%$	Inspectie	4%
Veiligheid percentage verharding onvoldoende $\leq 4\%$	Inspectie	4%
Aanzien percentage verharding onvoldoende $\leq 7\%$	Inspectie	7%

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor wegen (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 Beheer openbare ruimte en omvatten de verharde en onverharde wegen. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud. Dit budget is exclusief het budget voor het reinigen van de openbare ruimte maar inclusief het budget voor bermen in het buitengebied.

Financiële consequenties beleidsdoel

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Regulier budget	1.952	1.617

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Groot onderhoud	741	671

Infrastructurele kunstwerken (verkeersbruggen en duikers)

Het beleidskader

Beleidskader is het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte. Met dat beleidsplan zijn het gewenste onderhoudsniveau en de benodigde financiële middelen vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het behoud van duurzame en veilige kunstwerken. Het beheer van de kunstwerken is uitgewerkt in het beheerplan civiele kunstwerken 2018-2022.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het areaal bestaat uit 60 objecten onderverdeeld 10 verkeersbruggen, 15 duikerbruggen, 25 fiets- en voetgangersbruggen, 3 tunnels, 6 kademuren en 1 overkluizing. Daarnaast heeft de gemeente circa 530 duikers in beheer.

De civiele kunstwerken worden conform het beheerplan onderhouden op een "redelijk" onderhoudsniveau (conditiescore 3 NEN 2767-4). Dit onderhoudsniveau komt overeen met de afgesproken beeldkwaliteitsscore "B" in het IBOR.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor civiele kunstwerken (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 beheer openbare ruimte. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud.

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Regulier budget	20	4

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Groot onderhoud budget	0	44

Openbare verlichting

Het beleidskader

Het beleidskader voor de openbare verlichting is in de raadsvergadering van 24 oktober 2016 vastgelegd in het beleidsplan Licht in de Openbare Ruimte. Er is in het digitale beleidsplan vastgelegd waarom, waar en hoe openbare verlichting wordt toegepast evenals het kwaliteitsniveau en de financiële middelen. Het vastgestelde beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte bekrachtigt het eerder vastgestelde gedifferentieerde onderhoudsniveau.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het openbare verlichtingsareaal in onze gemeente bestaat uit (afgerond): 5.900 lichtmasten, 6.000 armaturen en 6.200 lampen. Jaarlijks verbruikt de openbare verlichtingsinstallatie ca. 810.000 kWh elektrische energie.

De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW. Voor centrumgebieden geldt het beeldkwaliteitsniveau A en voor de overige functiegebieden geldt een beeldkwaliteitsniveau B.

Financiële consequenties

Voor de openbare verlichting zijn kosten gemaakt. De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget, waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders.

Er wordt onderscheid gemaakt in drie kostensoorten:

1. Energiekosten: netwerkkosten, kosten levering en de energiebelasting.
2. Onderhoud en Beheer: onderhoud aan de masten en lampen en schades.
3. Investeringskosten: kosten voor renovaties die zijn opgenomen in het investeringsplan.

De drie kostensoorten voor openbare verlichting zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

Exploitatie exclusief investeringen(energie, dagelijks beheer en onderhoud)

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Openbare verlichting	186	172

Voor de renovaties van de installaties heeft de gemeenteraad uitvoeringskredieten beschikbaar gesteld door middel van het investeringsplan.

Investeringen (groot onderhoud binnen de exploitatie)

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Openbare verlichting	120	42

Bovenstaande kosten hebben betrekking op het beheer en onderhoud van de aanwezige verlichtingspunten. De kosten van de aanleg van verlichtingspunten in uitbreidingsplannen, herinrichtingsplannen en inbreidingslocaties zijn hierin niet opgenomen. De kosten voor de aanleg van deze openbare verlichting worden opgenomen in de desbetreffende exploitaties.

In 2018 is de aannemer, verantwoordelijk voor het uitvoeren van noodzakelijk groot onderhoud aan de openbare verlichting niet in staat gebleken de hiervoor door ons geplande werkzaamheden volledig uit te voeren.(aanbesteed werk) Dit ondanks herhaaldelijke verzoeken en aanmaningen. Om die reden is op groot onderhoud openbare verlichting een bedrag overgebleven. In 2019 willen wij de nu ontstane achterstand in de onderhoudsplanning inhalen en vragen wij deze middelen over te hevelen naar 2019.

Riolering

Het beleidskader

Het beheer van de gemeentelijke riolering vindt plaats op basis van het in 2017 vastgestelde Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP). De verplichting voor het hebben van dit plan is vastgelegd in de Wet Milieubeheer (Wm). Het plan beschrijft hoe wij invulling geven aan onze wettelijke zorgplichten. Meerjarige doel(en) hierbij zijn:

1. Zorgen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
2. Zorgen dat (voor zover mogelijk) het grondwater de bestemming van een gebied niet structureel belemmert;
3. Zorgen voor inzameling en verwerking van hemelwater (voor zover niet door particulier).

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Riolering bestaat uit diverse objecten zoals buizen, putten en pompen voor inzameling en transport van afvalwater, maar bijvoorbeeld ook wadi's voor de infiltratie van regenwater. In hoofdzaak bestaat de riolering uit 169 kilometer vrijverval riolering en 63 kilometer mechanische riolering. Er zijn meer dan 3.500 inspectieputten, 30 gemalen en 300 pompunits.

Elk jaar worden gemalen, pompunits en 1/10^e deel van het vrijverval stelsel gereinigd en geïnspecteerd om het onderhoudsniveau te monitoren en de te nemen maatregelen te bepalen. De riolering is in goede staat en er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële consequenties

In het gemeentelijke rioleringsplan is de huidige situatie omschreven, is de ambitie met het gewenste onderhoudsniveau vastgesteld en zijn de bijbehorende maatregelen en middelen bepaald. Het totaalpakket vormt de grondslag voor het kostendekkende tarief van de rioolheffing. Er wordt voor de riolering met een voorziening voor toekomstig onderhoud gewerkt. De totale lasten van de riolering vallen onder programma 8 duurzaamheid en milieu.

Exploitatie exclusief toegerekende overhead, btw groot onderhoud en investeringen

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Riolering	550	509

Mutatie voorziening riolering

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Bruto Dotatie	760	664

Om invulling te geven aan de gestelde doelen zijn voor de maatregelen de volgende bedragen opgenomen. Het bedrag wordt onttrokken aan de voorziening riolering.

Groot onderhoud

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Maatregelen uitvoering GRP	7	0

Bedrag is exclusief de onttrekking aan de voorziening.

Nieuwe investeringen

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Nieuwe ontwikkelingen GRP	24	2

Water

Het beleidskader

Het gaat hier met name om het beheer van watergangen met een schouwplicht. Andere watergangen zijn functioneel onderdeel van wegen of openbaar groen en worden vanuit de betreffende budgetten gedekt. De beheerkosten worden gemaakt voor het maaien en onderhouden van watergangen (met name in het buitengebied) en het afvoeren of verwerken van het maaisel.

Het beleidskader wordt gevormd door;

- de Waterwet;
- de Keur van het waterschap Drents Overijsselse Delta, (keur WDOD zuid);
- de Legger van het waterschap Drents Overijsselse Delta (Legger gebied voormalig Groot Salland);
- de Flora en faunawet;
- Wet milieubeheer (Wm).

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Jaarlijks vindt onderhoud plaats aan de watergangen met een schouwplicht en wordt het schouwafval opgeruimd waarvoor een ontvangstplicht bestaat.

De omvang van de leggerwatergangen (watergangen met schouwplicht) die in samenwerking met aanliggende eigenaren worden onderhouden, omvatten 86 km aan lengte. Voor 110 km aan watergangen geldt een schouwplicht en wordt het schouwafval opgeruimd.

Financiële consequenties

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De totale lasten van de watergangen:

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Watergangen	118	70

In 2017 was sprake van een tegenvallende aanbesteding Onderhoud Watergangen en de noodzakelijke duiker inspecties als voorbereiding op het beheerplan Civiele Kunstwerken. De aanbestedingen in 2018 zijn weer naar verwachting geweest.

Openbaar groen

Het beleidskader

Het onderhoud en de inrichting van het openbaar groen vindt plaats conform het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) en Groenstructuurplan gemeente Dalfsen (GSP) 2013-2017. In het GSP worden de kwaliteiten van de groene openbare ruimte in de vijf kernen beschreven, gewaarborgd en versterkt.

In 2020 staat actualisatie van het GSP als onderdeel van de omgevingsvisie op de planning. Hierbij zal (extra) aandacht geschonken worden aan biodiversiteit en klimaatadaptatie en de (grote) rol die groen hierbij kan vervullen.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Het openbaar groen in de gemeente Dalfsen omvat in totaal ± 142 ha. Het totale bomenbestand beslaat ca. 55.000 bomen waarvan 17.100 stuks binnen de bebouwde kom. In het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte is het gedifferentieerde onderhoudsniveau voor groen vastgesteld op onderhoudsniveau A in winkelgebieden en onderhoudsniveau B voor de overige gebieden binnen en buiten de bebouwde kom.

Financiële consequenties

Er wordt onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

1. Onderhoud en beheer aan de groene (en blauwe) buitenruimte (bomen, bosplantsoen, heesters, gras), hondentoiletten.
2. Investeringskosten: de uitvoeringsprojecten uit het GSP worden betaald uit de reserve herstructurering openbaar groen.

De kosten voor openbaar groen zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

Openbaar Groen

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Openbaar Groen	1.229	1.316

Groot onderhoud openbaar groen (GSP)

x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018
Groot onderhoud budget	-30	-135

De kosten voor de aanleg van openbaar groen in nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen zijn opgenomen en verantwoord in de grondexploitaties.

Gebouwen

Het beleidskader

De gemeentelijke gebouwen worden onderhouden en in stand worden gehouden op basis van het "Beheerplan onderhoud gemeentelijke gebouwen 2019 - 2023". Dit plan is vastgesteld in de raadsvergadering van 18 juni 2018.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De gemeente heeft circa 25 gebouwen in eigendom en beheer. Gezamenlijke deler is dat alle gebouwen worden gebruikt voor maatschappelijke doeleinden. Alle gebouwen bij elkaar hebben een bruto vloeroppervlakte van ruim 25.000 m² en vertegenwoordigen een WOZ-waarde van in totaal ruim 25 miljoen euro.

Financiële consequenties

De benodigde middelen voor de uitvoering van werkzaamheden worden ten laste gebracht van de jaarbegroting (contracten, abonnementen, klachtenonderhoud) of worden onttrokken aan de voorziening groot onderhoud gebouwen (meerjarenonderhoud en eenmalige uitgaven).

De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen wordt gevoed vanuit de jaarlijkse dotaties voor diverse gebouwen. Deze jaarlijkse dotatie van € 161.951 is gebaseerd op een onderhoudsplanning van tien jaar.

De gemeente heeft geen gebouwen voor onderwijs in eigendom. Voor de onderwijsgebouwen geldt een afzonderlijke vergelijkbare systematiek.

Verzekeringsbeleid

Van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn de gebouwen, inclusief die voor het onderwijs, verzekerd op basis van een uitgebreide gevarenpolis (brand, storm, inbraak e.d.) op VNG voorwaarden.

Deze twee polissen zijn samengevoegd en in de loop van 2018 Europees aanbesteed. De nieuwe polis heeft een looptijd van drie jaar (01-01-2019 tot 01-01-2022), met stilzwijgende verlenging voor 12 maanden, tenzij 2 maanden voor de aflooptdatum opgezegd. De polis kent een eigen risico van € 2.500.

Alle gebouwen zijn eind 2018 opnieuw getaxeed. Deze taxaties hebben een geldigheidsduur van zes jaar.

3.6 Paragraaf verbonden partijen

Algemeen

Op grond van artikel 9, lid 2f van het BBV dient de programmabegroting een paragraaf Verbonden Partijen te bevatten. Volgens artikel 15 BBV dient deze paragraaf ten minste te bevatten:

- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting
- De beleidsvoornemens over verbonden partijen
- De lijst van verbonden partijen.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het BBV en is als volgt gedefinieerd:

"Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarbij de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft".

Van een financieel belang is sprake als aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de verbonden partijen. De verbonden partijen worden in deze paragraaf opgesplitst in:

- Publiekrechtelijke verbonden partijen
- Privaatrechtelijke verbonden partijen
 - Coöperaties/vennootschappen
 - Stichtingen/verenigingen
 - Overige

Gelet op het feit dat de raad op 21 maart 2016 de [Kadernota Verbonden Partijen](#) heeft vastgesteld, beperkt deze paragraaf zich tot het geven van een totaalbeeld van de verbonden partijen en de financiële aspecten ervan. In deze Kadernota zijn o.a. de volgende afspraken gemaakt:

- evaluatie verbonden partijen aan het einde van iedere raadsperiode;
- opstellen visies aan begin raadsperiode voor specifiek de publiekrechtelijke verbonden partijen GGD en Veiligheidsregio en
- mandateren indienen zienswijze procedure rond begroting en begrotingswijzigingen van de verbonden partijen door de raad aan het college.

De Kadernota Verbonden Partijen wordt begin 2020 geëvalueerd.

Gemeenschappelijke regeling openbaar lichaam

Naam		Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland		
Website		Veiligheidsregio IJsselland		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 2.450.264	€ 3.024.881	€ 3.610.3938
Vreemd vermogen		€ 27.847.619	€ 33.320.672	€ 32.076.679
Resultaat		€ 2.036.750	€ 555.550	€ 1.454.38
Gemeentelijke bijdrage		€ 1.679.986	€ 1.697.227	€ 1.729.932
Bron	Voorlopige jaarrekening Veiligheidsregio			
Beleidsvoornemens	<p>Na een periode van interne focus richt Veiligheidsregio IJsselland zich de komende jaren meer op de buitenwereld en levert daarbij maatwerk in verbinding met de samenleving en onze partners. Doel is de continuïteit van de samenleving binnen de elf gemeenten uit onze regio te waarborgen, niet alleen door rampen te bestrijden, maar ook door ze te voorkomen. Burgers en partners mogen daarbij op haar rekenen als expert, strategische netwerkpartner en adviseur. Maar gelijktijdig worden ze uitgedaagd om zelf een actieve bijdrage te leveren aan een veilig IJsselland.</p> <p>Hoe ze dat gaan doen is beschreven in de Strategische Beleidsagenda 2019-2023 (inclusief Risicoprofiel). Hierin zijn de missie en visie van de Veiligheidsregio IJsselland als volgt verwoord:</p> <p>Missie: (Waarom bestaan wij?) Versterken van veiligheid in de fysieke leefomgeving: risico's beperken waar het kan en incidenten bestrijden waar het moet.</p> <p>Visie: (Hoe realiseren wij onze missie?) Wij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kennen de risico's en communiceren hierover naar de inwoners van IJsselland; • maken gebruik van het vakmanschap van integrale medewerkers; • verbinden ons in het netwerk door samenwerking met burgers en partners; • adviseren over en denken mee in de veiligheidsvraagstukken door de inbreng van onze kennis en kunde en wij stimuleren zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven; • bereiden ons voor op mogelijke incidenten, ook samen met onze partners; • bestrijden incidenten wanneer ze zich voordoen en coördineren de inzet. 			

Ontwikkelingen	<p>In de Strategische Beleidsagenda 2019-2023 worden de volgende externe ontwikkelingen benoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De regio heeft te maken met nieuwe risico's door gebruik van digitale technologieën (o.a. invloed social media, cyberaanvallen) • De regio heeft te maken met veranderende risico's door klimaatverandering (bv. extreem weer, wateroverlast) • De regio heeft te maken met nieuwe of complexere risico's door demografische veranderingen (bv. het aantal zelfstandig wonende kwetsbare inwoners die extra hulp nodig hebben bij rampen of crises neemt toe, steeds meer verkeerstromen en 'hoog-risico-evenementen' met grotere kans op verstoringen). • Risico's zijn steeds vaker regio-overstijgend • Burgers en bedrijven informeren zich steeds vaker via nieuwe kanalen over veiligheid in de regio (bv. social media) • Burgers voelen zich steeds veiliger, maar verwachten steeds meer van de overheid bij rampen en crises (Burgers willen veel vrijheid van handelen, maar ook dat de overheid krachtig optreedt bij rampen en crises. Burgers en bedrijven verwachten snel concrete informatie van overheden tijdens en vóór een crisis. • Gemeenten in de regio willen veiligheid dicht bij burgers organiseren • Overheden verlangen dat burgers en bedrijven meer bijdragen aan veiligheid (Gemeenten en veiligheidsregio's willen zelfredzaamheid van burgers en bedrijven vergroten, zoals via voorlichting). • Overheden veranderen wet- en regelgeving waar veiligheidsregio's aan moeten voldoen (Invoering van de Omgevingswet in 2021 vergroot de diversiteit in lokale regels waar VRIJ mee te maken heeft. Overheden verscherpen milieunormen, zoals voor duurzaam grondwater- en energiegebruik). • Het Rijk stimuleert dat veiligheidsregio's meer samenwerken.
Risico's	<p>Bij bovengenoemde (externe) ontwikkelingen worden al een aantal risico's benoemd waar de Veiligheidsregio de komende jaren rekening mee dient te houden.</p> <p>Met de vaststelling van de kadernota verbonden partijen is besloten dat aan het begin van iedere raadsperiode een gemeentelijke visie wordt opgesteld, waarin wordt aangegeven wat de gemeente wil realiseren bij/met de verbonden partij, zo ook voor de veiligheidsregio. Doel van het vooraf opstellen van de visie is om aan de voorkant duidelijk te hebben welke specifieke bijdrage de verbonden partij levert aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen van de gemeente en welke prestaties en producten hiervoor worden geleverd.</p> <p>Met het vaststellen van de Visie op de Veiligheidsregio (vast te stellen in april 2019) is het voor de portefeuillehouder duidelijk welk mandaat zij heeft en met welke opdrachten zij 'op pad wordt gestuurd'. Echter: De Veiligheidsregio IJsselland is gebaat bij continuïteit. De portefeuillehouder neemt concrete opdrachten mee naar de Veiligheidsregio om de belangen van gemeente Dalfsen te behartigen. Hierbij kan de continuïteit en de interne bedrijfsvoering van de Veiligheidsregio IJsselland van ondergeschikt belang zijn. Dit kan ten koste gaan van de homogeniteit in het bestuur van de Veiligheidsregio IJsselland. Deze situatie kan zich vooral voordoen wanneer meerdere gemeenten het voorbeeld van Dalfsen volgen door concreet voor de eigen gemeente op pad te gaan.</p>

Naam		Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland		
Website		GGD IJsselland		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 1.469.000	€ 1.167.000	n.n.b.
Vreemd vermogen		€ 10.177.000	€ 5.733.000	n.n.b.
Resultaat		€ 79.000	€ 211.000	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage		€ 839.000	€ 995.172	€ 991.578
Bron	voorlopige jaarcijfers			
Beleidsvoornemens	<p>“GGD IJsselland, voor een gezonde samenleving”. Zo luidt de missie van GGD IJsselland. Voor de lopende bestuursperiode (2018 tot 2023) is door het bestuur van de GGD een strategische beleidsagenda opgesteld: “Beweging vanuit regie” Deze bevat de beleidsvoornemens en beoogde effecten in vijf programmalijnen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1: Versterken publieke gezondheidszorg 2: Jeugd en kansrijke start 3: Psychische gezondheid 4: Gezonde leefomgeving 5: Preventieve gezondheidszorg voor ouderen 			
Ontwikkelingen	N.v.t.			
Risico's	<p>De gemeente betaalt een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonersbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. De beschikbare weerstandscapaciteit is op basis van het risicoprofiel van de GGD voldoende en binnen de afgesproken norm. Indien de weerstandscapaciteit niet te voldoet, dan kan de gemeente worden aangesproken naar rato van het inwonertal op een eventueel exploitatietekort (Dalfsen 5,4%). Additionele producten worden gefinancierd door de gemeenten die deze taken afnemen. Sinds 2013 is in de tarieven van de GGD een opslag verwerkt voor de dekking van de risico's. De risicocomponent in het tarief wordt gereserveerd voor dekking van eventuele frictiekosten die uit additionele taken kunnen voortvloeien. Risico's voor additionele producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de gemeenschappelijke regeling.</p>			

Naam Omgevingsdienst IJsselland				
	Website	Omgevingsdienst IJsselland		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		n.v.t.	n.v.t.	0
Vreemd vermogen		n.v.t.	n.v.t.	€ 2.102.779
Resultaat		n.v.t.	€ 76.198	€ 755.258
Gemeentelijke bijdrage		€ 73.535	€ 100.589	€ 478.231
Bron	Concept Jaarrekening 2018 Omgevingsdienst			
Beleidsvoornemens	<p>Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze, dat is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst IJsselland kenmerkt. Onze onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. Deze gedachte vatten we samen in onze missie:</p> <p>Omgevingsdienst IJsselland. Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven.</p> <p>We vormen een moderne uitvoeringsorganisatie die voorop wil lopen met vernieuwende werkmethoden, actuele expertise en moderne ICT-voorzieningen. De Omgevingsdienst IJsselland wil een hoogwaardige bijdrage leveren aan een veilige, gezonde, aantrekkelijke en duurzame omgeving om in te wonen, werken en leven. Onder het motto 'Lokale binding, regionale bundeling' combineert de Omgevingsdienst nabijheid met schaalvergroting. De verbinding van kwaliteitsverbetering en efficiencywinst komt zo binnen bereik. De Omgevingsdienst is een betrouwbare partner in de keten met het Openbaar Ministerie (OM), politie, Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en Veiligheidsregio (VR) en een samenwerkingspartner van de waterschappen in Overijssel. De Omgevingsdiensten die zijn ontstaan hebben het doel om meerwaarde te creëren op het gebied van de fysieke leefomgeving. De Omgevingsdienst IJsselland wil van toegevoegde waarde zijn voor het bedrijfsleven, de inwoners en de leefomgeving van IJsselland.</p> <p>Het managementteam geeft in de eerste drie jaar prioriteit aan de ontwikkelopgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • borgen en doorontwikkelen van politieke sensitiviteit en lokale binding; • vormen van één organisatie, en • anticiperen op inwerkingtreding Omgevingswet, wet VTH, wet Natuurbescherming en wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen. 			
Ontwikkelingen	<p>In 2018 zijn er gemeenteraadsverkiezingen geweest. Daarnaast zien we op het werkveld van de Omgevingsdienst veel nieuwe ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet met het bijbehorende Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) en de opgaven op het gebied van energie, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Ook de sanering van asbestdaken < 2024 in Overijssel is een dossier dat onze aandacht vraagt. In overleg met de 12 deelnemers van de Omgevingsdienst zullen wij onze kennis en expertise inzetten om op deze dossiers de gewenste resultaten te boeken. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is natuurlijk gelegen in de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieutaken. In het tweede jaar van ons bestaan zullen we de basis hiervan verder verstevigen en uitbouwen. In 2019 zullen wij ook de samenwerking met de Veiligheidsregio en de GGD verder intensiveren. Beide gemeenschappelijke regelingen zijn ook actief in het fysieke domein. In 2018 is hiermee al een aanvang gemaakt door bijvoorbeeld gezamenlijk vorm te geven aan een voorlichtingsprogramma voor nieuwe gemeenteraden.</p>			

Risico's	<p>De Omgevingsdienst IJsselland is pas van start. Doordat er weinig historische gegevens zijn brengt dit onzekerheden in de begroting met zich mee. Er is wel gebruikt gemaakt van gegevens van andere omgevingsdiensten. De twee grootste onzekerheden worden toegelicht. De eerste zijn de reiskosten. Er zijn veel verschillende regelingen voor de werknemers, dit is moeilijk om te prognosticeren en we kunnen niet naar het verleden kijken. In de loop van 2018 verkrijgen we meer inzicht en kunnen we, waar mogelijk, bij sturen. Daarnaast zal het verkregen inzicht de basis vormen voor de evaluatie van het mobiliteitsplan in de eerste helft van 2019. Een tweede onzekerheid is de dienstverlening overeenkomst met Zwolle. Er is sterk gestuurd in een gezamenlijke verantwoordelijkheid om binnen het gestelde kader te blijven. Dit kader is echter vastgesteld voor de start van de Omgevingsdienst . Er zijn in de loop van de tijd ook nieuwe componenten ontstaan welke lastig te voorspellen waren maar wel te monitoren. Bijvoorbeeld het meerwerk aan de ICT hardware en dienstverlening. Met behulp van deze monitoring sturen we ook op de componenten waar ruimte in zit om zo binnen het gestelde kader te kunnen blijven opereren.</p>
----------	---

Naam		Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus - Tricijn (GBLT)		
Website		GBLT		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 988.000	€ 580.000	€ 0
Vreemd vermogen		€ 9.495.000	€ 6.476.000	€ 4.282.000
Resultaat		€ 2.024.000	€ 1.415.797	€ 1.460.000
Gemeentelijke bijdrage		€ 382.000	€ 400.333	€ 425.401
Bron	jaarrekening GBLT			
Beleidsvoornemens	GBLT kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen. Beleidsvorming is een taak voor alle individuele deelnemers.			
Ontwikkelingen	Op 21 januari 2016 heeft het Algemeen Bestuur van GBLT expliciet gekozen voor de Kwaliteit van Dienstverlening als speerpunt voor de komende jaren 2017-2020. GBLT heeft ambities geformuleerd met een horizon tot 2022 waarbij ze aansluiten bij de strategische doelen van de organisatie. De uitvoering hiervan vindt plaats binnen het kader van de beschikbare middelen.			
Risico's	<p>GBLT werkt in opdracht van en voor rekening en risico van de deelnemende overheden. Dat betekent dat de begrotingsresultaten worden verrekend met de deelnemers. Dat betekent ook dat GBLT geen weerstandsvermogen heeft om tegenvallende resultaten op te vangen. De keerzijde is dat de gemeente zelf weerstandsvermogen dient aan te houden voor de risico's van GBLT. In dit kader is een niet adequate interne beheersing van GBLT een risico voor de gemeente.</p> <p>Om dit te bereiken is in 2017 een start gemaakt met het ontwikkelen van het organisatie brede risicobewustzijn, onder andere door het organiseren van presentaties voor het management en de afdelingen en de aanstelling van adviseur risicomanagement in 2018.</p> <p>Indien de kwaliteit van GBLT niet op orde is, kan dit de burger raken voor wat betreft de dienstverlening. Daarnaast loop de gemeente dan het risico op lagere belastingopbrengsten. Op dit punt vindt sturing plaats op de afgesloten dienstverleningsovereenkomst en het dienstverleningshandvest.</p>			

Gemeenschappelijke regeling centrumregeling

Naam		Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel - Vechtstreek		
Website				
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen				
Vreemd vermogen				
Resultaat				
Gemeentelijke bijdrage		€ 27.342	€ 29.971	€ 32.908
Bron				
Beleidsvoornemens	De Sociale recherche IJssel-Vechtstreek zal meer aandacht geven aan de ontwikkelingen op het gebied van internetonderzoeken. Om de samenwerking met partners te bevorderen wordt een samenwerkingsovereenkomst met de politie gesloten om uitkeringsfraude te bestrijden.			
Ontwikkelingen	In de praktijk werd de sociale recherche alleen ingezet in het kader van de Participatiewet. Besloten is het de sociale recherche ook in te zetten voor het rechtmatigheidstoezicht voor de Wmo.			
Risico's	De inschatting is dat er van risico's zowel bestuurlijk als financieel geen sprake is.			

Gem. regeling bedrijfsvoeringsorganisatie

Naam		Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland (RSJ)		
Website		Jeugdzorg regio IJsselland		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen				
Vreemd vermogen				
Resultaat				
Gemeentelijke bijdrage		€ 61.415	€ 65.975	€ 99.986
Bron				
Beleidsvoornemens	De uitvoeringsorganisatie fungeert met name als inkooporganisatie, contractbeheer en regionale beleidsondersteuning van de gemeenten en kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen.			
Ontwikkelingen	In navolging van de zelffacturatie door gemeente Dalfsen wordt dit in de gehele regio overgenomen. In 2019 wordt dit gerealiseerd. Wanneer dit gerealiseerd is fungeert de RSJ niet meer als betalingsorganisatie, zoals in het verleden wel het geval was.			
Risico's	De gemeenschappelijke regeling heeft geen weerstandsvermogen. Een nadelig of voordelig exploitatieresultaat komt voor rekening van, respectievelijk ten goede aan, de deelnemende gemeenten. Dit is een risico voor de gemeente. Het hier bedoelde risico heeft uitsluitend betrekking op de kosten van de RSJ, niet op kosten voor de daadwerkelijke zorg.			

Naamloze Vennootschap

	Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
	Website	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 4.486 mln	€ 4.953 mln	€ 4.991 mln
Vreemd vermogen		€ 149.483 mln	€ 135.041 mln	€ 132.518 mln
Resultaat		€ 369 mln	€ 393 mln	€ 337 mln
Gemeentelijke bijdrage				
Bron	jaarrekening BNG			
Beleidsvoornemens	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.			
Ontwikkelingen	N.v.t.			
Risico's	Voor de gemeente bestaat net als bij deelname in andere vennootschappen formeel het risico van het verliezen van geïnvesteerd kapitaal. Dit risico wordt als verwaarloosbaar gekwantificeerd. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen dan voorzien. De gemeente Dalfsen heeft met 33.735 aandelen 0,0606% aandelen BNG.			

Naam		Vitens N. V.		
	Website	Vitens		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 489,1 mln	€ 524,5	€ 537,1 mln
Vreemd vermogen		€ 1.738,3 mln	€ 1.722,5	€ 1.240 mln
Resultaat		€ 48,5	€ 46,5	€ 20,5 mln
Gemeentelijke bijdrage				
Bron				
Beleidsvoornemens	<p>Vitens heeft strategische doelstellingen geformuleerd voor de periode 2015-2017. De strategische richting wordt iedere drie jaar grondig getoetst. Voor de periode 2018 en verder zal daarom een strategische herijking plaatsvinden. In deze strategie zullen thema's als verbetering van klantbeleving, zorg voor drinkwaterbronnen en infrastructuur, aangaan van samenwerkingen met maatschappelijke partners en politiek, investeren in verdere digitalisering en effectiever gebruik van ICT, terug te vinden zijn.</p>			
Ontwikkelingen	<p>Voor het dividend wordt in het Vitens jaarplan 2015 t/m 2018 uitgegaan van de minimale uitkering van 40%, zodat het eigen vermogen (solvabiliteit) de komende jaren wordt versterkt. De solvabiliteit van Vitens stijgt hiermee naar 30,2% eind 2018 (prognose). Dit is overeenkomstig de doelstelling van 30% die in de AvA van 14 juni 2012 is vastgesteld.</p> <p>Eind 2016 is door Vitens de onderbouwing van de tarieven 2017 aan de toezichthouder Inspectie Leefomgeving en Transport en Autoriteit Consument en Markt (ACM) aangeleverd. Gebleken is dat Vitens niet voldoet aan enkele voorwaarden zoals gesteld in het Drinkwaterbesluit. Wanneer dit niet bij de vaststelling van de drinkwatertarieven 2018 is verbeterd, kan een aanwijzing volgen. Een aantal voorgestelde verbeteringen zijn reeds doorgevoerd in de onderbouwing van de tarieven 2017 en verdere aanscherping vindt plaats bij de tariefvaststelling voor 2018.</p>			
Risico's	<p>Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden gekwantificeerd.</p> <p>Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen. Het dividend wordt gerelateerd aan het netto resultaat. Het bedrag aan dividend dat wordt uitgekeerd bedraagt minimaal 40% en maximaal 75% van het netto resultaat. Tevens is er nog een achtergestelde lening met een looptijd van 15 jaar waar de gemeente jaarlijks rente over ontvangt. In geval van faillissement bestaat het risico dat de gemeente deze lening niet terug ontvangt. Dit risico wordt als zeer laag geschat. De gemeente Dalfsen heeft 0,55% van de aandelen Vitens.</p>			

	Naam	Wadinko N. V.		
	Website	Wadinko		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 65,6 mln	€ 66,6 mln	€ 68 mln
Vreemd vermogen		€ 1,4 mln	€ 1,5 mln	€ 1,5 mln
Resultaat		€ 1,5 mln	€ 1,5 mln	€ 1,1 mln
Gemeentelijke bijdrage			n.v.t.	n.v.t.
Bron	Wadinko 11-09-2018 brief begroting 2019.			
Beleidsvoornemens	<p>Wadinko continueert het huidige beleid en wil groei en innovatie in de regio bevorderen. Het streven is dat de Wadinko participaties over vijf jaar een substantieel hogere omzet hebben dan nu en dat er over 5 jaar beduidend meer mensen werken bij de Wadinko bedrijven dan nu. Wadinko streeft een goede spreiding van haar investeringen in het werkgebied na. Wadinko richt zich bij voorkeur op de maakindustrie en zakelijke dienstverlening. Het doel is maximaal 2-3 nieuwe participaties en 1 - 2 exits per jaar. Om de groeiambitie te realiseren zal de initiele investering per participatie stijgen. Daarnaast wil men meer investeren in bestaande participaties om groei en innovatie te ondersteunen. De innovatie en samenwerking tussen bedrijven en derden wordt gestimuleerd en daarvoor wordt ook geld gereserveerd.</p>			
Ontwikkelingen	N.v.t.			
Risico's	<p>Het aandeel van de gemeente Dalfsen is beperkt. Dalfsen bezit 75 van de totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,14%). Gelet op het financiële belang dat de gemeente heeft (€ 7.500) in combinatie met de zeggenschap (3,14%) is het risico van deze deelname verwaarloosbaar.</p>			

Naam		Enexis Holding N. V.		
Website		Enexis Holding		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 3.704 mln	€ 3.808 mln	€ 4.024 mln
Vreemd vermogen		€ 3.580 mln	€ 3.860 mln	€ 3.691mln
Resultaat		€ 207 mln	€ 207 mln	€ 319 mln
Gemeentelijke bijdrage		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	jaarverslag 2018 Enexis			
Beleidsvoornemens	De strategische koers luidt: "We realiseren een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. We richten ons daarbij op excellent netbeheer én het versnellen van de energietransitie".			
Ontwikkelingen	Er is een goed functionerende Aandeelhouderscommissie onder voorzitterschap van de provincie Noord-Brabant. De governance is op orde en voldoet aan de Corporate Governance Code en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens). Met ingang van 1 januari 2019 verloopt het overgangsrecht in het kader van de WNT, wat betekent dat de bezoldiging vervolgens in twee jaar verder dient te worden teruggebracht tot de norm die op dat moment geldt.			
Risico's	Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Het risico is echter gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment de lagere dividenduitkeringen dan voorzien. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. De gemeente Dalfsen heeft met 64.662 aandelen een belang van 0,0433% belang in Enexis.			

Naam		N. V. ROVA Gemeenten		
Website		ROVA		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 36.000.000	€ 30.960.000	n.n.b.
Vreemd vermogen		€ 50.000.000	€ 52.647.000	n.n.b.
Resultaat		€ 9.100.000	€ 7.500.000	€ 5.500.000
Gemeentelijke bijdrage				
Bron	obv begroting 2018			
Beleidsvoornemens	ROVA is op koers met betrekking tot de ontwikkelvisie 2010-2020 welke in december 2010 is vastgesteld in de AvA.			
Ontwikkelingen	Digitalisering van het areaalbeheer vraagt extra aandacht van ROVA. Ook in het sociaal domein zal ROVA de komende jaren een bijdrage leveren. Waar mogelijk vergroot ROVA de SROI-prestaties en helpt ROVA gemeenten bij de uitvoering van de Participatiewet. In 2019 vindt er aan actualisatie plaats van de strategie. Daarbij wordt rekening gehouden met de maatschappelijke ontwikkelingen: meer zelfsturende inwoner, minder zorgplicht gemeenten en meer prijsprikkels			
Risico's	<p>De gemeente loopt de volgende risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dienstverleningsovereenkomst: stijging van de tarieven voor de diensten van ROVA. - Aandelenbezit: Bij een tegenvallende exploitatie lagere dividenduitkering dan begroot. - Achtergestelde lening: De geldlening betreft een achtergestelde lening ten opzichte van bancaire financiers, zodat ROVA in geval van ontbinding, surséance van betaling of faillissement pas verplicht is aflossing te voldoen nadat de op dat moment bestaande schulden van ROVA aan haar bancaire financiers zijn betaald. <p>De gemeente heeft met 360 aandelen 3,28% van het aandelenbezit van ROVA in haar bezit.</p>			

Besloten Vennootschap

Naam		CBL Vennootschap B. V.		
Website				
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		\$ 830.000	€ 145.000	€ 137.536
Vreemd vermogen		\$ 155.000	€ 8.000	€ 21.460
Resultaat		-/- \$ 270.000	-/- € 20.000	€ 21.460
Gemeentelijke bijdrage				
Bron	jaarrekening			
Beleidsvoornemens	Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln. Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.			
Ontwikkelingen	<p>Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.</p> <p>De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 zal het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorleggen.</p>			
Risico's	Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000). Gelet op het aandeel van de gemeente Dalfsen (0,0432%) loopt de gemeente Dalfsen een te verwaarlozen risico.			

Naam		Vordering Enexis B. V.		
Website				
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 23.997	€ 16.500	-/- € 2.034
Vreemd vermogen		€ 356.261.455	€ 356.500.000	€ 356.324.180
Resultaat		-/- € 16.900	-/- € 15.000	-/- € 11.206
Gemeentelijke bijdrage				
Bron	jaarekening			
Beleidsvoornemens	Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4e tranche. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen.			
Ontwikkelingen	<p>De vennootschap zal eind 2019/begin 2020 kunnen worden ontbonden na de aflossing van de 4e Tranche op 30 september 2019.</p> <p>In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 zal het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorleggen.</p> <p>De vennootschap zal bij ontbinding een negatief Eigen Vermogen hebben. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 5 april 2018 is besloten een eventueel tekort in het Eigen Vermogen tijdelijk middels een rekening-courant aan te vullen vanuit de andere vennootschappen en dit te verrekenen met een winstuitkering uit deze betreffende vennootschap(pen).</p>			
Risico's	<p>De aandeelhouders lopen beperkte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000). Gelet op het aandeel van de gemeente Dalfsen (0,0432%) loopt de gemeente Dalfsen een te verwaarlozen risico.</p>			

Naam Verkoop Vennootschap B. V.				
	Website			
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 1,4 mln	€ 153.250	€ 112.694
Vreemd vermogen		€ 37.323	€ 20.000	€ 56.904
Resultaat		-/- € 430.000	€ 1.025.000	-/- € 38.240
Gemeentelijke bijdrage				
Bron				
Beleidsvoornemens	Het initieel vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln. Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.			
Ontwikkelingen	<p>Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.</p> <p>De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 zal het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorleggen.</p>			
Risico's	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000). Gelet op het aandeel van de gemeente Dalfsen (0,0432%) is dit een te verwaarlozen risico.			

Naam CSV Amsterdam B. V.				
Website				
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 3.200.000	€ 870.000	€ 748.894
Vreemd vermogen		€ 162.000	€ 60.000	€ 60.083
Resultaat		€ 3.300.000	€ 2.229.404	-/- €120.804
Gemeentelijke bijdrage				
Bron	jaarrekening			
Beleidsvoornemens	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.			
Ontwikkelingen	De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden. Echter is er een dispuut tussen de vennootschap en Waterland/Attero over een belastingteruggave over het boekjaar 2011. De vennootschap is van mening dat zij recht heeft op doorbetaling van de belastingteruggave en Waterland/Attero is van mening dat de teruggave verrekend moet worden met de belasting die vervolgens later weer wordt geheven. Echter heeft deze belastingheffing betrekking op een jaar na verkoopdatum. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 zal het bestuur van de vennootschap een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorleggen om eventueel een arbitrageprocedure te starten.			
Risico's	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000). Gelet op het aandeel van de gemeente Dalfsen (0,0432%) is dit een te verwaarlozen risico.			

Naam		Publiek Belang Elektriciteitsproductie B. V.		
Website				
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 1.600.000	€ 1.615.000	€ 1.605.524
Vreemd vermogen		€ 45.000	€ 10.500	€ 22.928
Resultaat		€ 65.000	-/- € 22.000	-/- € 14.721
Gemeentelijke bijdrage				
Bron	jaarrekening			
Beleidsvoornemens	Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden.			
Ontwikkelingen	<p>Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.</p> <p>De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht.</p> <p>In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 zal het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorleggen.</p>			
Risico's	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822). Dit risico is voor Dalfsen beperkt gelet op het aandelenbelang van 0,0432%.			

Stichting

	Naam	Stichting Dalfsen Werkt		
	Website			
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		n.v.t.		
Vreemd vermogen		n.v.t.		
Resultaat		n.v.t.		
Gemeentelijke bijdrage		€ 3.645.261	€ 3.476.494	
Bron				
Beleidsvoornemens	Toelichting bij de financiële ratio's: Vanaf 1 juli 2015 zijn de salariskosten toegerekend aan Stichting Dalfsen Werkt. Voor de WWB geldt dat de salarissen betaald worden door de Stichting Dalfsen Werkt aan de individuen. De inlener betaalt deze salariskosten terug. Door ziekte ontstaat een saldo op dit product. Dit saldo komt ten laste van het product re-integratie. Dit saldo wordt dus daadwerkelijk bijgedragen door de gemeente. Het vreemd vermogen betreft een reservering voor vakantiegelden.			
Ontwikkelingen	In 2017 heeft een evaluatie van de stichting Dalfsen Werkt plaatsgevonden. De conclusies en aanbevelingen worden in afstemming met diverse partijen uitgewerkt in een uitvoeringsplan.			
Risico's	De stichting fungeert enkel als werkgever van de SW'ers. De financiële afhandeling van de stichting vindt plaats door de gemeente. De stichting zal in het kader van de vennootschapsbelasting gevolgd worden.			

Naam		Stichting Administratiekantoor Dataland		
	Website	Dataland		
Financiële gegevens		2016	2017	2018
Eigen vermogen		€ 850.000	€ 751.000	nbn
Vreemd vermogen		€ 607.000	€ 522.000	nbn
Resultaat		-/- € 102.000	-/- € 96.000	nbn
Gemeentelijke bijdrage		nvt	nvt	nvt
Bron				
Beleidsvoornemens	Dataland ondersteunt gemeenten op meerdere manieren bij het verbeteren van de kwaliteit van hun gemeentelijke processen en registraties door het geven van opleidingen, organiseren van kennisbijeenkomsten etc. Daarnaast faciliteert Dataland gemeenten zich te organiseren en zo hun stem te laten horen bij relevante ontwikkelingen op regionaal en landelijk niveau.			
Ontwikkelingen	N.v.t.			
Risico's	Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in certificaten geïnvesteerde bedrag.			

3.7 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het beleidsdocument Risicomanagement is op 1 april 2014 door uw raad vastgesteld. Deze nota bevat het beleid dat de gemeente Dalfsen hanteert om haar risico's te managen en is een basis voor deze paragraaf weerstandsvermogen. Met dit beleid zijn kaders gesteld ten aanzien van de reikwijdte en toepassing van risicomanagement binnen de gemeente Dalfsen. In het beleidsdocument is de definitie van een risico als volgt verwoord:

"De kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie".

Uit deze definitie volgt dat een risico de volgende drie elementen bevat:

- 1) *Een kans op het optreden van een gebeurtenis ($p < 1$)*
Het gaat hier dus om een mogelijke gebeurtenis. Als iets 100% zeker is, is het geen risico meer.
- 2) *Negatief gevolg*
De negatieve gevolgen van een risico kunnen zowel financieel als niet financieel van aard zijn. We richten ons echter hoofdzakelijk op het in kaart brengen van de financiële gevolgen die de gebeurtenissen met zich meebrengen. Risico's die mogelijk leiden tot aantasting van het imago van de gemeente dan wel andere niet-financiële gevolgen te weeg kunnen brengen, worden niet gekwantificeerd.
- 3) *Een betrokkene, voor wiens rekening de negatieve gevolgen komen*
De betrokkene is hierbij de gemeente Dalfsen als organisatie.

Risicomanagementproces

Risicomanagement is het cyclische proces dat bestaat uit verschillende stappen met als doel de gevolgen van de risico's te voorkomen en de kans erop te verkleinen. Voor de totstandkoming van deze paragraaf is het volgende proces doorlopen. Allereerst is gemeentebreed een risico-inventarisatie uitgevoerd. Vervolgens zijn de risico's gekwantificeerd door de kans en het gevolg in te schatten. Hierbij is gebruik gemaakt van 'referentiebeelden'. Voor de beoordeling van de kans dat een risico zich voordoet, zijn de volgende vijf klassen met de referentiebeelden gehanteerd:

Kans:

Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Geldgevolg:

Klasse	Geldgevolg	
0	Geen geldgevolgen	
1	$x < € 30.800$	(< 0,05% van begroting)
2	$€ 30.800 < x > € 123.000$	(0,05 - 0,2% van begroting)
3	$€ 123.000 < x > € 308.000$	(0,2 - 0,5% van begroting)
4	$€ 308.000 < x > € 616.000$	(0,5 - 1% van begroting)
5	$x > € 616.000$	(> 1% van begroting)

Vervolgens is per risico de risicoscore bepaald. Dit is gedaan door van elk risico de bepaalde klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens de formule:

Risicoscore = klasse kans x klasse geldgevolg

De maximale risicoscore is: $5 \times 5 = 25$. Dit levert een 'bruto-risico' op, namelijk: de omvang van het risico exclusief het effect van de beheersmaatregel.

Gelijktijdig met het in beeld brengen van de risico's zijn ook de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Een beheersmaatregel is gericht op het voorkomen of reduceren van een risico danwel het beperken van de impact op de organisatie. Dit levert 'netto-risico's' op: namelijk de omvang van het risico inclusief het effect van de beheersmaatregel.

In onderstaande tabel is een top 10 van de 'netto-risico's' opgenomen. Op basis van de netto-risico's wordt de doorvertaling naar het weerstandsvermogen gemaakt.

N.B. Het beleid en de risico's die samenhangen met de grondexploitatie zijn afzonderlijk benoemd in de paragraaf Grondbeleid.

Overzicht risico's

Risico	Risico Score
Open-einde-regelingen sociaal domein	20
Ontwikkeling gemeentefonds	16
Beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel	10
ICT kwetsbaarheid bedrijfsvoering	10
Kosten voormalig personeel en aanspraak wachtgelduitkering wethouders	10
Exploitatierisico bij verbonden partijen	9
Naheffing door belastingdienst	9
Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming	8
Rampen en crises	8
Aanschaf nieuw financieel pakket	6

Open-einde-regelingen sociaal domein

We kennen als gemeente diverse open-einde-regelingen binnen het sociaal domein, namelijk de regelingen die vallen onder de jeugdwet, Wmo 2015 en participatiewet (WWB). Het risico bestaat voor deze regelingen dat er een groter beroep op de regelingen wordt gedaan en dat het budget daardoor ontoereikend is.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente kan - indien er sprake is van bijstandstekorten - een beroep doen op een vangnetregeling om grote tekorten te compenseren. Om daar aanspraak op te maken moet het tekort op het bijstandsbudget groter zijn dan 5% of 30 euro per inwoner (BUIG-uitkering).
2. De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om een budgetplafond in te stellen met als gevolg dat wachtlijsten ontstaan voor bepaalde voorzieningen. Dit is echter een uiterst onwenselijke situatie in die gevallen dat zorg geboden moet worden.
3. Per geval kritisch beoordelen of de kosten door gemeente vergoed moeten worden of dat er een andere meer voor de hand liggende voorziening is.
4. Beleidsinhoudelijk worden verschillende maatregelen genomen, zoals de inzet op preventie en vroegsignalering, bieden van passende en duurzame oplossingen en het bevorderen van participatie.
5. In 2019 vindt er een analyse van de kosten plaats om inzichtelijk te maken of en zo ja hoe er meer grip op het kostenverloop is te krijgen.

Oorzaak:

Als gemeente beperkte grip op de toestroom naar voorzieningen, maar financieel wel verantwoordelijk.

Gevolg:

Het budget is ontoereikend om de lasten op te vangen met mogelijke overschrijding van het budget als gevolg.

Ontwikkeling gemeentefonds

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering. Bij het vaststellen van de Perspectiefnota 2019-2022 is de stelpost voor het opvangen van tegenvallers bij de algemene uitkering ingezet voor structurele uitgaven.

Beheersmaatregelen

1. Bij de periodieke circulaire van het ministerie worden de ontwikkelingen van het gemeentefonds nauwlettend gevolgd en de begroting wordt hierop aangepast.
2. Loon- en prijsontwikkelingen die binnen de algemene uitkering zijn te traceren, worden afzonderlijk als een stelpost in de begroting opgenomen. Hiermee kunnen toekomstige loon- en prijsstijgingen worden opgevangen.
3. Verhoging van algemene uitkering voor nieuw of intensivering van bestaand beleid, worden als algemene stelpost in de begroting opgenomen. Functionele toekenning gebeurt o.b.v. separate besluitvorming over de uitvoering van dit beleid.

Oorzaak:

- Het Rijk bezuinigt op het Gemeentefonds.
- Het Rijk hanteert het systeem van samen trap op en trap af, minder Rijksuitgaven werken daarmee door in de hoogte van de algemene uitkering.

Gevolg:

Gelet op de omvang van het gemeentefonds kunnen wijzigingen door het Rijk direct forse financiële impact hebben op de gemeentelijke financiën.

Beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel

Als gevolg van een aantrekkende arbeidsmarkt kan het voor bepaalde functies/functiegroepen lastig zijn om gekwalificeerd personeel te vinden.

(Maatregel)Beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel

1. Er wordt een onderzoek gestart naar de arbeidsmarktpositie van de gemeente Dalfsen in de regio. Op basis van het onderzoek worden concrete instrumenten ontwikkeld die een bijdrage leveren aan het 'aantrekkelijk werkgeverschap'.
2. We sluiten raamovereenkomsten af met uitzendbureau's om snel tijdelijk personeel aan te kunnen trekken.
3. We werken samen in de Talentenregio waarbij we de interne arbeidsmarkt voor elkaar hebben opengesteld.

Oorzaak:

Een aantrekkende arbeidsmarkt.

Gevolg:

De gemeente heeft moeite met het invullen van vacatures. Dit kan leiden tot het vaker inzetten van een arbeidsmarkttoelage of een hogere inschaling in de functieschaal.

ICT kwetsbaarheid bedrijfsvoering

Punt van zorg op de langere termijn is de kwetsbaarheid in de personele bezetting op het gebied van ICT, die naar de toekomst toe, met toenemende complexiteit, veranderende eisen en toenemende schaarheid van ICT-personeel, nijpend zal worden. Om de dienstverlening op peil te houden, zijn maatregelen nodig om de kwetsbaarheid te verminderen, zodat de dagelijkse dienstverlening niet onder druk komt te staan.

(Maatregel)ICT kwetsbaarheid bedrijfsvoering

1. Opgesteld bedrijfsinformatieplan 2019-2020.
2. Instellen projectstructuur om bevindingen bedrijfsinformatieplan 2019-2020 op te pakken.

Oorzaak:

- toename en verandering van eisen, zoals AVG en informatiebeveiliging
- toenemend gebruik en complexiteit van het vakgebied
- toenemende schaarste ICT personeel

Gevolg:

- continuïteit dagelijkse bedrijfsvoering kan in gevaar komen
- dagelijkse dienstverlening richting onze inwoners kan onder druk komen te staan

Kosten voormalig personeel en aanspraak wachtgelduitkering wethouders

Het is in de afgelopen jaren incidenteel voorgekomen dat een vaststellingsovereenkomst is opgesteld met daarin een financiële component.

Daarnaast lopen we het risico dat wethouders aanspraak maken op een wachtgelduitkering (maximaal 36 maanden).

Beheersmaatregel

- Bij de werving- en selectie van personeel is vanaf schaal 10 een assessment een verplicht onderdeel van de procedure.
- Er wordt toegezien op de juiste toepassing van de 'goed gepraat' gesprekscyclus.
- Voor wat betreft de wachtgelduitkeringen zijn geen beheersmaatregelen getroffen.

Oorzaak:

- De gemeente is zelf risicodragend voor WW uitkeringen.
- Het beëindigen van een dienstverband door een arbeidsconflict.
- Voor de aanspraken op een wachtgelduitkering zijn wij eigen risicodragend.

Gevolg:

Bij een vaststellingsovereenkomst wordt een financiële compensatie overeengekomen.

Een wachtgelduitkering leidt tot een financiële verplichting voor de gemeente waar in de begroting geen rekening mee is gehouden.

Exploitatierisico bij verbonden partijen

Verbonden partijen vertegenwoordigen een financieel en een bestuurlijk belang. De grootste risico's loopt de gemeente bij de gemeenschappelijke regelingen.

Beheersmaatregelen

1. De verbonden partijen rapporteren periodiek over de risico's in de planning & control documenten. Door de beleidsmedewerker concerncontrol wordt hier toezicht op gehouden.
2. Door een aantal gemeenschappelijke regelingen wordt eigen weerstandsvermogen aangehouden zodat zij zelf deze risico's kunnen opvangen en/of tijdig kunnen bijsturen.

Oorzaak:

Binnen de verbonden partijen kan sprake zijn van deel-verantwoordelijkheid voor de exploitatie.

Gevolg:

Wij kunnen geconfronteerd worden met een exploitatietekort van een verbonden partij dat wij moeten aanzuiveren.

Naheffing door belastingdienst

Mogelijke naheffing in het kader van BTW, BTW Compensatiefonds, Werkkostenregeling (WKR) en Vennootschapsbelasting (VPB) bij het niet goed toepassen van de regelgeving.

Beheersmaatregelen

1. Om de fiscale positie in de organisatie te versterken zijn de structureel toegekende middelen ingezet ten behoeve van inhuur expertise op het gebied van fiscaliteit. In samenspraak met deze fiscaal specialist wordt beoordeeld op welke wijze het toegekende budget het beste structureel ingezet kan worden.
2. De financieel adviseurs hebben een training fiscaliteit gevolgd.
3. In het sjabloon voor B&W-voorstellen wordt extra aandacht gevraagd voor fiscale gevolgen.
4. De interne controle op processen fiscaliteit zijn uitgebreid.

Oorzaak:

De fiscale componenten zijn nog niet optimaal geborgd in onze organisatie.

Gevolg:

De belastingdienst kan bij een boekencontrole over meerdere jaren een naheffing opleggen en eventueel ook boetes.

Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. De gemeente is verplicht elk ernstig datalek actief te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De AVG leidt tot meer verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. De Autoriteit Persoonsgegevens kan forse boetes opleggen indien de regels uit de AVG worden overtreden.

Beheersmaatregel

- 1: De ICT omgeving is dusdanig ingericht en voorzien van een firewall om onbevoegde toegang te voorkomen.
- 2: Er zijn procedures en richtlijnen vastgesteld omtrent informatiebeveiliging en het melden van datalekken.
- 3: Er is en wordt specifieke aandacht besteed aan de bewustwording mbt informatieveiligheid en het omgaan met privacy gevoelige gegevens onder het personeel.
- 4: Er is een functionaris gegevensbescherming benoemd en een Chief Information Security Officer. Zij werken intensief samen op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming.
- 5: Binnen de verbijzonderde interne controles wordt specifieke aandacht geschonken aan de AVG.

Oorzaak:

- Aanvallen van buitenaf via ransome, malware en hackers.
- Binnen de gemeente wordt dagelijks een groot aantal privacygevoelige gegevens verwerkt met het risico op het ontstaan van een datalek.

Gevolg:

Er kunnen forse boetes worden opgelegd en de gemeente kan aansprakelijk worden gesteld. Voor de burger kan identiteitsfraude grote financiële en maatschappelijke problemen opleveren.

Rampen en crises

De gemeente kan getroffen worden door verschillende typen rampen en zal adequaat moeten optreden om dit te bestrijden en voorkomen van letsel en schade.

(Maatregel)Rampen en crises

1. Binnen de Veiligheidsregio IJsselland werken gemeenten samen ter bestrijding van rampen en zijn actief met voorlichtingscampagnes en het bewustwording van zelfredzaamheden van de inwoners.
2. De gemeente draagt zorg voor een opgeleide en geoefende crisisstaf.

Oorzaak:

Er kunnen zich verschillende omstandigheden voordoen die leiden tot een ramp/crises.

Gevolg:

Er kan sprake zijn van sprake schade aan gebouwen, terreinen, natuurgebieden wat kan leiden tot maatschappelijke onrust en verstoring van de openbare orde en het dagelijks leven. Voor dergelijke rampen en crises is de gemeente niet verzekerd.

Aanschaf nieuw financieel pakket

Een goed werkend financieel pakket is essentieel voor de dagelijkse financiële bedrijfsvoering. Dit geldt voor een efficiënte en effectieve verwerking van het daadwerkelijke betalingsverkeer als het leveren van gevraagde managementinformatie.

Aanschaf nieuw financieel pakket

1. opstellen van integraal plan van aanpak (inclusief ICT, AVG, inkoop etc)
2. marktverkenning (extern en intern)
3. opstellen programma van eisen
4. zorgvuldige aanbesteding onder begeleiding van inkoop
5. implementatie volgens plan van aanpak

Oorzaak:

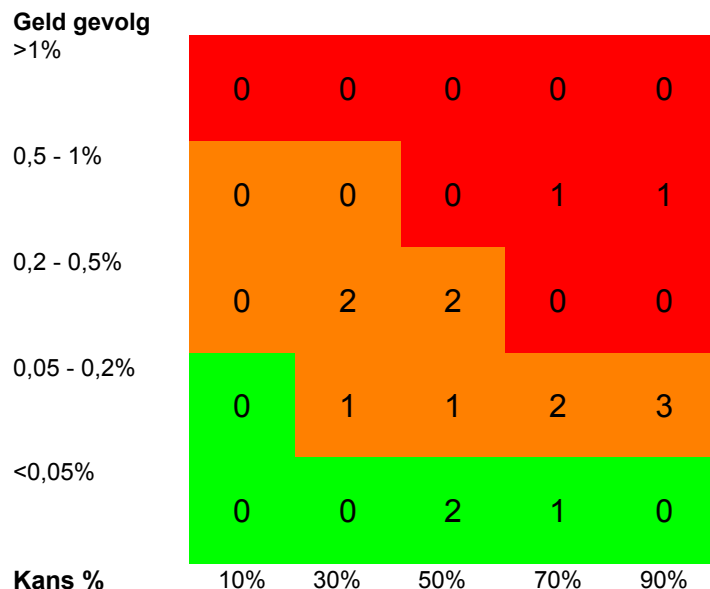
- huidig pakket is gedateerd en gebruiksrecht loopt af

Gevolg:

- lopen van bedrijfsvoeringsrisico bij verkeerde keuze en implementatie pakket

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Het geeft ook een beeld van de verhoudingen tussen de risico's, van laag, midden en hoog. Per risicoscore wordt aangegeven hoeveel risico's zich in het betreffende vak bevinden.

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht van het college. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is daarom van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Risico's, zeker wanneer die door de organisatie zelf niet kunnen worden beïnvloed, dienen concernbreed periodiek gemonitord te worden. De financiële gevolgen van een (opgetreden) risico worden opgevangen met het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandcapaciteit

De beschikbare weerstandcapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden, waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn te dekken. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandcapaciteit.

Incidentele weerstandcapaciteit

Incidentele weerstandcapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers. Alleen reserves die alternatief aanwendbaar zijn worden meegenomen. Specifieke bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten rekenen we niet mee, omdat een onttrekking uit deze reserves direct van invloed is op de dekking van kosten in de exploitatie. Stille reserves worden eveneens niet meegenomen. Niet duidelijk is in hoeverre stille reserves op korte termijn liquide te maken zijn. In onderstaande tabel staan reserves waar geen claims op rusten.

Vrij besteedbaar	
Algemene reserve	5.500.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	6.974.000
Reserve herstructurering openbaar groen	80.000
Reserve sociaal domein	456.000
Reserve volkshuisvesting	689.000
Totaal	13.699.000

Structurele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die eventueel aangeboord kunnen worden om tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit betreft de mogelijkheid om vanuit een verhoging van belastingen en leges structurele risico's op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (artikel 12) te vergelijken met de gehanteerde tarieven. Het Ministerie publiceert de artikel 12 tarieven jaarlijks bij de mei circulaire van het gemeentefonds.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is als volgt:

Soort	WOZ-waarde dec-18	Tarief Dalfsen	Tarief art. 12	Verschil in tarief	Onbenutte capaciteit
eigenaar woning	3.070.321.000	0,1107	0,1905	0,0798	2.450.000
eigenaar niet-woning	659.754.000	0,1684	0,1905	0,0221	146.000
gebruiker niet-woning	500.504.000	0,1644	0,1905	0,0261	131.000
Totaal					2.727.000

Bij het berekenen van de onbenutte belastingcapaciteit zijn wij uitgegaan van de getaxeerde waarden per 31 december 2018 voor woningen en niet-woningen. Het tarief artikel 12 status is afkomstig uit de mei circulaire 2018.

Het totale weerstandsvermogen 2018 ziet er als volgt uit:

Incidentelee weerstandscapaciteit	13.699.000
Structurele weerstandscapaciteit	2.727.000
Totaal weerstandsvermogen	16.426.000

Benodigde weerstandscapaciteit

Het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgevoerd met behulp van een risicosimulatie (Monte Carlo methode). Op basis van de risicosimulatie kan worden berekend welk bedrag er benodigd is om de geïdentificeerde restrisico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage van 90%.

Het netto-risico op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 3.695.000. Gelet op het gehanteerde zekerheidspercentage van 90% wordt € 3.325.500 opgenomen als benodigde weerstandscapaciteit.

Op basis van onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio's gedaan.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Indien de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door de benodigde weerstandscapaciteit uit de risicosimulatie ontstaat de ratio weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	2018	2017	2016
Benodigde weerstandscapaciteit	3.325.500	3.658.000	3.735.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	16.426.000	13.558.000	16.727.000
- waarvan incidenteel	13.699.000	10.866.000	13.983.000
- waarvan structureel	2.727.000	2.692.000	2.743.684
Benodigd versus beschikbaar (ratio weerstandsvermogen)	4,9	3,7	4,5

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 4,9 waarderingscijfer A (exclusief grondexploitatie). Dit betekent dat de gemeente in ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij voor ons zelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de ratio ten opzichte van de jaarrekening 2017 is gestegen als gevolg van een stijging van de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit, zie ook de jaarrekening 2017.

Wijzigingen in de top 10 risico's ten opzichte van de jaarrekening 2017 en specifieke aandachtspunten:

- De inschatting van het risico "Open-einde-regelingen sociaal domein" is naar boven bijgesteld. Dit als gevolg van de sterk gestegen kosten in 2018. In 2019 vindt er een analyse van de kosten plaats om inzichtelijk te maken of en zo ja hoe er meer grip op het kostenverloop is te krijgen.
- De ontwikkelingen van het gemeentefonds geven aanleiding, dit risico naar boven bij te stellen. In de tweede bestuursrapportage 2018 is een verlaging van € 670.000 verwerkt en de verwachting is dat door de systematiek van samen trap op samen trap af, de algemene uitkering over 2018 negatief beïnvloed zal worden. Een inschatting van het bedrag is op dit moment nog niet te maken en is sterk afhankelijk van de definitieve rijksuitgaven over 2018.
- Als nieuwe risico's zijn de beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel, de ICT kwetsbaarheid, rampen en crises en de aanschaf van een nieuw financieel pakket opgenomen.
- Vervallen is het risico's: "Project Kulturhus De Spil" wegens het gereed komen.
- Buiten de top 10 vallen de risico's: "Procedurefouten bij inkoop" vanwege de verdere professionalisering van de inkoopfunctie en gebruik maken van de dienstverlening van het Shared Service Centrum ONS, Claims en aansprakelijkheidsstellingen en eenzijdige tariefaanpassingen contractpartijen.

Financiële kengetallen

Sinds een aantal jaren dienen er verplicht een aantal financiële kengetallen opgenomen dienen te worden in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Door middel van deze kengetallen en hun beoordeling ontstaat er een beter beeld van de financiële positie van de gemeente.

De volgende zes financiële kengetallen worden onderkend:

1. Netto schuldquote
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
3. Solvabiliteitsratio
4. Structurele exploitatieruimte
5. Grondexploitatie
6. Belastingcapaciteit

Kengetallen:	rekening 2017	begroting 2018	rekening 2018
Netto schuld quote	20%	23%	34%
Netto schuld quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	10%	13%	23%
Solvabiliteitsratio	59%	59%	54%
Structurele exploitatieruimte	5,81%	0,39%	-3,25%
Grondexploitatie	36%	27%	36%
Belastingcapaciteit	89%	89%	83%

1. Netto schuldquote (gecorrigeerd)

Definitie:

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. In het verlengde hiervan kennen we ook de zogenoemde "Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen". Bij deze specifieke quote wordt er gekeken naar het effect van door de gemeente verstrekte leningen op de schuldenlast van de gemeente.

bedragen x € 1.000	rekening 2017	begroting 2018	rekening 2018
Vaste schulden +	20.522	19.127	19.127
Netto vlottende schuld +	3.606	3.000	7.590
Overlopende passiva +	3.945	3.000	3.728
Financiële activa			
Uitzettingen -	12.152	5.000	7.381
Liquide middelen -	255	4.833	260
Overlopende activa -	2.277	1.500	1.998
Totale baten	65.644	58.873	61.848
Netto schuldquote	20%	23%	34%

bedragen x € 1.000		rekening 2017	begroting 2018	rekening 2018
Vaste schulden	+	20.522	19.127	19.127
Netto vlottende schuld	+	3.606	3.000	7.590
Overlopende passiva	+	3.945	3.000	3.728
Financiële activa	-	6.953	6.275	6.452
Uitzettingen	-	12.152	5.000	7.381
Liquide middelen	-	255	4.833	260
Overlopende activa	-	2.277	1.500	1.998
Totale baten		65.644	58.873	61.848
Netto schuldquote		10%	13%	23%

Beoordeling:

De verhouding tussen schulden en baten is goed.

2. Solvabiliteitsratio

Definitie:

De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal. In het bedrijfsleven is dit een veelgebruikte ratio en daar wordt een minimum norm gehanteerd tussen 25% en 40% voor een solvabele vermogenspositie.

bedragen x € 1.000	rekening 2017	begroting 2018	rekening 2018
Eigen vermogen	50.644	44.637	46.719
Balanstotaal	86.208	76.101	85.927
Solvabiliteitsratio	59%	59%	54%

Beoordeling:

Het solvabiliteitsratio van 54% laat zien dat de gemeente Dalfsen een zeer solvabele vermogenspositie heeft en verhoudingsgewijs dus meer eigen vermogen dan vreemd vermogen bezit.

3. Kengetal grondexploitatie

Definitie:

De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de bouwgrond in exploitatie te delen door de totale baten van de programmabegroting in de bijlage 4.2.

bedragen x € 1.000	rekening 2017	begroting 2018	rekening 2018
Niet in de exploitatie genomen bouwgronden			
Bouwgronden in exploitatie	23.653	15.735	22.359
Totale baten	65.644	58.873	61.848
Kengetal grondexploitatie	36%	27%	36%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien wat de verhouding tussen de totale baten en de terug te verdienen bedragen aan bouwgronden is. De verwachting is dat de komende jaren de voorraden gronden zullen afnemen en daarmee de ratio nog verder zal dalen.

4. Structurele exploitatie ruimte

Definitie:

Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

bedragen x € 1.000	rekening 2017	begroting 2018	rekening 2018
Totale structurele lasten	56.322	61.103	62.721
Totale structurele baten	58.181	59.544	59.006
Totale structurele toevoegingen aan reserves		20	
Totale structurele onttrekkingen aan reserves	1.955	1.810	1.705
Totale baten	65.644	59.544	61.848
Structurele exploitatieruimte	5,81%	0,39%	-3,25%

Beoordeling:

De structurele exploitatieruimte is negatief. Dat betekent dat we structureel meer uitgeven dan we ontvangen. Door college/raad is besloten de structurele onttrekking aan de reserves verder af te bouwen als dekkingsmiddel voor exploitatie en toe te groeien naar een financiële situatie die structureel in evenwicht is.

5. Belastingcapaciteit

Definitie:

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo en 'waarstaatjegemeente.nl' publiceren deze gegevens.

	bedragen x € 1.000	rekening 2017	begroting 2018	rekening 2018
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ waarde	278	298	302
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ waarde	139	140	137
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	230	215	161
D	Eventuele heffingskorting			
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ waarde	647	653	600
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	723	730	721
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	89%	89%	83%
	<i>(E/F) x 100%</i>			

Beoordeling:

De woonlasten in de gemeente Dalfsen liggen ruim lager dan het landelijk gemiddelde. Het tarief voor de afvalstoffenheffing laat een forse daling zien ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt veroorzaakt doordat COELO (organisatie die landelijk deze gegevens verzamelt en publiceert) een andere berekeningssystematiek heeft toegepast. Om de bedragen per huishouden te kunnen berekenen zijn voor gemeenten met tariefdifferentiatie aannames gemaakt omtrent de aangeboden hoeveelheid afval. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat diftargemeenten minder afval inzamelen.

Samenvatting risicoprofiel

De gemeente Dalfsen behaalt met een weerstandratio van 4,9 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij onszelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog, dus positief. Uit de nieuwe financiële kengetallen kunnen we concluderen dat onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio zeer goed te noemen zijn. Ten aanzien van de grondexploitaties zien we een zeker risico als gevolg van een behoorlijk forse grondpositie, echter door de strakke regie op de grondexploitaties en de jaarlijkse bijstelling verwachten we geen probleem ten aanzien van dit onderwerp. Tot slot is het ook erg positief dat de burger de zoete vruchten plukt van onze financiële gezonde situatie.

Hoofdstuk 4 Jaarrekening

4.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Tekst bij Stelselwijziging 2017 is verwijderd.

Balans

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijging- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden maximaal in 5 jaar afgeschreven. Op voorbereidingskosten voor toekomstige grondexploitaties wordt niet afgeschreven, deze kosten worden in een toekomstige grondexploitatie ingebracht. De maximale termijn waarbij deze kosten als voorbereidingskosten verantwoord mogen worden is op basis van het BBV gesteld op 5 jaar.

Onder de immateriële vaste activa worden ook de bijdragen aan activa in eigendom van derden verantwoord. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak

Vaste activa

Het BBV maakt onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringen die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie. In 2017 (29 mei 2017) is de financiële verordening van de gemeente Dalfsen opnieuw vastgesteld. Hierin zijn nadere uitgangspunten en kaders gesteld met betrekking tot activering en waardering. Onder andere is hierin vastgesteld het activeringsbeleid en de te hanteren afschrijvingstermijnen van de diverse activa. Slijtende investeringen worden voor het eerst afgeschreven in het boekjaar nadat de investering is afgerond. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Materiële vaste activa met economisch nut

Investeringen met economisch nut, inclusief investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	20-40
Vervoermiddelen	6-10
Machines, apparaten en installaties	5-10
Overige materiële vaste activa w.o. Inventarissen	5-25
Automatisering	3-5

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Overeenkomstig de financiële verordening, worden infrastructurele werken in de openbare ruimte als volgt afgeschreven:

Wegen, straten, pleinen, trottoirs	10-25
Openbare verlichting	10-25
Groen en plantsoenen	10-25

De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven). Tot en met het boekjaar 2016 kon op dergelijke activa (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven worden. Die boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien. Eén van de wijzigingen van het BBV is dat met ingang van 2017 alle investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd en over de verwachte levensduur afgeschreven moeten worden. Vanaf 2017 is er dus geen versnelde afschrijving meer mogelijk.

Financiële vaste activa

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Vlottende activa

Voorraden

Onderhanden werk

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Hiervoor wordt conform de BBV de POC (percentages of completion) methode gehanteerd. Dit houdt in dat op basis van de voortgang van de grondexploitatie tussentijdse winsten genomen moeten worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gereed product en handelsgoederen

Gereed product en handelsgoederen worden gewaardeerd tegen de kostprijs.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vorzieningen

Vorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter op de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de overlopende passiva zijn de van overheidslichamen (vooruit) ontvangen voorschotbedragen voor een specifiek bestedingsdoel opgenomen.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

4.2 Balans per 31 december 2018

ACTIVA	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	162.894	241.156
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	162.894	241.156
<i>Materiële vaste activa</i>	47.171.672	40.534.189
- Investerings met een economisch nut	42.212.148	37.099.046
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	355.813	343.851
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	4.603.711	3.091.292
<i>Financiële vaste activa</i>	6.594.353	7.094.977
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- Deelnemingen	141.888	141.888
- Gemeenschappelijke regelingen	-	-
- Leningen aan:		
- Woningbouwcorporaties	2.395.977	2.795.304
- Deelnemingen	1.236.645	1.388.879
- Openbare lichamen	-	-
- Overige langlopende leningen u/g	2.819.843	2.768.906
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden		
Totaal vaste activa	53.928.918	47.870.322
Vlottende activa		
<i>Voorraden</i>	22.359.191	23.653.467
- Grond- en hulpstoffen:		
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	22.359.191	23.653.467
- Gereed product en handelsgoederen	-	-
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	7.380.658	12.151.830
- Vorderingen op openbare lichamen	4.149.890	3.265.431
- Uitzettingen in de Rijks schatkist	1.099.207	6.742.734
- Overige vorderingen	2.131.561	2.143.665
<i>Liquide middelen</i>	260.256	255.306
- Kassaldi	-	-
- Bank- en girosaldi	260.256	255.306
<i>Overlopende activa</i>	2.587.444	2.276.858
Totaal vlottende activa	32.587.549	38.337.461
Totaal generaal	86.516.467	86.207.783
Verliescompensatie vpb	1.024.928	509.080

PASSIVA	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	46.719.164	50.644.458
-Algemene reserves	12.473.876	9.099.197
-Bestemmingsreserves		
-overige bestemmingsreserves	34.748.424	41.335.878
-Nog te bestemmen resultaat	-503.136	209.383
<i>Voorzieningen</i>	8.763.142	7.490.165
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>	19.126.890	20.522.268
-Onderhandse leningen van:		
-binnenlandse banken en overige financiële instellingen	19.126.890	20.522.268
Totaal vaste passiva	74.609.196	78.656.893
Vlottende passiva		
<i>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	7.589.868	3.605.863
- Kasgeldlening	5.000.000	0
- Bank- en girosaldi	-	-
- Overige schulden	2.589.868	3.605.863
<i>Overlopende passiva</i>	4.317.404	3.945.028
Totaal vlottende passiva	11.907.272	7.550.891
Totaal-generaal	86.516.467	86.207.784
Waarborgen en garanties	46.111.290	58.099.608

4.3 Toelichting op de balans

Toelichting op de balans

Immateriële vaste activa

	2018	2017
Kosten afsluiten geldleningen/saldo agio en disagio	-	-
Kosten onderzoek en ontwikkeling	83.626	158.717
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	79.268	82.439
Totaal	162.894	241.156

Verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut:

	Boekwaarde 1-1-2018	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Kosten afsluiten geldleningen	-	-	-	-	-	-
Kosten onderzoek en ontwikkeling	158.717	68.634	-143.725	-	-	83.626
Bijdrage in activa van derden	82.439	-	-	-3.171	-	79.268
Totaal	241.156	68.634	-143.725	-3.171	-	162.894

De kosten voor onderzoek en ontwikkeling hebben betrekking op de voorbereidingskosten voor de grondexploitaties. In 2018 heeft de raad de grondexploitaties van Stappenbelt en het Kleine Veer vastgesteld. De boekwaardes van deze ontwikkelkosten zijn ingebracht in de grondexploitatie

Materiële vaste activa

	2018	2017
Investerings met een economisch nut	42.212.148	37.099.046
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden gehever	355.813	343.851
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	4.603.711	3.091.292
Totaal	47.171.673	40.534.190

Investerings met een economisch nut

	2018	2017
Gronden en terreinen	7.719.843	8.066.763
Woonruimte en bedrijfsgebouwen	28.694.379	25.096.879
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	48.517	54.957
Vervoermiddelen	895.874	941.451
Machines, apparaten en installaties	4.802.917	2.837.760
Overige materiële vaste activa	50.617	101.236
Totaal	42.212.148	37.099.046

Verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut:

	Boekwaarde 1-1-2018	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Verlies/Winst	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en terreinen	8.066.763	582.206	-722.757		-206.369	7.719.843
Woonruimte en gebouwen	25.096.879	4.455.105		-857.605		28.694.379
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	54.957			-6.439		48.517
Vervoermiddelen	941.451	133.917		-179.494		895.874
Machines, apparaten en installaties	2.837.760	2.855.648		-890.490		4.802.917
Overige materiële vaste activa	101.236			-50.619		50.617
Totaal	37.099.045	8.026.876	-722.757	-1.984.647	-206.369	42.212.148

De investeringen in 2018 hebben grotendeels betrekking op de investeringen die zijn gedaan in kulturhus de Spil
In de bijlage 5.2.2 en 5.2.3 wordt inzicht gegeven in de realisatie van de investeringsbudgetten. Voor eventuele overschrijdingen is een toelichting gegeven.
Al deze overschrijdingen passen binnen bestaand beleid en worden voornamelijk veroorzaakt door het toerekenen van uren.

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven		
	2018	2017
Lijkbezorging	355.813	343.851
Investeringen in riolering	-	-
Totaal	355.813	343.851

Verloop van de boekwaarde van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden
geheven :

	Boekwaarde 1-1-2018	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Begraafrechten	343.851	35.413	-	-23.451	-	355.813
Riolering	-	-	-	-	-	-
Totaal	343.851	35.413	-	-23.451	-	355.813

Investeringen met een maatschappelijk nut		
	2018	2017
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken tot 2017	2.456.873	2.686.413
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken vanaf 2017	2.144.436	390.833
Overige materiële vaste activa	2.402	14.046
Totaal	4.603.711	3.091.292

Verloop van de boekwaarde van investeringen met een maatschappelijk nut:

	Boekwaarde 1-1-2018	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen uit reserves	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Grond-, weg- en water- bouwkundige werken tot 2017	2.686.413			-229.540			2.456.873
Grond-, weg- en water- bouwkundige werken vanaf 2017	390.833	1.912.503		-17.308	-11.373	-130.220	2.144.436
Overige materiële vaste activa	14.046			-11.644			2.402
Totaal	3.091.292	1.912.503	-	-258.492	-11.373	-130.220	4.603.711

Verdeling tussen investeringen tot 2017 en na 2017 is gewijzigd, totaalbedrag is niet gewijzigd

Financiële vaste activa

	Boekwaarde 1-1-2018	Investe- ringen	Desinves- teringen	Aflossingen	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2018
Kapitaalverstrekkingen aan:						
deelnemingen	141.888	-	-	-	-	141.888
gemeenschappelijke regelingen	-	-	-	-	-	-
Leningen aan:						
woningbouwcorporaties	2.795.304	-	-	-399.327	-	2.395.977
deelnemingen						
openbare lichamen	1.388.879	-	-	-152.234	-	1.236.645
Overige langlopende leningen	2.768.906	100.000	-	-49.063	-	2.819.843
Totaal	7.094.978	100.000	-	-600.624	-	6.594.354
<i>Specificatie aandelen en deelnemingen:</i>					2018	2017
Vitens N.V.					8.508	8.508
Enexis Holding NV					8.166	8.166
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV					1	1
CBL vennootschap BV					9	9
CSV Amsterdam B.V.					9	9
Vordering op Enexis BV					9	9
Verkoop vennootschap BV					9	9
ROVA NV					40.840	40.840
BNG NV					84.337	84.337
					141.888	141.888
<i>Specificatie gemeenschappelijke regelingen:</i>					2018	2017
					-	-
<i>Specificatie leningen aan woningcorporaties:</i>					2018	2017
Woonstichting Vechthorst					2.395.977	2.795.304
					2.395.977	2.795.304
<i>Specificatie leningen aan deelnemingen:</i>					2018	2017
Niet opeisbare lening Enexis					-	-
Achtergestelde lening Vitens					456.692	608.926
Enexis					151.198	151.198
Lening verkoop vennootschap BV (RWE)					49.720	49.720
Voorziening Lening verkoop vennootschap BV (RWE)					-49.720	-49.720
Achtergestelde lening Larcom					1	1
Overbrugging lening Larcom					-	-
Achtergestelde 8% ROVA-lening					628.233	628.233
Staatslening 1959					522	522
					1.236.646	1.388.880
<i>Specificatie overige langlopende leningen:</i>					2018	2017
Duurzaamheidslening					137.074	165.547
VROM starterslening					1.937.057	1.837.057
De Schakel					-	-
Veiligheidsregio IJsselland					606.154	626.744
Bruggenplein					139.558	139.558
					2.819.843	2.768.906

Voorraden		
	2018	2017
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	22.359.191	23.653.467
Gereed product en handelsgoederen	-	-
Totale voorraden	22.359.191	23.653.467

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2018 het volgende overzicht worden weergegeven:

Grondexploitatie:	Boekwaarde	Investe-	Inkomsten	Interne	Winst	Balans
	1-1-2018	ringen		Overboeking	uitname	waarde
						31-12-2018
Bedrijventerreinen						
De Griff III	6.052.372	207.215	616.460-	-	230.000	5.873.128
Stappenbelt	-	709.601	457.941-	666.121	-	917.781
Parallelweg	50.184	34.345	117.541-	-	33.012	-
Posthoornweg West	-	103	-	-	103-	-
Overige percelen	-	-	-	-	-	-
	6.102.557	951.264	-1.191.942	666.121	262.909	6.790.908
Woningbouw						
De Gerner Marke	711.025	14.474	-231.952	-	80.000	573.547
Waterfront	-752.936	51.555	-730.000	-	-	-1.431.381
Oosterdalfsen	4.285.109	1.290.807	-3.265.089	-	600.000	2.910.827
Kleine veer	-	19.560	-4	200.360	-	219.916
Westerbouwl. Noord	9.379.794	1.240.534	-564.117	-	50.000	10.106.211
De Nieuwe Landen	577.598	8.033	-199.979	-	70.000	455.651
De Nieuwe Landen II	2.368.318	73.632	-779.999	-	-	1.661.951
De Koppeling	62.727	75.866	-3.904	-	-	134.689
De Koele Hoonhorst	11.563	11.591	-	-	-	23.154
Muldersveld II	155.936	5.809	-11.943	-	-	149.802
Muldersweg	751.778	12.138	-	-	-	763.916
Overig	-	-	-	-	-	-
	17.550.910	2.803.999	-5.786.987	200.360	800.000	15.568.283
Totaal	23.653.467	3.755.263	-6.978.929	866.481	1.062.909	22.359.191

Bij de MPG 2019 zijn alle grondexploitaties herzien en ter goedkeuring aan de raad voorgelegd. Zie voor een verdere uitwerking en toelichting de paragraaf grondbeleid

Voor verdere informatie over de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op de programma's 4 en 9 (Economische zaken en Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting)

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar				
	2018	Voorziening	2018	2017
		oninbaarheid		
Vorderingen op openbare lichamen	4.149.890	-	4.149.890	3.265.431
Debiteuren algemeen	1.597.943	-	1.597.943	1.601.439
Debiteuren belastingen	9.811	-	9.811	20.820
Uitzettingen in de Rijks schatkist	1.099.207	-	1.099.207	6.742.734
Vorderingen sociaal domein	1.109.001	-585.194	523.807	521.405
	7.965.852	-585.194	7.380.658	12.151.830
<i>Vorderingen op openbare lichamen:</i>			2018	2017
Rijksoverheid			43.980	204.893
Belastingdienst (incl. vordering BCF)			3.474.256	2.948.248
Provincie			65.596	67.530
Overige openbare lichamen			566.057	44.760
			4.149.890	3.265.431

Liquide middelen			
		2018	2017
Kassaldi		-	-
Banksaldi		260.256	255.306
		260.256	255.306

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)

(1)	Drempelbedrag	463				
			Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schat		192	214	225	150
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag		271	250	238	313
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag		-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag						
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar		61.785			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen		61.785			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat		-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag		463,3875			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen						
			Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)		17.290	19.435	20.742	13.805
(5b)	Dagen in het kwartaal		90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaal cijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		192	214	225	150

Overlopende activa			
		2018	2017
Vooruitbetaalde bedragen		227.191	258.634
Nog te ontvangen bedragen		2.355.679	2.013.698
Overige		4.574	4.525
		2.587.444	2.276.858

De specificatie van de overlopende activa luidt als volgt:

	Saldo 1-1-2018	Toevoegingen	Ontrekkingen	Saldo 31-12-2018
Overlopende activa	2.276.858	16.440.291	16.129.705	2.587.444
	2.276.858	16.440.291	16.129.705	2.587.444
Specificatie overlopende activa:				
Europese overheidslichamen	-			-
Rijk	274.485	108.587	-	383.072
overige Nederlandse overheidslichamen	643.146	679.845	450.841	872.149
overige overlopende activa	1.359.227	15.651.860	15.678.864	1.332.222
	2.276.858	16.440.291	16.129.705	2.587.444

De toevoegingen en onttrekkingen betreft de kasstroom binnen de overlopende activa gedurende het jaar. Dit betreft o.a. de belastingen en betalingen binnen sociaal domein/participatie

Eigen vermogen

	2018	2017
Algemene reserve	12.473.876	9.099.197
Geblokkeerde bestemmingsreserves	23.910.458	13.516.174
Overige bestemmingsreserves	10.837.966	27.819.705
Gerealiseerd resultaat	-503.136	209.383
	46.719.164	50.644.458

Voorzieningen

	1-1-2018	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	31-12-2018
Voorzieningen voor verplichtingen wethouders etc	1.852.452	79.164	90.331		1.841.285
Bovenwijkse voorzieningen	1.964.206		125.479		1.838.728
Onderhoudsegalisatie voorzieningen	152.594	1.044.802	116.502		1.080.894
Egalisatievoorziening riolering	3.134.363	664.000			3.798.363
Egalisatievoorziening reiniging	309.549		231.677		77.872
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	77.000	49.000			126.000
Totaal voorzieningen	7.490.165	1.836.966	563.990	-	8.763.142

Voorziening voor verplichtingen

De voorziening wordt gevormd op basis van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA). Toevoegingen zijn verricht op basis van actuariële berekeningen, de aanwendingen hebben betrekking op werkelijke uitbetalingen. Voor de berekening van de APPA voorziening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De Prognosetafel GBM/GBV 2010-2015 met een leeftijdsterugtelting m/v 5/1 of v/m 3/3
- De door de Nederlandsche Bank (DNB) gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2018 (1,577%)
- De voorziening van de lopende pensioenen is per 31-12-2016 herberekend met de rekenrente van 2%

Bovenwijkse voorzieningen

De voorziening is gevormd op basis van het raadsbesluit bij de jaarrekening 2012. De voorziening is gevormd voor het realiseren van bovenwijkse voorzieningen met betrekking tot de N348. Aan alle nog te realiseren voorzieningen liggen actuele plannen ten grondslag. Vanaf 2017 wordt voor de realisatie gelden onttrokken.

Onderhoudsvoorziening

De voorziening is gevormd ter egalisatie van onderhoudskosten. Aan alle voorzieningen liggen actuele plannen ten grondslag, ter onderbouwing van de omvang van de voorziening. De toevoegingen aan de voorzieningen zijn verricht op basis van de berekening in het Beleidsplan onderhoud gemeentelijke gebouwen periode 2013 - 2017. De aanwending gebeurt op basis van werkelijke kosten.

Egalisatievoorziening riolering

De voorziening is gevormd voor egalisatie van de onderhoudskosten en vervangingsinvesteringen op de riolering. Via de rioolheffingen worden heffingen ontvangen, overschotten en tekorten op de riolering worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening. In 2017 is een nieuw beheerplan vastgesteld voor de jaren 2017-2020.

Egalisatievoorziening reiniging

De voorziening is gevormd voor egalisatie van de afvalstoffenheffing. Overschotten en tekorten op de reiniging worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening.

Specifieke aanwendingsrichting

De voorziening bestaat uit bevorderende maatregelen voor mobiliteit en ter voorkoming van wachtgeld.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

	2018	2017
Onderhandse leningen:		
binnenlandse banken en overige financiële instellingen	19.126.890	20.522.268
	19.126.890	20.522.268

De specificatie luidt als volgt:

	Saldo 1-1-2018	Vermeer- deringen	Aflossingen	Extra Aflossingen	Saldo 31-12-2018
Onderhandse leningen	20.522.268	-	1.395.378	-	19.126.890
	20.522.268	-	1.395.378	-	19.126.890

De totale rentelast voor het jaar 2018 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 239.939

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

	2018	2017
<i>De schulden korter dan 1 jaar kunnen als volgt gespecificeerd worden:</i>		
Bank- en giroaldi	-	-
Kasgeldleningen	5.000.000	-
Crediteuren	2.589.868	3.605.863
	7.589.868	3.605.863

	2018	2017
<i>Crediteuren :</i>		
Rijksoverheid	442.731	812.489
Overige Nederlandse overheidslichamen	2.042.010	1.978.109
Overige crediteuren	105.127	815.265
	2.589.868	3.605.863

Overlopende passiva

	Saldo 1-1-2018	Toevoegingen	Ontrekkingen	Saldo 31-12-2018
<i>De specificatie van de overlopende passiva luidt als volgt:</i>				
Vooruitontvangen bedragen	1.104.339	1.204.146	623.798	1.684.685
Nog te betalen bedragen	2.835.043	5.161.212	5.381.088	2.615.167
Overige passiva	5.647	1.025.630	1.013.726	17.551
Overlopende passiva	3.945.028	7.390.988	7.018.612	4.317.404

	Saldo 1-1-2018	Ontvangsten	Bestedingen	Saldo 31-12-2018
Verloop vooruitontvangen bedragen				
Europese overheidslichamen	-	-	-	-
Rijk	21.777	46.518	27.096	41.200
BDU	680.331	73.877	606.454	606.454
Overige Nederlandse overheidslichamen	366.206	1.123.958	486.801	1.003.362
Overige vooruitontvangen bedragen	36.025	33.670	36.025	33.670
Vooruitontvangen bedragen	1.104.339	1.278.022	1.156.375	1.684.685

Informatie niet aan jaarrekeningpost gerelateerd**Waarborgen en garanties**

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke en rechtspersonen kan als volgt, naar de aard van de geldlening, gespecificeerd worden:

Geldnemer	Aard/Omschrijving	Restant begin jaar	Restant eind jaar	Percentage borgstelling	Borgstelling 31-12-2018
Stichtingen/instellingen	Gewaarborgde geldleningen	29.142.140	29.313.726	100	29.313.726
		27.918.940	32.106.640	50	16.053.320
Particulieren	Hypotheekgarantie	1.038.528	744.244	100	744.244
		58.099.608	62.164.610		46.111.290

In 2018 zijn twee nieuwe borgstellingen voor de woningbouwstichting Vechthorst toegevoegd.

Wet Normering Topinkomens (WNT)**WNT-verantwoording 2018 Gemeente Dalfsen**

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op gemeente Dalfsen. Het voor gemeente Dalfsen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 €189.000.

Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

bedragen x € 1	JH Berends	J Leegwater
Functiegegevens	Gemeentesecretaris/ Alg. directeur	Griffier
Aanvang ³ en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁴	1,0	1,0
Dienstbetrekking? ⁵	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	109.339	75.858
Beloningen betaalbaar op termijn	16.851	13.973
<i>Subtotaal</i>	126.190	89.831
Individueel toepasselijke bezoldigings-maximum ⁶	189.000	189.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedragen ⁷	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging	126.190	89.831
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt
Gegevens 2017		
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking	ja	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	107.232,00	80.092,00
Beloningen betaalbaar op termijn	16.193,00	10.668,00
<i>Subtotaal</i>	123.425,00	90.760,00
Individueel toepasselijke bezoldigings-maximum ⁶	181.000,00	181.000,00
Totaal bezoldiging 2017	123.425,00	90.760,00

De bedragen bij beide functionarissen in het overzicht WNT zijn over het jaar 2018 beperkt gewijzigd.

4.4 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur/onderst/alg.dek.middel												
Exclusief overhead	-3.623	29.307	25.684	-3.608	29.839	26.231	-3.589	30.152	26.563	19	313	332
Overhead	-7.736	594	-7.143	-8.892	531	-8.361	-8.906	540	-8.366	-14	9	-5
Openbare orde en veiligheid	-1.995	26	-1.969	-2.176	81	-2.095	-2.160	92	-2.068	15	11	26
Beheer openbare ruimte	-5.450	248	-5.202	-5.420	455	-4.965	-5.179	487	-4.692	241	32	273
Economische zaken	-1.088	1.025	-63	-1.004	916	-88	-1.325	1.557	232	-321	641	320
Onderwijs en vrije tijd	-4.732	378	-4.354	-5.566	428	-5.138	-5.559	455	-5.103	7	27	34
Inkomensondersteuning	-5.108	3.665	-1.443	-5.819	3.725	-2.094	-5.769	3.851	-1.918	50	125	176
Sociaal domein	-17.845	11.259	-6.586	-18.951	11.890	-7.061	-20.168	12.394	-7.774	-1.217	504	-713
Duurzaamheid en milieu	-4.605	4.344	-260	-4.971	4.496	-475	-4.595	4.419	-176	376	-77	299
Ruimtelijke ordening en VHV	-9.602	8.698	-904	-10.030	8.921	-1.109	-8.524	7.901	-623	1.506	-1.020	486
Saldo van baten en lasten	-61.785	59.544	-2.241	-66.436	61.282	-5.155	-65.773	61.848	-3.925	663	566	1.229
Stortingen in reserves	-20	0	-20	-241	0	-241	-1.331	0	-1.331	-1.090	0	-1.090
Onttrekkingen aan reserves	0	2.189	2.189	0	4.903	4.903	0	4.753	4.753	0	-149	-149
Resultaat	-61.805	61.733	-71	-66.677	66.184	-493	-67.104	66.601	-503	-427	417	-10

*De gerealiseerde lasten van overhead zijn apart verantwoord in het overzicht van baten en lasten in programma Bestuur/ondersteuning/algemene dekkingsmiddelen conform de richtlijnen van de Commissie BBV.
De algemene dekkingsmiddelen kunt u vinden in paragraaf 4.10.
Vennootschapsbelasting (VPB) is € 0.

4.5 Verschil verklaring per programma

Leeswijzer van de analyses

Bij het rapporteren over de financiële afwijkingen binnen de jaarrekening hebben wij een aantal keuzes gemaakt die de leesbaarheid van deze analyses bevorderen. Deze keuzes zijn:

- Personele lasten (betreffende vast en tijdelijk personeel, inhuur derden en detacheringsvergoedingen) worden centraal geanalyseerd. Door dit centraal te positioneren laten wij in één analyse zien hoe wij met de inzet van ons personeel uitgekomen zijn. De analyse vindt u in programma 1 onder Totaal salariskosten.
- Een programma bestaat uit meerdere taakvelden. Als deze taakvelden een afwijking van meer dan € 25.000 laten zien, wordt deze toegelicht. Nu de binnen deze taakvelden voorkomende apparaatslasten centraal worden geanalyseerd en toegelicht, kunt u cijfermatig geen directe aansluiting vinden tussen de toelichting van de analyses binnen het taakveld en de totale afwijking binnen het taakveld.

Voordat ingegaan wordt op de analyses, gaan we eerst in op de administratieve verwerking van budgetten die ten laste van een reserve worden gebracht. Hier wordt soms twee maal een zelfde uitleg gegeven.

Met behulp van onderstaande tabel leggen we uit waarom.

	begroot 2018	werkelijk 2018	verschil 2018
Programmaonderdeel	100	40	60
Onttrekking /storting reserve	-100	-40	-60
Resultaat	0	0	0

Wij hebben hierbij gedacht (begroot) € 100 uit te geven en dit te dekken door een onttrekking uit de reserve. Er is in werkelijkheid echter maar € 40 uitgegeven (minder dus is een voordeel). De onttrekking uit de reserve is dus ook maar € 40 en geen € 100. Dit is ook minder (dus hier een nadeel) per saldo is het neutraal.

In de tabel staat bij het verschil 2018 één keer 60 als voordeel en één keer 60 als nadeel. In de analyses ziet u dit terug.

Verder worden de afwijkingen toegelicht op basis van de grootste afwijkingen. De totale afwijking komt niet altijd exact overeen met de toegelichte afwijking. Het verschil tussen de toegelichte- en totale afwijking is niet groot en kan worden uitgelegd als overige afwijking.

Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur	-1.300	56	56	-1.396	56	-1.341	-1.394	53	-1.341	2	-2	
Burgerzaken	-1.275	451	451	-1.338	475	-863	-1.367	557	-810	-29	82	53
Beheer overige gebouwen&grond	-357	274	274	-364	240	-124	-337	238	-99	26	-2	25
Overhead	-7.736	594	594	-8.892	531	-8.361	-8.906	540	-8.366	-14	9	-5
Treasury	-90	689	689	-145	760	615	-146	762	616	-1	2	1
Alg uitkering gemeentefonds		22.393	22.393		22.634	22.634		22.847	22.847		213	213
Overige baten en lasten	-244			-7		-7				7		7
OZB woningen	-230	3.328	3.328	-230	3.388	3.158	-226	3.399	3.173	4	11	15
OZB niet-woningen	-119	1.806	1.806	-119	1.946	1.827	-110	1.946	1.836	9		9
Belastingen overig	-9	167	167	-9	158	149	-10	160	151	-1	3	2
Economische promotie		143	143		182	182		189	189		7	7
Saldo van baten en lasten	-11.360	29.900	18.541	-12.500	30.370	17.870	-12.495	30.692	18.197	5	323	328
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	1.187	1.187	0	2.250	2.250	0	2.222	2.222	0	-28	-28
Resultaat	-11.360	31.087	19.728	-12.500	32.620	20.120	-12.495	32.915	20.420	5	295	300

Burgerzaken	53.000 V
--------------------	-----------------

Het taakveld Burgerzaken laat een voordeel zien van € 53.000 en dat is als volgt te verklaren:

Documenten en uittreksels

Het aantal aanvragen voor reisdocumenten en rijbewijzen is te laag geraamd. Jaarlijks fluctueert het aantal aanvragen. Omdat de administratie van de reisdocumenten wordt bijgehouden in de Basisregistratie personen is redelijk in te schatten hoeveel documenten jaarlijks aan vervanging toe zijn. De rijbewijzen worden niet geregistreerd in de BRP maar bij de Rijksdienst voor wegverkeer. Hierdoor is moeilijker in te schatten hoeveel aanvragen er jaarlijks komen. Omdat er meer documenten zijn aangevraagd dan geraamd is de legesopbrengst € 45.000 hoger dan geraamd. Hier staat tegenover dat de afdracht van de rijksleges ook hoger is. Per saldo een overschot van € 8.000.

Apparaatskosten Publieksdienstverlening Burgerzaken

Voor 2018 waren extra middelen gereserveerd voor hogere uitgaven voor licenties software. Deze middelen bleken uiteindelijk niet nodig. Voor begroting 2019 e.v. is hier al rekening mee gehouden en is een lager bedrag opgenomen. Voordeel € 44.000.

Alg uitkering gemeentefonds	213.000 V
------------------------------------	------------------

Het taakveld Algemene uitkering gemeentefonds laat een voordeel zien van € 213.000 en is als volgt te verklaren:

Uitkeringen gemeentefonds

Na ontvangst van de septembercirculaire hebben wij de aanpassing in verband met de lagere bijdrage van het Rijk (trap op en trap af) verwerkt in de begroting. Daarbij konden wij nog geen rekening houden met de bijstelling van de maatstaven. Bijstelling van die maatstaven over de voorgaande jaren heeft een positief effect op de jaarrekening van € 125.000. Voor 2018 is het positief effect bijna € 90.000.

Mutaties reserves	-28.000 N
--------------------------	------------------

Het taakveld Mutaties reserves laat een nadeel zien van € 28.000 en is als volgt te verklaren:

Afwijkingen

1. Voor Lean was € 5.000 begroot, de werkelijke kosten bedroegen € 300 waardoor er sprake is van een lagere onttrekking aan de reserve van € 4.700.
2. Update www.dalfsen.nl / Website. Hier is sprake van lagere kosten en daardoor een lagere onttrekking aan de reserve. Zie hiervoor ook de toelichting bij het onderdeel "Niet afgesloten investeringen voorgaande jaren", onderdeel A in het hoofdstuk Bijlagen (voordeel € 6.500 waarbij geen rekening is gehouden met inzet uren).
3. Verbouw Maatschappelijke Ondersteuning (MO). Bij de jaarrekening 2017 is het restant budget ad. € 29.000 overgeheveld naar 2018. De kosten zijn in 2018 € 1.400 lager uitgevallen dan geraamd, waardoor er ook € 1.400 minder is onttrokken aan de reserve.
4. Voor de Transformatie MO is bij de 2e bestuursrapportage extra geld beschikbaar gesteld, dat deels gedekt werd uit de reserve sociaal domein. De opleidingskosten zijn lager geweest dan verwacht, omdat er vertraging in het proces is opgetreden door vertrek van de manager. Daardoor is de onttrekking aan de reserve ook lager.

Totale salariskosten

Totale personeelskosten	€ 395.000 N
--------------------------------	--------------------

In programma 1 onder de totale salariskosten analyseren wij de afwijking op de totale salariskosten van het vaste- en tijdelijke personeel en de gedetacheerden.

Vast, tijdelijk personeel en detacheringen 2018	
Begroot	15.040.000
Werkelijk	15.435.000
Afwijking totaal salariskosten 2018	- 395.000
Incidentele effecten:	
Voordeel verlofstuwmeer	52.000
	-343.000

Zoals in bovenstaand overzicht vermeld is er een nadeel op de totale personeelskosten van € 395.000. De totale personeelskosten bestaan uit salariskosten vast personeel, kosten personeel van derden (inhuur), variabele salarisvergoedingen, reiskosten, overwerk, vacaturegelden en detacheringsgelden.

Het totaal van de loonkosten van vast personeel is begroot op ruim 13 miljoen. Hierop is een onderschrijding gerealiseerd van € 80.000. Daar kunnen wij bij optellen de extra inkomsten die wij verkregen hebben door detachering van personeel € 29.000. Totaal dus een voordeel van € 109.000. Door de uitbetaling van de HR21 (met terugwerkende kracht) is het verwachte voordeel op salarissen € 54.000 lager.

De overschrijding van het budget wordt veroorzaakt doordat wij meer hebben moeten inhuren dan we hebben voorzien. In totaal € 504.000.

Als verklaring hiervoor dragen wij aan dat wij extra inzet hebben gepleegd voor bestemmingsplannen en bouwvergunningen € 98.000, achterstanden in werkzaamheden bij de toegang en het omzetten van indicaties € 104.000, er is € 41.000 extra inzet geweest voor de zwembaden en de passantenhaven in verband met het mooie weer, extra inzet € 38.000 in verband met het vertrek van de eenheidsmanager MO, extra inzet in verband met activiteiten voor statushouders € 67.000, extra inzet in verband met vertrek diverse medewerkers bedrijfsvoering € 108.000. Inzet van de cultuurmakelaar, € 25.000, gedekt door provinciale subsidies. Door diverse overschrijdingen op geraamde inhuurbudgetten ontstaat een nadeel van € 23.000.

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Crisisbeheersing en brandweer	-1.736			-1.812	66	-1.747	-1.820	72	-1.747	-7	7	
Openbare orde en veiligheid	-260	26	26	-363	15	-348	-341	19	-321	23	4	27
Saldo van baten en lasten	-1.995	26	-1.969	-2.176	81	-2.095	-2.160	92	-2.068	15	11	26
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0			0	17	17	0	17	17	0		
Resultaat	-1.995	26	-1.969	-2.176	98	-2.077	-2.160	109	-2.051	15	11	26

Openbare orde en veiligheid	27.000 V
------------------------------------	-----------------

Het taakveld Openbare orde en veiligheid laat een voordeel zien van € 27.000 en is als volgt te verklaren:

Overige beschermende maatregelen

Betreft kosten Dierengeneeskunde destructie 2016 t/m 2018. De kosten bedragen gemiddeld € 3.500 per jaar en zijn niet geraamd in de begroting. Met ingang van de zomer van 2019 nemen wij afscheid van deze partij en wordt de taak in eigen beheer uitgevoerd.

APV / Politiezaken

In verband met de aanstelling van de projectleider RCIV (Regionaal Coördinatiepunt Integrale veiligheid) vanaf 1 september 2018 zijn de kosten over de periode januari t/m augustus niet in rekening gebracht.

THV taken BOA's

In 2018 zijn de THV taken BOA's uitbesteed aan een externe partij namelijk City360. Wegens o.a. enkele ziekteperiodes van inhuurkrachten en onvoldoende beschikbare vervanging van City360 zijn er minder uren ingezet dan begroot en dus minder in rekening gebracht. Onze eigen BOA, die de externe BOA's aanstuurt van City360 heeft in 2018 enkele taken op zich genomen bovenop zijn eigen takenpakket. Dit levert een voordeel op van € 8.000.

Bijzondere wetgeving en APV

Er is in totaal € 30.000 beschikbaar voor toezicht op de Drank- en Horecawet. Dit is in de begroting verdeeld (2 x € 15.000) over twee programma's (2 en 8). In 2018 zijn alle lasten geboekt in programma 8, zodat de bestedingen bij elkaar staan. In de jaarrekening levert dit in programma 8 budgettechnisch geen probleem op. Echter, in dit programma (2) ontstaat daarmee wel een voordeel van € 15.000. Bij de 1e bestuursrapportage 2019 zullen de beide budgetten worden samengevoegd in het juiste programma.

Daarnaast is er sprake van een hogere opbrengst leges van € 4.000.

Apparaatskosten PD en OR Openbare Orde en Veiligheid

Betreft afwijkingen op de loonkosten tot een bedrag van € 11.000 nadelig. Deze wordt centraal in programma 1 toegelicht.

Programma 3 Beheer openbare ruimte

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Verkeer en vervoer	-2.981	83	83	-3.055	157	-2.898	-2.696	144	-2.552	359	-13	346
Recreatieve havens	-35	9	9	-53	9	-44	-66	14	-52	-13	6	-7
Openbaar groen & openluchtrecreatie	-2.434	156	156	-2.312	289	-2.023	-2.417	328	-2.089	-105	39	-66
Saldo van baten en lasten	-5.450	248	-5.202	-5.420	455	-4.965	-5.179	487	-4.692	241	32	273
Stortingen in reserves	-20	0	-20	-241	0	-241	-268	0	-268	-27	0	-27
Onttrekkingen aan reserves	0	327	327	0	359	359	0	314	314	0	-45	-45
Resultaat	-5.470	574	-4.896	-5.661	813	-4.847	-5.447	801	-4.646	214	-13	201

Verkeer en vervoer	346.000 V
---------------------------	------------------

Het taakveld Verkeer en Vervoer laat een incidenteel voordeel zien van € 346.000 en is als volgt te verklaren:

Straatreiniging

Een aantal uren bij Straatreiniging is uitgevoerd met terugkeer uit langdurige ziekte. Mede hierdoor is voor € 27.000 minder aan arbeid uitbesteed.

Onderhoud wegen

Het voordeel op het reguliere onderhoudsbudget voor verharde wegen is het gevolg van de financieringssysteem voor herinrichtingsprojecten. Voor een herinrichtingsproject wordt een volledig apart investeringskrediet aangevraagd. Het voor het projectgebied bestemde beschikbare reguliere onderhoudsbudget wordt dus niet besteed. Het incidentele voordeel komt met een bestuursrapportage of jaarrekening vrij. Het voordeel voor onderhoud verharde wegen bestaat in de programmabegroting 2018 uit:

- € 95.000 lagere lasten op (groot) onderhoud wegen
- € 20.000 lagere lasten op (klein) onderhoud wegen
- € 10.000 hogere baten op onderhoud wegen

Herinrichten opwaarderen woonomgeving

De middelen voor HOW worden ingezet voor de verbetering van een goede leefbaarheid in de woonomgeving. Dit houdt in dat we deze middelen inzetten voor enerzijds integrale projecten en anderzijds speeltuinen. De inzet van een deel van het budget op speeltuinen is gemiddeld € 40.000 per jaar met een beslag op dit budget tot 2023. In 2018 is ca. € 90.000 ingezet omdat een aantal aanpassingen aan speeltuinen in 2017 niet mogelijk was. Voor het resterende budget voor 2018 is er een onderschrijving zichtbaar. In de perspectiefnota 2019 is aangegeven dat wij exploitatiegelden willen inzetten voor integrale projecten waaronder 'Herinrichting Baarsmastraat, Irenestraat en realisatie woningbouwlocatie Kleine Veer te Dalfsen'. In de planning voor HOW hielden wij rekening met deze ontwikkeling. Door aanpassingen van de BBV-richtlijnen mogen exploitatie middelen niet meer aangewend worden voor integrale (investerings)projecten. Hierdoor kunnen deze middelen eenmalig vrijvallen. In de loop van 2019 zullen wij uw raad vragen krediet beschikbaar te stellen voor de eerder genoemde integrale projecten op basis van een investeringsaanvraag.

Openbare Verlichting

In 2018 is de aannemer, verantwoordelijk voor het uitvoeren van noodzakelijk groot onderhoud aan de openbare verlichting niet in staat gebleken de hiervoor door ons geplande werkzaamheden volledig uit te voeren (aanbesteed werk). Dit ondanks herhaaldelijke verzoeken en aanmaningen. Om die reden is op groot onderhoud openbare verlichting een bedrag overgebleven. In 2019 willen wij de nu ontstane achterstand in de onderhoudsplanning inhalen en vragen wij deze middelen over te hevelen naar 2019.

Planvorming N340

Door aanpassingen in uitvoering van werkzaamheden in kader van N340 zijn advieskosten en verleggingskosten van kabels en leidingen niet gerealiseerd en stellen we voor het restantbudget van € 35.000 over te hevelen naar 2020.

Openbaar groen & openluchtrecreatie	-66.000 N
--	------------------

Het taakveld Openbaar groen & openluchtrecreatie laat een nadeel zien van € 66.000 en is als volgt te verklaren:

Tractie

Op tractie is € 33.000 meer uitgegeven dan voorzien. Dit is veroorzaakt door toename verzekeringspremie € 9.000 en belastingen € 5.000 en € 19.000 aan extra kosten aankoop duurzame en niet duurzame goederen, waaronder vervangen van een afgekeurde knijpbak voor de vrachtwagen en de toename onderhoud uitbreiding materieel voor Dalfsen Werk.

Inruil materieel

Door uitgestelde investeringen en daarmee opbrengsten op inruil zijn de verwachte inkomsten op inruil niet gerealiseerd.

Openbaar groen

Door langdurig aanhoudende droogte zijn de onderhoudskosten licht toegenomen (door aanschaf van nieuw plantmateriaal).

Ook zijn de juridische advieskosten en overige kosten (benodigde administratieve kosten) voor verkoop snippergroen hoger uitgevallen.

Binnen het programma op productniveau staat hier wel een voordeel tegenover door een hogere opbrengst van verkoop op snippergroen.

Mutaties reserves	-72.000 N
--------------------------	------------------

Het taakveld Mutaties reserves laat een nadeel zien van € 72.000 en is als volgt te verklaren:

Investeringen van infrastructurele projecten dekken wij tegenwoordig als gevolg van wijziging BBV (besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies) uit kredieten en schrijven hierop af. In het verleden gebruikten wij hiervoor o.a. herinrichting opwaarderen woonomgeving. Door deze wijziging wordt minder onttrokken aan de reserve. Daarnaast zien we hogere opbrengsten voor snippergroen en een hogere last voor de uitvoering van het groenstructuurplan.

Programma 4 Economische zaken

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Beheer overige gebouwen&grond	-10	25	25	-35	25	-9	-26	60	35	9	35	44
Economische ontwikkeling	-83			-83		-83	-83		-83			
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-992	992	992	-873	873		-1.203	1.478	275	-330	605	275
Bedrijvenloket en bedrijfsrege	-4	8	8	-4	8	4	-5	8	3	-2	1	-1
Economische promotie				-10	10		-8	10	2	2		2
Saldo van baten en lasten	-1.088	1.025	-63	-1.004	916	-88	-1.325	1.557	232	-321	641	320
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	-263	0	-263	-263	0	-263
Onttrekkingen aan reserves	0			0			0			0		
Resultaat	-1.088	1.025	-63	-1.004	916	-88	-1.588	1.557	-31	-584	641	57

Beheer overige gebouwen & grond	44.000 V
--	-----------------

Het taakveld Beheer overige gebouwen & Grond laat een voordeel zien van € 44.000 en is als volgt te verklaren:

Gronden en landerijen

Opbrengst van grondverkopen

Er zijn enkele gronden verkocht, waaronder een weg.

Pachten

Verkoop van verpachte gronden is doorgeschoven naar 2019. Daarom is meer pacht ontvangen.

Advieskosten

De kosten voor het bestemmingsplan Waterinkweg zijn meegevallen.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur	275.000 V
---------------------------------------	------------------

Het taakveld Fysieke bedrijfsstructuur laat een voordeel zien van € 275.000 en is als volgt te verklaren:

De resultaten vanuit de MPG 2019 laten een positief beeld zien. Op basis van de MPG 2019 is een tussentijdse winstname gerealiseerd van € 263.000. Winstname moet plaatsvinden op basis van de voortgang van het project. Andere afwijkingen zijn te vinden in het toerekenen van de rente en de uren aan de grondexploitaties.

Mutaties reserves	-263.000 N
--------------------------	-------------------

Het taakveld Mutaties reserves laat een nadeel zien van € 263.000 en is als volgt te verklaren:

Mutaties reserves

Dit is de toevoeging aan de reserve grondexploitatie in verband met de opbrengst Grondexploitaties De Grift III en Parallelweg.

Programma 5 Onderwijs en vrije tijd

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Economische promotie	-80			-72		-71	-80		-80	-9		-9
Openbaar basisonderwijs	-98			-92		-92	-92		-92			
Onderwijshuisvesting	-646			-703		-703	-661	1	-660	41	1	43
Onderwijsbeleid & leerlingzaken	-1.078	165	165	-1.089	181	-908	-1.058	201	-857	31	20	51
Sportbeleid en activering	-184			-207		-207	-202	11	-191	6	11	16
Sportaccommodaties	-1.425	177	177	-2.037	211	-1.826	-2.262	206	-2.056	-225	-5	-230
Cultuurpresentatie etcetera	-400	36	36	-572	36	-536	-410	36	-374	162		162
Musea	-1			-1		-1	-1		-1			
Media	-668			-643		-643	-643		-643			
Samenkracht & burgerparticipatie	-152			-151		-151	-150		-150	1		1
Saldo van baten en lasten	-4.732	378	-4.354	-5.566	428	-5.138	-5.559	455	-5.103	7	27	34
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	309	309	0	1.106	1.106	0	1.062	1.062	0	-44	-44
Resultaat	-4.732	687	-4.045	-5.566	1.534	-4.031	-5.559	1.517	-4.042	7	-17	-10

Onderwijshuisvesting	43.000 V
-----------------------------	-----------------

Het taakveld Onderwijshuisvesting laat een voordeel zien van € 43.000 en is als volgt te verklaren:

Haalbaarheidsonderzoek basisonderwijs Nieuwleusen

Dit betreft de tweede fase van de ontwikkeling van het middengebied Nieuwleusen: haalbaarheidsonderzoek huisvesting basisonderwijs. Dit is in 2017/2018 stop gezet. Het wordt in 2019/2020 opnieuw opgepakt, na vaststelling van de visie op integrale kindcentra (IKC) en in relatie tot uit te werken Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs. Daarom wordt het budget voorgesteld over te hevelen naar 2019. De lasten (€ 45.000) voor dit haalbaarheidsonderzoek komen ten laste van de reserve grote projecten, derhalve budgetneutraal.

Onderwijsbeleid & leerlingzaken	51.000 V
--	-----------------

Het taakveld Onderwijsbeleid & leerlingzaken laat een voordeel zien van € 51.000 en is als volgt te verklaren:

Volwasseneducatie

Bij de start van het jaar 2018 kon onvoldoende ingeschat worden hoe hoog de daadwerkelijke kosten voor het nieuwe NT1 traject (Alfabetiseringstraject) van Deltion zou zijn. Deze vielen lager uit dan verwacht waardoor er een overschot € 15.000 is ontstaan.

Peuterspeelzaalwerk

In 2018 zijn er nog geen resultaatafspraken gemaakt, dus zijn er voor de uitvoering hiervan ook nog geen kosten gemaakt (vanaf september 2018 zijn op eigen initiatief nieuwe afspraken en een op zichzelf staande methode in ontwikkeling, verwachte afronding in 2019). De uitgaven voor het scholen van pedagogisch medewerkers vielen mee. De behoefte van de pedagogisch medewerkers bleek zich tot één specifieke methode te verhouden en niet twee verschillende methodes. Hierdoor kon een grote groep van start waardoor minder (overhead)kosten bij de aanbieder gemaakt hoefden te worden. Gezamenlijk een voordeel van € 9.000.

Er is € 5.000 subsidie meer ontvangen dan begroot als gevolg van gewijzigd Rijksbeleid.

Inspectie peuterspeelzalen en kinderopvang valt met ingang van dit jaar binnen de totaalbijdrage van de GGD. De kosten zijn miv 2018 geboekt bij de totaalbijdrage GGD binnen Jeugd. M.i.v. 2019 is het budget hiervoor overgegaan naar Jeugd. Voordeel van € 30.000.

Leerlingenvervoer

Naast iets hogere inkomsten van ouders die een eigen bijdrage (drempelbedrag) moeten betalen, zijn de totale uitgaven uiteindelijk hoger door hogere kosten van het aangepast vervoer, met name veroorzaakt door een toenemend aantal kinderen in het speciaal basisonderwijs, die op dit moment aangewezen zijn op het aangepast vervoer. Dit is een nadeel van € 8.000.

Sportaccommodaties	-230.000 N
---------------------------	-------------------

Het taakveld Sportaccommodaties laat een nadeel zien van € 230.000 en is als volgt te verklaren:

Diverse Kulturhusen

Het nadeel van € 11.000 wordt veroorzaakt door iets lagere subsidie aan gesubsidieerde binnensportaccommodaties, afboeking restwaarde gymzaal Molendijk en niet begrote huur ruimte Saam Welzijn in Kulturhus de Spil. De dekking van niet begrote huur Saam Welzijn in Kulturhus de Spil zit binnen het voordeel op de budgetten van de voormalige Rabobank Nieuwleusen.

Vorbereiding en begeleiding buitenruimte de Spil

Niet uitgegeven budget van € 126.000. Aangedragen voor budgetoverheveling naar 2019 omdat het project nog niet afgerond is.

Kulturhus de Spil

Tegenover de extra uitgaven voor bouwrijp maken en voor de projectorganisatie fase 3 De Spil staat een onttrekking uit de reserve. Per saldo is er geen nadeel.

De eindrapportage van het project is door B&W in januari 2019 vastgesteld en in de raadscommissie van 4 maart 2019 besproken. Alle fracties hebben zich positief uitgelaten over de behaalde resultaten van het project.

Zwembaden

Diverse nadelen op de zwembaden werden veroorzaakt vanwege o.a. extra benodigd personeel in verband met de warme zomer en minder extra opbrengsten dan verwacht (€ 50.000).

Sportpark Nieuwleusen

Het nadeel voor sportpark Nieuwleusen werd veroorzaakt door extra onderhoud. Dit betreft o.a. ruim € 7.000 extra stroomkosten voor beregeningsinstallaties en nieuwe ballenvangers. Daarnaast is de waterschapsbelasting over 2 jaren betaald.

Cultuurpresentatie etcetera	162.000 V
------------------------------------	------------------

Het taakveld Cultuurpresentatie laat een voordeel zien van € 162.000 en is als volgt te verklaren:

DNA van Dalfsen

Wij zijn in 2018 verder gegaan met het project DNA van Dalfsen. Acties zijn het verzamelen van verhalen, collecties koppelen aan verhalen en verbeeldingen realiseren in de 5 kernen. De verbeelding in Lemelerveld hebben we gerealiseerd. In 2019 - 2020 willen we de overige verbeeldingen realiseren. Daarom wordt voorgesteld het budget van € 73.000 over te hevelen.

Kunstobject de Spil

Budget vanuit het krediet voor de Spil. Het kunstobject is nog niet gerealiseerd. Dit volgt wanneer de buitenruimte gereed is. Het budget is aangedragen voor budgetoverheveling € 70.000.

Amateuristische kunstbeoefening en cultuur

Vanwege het geringe gebruik is de licentie van de website van 'Dalfsen Doet' stopgezet. Vanuit communicatie wordt een alternatief voor 'Dalfsen Doet' ontwikkeld. Dit is 2018 nog niet uitgevoerd en het bedrag (€ 10.000) is niet uitgegeven.

Mutaties reserves	-44.000 N
--------------------------	------------------

Het taakveld Mutaties reserves laat een nadeel zien van € 44.000 en is als volgt te verklaren:

Mutaties reserves

We hadden een onttrekking voorzien van € 90.000 en € 62.800 (vanuit budgetoverheveling) t.b.v. DNA van Dalfsen. De verbeelding aan de brug in Lemelerveld is gerealiseerd, de daadwerkelijke onttrekking voor het DNA van Dalfsen bedraagt € 79.800. Aangezien het grootste deel van de verbeeldingen nog gerealiseerd moet worden in 2019 of 2020 wordt voorgesteld het restant over te hevelen.

Voor voorbereiding en begeleiding van de buitenruimte van de Spil was een onttrekking voorzien van € 440.000, omdat e.e.a. nog niet gereed is, is de onttrekking € 314.000. Het restant wordt aangedragen voor budgetoverheveling.

Vanuit het krediet van Kulturhus de Spil blijven twee bedragen staan voor 2019, dit betreft het haalbaarheidsonderzoek basisonderwijs (€ 45.000) en het kunstwerk (€ 70.000) wat t.z.t. bij de Spil gerealiseerd gaat worden.

In 2018 heeft de onttrekking plaatsgevonden van € 274.000 van het bouwrijp maken en de projectorganisatie voor fase 3 van de Spil. Deze onttrekking was in 2017 geraamd, niet meer in 2018.

Programma 6 Inkomensondersteuning

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Samenkracht&burgerparticipatie	14			-339		-339	-238	5	-234	101	5	105
Inkomensregelingen	-4.979	3.665	3.665	-5.362	3.725	-1.637	-5.403	3.846	-1.558	-42	121	79
Maatwerkdienstverlening 18+	-143			-118		-118	-127		-127	-9		-9
Saldo van baten en lasten	-5.108	3.665	-1.443	-5.819	3.725	-2.094	-5.769	3.851	-1.918	50	125	176
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0			0	330	330	0	225	225	0	-105	-105
Resultaat	-5.108	3.665	-1.443	-5.819	4.055	-1.764	-5.769	4.076	-1.693	50	20	71

Samenkracht & burgerparticipatie	105.000 V
---	------------------

Het taakveld Samenkracht en burgerparticipatie laat een voordeel zien van € 105.000 en is als volgt te verklaren:

Vreemdelingen

Volgens het uitwerkingsakkoord 'verhoogde asielinstroom vergunninghouders' is voor de vergunninghouders die in 2016 en 2017 zijn gehuisvest, een bedrag van € 4.430 per vergunninghouder overgemaakt via het gemeentefonds. Deze middelen zijn bedoeld voor alle kosten die de gemeente maakt door de grotere instroom van vergunninghouders en in het bijzonder voor kosten voor participatie en integratie. Deze middelen zijn incidenteel. De kosten die gemaakt worden voor de groep vergunninghouders die de afgelopen jaren naar Dalen zijn gekomen, beperken zich echter niet tot één of twee jaar, maar spreiden zich over meerdere jaren uit. Het restant budget van € 105.000 stellen wij voor over te hevelen naar 2019-2020.

Inkomensregelingen	79.000 V
---------------------------	-----------------

Het taakveld Inkomensregelingen laat een voordeel zien van € 79.000 en is als volgt te verklaren:

Tegemoetkoming chronisch zieken

Het product bevat drie regelingen:

- tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
- bijdrage in de premie aanvullende ziektekostenverzekering
- deelname in collectieve overeenkomst bij Zilveren Kruis

Begroot is € 140.000 en realisatie € 188.539. De drie regelingen kennen een stijgende lijn in het aantal toekenningen/deelnemers en dus ook de uitgaven.

Kindregelingen

In 2018 waren extra middelen toegekend in verband met het opzetten van de kindregeling. Deze middelen zijn niet geheel uitgegeven (€ 33.000). Een aantal activiteiten is doorgeschoven naar 2019. Bijvoorbeeld de voorlichtingscampagnes op de scholen. Een andere verklaring voor het voordeel is dat de kindregeling is ingevoerd op 1 mei 2018. De ouders/kinderen hebben in 2019 dus nog vier maanden om hun tegoed van € 400 te besteden. Er is in totaal voor € 89.600 toegekend waarvan € 64.523 in 2018 is gedeclareerd. Totaal voordeel € 58.000.

BBZ

Het verschil bij de Bijstand Zelfstandigen is voor 2018 te verklaren door lagere inkomsten. De verhaalsontvangsten zijn lager dan begroot. Ten opzichte van 2017 zijn deze ongeveer op hetzelfde niveau gebleven. Er is niet zozeer sprake van een daling in de ontvangsten. Daarnaast zijn er minder BBZ aanvragen dan vooraf begroot. De opbrengsten daarvan zijn daarom ook lager dan vooraf geraamd. Tezamen een nadeel van € 47.000

Bijzondere bijstand

Uitkeringen levensonderhoud, waarbij verwacht wordt dat cliënten op termijn over vermogen gaan beschikken, worden verstrekt als leenbijstand verantwoord in de bijzondere bijstand.

Als door omstandigheden het verwachte vermogen er niet komt, wordt met terugwerkende kracht een belaste uitkering Participatiewet verstrekt waarmee allereerst de verstrekte leenbijstand wordt afgelost.

In 2018 zijn er cliënten in deze situatie, waarbij het gaat om verstrekte leenbijstand over meerdere jaren, welke dit jaar zijn omgezet. Dit is te zien als uitgaven bij de Participatiewet en als ontvangst (€ 95.000) bij de bijzondere bijstand.

Het resterende voordeel zit in de apparaatskosten, deze worden centraal toegelicht in programma 1.

Mutaties reserves	-105.000 N
--------------------------	-------------------

Het taakveld Mutaties reserves laat een nadeel zien van € 105.000 en is als volgt te verklaren:

Mutaties reserves

Bij de jaarrekening 2017 heeft er budgetoverheveling plaatsgevonden voor de integratie van vergunninghouders. In 2018 hebben we hiervoor € 151.000 uitgegeven.

De kosten die gemaakt worden voor de groep vergunninghouders die de afgelopen jaren naar Dalfsen zijn gekomen, beperken zich echter niet tot één of twee jaar, maar spreiden zich over meerdere jaren uit.

Het restant budget van € 105.000 stellen wij voor over te hevelen naar 2019-2020.

Programma 7 Sociaal domein

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Ov uitkeringen gemeentefonds		10.817	10.817		11.045	11.045		11.045	11.045			
Parkeren					8	8					-8	-8
Samenkracht&bürgerparticipatie	-2.050			-2.134	18	-2.116	-1.953	31	-1.922	181	13	194
Wijkteams	-1.132			-1.255		-1.255	-1.377	11	-1.366	-122	11	-111
Begeleidende participatie	-4.465			-4.535	328	-4.207	-4.957	401	-4.556	-423	73	-349
Arbeidsparticipatie	-948	200	200	-889	200	-689	-726	86	-640	163	-114	49
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-805	26	26	-904	18	-886	-1.127	33	-1.094	-224	15	-209
Maatwerkdienstverlening 18+	-2.825	200	200	-2.814	250	-2.564	-3.000	764	-2.236	-186	514	328
Maatwerkdienstverlening 18-	-4.470			-5.304	7	-5.297	-6.004	6	-5.998	-700	-1	-701
Volksgezondheid	-1.151	16	16	-1.117	16	-1.101	-1.024	16	-1.007	93		94
Saldo van baten en lasten	-17.845	11.259	-6.586	-18.951	11.890	-7.061	-20.168	12.394	-7.774	-1.217	504	-713
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	284	284	0	577	577	0	512	512	0	-65	-65
Resultaat	-17.845	11.543	-6.302	-18.951	12.467	-6.485	-20.168	12.906	-7.262	-1.217	440	-778

Samenkracht & burgerparticipatie	194.000 V
---	------------------

Het taakveld Samenkracht en burgerparticipatie laat een voordeel zien van € 194.000 en is als volgt te verklaren:

Voor het beleidsplan transformatie sociaal domein was eenmalig € 50.000 begroot voor een participatietraject. Het beleidsplan transformatie sociaal domein is in 2019 opgesteld en daarom is er overheveling aangevraagd van het eenmalige budget.

Het aantal aanvragen in 2018 dat voldoet aan de subsidieregeling innovatieve preventieprojecten is lager dan begroot. Dit leidt tot een restant bedrag van € 83.000.

Het plan van aanpak Laaggeletterdheid is per abuis tweemaal begroot, hierdoor resteert er een bedrag van € 47.400.

De kosten voor additionele taken jeugdgezondheidszorg (niet verplichte onderdelen vanuit het basispakket jeugdgezondheidszorg) zijn lager geworden. De reden hiervoor is dat er verschuivingen hebben plaatsgevonden tussen het basispakket en additionele pakket. Er resteert hierdoor een bedrag van € 16.000.

Wijkteams	-111.000 N
------------------	-------------------

Het taakveld Wijkteams laat een nadeel zien van € 111.000 en is als volgt te verklaren:

Dit betreffen met name de apparaatskosten die worden toegelicht in programma 1.

Begeleidende participatie	-349.000 N
----------------------------------	-------------------

Het taakveld Begeleidende participatie laat een nadeel zien van € 349.000 en is als volgt te verklaren:

Het tekort wordt deels veroorzaakt door een toename van het aantal cliënten Wmo dagbesteding (groepsbegeleiding). Dit taakveld wordt steeds vaker ingezet voor dagbesteding, zodat de mantelzorger ontlast kan worden. Daarnaast bleek een zorgaanbieder nog achterstallige facturen over 2016 en 2017 open te hebben staan van ongeveer € 122.000. Deze kosten zijn meegenomen in 2018. Het nadeel op dagbesteding is € 260.000.

In 2018 zijn meer middelen dan begroot (nadeel € 95.000) uitgegeven aan de begeleiding van SW-ers. Het aantal SW kandidaten dat via detachering aan het werk is, is afgenomen. Zij zijn ingestroomd in beschut werk. De opbrengst van beschut werk is lager dan de opbrengst bij detacheringen, daarnaast is er meer begeleiding op de werkvloer nodig. Dit maakt dat de begeleidingskosten zijn toegenomen.

Arbeidsparticipatie	49.000 V
----------------------------	-----------------

Het taakveld Arbeidsparticipatie laat een voordeel zien van € 49.000 en is als volgt te verklaren:

Arbeidsparticipatie

In de 2e berap van 2018 is reeds voorzien dat er minder uitgaven aan re-integratie zijn dan begroot. De verwachting in 2017 was dat er –met de bestandssamenstelling- hogere financiële inspanningen nodig waren om tot uitstroom te komen. Inmiddels is duidelijk dat de uitgaven inderdaad lager zijn dan begroot. De uitstroom en het aantal werktrajecten zijn in 2018 op ongeveer hetzelfde niveau gebleven. De begroting is bij de 2e berap reeds voorzichtig naar beneden bijgesteld. Einde 2018 resteert een overschot van € 49.000.

Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-209.000 N
------------------------------------	-------------------

Het taakveld Maatwerkvoorzieningen (WMO) laat een nadeel zien van € 209.000 en is als volgt te verklaren:

Maatwerkvoorzieningen (WMO)

In 2018 is ruim € 110.000 meer uitgegeven aan rolstoelen. Dit komt doordat er een aantal relatief dure rolstoelen (elektrisch) vergoed moesten worden voor cliënten met ALS. Daarnaast is er een stijging te zien van het aantal woningaanpassingen met ongeveer € 110.000. Dit is een gevolg van dat mensen langer zelfstandig thuis blijven wonen.

Maatwerkdienstverlening 18+	328.000 V
------------------------------------	------------------

Het taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ laat een voordeel zien van € 328.000 en is als volgt te verklaren:

In de tweede helft van 2018 is er een toename van het ZIN-aantal cliënten op de Hulp bij het Huishouden, waardoor er een tekort van ongeveer € 50.000 is ontstaan. Ook bij de Wmo-begeleiding is een toename te zien van het aantal ZIN-clieuten, waardoor er een tekort is ontstaan van ongeveer € 170.000. Bij de pgb's is € 50.000 minder uitgegeven (minder cliënten) dan begroot.

Door de vrijval van middelen vanuit de centrumgemeente Zwolle voor beschermd wonen (€ 312.000/collegebesluit 3292 2016 en 2017, € 193.000 over 2018, totaal € 505.000), ontstaat er een voordeel van € 328.000. Zonder deze ontvangsten laat dit taakveld een tekort zien van € 177.000.

Maatwerkdienstverlening 18-	-701.000 N
------------------------------------	-------------------

Het taakveld Maatwerkdienstverlening 18- laat een nadeel zien van € 701.000 en is als volgt te verklaren:

De overschrijding van € 701.000,- wordt deels veroorzaakt door het nieuwe inkoopmodel (incidenteel € 200.000) en deels door een stijging van het aantal cliënten met dure/intensieve zorg trajecten. (ongeveer € 500.000, structureel, afhankelijk van de ontwikkeling van het aantal cliënten). In het nieuwe inkoopmodel wordt bij de start van een traject 70% van de trajectprijs betaald. Na afronding volgt de overige 30%. Dit leidt tot extra kosten in 2018, die bij een andere financieringsvorm in 2019 of later waren gekomen.

Het aantal cliënten met intensieve/dure zorg (> € 50.000 per jaar) is toegenomen van 9 naar 17. Er wordt net als over 2017 een nadere analyse gemaakt van de ontwikkeling van de kosten van de jeugdzorg over 2018.

Volksgezondheid	94.000 V
------------------------	-----------------

Het taakveld Volksgezondheid laat een voordeel zien van € 94.000 en is als volgt te verklaren:

Volksgezondheid

De inwonersbijdrage aan GGD is volledig begroot bij Volksgezondheid. De onderdelen daarvan die betrekking hebben op bestuursondersteuning en ondersteuning bij crisis en rampen, zijn ten laste van programma's Bestuur en Orde en veiligheid gebracht. De begroting Volksgezondheid is hier niet op aangepast. (€ 82.000). Daarnaast is het uitvoeringsprogramma voor preventieve gezondheid minder intensief uitgevoerd dan gepland, met name ten aanzien van het onderdeel alcoholmatigingsbeleid. Dit betreft € 35.000. Daar tegenover staan meerkosten voor de inspectie kinderopvang en peuterspeelzalen (meer aanvragen) € 10.000 en voor preventieve voorlichting middelengebruik € 12.000.

Mutaties reserves	-65.000 N
--------------------------	------------------

Het taakveld Mutaties reserves laat een nadeel zien van € 65.000 en is als volgt te verklaren:

De consultatie bureaus hebben minder kosten gemaakt, daarom is minder onttrokken aan de reserve. Daarnaast blijft de realisatie van het dossier preventieve gezondheidszorg achter. Voorgesteld wordt dit budget over te hevelen. De middelen in de reserve ten aanzien van de inzet van externe ondersteuning zijn lager dan begroot.

Programma 8 Duurzaamheid en milieu

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Riolering	-1.269	1.515	1.515	-1.219	1.465	245	-1.193	1.437	244	26	-27	-1
Afval	-2.032	2.598	2.598	-2.015	2.581	566	-2.049	2.621	572	-34	39	6
Milieubeheer	-1.082			-1.501	219	-1.282	-1.118	123	-995	383	-96	287
Begraafplaatsen en crematoria	-221	232	232	-236	232	-4	-235	238	3	1	7	8
Saldo van baten en lasten	-4.605	4.344	-260	-4.971	4.496	-475	-4.595	4.419	-176	376	-77	299
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0			0	130	130	0	78	78	0	-52	-52
Resultaat	-4.605	4.344	-260	-4.971	4.626	-345	-4.595	4.497	-98	376	-129	247

Afval

Over het geheel genomen is er op het onderdeel afval geen sprake van een financiële afwijking. De inkomsten zijn per saldo € 39.000 hoger en de uitgaven € 34.000 lager.

Wel zijn er een paar belangrijke ontwikkelingen.

Een landelijke discussie over de kwaliteit van het ingezamelde PMD (Plastic verpakking, Metalen verpakking en Drankpakken) zorgt voor meer kosten en een daling in de vergoedingen. Bij de 2e bestuursrapportage was al een bedrag afgeraamd maar deze vergoeding blijkt in werkelijkheid nog € 63.000 lager te zijn.

Daar tegenover staat, dat de baten m.b.t. vastrecht en diftar (inning via het GBLT) € 100.000 hoger zijn uitgevallen dan begroot. Oorzaken hiervan zijn:

- naheffing inkomsten over 2016 en 2017, voordeel € 17.000;
- snellere toename aantal aansluitingen door oplevering nieuwbouwwoningen
- huishoudens hebben meer restafval vanwege de hogere conjunctuur (voordeel € 72.000 diftar).

Het tekort op afval was voor 2018 geraamd op € 230.000 en dit bedrag is ook daadwerkelijk onttrokken aan de voorziening. Daarmee komt de stand van de voorziening per 31 december 2018 op € 78.000 en onder druk.

Zoals ook aangekondigd bij de vaststelling van het tarief afval in november 2018, komen wij bij de 1e bestuursrapportage 2019 en Perspectiefnota 2020-2023 met een bijstelling van de afvalcijfers en de effecten daarvan op de voorziening en de tarieven voor 2020 en verder.

Milieubeheer	287.000 V
---------------------	------------------

Het taakveld Milieubeheer laat een voordeel zien van € 287.000 en is als volgt te verklaren:

Energieonderzoek

Door landelijke en regionale ontwikkelingen (klimaatkkoord, warmteplannen, RES) is het energieonderzoek (€ 25.000) gebouwde omgeving vertraagd.

Energiebesparende maatregelen gemeentelijke gebouwen

Door uitloop van andere grote verbouwingen en werkdruk bij aannemers zijn de geplande isolatiemaatregelen voor 2018 ad € 25.000 nog niet allemaal gerealiseerd.

Duurzame Dorpen

Door langere voorbereidingstijd en werkdruk bij de vrijwilligers van de Duurzame Dorpen is het beschikbare jaarbudget niet geheel (restant € 70.000) aangevraagd.

Asbestaanpak

Door langere voorbereidingstijd en werkdruk bij de vrijwilligers van de Duurzame Dorpen is een (tweede) asbestproject (€ 10.000) in Oud- en Nieuwleusen nog niet gestart.

Project Energie Neutraal renoveren

Door 'koud-water-vrees' bij potentiële deelnemers en werkdruk bij installatiebedrijven en aannemers loopt het project langzamer dan verwacht (€ 149.000 minder lasten). Hierdoor vertraagt ook de uitbetaling van de provinciale en landelijke subsidie. Het betreft hier een kostendekkende meerjarensubsidie.

De SDE-subsidie 2018 voor het zonnedak bij de Spil (€ 6.000) wordt verantwoord op dit taakveld.

Mutaties reserves	-52.000 N
--------------------------	------------------

Het taakveld Mutaties reserves laat een nadeel zien van € 52.000 en is als volgt te verklaren:

Mutaties reserves

Vanuit de reserve milieu hebben wij € 130.000 beschikbaar voor de warmteactie. Deze actie loopt nog, zie de toelichting bij het taakveld milieubeheer. Doordat het volledige budget niet gerealiseerd is onttrekken wij minder aan de reserve en ontstaat er op dit programma een nadeel van 52.000.

Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Cultureel erfgoed	-32	9	9	-32	9	-23	-27	10	-17	5	1	6
Openbaar groen & openluchtrecr	-25	11	11	-35	11	-24	-13	4	-9	22	-6	16
Ruimtelijke ordening	-1.070	115	115	-1.243	184	-1.059	-1.400	228	-1.172	-157	44	-113
GREX (niet bedrijventerreinen)	-7.782	7.782	7.782	-7.896	7.896		-6.200	6.728	527	1.696	-1.169	527
Wonen en bouwen	-693	781	781	-823	821	-2	-883	931	48	-60	110	50
Saldo van baten en lasten	-9.602	8.698	-904	-10.030	8.921	-1.109	-8.524	7.901	-623	1.506	-1.020	486
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	-800	0	-800	-800	0	-800
Onttrekkingen aan reserves	0	83	83	0	134	134	0	323	323	0	189	189
Resultaat	-9.602	8.781	-821	-10.030	9.055	-975	-9.324	8.224	-1.100	706	-831	-125

Ruimtelijke ordening	-113.000 N
-----------------------------	-------------------

Het taakveld Ruimtelijke ordening laat een nadeel zien van € 113.000 en is als volgt te verklaren:

Bestemmingsplannen

Doordat er meer initiatieven zijn opgenomen in het 5e verzamelplan Buitengebied dan in 2017 zijn de baten hoger dan voorzien. Verder zijn er ook losse procedures geweest waarvoor leges zijn betaald. Ook is er gestart met het 1e verzamelplan Kernen waar een viertal plannen in zijn opgenomen en leges voor zijn ontvangen. Hier tegenover staat dat er extra kosten zijn gemaakt voor de inhuur van personeel.

Kosten

Door het vestigen van o.a. wet voorkeursrecht gemeenten zijn er extra kosten voor advisering door derden, kosten voor bijeenkomsten gemaakt die van tevoren niet bekend waren.

Voor het inrichten van de openbare ruimte bij een tweetal projecten (Kerkstraat) die in eerste instantie door de crisis lang stil hebben gelegen en later wel zijn gerealiseerd, zijn daardoor later dan verwacht kosten gemaakt en in rekening gebracht.

Omgevingswet

De startnotitie Omgevingsvisie is in eigen beheer ontwikkeld volgens de scrum methodiek. Hiervoor zijn geen externe kosten gemaakt. Daarnaast is een experiment bestemmingsplan verbrede reikwijdte met thema sociaal (oefenen met omgevingsplan) uitgesteld naar 2019. Er is voor een bedrag van € 25.000 budgetoverheveling aangevraagd om in te zetten op Breinkennis OCO en participatie Omgevingsvisie ism Missie en Visie.

GREX (niet bedrijventerreinen)	527.000 V
---------------------------------------	------------------

Het taakveld Grondexploitaties (niet bedrijventerreinen) laat een voordeel zien van € 527.000 en is als volgt te verklaren:

De resultaten vanuit de MPG 2019 laten een positief beeld zien. Op basis van de MPG 2019 is een tussentijdse resultaat gerealiseerd van € 594.000. Winstname moet plaatsvinden op basis van de

voortgang van het project. Andere afwijkingen zijn te vinden in het toerekenen van de rente en de uren aan de grondexploitaties.

Wonen en bouwen	50.000 V
------------------------	-----------------

Het taakveld Wonen en bouwen laat een voordeel zien van € 50.000 en is als volgt te verklaren:

Omgevingsvergunning bouwen

Op basis van het in december 2017 vastgestelde programma uitvoering VTH-taken 2018 zijn de aantallen van de te verwachten omgevingsvergunningen met een bouwactiviteit voor het jaar 2018 geraamd. Dit gaat op basis van meerdere bouwcategorieën met verschillende bouwkosten. De werkelijke aantallen vallen in 2018 in enkele categorieën hoger uit dan geraamd. Hieronder het overzicht van de geraamde en werkelijke aantallen:

Omgevingsvergunningen met bouwactiviteit	aantal geraamd 2018	werkelijk aantal 2018
tot € 100.000	150	152
vanaf € 100.000 tot € 1 mln	60	74
vanaf € 1 mln	4	10
overig	115	100
Totaal	329	336

Geconcludeerd kan worden dat in de categorie bouwkosten vanaf € 100.000 tot € 1 miljoen, 14 omgevingsvergunningen meer zijn binnengekomen dan gepland en 6 extra grootschalige bouwprojecten met bouwkosten vanaf € 1 miljoen. Dit zijn de categorieën waar hoge legesopbrengsten tegenover staan. Vandaar het totale voordeel baten omgevingsvergunning bouwen van € 116.540. De bouwprojecten vanaf € 1 miljoen euro zijn o.a. 4 grootschalige woningbouwprojecten in de Westerbouwlanden, het Waterfront en nieuwe uitbreidingslocatie Oosterdalfsen. Daar komen 6 grootschalige nieuwbouwprojecten van bedrijven bij zoals o.a. enkele zonneparken en nieuwe bedrijfsgebouwen met kantoren.

App.kst PD wonen en bouwen

Voor het uitvoeren van de vergunningverlening m.b.t. bouwen is extra personeel ingehuurd en was er sprake van ziektevervangingskosten. Dit heeft geleid tot hogere kosten. Daartegenover zijn er meer leges ontvangen (zie hierboven).

Toezicht en handhaving bouwen

Er zijn geen baten toezicht & handhaving bouwen ontvangen (nadeel € 14.000), omdat er geen last onder dwangsommen in 2018 zijn opgelegd die uiteindelijk geïnd zijn. Voor 2019 e.v. zijn deze overige baten Toezicht & handhaving bouwen daarom ook naar beneden bijgesteld omdat de meeste handhavingzaken zich op den duur oplossen waarbij het niet (meer) noodzakelijk is om de dwangsommen te innen. In 2018 hebben wij daarbij een aantal keer proceskosten moeten vergoeden i.v.m. het verloop van bepaalde bezwaar- en beroepszaken (nadeel € 5.000).

Mutaties reserves	-611.000 N
--------------------------	-------------------

Het taakveld Mutaties reserves laat een nadeel zien van € 611.000 en is als volgt te verklaren:

Mutaties reserves

De onttrekking voor Leegstand (€ 17.000) heeft niet plaatsgevonden. Daarnaast wordt er per saldo € 594.000 toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar vanuit de Grondexploitaties.

4.6 Incidentele baten en lasten

Incidentele bedragen exploitatie	Begroot	Werkelijk	Saldo
LASTEN			
Programma 1			
Burgemeesterswisseling	30.000	40.665	-10.665
Planning en Control, kapitaallasten	11.000	11.043	-43
Procesoptimalisatie (LEAN) t.l.v. ARVB	5.000	295	4.705
Upgrade sharepoint	36.000	10.000	26.000
Activiteiten rond gemeenteraadsverkiezingen	15.000	25.906	-10.906
Vastgoed (luchtfoto's)	15.000	6.570	8.430
Uitwijk hosting en TPM	18.000	3.553	14.447
Kapitaallasten uitvoering Wet Woz	15.000	15.000	0
Visie op dienstverlening	8.000	7.488	512
Hertaxatie gemeentelijke eigendommen/onderwijsgebouwen	10.000	7.260	2.740
Gemeentelijke website	28.000	11.504	16.496
Kosten opstellen bedrijfsinformatieplan	35.000	22.063	12.937
Meerwerk accountantskosten	6.000	6.500	-500
Opleiding tbv Transformatie	30.000	15.002	14.998
Verbouw MO tlv reserve	29.000	27.567	1.433
Wijzigingen BBV tlv reserve	40.000	40.000	0
Reisleider tlv reserve	43.650	43.650	0
Toevoeging voorziening onderhoud gebouwen	930.000	930.000	0
Programma 3			
Aankoop duurzame goederen	44.000	35.756	8.244
Participatiebeleid integraal beheer openbare ruimte	15.000	13.971	1.029
Vechtdalverbinding (N340-N377)	40.000	9.280	30.720
Kosten verkopen groenstroken	72.000	90.539	-18.539
Herstel deel kade	18.000	17.995	5
Aanschaf electr. Auto Cleanteam	26.000	0	26.000
Lasten ivm verkoop snippergroen storting in reserve	241.000	268.141	-27.141
Programma 5			
Subsidie zwembad Heidepark	7.000	7.000	0
Cultuurbeleid 2018-2020	152.800	79.763	73.037
De Spil	150.000	424.000	-274.000
Buitenruimte De Spil	440.000	313.874	126.126
Haalbaarheidsonderzoek bo Nieuwleusen tlv reserve	45.000	0	45.000
Kunstwerk buitenruimte de Spil tlv reserve	70.000	0	70.000

Programma 7			
Consultatiebureaus	80.000	77.118	2.882
EB hulp bij huishouden	67.000	67.000	0
Preventieve gezondheidszorg	80.000	40.000	40.000
Laaggeletterdheid	47.400	47.400	0
Uitproberen slimme leeftechnologie	40.000	40.000	0
Suite voor Sociale Regie	25.000	28.120	-3.120
Programma 8			
Verduurzaming gebouwen	65.000	65.000	0
Omgevingsdienst	130.500	130.500	0
Energieneutraal renoveren	200.000	72.730	127.270
Totaal lasten	3.360.350	3.052.253	308.097

Incidentele bedragen exploitatie	Begroot	Werkelijk	Saldo
BATEN			
Programma 1			
Progr.dienstverl.kst procesoptimalisatie (LEAN) t.l.v. ARVB	5.000	295	4.705
Website tlv reserve	18.000	11.504	6.496
Verbouw MO tlv reserve	29.000	27.567	1.433
Wijzigingen BBV tlv reserve	40.000	40.000	0
Reisleider tlv reserve	43.650	43.650	0
Transformatie tlv reserve	20.000	5.002	14.998
Storting in reserve tgv voorziening gebouwen	930.000	930.000	0
Programma 3			
Extra lasten tbv verkoop snippergroen tlv reserve	72.000	93.534	-21.534
Programma 5			
Cultuurbeleid 2018-2020 t.l.v. ARVB	152.800	79.763	73.037
Schat van Dalfsen tlv reserve	25.000	23.430	1.570
De Spil tlv reserve	150.000	424.000	-274.000
Buitenruimte De Spil tlv resere	440.000	313.874	126.126
Haalbaarheidsonderzoek bo Nieuwleusen tlv reserve	45.000	0	45.000
Kunstwerk buitenruimte de Spil tlv reserve	70.000	0	70.000
Programma 6			
Vergunninghouders	256.000	151.000	105.000
Klijnsmagelden	74.000	74.000	0

Programma 7			
Consultatiebureaus t.l.v. ARVB	90.000	77.118	12.882
EB hulp bij huishouden t.l.v. Res. Sociaal Domein	67.000	67.000	0
Preventieve gezondheidszorg t.l.v. Res. Sociaal Domein	80.000	40.000	40.000
Laaggeletterdheid t.l.v. Res. Sociaal Domein	47.400	47.400	0
Uitproberen slimme leeftechnologie	40.000	40.000	0
Thuis in Dalfsen	70.000	70.000	0
Inzet personeel tlv res Sociaal Domein	182.400	170.600	11.800
Programma 8			
Warmteactie	130.000	77.800	52.200
Programma 9			
Omgevingswet	34.000	34.000	0
Leegstand	17.000	0	17.000
Totaal baten	3.128.250	2.841.537	286.713

4.7 Onvoorzien

Gebruik onvoorzien	Begroting 2018 primair	Wijziging 2018	Begroting 2018 na wijz.	Realisatie 2018
Primaire begroting	83.940			
Wijziging 12 Flash		-53.500		
Wijziging 12 Fontein Waterfront		-8.000		
Wijziging 16 Vergunninghouders		-15.000		
			7.440	0

4.8 Algemene dekkingsmiddelen

Uitsplitsing naar taakvelden	Bedragen x €			
	1.000		Saldo	
	Begroting 2018	Begroting 2018	Rekening	Saldo
C. Algemene dekkingsmiddelen	Primitief	Na wijzigingen	2018	2018
Alg uitkering gemeentefonds	22.393	22.634	22.847	213
OZB niet-woningen	1.687	1.827	1.836	9
OZB woningen	3.098	3.158	3.173	15
Belastingen overig	158	149	151	2
Economische promotie	143	182	189	7
Treasury	599	615	616	1
Overige baten en lasten	-244	-7		7
Saldo van lasten en baten	27.834	28.558	28.813	255
Resultaat	27.834	28.558	28.813	255

4.9 Reserves en voorzieningen (inclusief algemene reserve vrij besteedbaar)

Hieronder volgt eerst het totaalbeeld van de Reserves en Voorzieningen over het jaar 2018 ten opzichte van 2017. Daarna worden in deze paragraaf de Reserves (A) en de Voorzieningen (B) nader toegelicht. Uiteindelijk volgt er een voorstel tot vrijval en opheffing van reserves.

Stand per 31 december	2018	2017
Algemene reserves	12.473.876	9.099.197
Geblokkeerde bestemmingsreserves	23.910.458	13.516.174
Overige bestemmingsreserves	10.837.966	27.819.704
Totaal Reserves	47.222.300	50.435.075
Totaal Voorzieningen	8.763.142	7.490.165
Totaal Reserves en Voorzieningen	55.985.442	57.925.240

Algemeen

In onderstaande tabel ziet u het verloop van de reserves over het jaar 2018.

Het totaal van de kolommen 'bij' en 'aanwending' komen overeen met hoofdstuk 4.2 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

De derde en vierde kolom betreffen de onderlinge verschuivingen tussen de reserves. Zodra de gemeenteraad met een besluit op een deel van de Algemene reserve vrij besteedbaar beslag heeft gelegd voor het doen van uitgaven, gaat dat deel over naar de Algemene reserve reeds bestemd. Dit is conform de nota Reserves en Voorzieningen 2015-2018.

Het verschil tussen de derde en vierde kolom is € 209.384. Dit is het rekeningresultaat van 2017 dat ten gunste van de reserve is gebracht.

A. Reserves

In de onderstaande tabel treft u een overzicht aan van de reserves en de mutaties daarop in het jaar 2018.

0	1	2	3	4	5	6	7	8
Nummer	Naam reserve	REKENING						
		Stand 1-1-2018	verhoging binnen reserve	verlaging binnen reserve	Bij	Aanwending	Vrijval	Stand 31-12-2018
	Algemene reserves							
0019001	Algemene reserve vaste buffer	5.500.000	0	0	0	0	0	5.500.000
0019002	Algemene reserve vrij besteedbaar	3.599.197	5.174.679	248.126	0	1.551.874	0	6.973.877
	Totaal algemene reserves	9.099.197	5.174.679	248.126	0	1.551.874	0	12.473.877
	Geblokkeerde bestemmingsreserves							
0019004	Reserve KL gemeentehuis meubilair	44.600	0	0	0	44.600	0	0
0019005	Reserve KL gemeentehuis bouw	8.783.850	0	0	0	283.350	0	8.500.500
0019006	Reserve KL gemeentehuis install/inv	445.778	0	0	0	445.778	0	0
0019009	Reserve KL kunstgrasvelden	665.513	0	0	0	85.473	0	580.040
0019011	Reserve KL pand v.m. Rabobank Nieuwleusen	555.000	0	0	0	15.000	0	540.000
0019012	Reserve KL installaties vm Rabobank Nieuwleusen	245.000	0	0	0	35.000	0	210.000
0019013	Reserve KL Cichoreifabriek gebouw	1.115.052	0	0	0	28.591	0	1.086.461
0019014	Reserve KL Cichoreifabriek installaties	471.375	0	0	0	52.375	0	419.000
0019030	Reserve KL brandweerkazerne Nieuwleusen	1.025.125	0	0	0	17.375	0	1.007.750
0019033	Reserve KL de Spil installaties	0	2.500.000	0	0	0	0	2.500.000
0019034	Reserve KL de Spil gebouw	0	7.711.319	0	0	0	0	7.711.319
0019035	Reserve KL verbouw werf Dalfsen	0	1.201.500	0	0	0	0	1.201.500
0019037	Reserve KL gebiedsbeleid	164.881	0	0	0	10.992	0	153.889
	Totaal geblokkeerde bestemmingsreserves	13.516.174	11.412.819	0	0	1.018.534	0	23.910.458
	Bestemmingsreserves							
0019003	Algemene reserve reeds bestemd	2.829.122	248.126	1.398.040	0	369.427	0	1.309.782
0019007	Reserve grote projecten	10.971.114		10.211.319	0	424.000	0	335.795
0019015	Reserve milieu	431.144		291.500	0	77.800	0	61.844
0019019	Reserve verkoop pref. aandelen Vitens	608.926			0	152.234	0	456.692
0019021	Reserve herstructurering openbaar groen	385.980			268.141	133.534	0	520.587
0019024	Reserve sociaal domein	983.346			0	243.052	0	740.293
0019025	Reserve sociaal domein reeds bestemd	170.607			0	170.607	0	0
0019027	Reserve volkshuisv. overdracht woningbedrijf	2.626.804		199.663	0	199.664	0	2.227.477
0019028	Reserve volkshuisvesting (VHV)	1.622.406	199.663		0	206.109	0	1.615.960
	Totaal bestemmingsreserves	20.629.449	447.789	12.100.522	268.141	1.976.427	0	7.268.431
	Grondexploitatie reserve							
0019031	Algemene reserve grondexploitatie	7.190.255	0	4.477.255	1.063.012	206.477	0	3.569.535
	Totaal reserve grondexploitatie	7.190.255	0	4.477.255	1.063.012	206.477	0	3.569.535
	TOTAAL RESERVES	50.435.075	17.035.287	16.825.903	1.331.153	4.753.311	0	47.222.301

Algemene reserves

Deze bestaan uit 2 reserves, namelijk met vaste buffer en vrij besteedbaar.

De algemene reserve vaste buffer heeft als doel het afdekken van risico's, uitsluitend in te zetten als daarvoor geen andere (reserve) middelen meer beschikbaar zijn.

Stortingen: geen, tenzij de reserve onder het afgesproken minimum terecht komt.

Beschikkingen: overeenkomstig de doelstelling.

De reserve is in 2018 niet gewijzigd.

De algemene reserve vrij besteedbaar is bestemd voor het doen van onvoorziene of incidentele uitgaven, alsmede voor saldi van de jaarrekening.

Stortingen: rekeningsaldi en bedragen die vrijvallen uit de 'algemene reserve reeds bestemd' of bestemmingsreserves worden toegevoegd aan de 'algemene reserve vrij besteedbaar'.

Beschikkingen: overeenkomstig de doelstelling, alsmede het afdekken van eventuele tekorten bij de jaarrekening.

De reserve is in 2018 gewijzigd met de volgende bedragen :

Stand per 1 januari 2018		3.599.197
Resultaat 2017	209.383	
Vrijval grex res.2017 tgv ARVB	4.477.255	
Vrijval reserves naar ARVB	156.041	
Vrijval huisvesting vergunninghouders tgv ARVB	332.000	
		5.174.679
Extra toev voorziening groot ondh gebouwen	-930.000	
Omgevingswet 2018	-13.000	
Vergunninghouders 2018	-151.000	
Klijnsmagelden 2018	-74.000	
Thuis in Dalfsen	-70.000	
Buitenruimte De Spil 2018	-313.874	
		-1.551.874
Totaal verzoek budgetoverheveling naar 2019		
Restant saldo Buitenruimte de Spil	-126.126	
Restant saldo Vergunninghouders	-105.000	
Leegstand buitengebied	-17.000	
(totaal overgeheveld naar ARRB)		-248.126
Stand per 31 december 2018		6.973.876

Geblokkeerde bestemmingsreserves

Doel : dekking van kapitaallasten (KL)
 Stortingen : geen stortingen (alleen wanneer nieuwe reserves gevormd worden), omdat de rente toevoeging m.i.v. 2017 is beëindigd.
 Beschikkingen : overeenkomstig het doel van de reserve: ter dekking van de kapitaallasten.

De mutaties in 2018 zijn conform de begroting.

Vanuit de reserve grote projecten (zie onder bestemmingsreserves) zijn de middelen overgeheveld naar de reserve KL de Spil installaties en reserve KL de Spil gebouw (e.e.a gebaseerd op het raadsbesluit van juni 2017 om alles samen te voegen).

In de reserve KL verbouw werf Dalfsen hebben stortingen plaatsgevonden conform de raadsbesluiten:

- vanuit de reserve milieu	€ 141.500
- vanuit de algemene reserve reeds bestemd	€ 910.000
- vanuit de reserve milieu	€ 150.000
Totaal	€ 1.201.500

Bestemmingsreserves

Algemene reserve reeds bestemd (ARRB)

Doel : reserve voor het afwickelen van diverse claims (beslagleggingen).

Stortingen : overheveling vanuit de 'algemene reserve vrij besteedbaar' of vanuit bestemmingsreserves.

Beschikkingen : overeenkomstig de doelstelling. Bedragen die vrijvallen uit deze reserve, worden toegevoegd aan de 'algemene reserve vrij besteedbaar'.

De reserve is in 2018 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2018		2.829.122
Restant saldo Buitenruimte de Spil	126.126	
Restant saldo Vergunninghouders	105.000	
Leegstand buitengebied	17.000	
(totaal overgeheveld van ARVB)		248.126
Vrijval reserves naar ARVB jaarrek 2017	-156.041	
Compensatie wegvallen dividend 2018	-38.750	
Vrijval huisvesting vergunninghouders tgv ARVB	-332.000	
Kosten Lean	-295	
Website - update www.dalfsen.nl (vanuit 2017)	-11.504	
Verbouw Maatschapp.Ondersteuning (vanuit 2017)	-27.567	
Wijzigingen BBV (vanuit 2017)	-40.000	
Omgevingswet 2018	-21.000	
Verbeelding Lemelerveld	-30.000	
Schat van Dalfsen	-23.431	
Project Gebiedsgerichte ontwikkeling	-50.000	
Lasten consultatiebureaus/dislocaties	-77.117	
Ovh naar reserve KL verbouw werf	-910.000	
DNA van Dalfsen	-49.763	
		-1.767.468
Stand per 31 december 2018		1.309.781

Reserve grote projecten

Doel : reserve voor het realiseren van Kulturhus de Spil.

Stortingen : conform de doelstelling van de reserve.

Beschikkingen : conform de doelstelling van de reserve

Vanuit de reserve zijn een 2-tal bedragen overgeheveld naar de reserve KL de Spil installaties en gebouw van respectievelijk € 2,5 mln en € 7,7 mln. Dit ter afdekking van de kapitaallasten van de investering die bij deze jaarrekening wordt afgerond.

Daarnaast is er een bedrag van € 150.000 onttrokken ten behoeve van subsidie inventaris de Spil en een bedrag van € 274.000 conform raadsbesluit mei 2017 (619) in verband kosten bouwrijp /projectorganisatie.

Per 31 december 2018 resteert een bedrag van € 335.795.

Er is nog een bedrag van € 45.000 benodigd voor het uitvoeren van het haalbaarheidsonderzoek en een bedrag van € 70.000 voor kunstwerk De Spil.

Voorgesteld wordt het overschot van € 220.795 vrij te laten vallen ten gunste van de ARVB.

Reserve milieu

Doel : dekking voor uitgaven op het gebied van milieu.
Stortingen : geen structurele stortingen.
Beschikkingen : conform de doelstelling van de reserve.

In 2018 zijn er 2 bedragen overgeheveld naar de reserve KL verbouw werf ad. € 150.000 en € 141.500 i.v.m. extra zonnepanelen. Daarnaast is er een bedrag van € 77.800 besteed aan de warmteactie. Hiervoor was € 130.000 beschikbaar, zodat een bedrag van € 52.200 resteert voor uitvoering van deze warmteactie in 2019. Het restant bedrag van € 9.644 kan vrijvallen. Zie hiervoor het voorstel verderop.

Reserve verkoop preferente aandelen Vitens

Doel : genereren van structurele opbrengsten ter dekking van de exploitatie
Stortingen : niet van toepassing
Beschikkingen : jaarlijks € 152.234 ter dekking van de exploitatie (t/m 2021).

De reserve is in 2018 verlaagd met € 152.234.

Reserve herstructurering openbaar groen

Doel : renovatie en herstructurering openbaar groen
Stortingen : opbrengsten van snippergroen
Beschikkingen : uit te voeren projecten in het kader van het groenstructuurplan. Door de gemeenteraad vastgesteld bij het jaarlijkse investeringsplan.

De reserve is in 2018 verhoogd met € 268.141. Dit zijn de opbrengsten verkoop groenstroken. Daarnaast zijn de uitgaven € 133.534. Betreft kosten uitvoering groenstructuurplan en extra kosten in verband met de verkoop van snippergroen.

Reserve sociaal domein

Doel : tijdelijke extra kosten om de mogelijke nadelige gevolgen tijdelijk op te vangen.
Stortingen : niet van toepassing.
Beschikkingen : conform de doelstelling van de reserve.

De reserve is in 2018 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2018		983.346
Lasten Reisleider MO	-43.650	
Transformatie obv 2e berap 2018	-5.002	
Laaggeletterdheid	-47.400	
Uitprobeer slimme leeftechnologie	-40.000	
EB Hulp bij het huishouden	-67.000	
Preventieve gezondheidszorg	-40.000	
Totale inzet in 2018		-243.052
Stand per 31 december 2018		740.294

Reserve sociaal domein reeds bestemd

Doel : dekking voor uitgaven binnen participatie- en re-integratie trajecten
Stortingen : niet van toepassing
Beschikkingen : conform de doelstellingen van de reserve.

De reserve is in 2018 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2018		170.607
1e berap 2018 inzet personeel MO	-146.400	
Inzet personeel MO via jaarrekening	-24.207	
Totale inzet in 2018		-170.607
Stand per 31 december 2018		0

In 2018 is het volledige bedrag ingezet t.b.v. inzet personeel binnen het sociaal domein. De reserve is nihil per 31 december 2018.

Reserve volkshuisvesting overdracht woningbedrijf

Doel : 'papieren reserve'. Tegenover deze reserve staat het restant van de geldlening aan de Woonstichting Vechthorst.

Stortingen : geen.

Beschikkingen : bij de jaarlijkse aflossing van de geldlening (€ 400.000) door de Woonstichting wordt dit bedrag overgeheveld naar de 'reserve volkshuisvesting' (50%) en de exploitatie (50%). De door de Woonstichting betaalde rente komt ook ten gunste van de exploitatie.

De reserve is in 2018 gewijzigd conform bovenstaande beschikking.

Reserve volkshuisvesting

Doel : bestemd voor zaken die nauw verband houden met volkshuisvestingsvesting in brede zin.

Stortingen : bij de jaarlijkse aflossing van de geldleningen door de Woonstichting vindt overboeking plaats vanuit de 'reserve volkshuisvesting overdracht woningbedrijf'. Dit is conform de oude reserve volkshuisvesting.

Beschikkingen : door de raad aan te wijzen investeringen overeenkomstig de doelstelling van de reserve.

De reserve is in 2018 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2018		1.622.406
Aflossing geldlening Woonstichting	199.663	
Bestemmingsplan kernen 50%	-32.500	
Herinrichting opwaarderen woonomgeving	-80.956	
Openbare verlichting groot onderhoud	-92.653	
Totale mutaties in 2018		-6.446
Stand per 31 december 2018		1.615.960

Algemene reserve grondexploitatie

Doel : buffer voor het opvangen van risico's welke gelopen worden binnen de grondexploitaties.

Stortingen : de winst bij het afsluiten van winstgevend complexen. Daarnaast stortingen vanuit de 'algemene reserve vrij besteedbaar' om de reserve op het gewenste niveau te houden.

Beschikkingen : afdekken van verliezen in het kader van de grondexploitatie.

De reserve is in 2018 gewijzigd conform de bedragen genoemd in de paragraaf grondbeleid, onderdeel algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvormogen).

VOORSTEL TOT VRIJVAL RESERVES EN OPHEFFEN RESERVES

Vrijval

Alle reserves zijn bij het opstellen van de jaarrekening geanalyseerd. Een aantal claims kunnen vrijvallen, omdat de prestatie voordeliger is gerealiseerd. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Voorstel tot vrijval naar ARVB	Bedrag
Algemene reserve reeds bestemd (ARRB) - restant saldo, zie onder	291.569
Reserve milieu - restant saldo	9.644
Reserve grote projecten - restant saldo	220.795
Totaal	522.008

Stand ARRB per 31 december 2018		1.309.781
Bestemd voor :		
Gebiedsgericht beleid 2019 t/m 2021 (miv 2022 volledig tlv expl)	75.000	
Schat van dalfsen (budgetoverheveling vanuit 2018)	62.800	
Cultuurbeleid 2018 (budgetoverheveling vanuit 2018)	8.580	
Aansluiting N348 Lemelerveld	12.882	
Compensatie wegvallen dividend t/m 2025	131.250	
Lean 2019	5.000	
Update intranet in 2020	25.000	
Motie verduurzaming gem.gebouwen (vanuit 2016)	252.000	
Kunstcommissie (aframen bij 1e berap 2019)	2.700	
Medewerkerstevredenheids onderzoek 2019	15.000	
Cultuurbeleid 2019 en 2020 (2x € 90.000)	180.000	
Buitenruimte De spil - overheveling vanuit 2018	126.000	
Vergunninghouders - overheveling vanuit 2018	105.000	
Leegstand buitengebied - overheveling vanuit 2018	17.000	
Totaal benodigd per 31 december 2018		1.018.212
Vrijval ten gunste van ARVB		291.569

Opheffen reserves per 31 december 2018

Van een aantal reserves is de stand per 31 december 2018 nihil. Ze zijn besteed conform de doelstelling. Voorgesteld wordt om deze reserves op te heffen. Het betreft :

1. Reserve KL gemeentehuis meubilair
2. Reserve KL gemeentehuis installaties/inventaris
3. Reserve sociaal domein reeds bestemd.

B. Voorzieningen

Naam voorziening	Stand 1-1-2018	Bij	Aanwending	Vrijval	Stand 31-12-2018
Voorziening riolering spaarvoorziening	3.134.363	664.000		0	3.798.363
Voorziening reiniging	309.549	0	231.677	0	77.872
Voorziening groot onderhoud gem.gebouwen	152.594	1.044.802	116.502	0	1.080.894
Voorziening wethouderspensioen	586.421	79.164	0	0	665.585
Voorziening pensioen gewezen wethouders	1.266.031	0	90.331	0	1.175.700
Voorziening bovenwijks aansluiting N348	1.964.206	0	125.479	0	1.838.728
Voorziening door derden beklemde middelen (mobiliteit)	77.000	49.000	0	0	126.000
TOTAAL VOORZIENINGEN	7.490.165	1.836.966	563.990	0	8.763.142

De toelichting op het verloop van de voorzieningen kunt u vinden onder paragraaf 4.4 Toelichting op de balans.

4.10 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Structurele reserve mutaties	2017	2018	2018	2018
LASTEN				
	werkelijk	begroot	werkelijk	verschil
Totaal lasten	-	-	-	-
BATEN				
Programma 1				
Kapitaallasten Gemeentehuis Bouw	283.350	283.350	283.350	-
Kapitaallasten Gemeentehuis Installaties	445.778	445.778	445.778	0
Kapitaallasten Gemeentehuis meubilair	44.600	44.600	44.600	0
Vervallen dividend WMO	43.750	38.750	38.750	-
Aflossing geldlening Vitens	152.234	152.234	152.234	-
Vechthorst geldlening	199.663	199.663	199.663	-
Programma 2				
Kapitaallasten brandweerkazerne/werf		17.375	17.375	0
Programma 3				
Herwaardering opw. Woonomgeving	215.000	140.000	80.956	59.044
Renovatie verlichting	120.000	100.000	92.653	7.347
Uitvoering groenstructuurplan	104.925	40.000	40.000	-
Kapitaallasten Wandelpromenade		6.500	6.534	-34
Kapitaallasten Brandweerkazerne/Werf	17.375	0	0	-
Programma 5				
Kunstcommissie	-	2.700	-	2.700
Kunstgras Heidepark	22.140	22.140	22.140	-
Kunstgras Middengebied	29.733	29.733	29.733	-0
Kunstgras Gerner	33.600	33.600	33.600	-
Kapitaallasten voormalige Rabobank	50.000	50.000	50.000	-
Kapitaallasten Cichorei	80.966	80.966	80.966	-
Kapitaallasten Fontein	0	4.500	4.458	42
Programma 9				
Best. Plan kernen 50% volksh.	32.500	32.500	32.500	-
Projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	55.735	50.000	50.000	-
Totaal baten	1.931.349	1.774.389	1.705.290	69.099

Totaal overzicht reservemutaties	2017	2018	2018	2018
LASTEN (* 1.000)	werkelijk	begroot	werkelijk	verschil
Totaal Structurele reserve mutaties	0	0	0	0
Totaal Incidentele bedragen investeringen	-	-	-	-
Totaal incidentele bedragen grondexploitatie	5.733	-	1.063	-1.063
Totaal Incidentele bedragen exploitatie	140	241	268	-27
Totaal Structureel en incidenteel	5.873	241	1.331	-1.090
Stortingen in de reserves zie hoofdstuk 4.2	5.873	241	1.331	-1.090
Verschil	0	0	0	0
BATEN (*1.000)				
Totaal Structurele reserve mutaties	1.931	1.774	1.705	69
Totaal Incidentele bedragen investeringen	96	0	0	0
Totaal incidentele bedragen grex	531	0	206	-206
Totaal Incidentele bedragen exploitatie	1.355	3.128	2.842	287
Totaal Structureel en incidenteel	3.913	4.903	4.753	149
Onttrekkingen aan reserves zie hoofdstuk 4.2	3.912	4.903	4.753	150
Verschil (afrondding)	1	0	0	-1

4.11 EMU saldo

x € 1.000

		werkelijk 2017	Begroot 2018	Werkelijk 2018
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	2.170	-2.241	-3.925
+2	Afschrijvingen ten laste van exploitatie	2.234	2.327	2.269
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten lasten van de exploitatie	847	828	1.837
-4	Investerings in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-6.582	-2.958	-10.072
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in in mindering zijn gebracht bij post 4	67	-	160
+6a	Baten uit desinvesteringen in (im) materiele vaste (tegen verkoopprijs) voorzover niet op exploitatie verantwoord	-	-	-
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	-2.695	-4.671	-3.755
+8a	Baten bouwgrondexploitatie:	8.646	8.774	6.979
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	-1.107	-1.767	-564
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de andere genoemde posten	-	-	-
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	-	-	-
	Berekend EMU-saldo	€ 3.579	€ 292	-€ 7.071

4.12 Investeren met gemeenten (IMG)

	Beschikking- nummer provincie	Project afgerond / eindverantwoor- ding Ja-nee	In de verlenings- - beschikking opgenome- n subsidie voor dit project	Besteed t/v provinciale middelen jaar X (conform baten/last- en-stelsel)	Besteed t/v gemeentelij- ke middelen jaar X (conform baten/laste- n stelsel)	Cumulatief besteed t/v provinciale middelen t/m jaar X (conform baten/lastenstel- sel)	Cumulatief besteed t/v gemeentelij- ke middelen t/m jaar X (conform baten/laste- n-stelsel)	Geplande einddatum	Optionele toelichting op één van de voorgaand- e kolommen
Aard controle	D1	D1	R	R	R	R	R	D1	D1
Waterfro- nt	2011/003484 3	nee	1.996.000	0	0	1.996.000	1.996.000	31-12- 2019	1.996.000
Totaal			1.996.000	0	0	1.996.000	1.996.000		1.996.000

4.13 Specifieke uitkeringen (SISA)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019							
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	
			<i>Aard controle R Indicatornummer: D9/01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9/02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9/03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9/04</i>	
			€ 119.619	€ 0	€ 0	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente (code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente (code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Eindverantwoording Ja/Nee
			<i>Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9/05</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9/06</i>	<i>Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9/07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9/08</i>	<i>Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9/09</i>
			1				Nee

lenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B/02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B/03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B/04</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B/05</i>
			1 2012/0024902	€ 52.183	€ 63.779		
			2 2014/0027262	€ 1.136	€ 1.136		
			3 2014/0028577	€ 20.532	€ 20.532		
			4				
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/10</i>
			1 2012/0024902	€ 160.122	€ 195.706		Nee
			2 2014/0027262	€ 2.491	€ 2.491		Nee
			3 2014/0028577	€ 243.158	€ 244.180		Nee
			4				

4.14 Taakvelden

Als gevolg van de wijzigingen van het BBV zijn gemeenten verplicht om een zogeheten 'Taakvelden' overzicht bij de begroting te voegen. In deze taakvelden is te zien hoe de baten en lasten verdeeld zijn over de door het Rijk voorgeschreven taakvelden. Deze taakvelden lopen grotendeels gelijk op met de programma's maar een één op één aansluiting is niet te maken. Op basis van de ingerichte grootboekstructuur worden kosten en opbrengsten toegerekend aan een programma. Uiteraard komen de herkenbare posten uit de taakvelden overeen met de posten zoals die in onze programmabegroting staan. Onderstaand het overzicht van de baten en lasten verdeeld over de voorgeschreven taakvelden.

		Begroting 2018			Begroting 2018			Realisatie 2018			Bedragen x € 1.000 Verschil Begroting		
		Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	-1.300	56	-1.244	-1.396	56	-1.341	-1.394	53	-1.341	2	-2	
0.10	Mutaties reserves		1.187	1.187		2.250	2.250		2.222	2.222		-28	-28
0.10	Mutaties reserves	-20	327	307	-241	359	118	-268	314	46	-27	-45	-72
0.10	Mutaties reserves		309	309		1.106	1.106		1.062	1.062		-44	-44
0.10	Mutaties reserves					130	130		78	78		-52	-52
0.10	Mutaties reserves		83	83		134	134	-800	323	-477	-800	189	-611
0.10	Mutaties reserves							-263		-263	-263		-263
0.10	Mutaties reserves					330	330		225	225		-105	-105
0.10	Mutaties reserves					17	17		17	17			
0.2	Burgerzaken	-1.275	451	-824	-1.338	475	-863	-1.367	557	-810	-29	82	53
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-10	25	16	-35	25	-9	-26	60	35	9	35	44
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-357	274	-83	-364	240	-124	-337	238	-99	26	-2	25
0.4	Overhead	-7.736	594	-7.143	-8.892	531	-8.361	-8.906	540	-8.366	-14	9	-5
0.5	Treasury	-90	689	599	-145	760	615	-146	762	616	-1	2	1
0.61	OZB woningen	-230	3.328	3.098	-230	3.388	3.158	-226	3.399	3.173	4	11	15
0.62	OZB niet-woningen	-119	1.806	1.687	-119	1.946	1.827	-110	1.946	1.836	9		9
0.64	Belastingen overig	-9	167	158	-9	158	149	-10	160	151	-1	3	2
0.7	Algemene uitkering gemeentefonds		22.393	22.393		22.634	22.634		22.847	22.847		213	213
0.7	Algemene uitkering gemeentefonds (sociaal domein)		10.817	10.817		11.045	11.045		11.045	11.045			
0.8	Overige baten en lasten	-244		-244	-7		-7				7		7
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-1.736		-1.736	-1.812	66	-1.747	-1.820	72	-1.747	-7	7	
1.10	Mutaties reserves		284	284		577	577		512	512		-65	-65
1.2	Openbare orde en veiligheid	-260	26	-233	-363	15	-348	-341	19	-321	23	4	27
2.1	Verkeer en vervoer	-2.981	83	-2.898	-3.055	157	-2.898	-2.696	144	-2.552	359	-13	346
2.3	Recreatieve havens	-35	9	-26	-53	9	-44	-66	14	-52	-13	6	-7
3.1	Economische ontwikkeling	-83		-83	-83		-83	-83		-83			
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-992	992		-873	873		-1.203	1.478	275	-330	605	275
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-4	8	4	-4	8	4	-5	8	3	-2	1	-1
3.4	Economische promotie	-80		-80	-72		-71	-80		-80	-9		-9
3.4	Economische promotie		143	143		182	182		189	189		7	7
3.4	Economische promotie				-10	10		-8	10	2	2		2

4.1	Openbaar basisonderwijs	-98		-98	-92		-92	-92		-92			
4.2	Onderwijshuisvesting	-646		-646	-703		-703	-661	1	-660	41	1	43
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.078	165	-913	-1.089	181	-908	-1.058	201	-857	31	20	51
5.1	Sportbeleid en activering	-184		-184	-207		-207	-202	11	-191	6	11	16
5.2	Sportaccommodaties	-1.425	177	-1.248	-2.037	211	-1.826	-2.262	206	-2.056	-225	-5	-230
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-400	36	-365	-572	36	-536	-410	36	-374	162		162
5.4	Musea	-1		-1	-1		-1	-1		-1			
5.5	Cultureel erfgoed	-32	9	-23	-32	9	-23	-27	10	-17	5	1	6
5.6	Media	-668		-668	-643		-643	-643		-643			
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-25	11	-14	-35	11	-24	-13	4	-9	22	-6	16
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.434	156	-2.279	-2.312	289	-2.023	-2.417	328	-2.089	-105	39	-66
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	14		14	-339		-339	-238	5	-234	101	5	105
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-152		-152	-151		-151	-150		-150	1		1
6.1	Parkeren					8	8					-8	-8
6.2	Samenkracht en burgerparticipatie	-2.050		-2.050	-2.134	18	-2.116	-1.953	31	-1.922	181	13	194
6.2	Wijkteams	-1.132		-1.132	-1.255		-1.255	-1.377	11	-1.366	-122	11	-111
6.3	Inkomensregelingen	-4.979	3.665	-1.314	-5.362	3.725	-1.637	-5.403	3.846	-1.558	-42	121	79
6.4	Begeleidende participatie	-4.465		-4.465	-4.535	328	-4.207	-4.957	401	-4.556	-423	73	-349
6.5	Arbeidsparticipatie	-948	200	-748	-889	200	-689	-726	86	-640	163	-114	49
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-805	26	-779	-904	18	-886	-1.127	33	-1.094	-224	15	-209
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-2.825	200	-2.625	-2.814	250	-2.564	-3.000	764	-2.236	-186	514	328
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-143		-143	-118		-118	-127		-127	-9		-9
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-4.470		-4.470	-5.304	7	-5.297	-6.004	6	-5.998	-700	-1	-701
7.1	Volksgezondheid	-1.151	16	-1.135	-1.117	16	-1.101	-1.024	16	-1.007	93		94
7.2	Riolering	-1.269	1.515	245	-1.219	1.465	245	-1.193	1.437	244	26	-27	-1
7.3	Afval	-2.032	2.598	566	-2.015	2.581	566	-2.049	2.621	572	-34	39	6
7.4	Milieubeheer	-1.082		-1.082	-1.501	219	-1.282	-1.118	123	-995	383	-96	287
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-221	232	11	-236	232	-4	-235	238	3	1	7	8
8.1	Ruimtelijke ordening	-1.070	115	-955	-1.243	184	-1.059	-1.400	228	-1.172	-157	44	-113
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijven-terreinen)	-7.782	7.782		-7.896	7.896		-6.200	6.728	527	1.696	-1.169	527
8.3	Wonen en bouwen	-693	781	88	-823	821	-2	-883	931	48	-60	110	50
Saldo van baten en lasten		-61.805	61.733	-71	-66.677	66.184	-493	-67.104	66.601	-503	-427	417	-10

4.15 Vaststellingsbesluit

We komen tot het volgende voorstel:

De gemeente raad voor te stellen:

7. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen van de accountant;
8. De jaarrekening 2018 vast te stellen;
9. In het kader van budgetoverheveling:
 - d. De door het college overgehevelde budgetten van € 650.080 naar 2019, € 120.000 naar 2020 en € 50.000 naar 2021 te bekrachtigen;
 - e. Daarop aanvullend een bedrag van € 62.000 over te hevelen naar 2019;
 - f. Deze budgetoverheveling voor € 341.500 te dekken uit de algemene reserve vrij besteedbaar en voor € 540.580 uit de reserves waar een claim op is gelegd;
10. In het kader van toevoeging aan en onttrekking uit de reserves:
 - d. De algemene reserve grondexploitatie voor € 1.259.000 vrij te laten vallen;
 - e. Een bedrag van € 291.569 uit de algemene reserve reeds bestemd, € 9.644 uit de reserve milieu en € 220.795 uit de reserve grote projecten vrij te laten vallen;
 - f. Deze middelen toe te voegen aan de algemene reserve vrij besteedbaar;
11. Per 31 december 2018 de volgende reserves op te heffen:
 - Reserve kapitaallasten gemeentehuis meubilair;
 - Reserve kapitaallasten gemeentehuis installaties/inventaris;
 - Reserve sociaal domein reeds bestemd;
12. Het rekeningresultaat van € 503.136 negatief te onttrekken aan de algemene reserve vrij besteedbaar;
7. De begroting 2019-2021 te wijzigingen conform bijgevoegde begrotingswijziging.

4.16 Controleverklaring

Hoofdstuk 5 Bijlagen

5.1 Bijlagen niet verplicht

5.1.1 Kerngegevens

Inwoners	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Totaal	28.238	28.300	28.499
< 20 jaar	6.900	6.750	6.895
> 64 jaar	5.768	5.890	5.888
waarvan 75 - 85 jaar	2.367	1.970	1.987

Uitkeringsgerechtigden bijstand	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
IOAW	22	24	23
IOAZ	1	0	3
PW (participatiewet)	230	225	223

Fysieke structuur	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
oppervlakte land in hectaren	16.510	16.510	16.510
oppervlakte binnenwater in hectaren	140	140	140
aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	11.511	11.598	11.722
km gemeentelijke wegen	513	513	513
km provinciale wegen	34	34	34

Personele gegevens	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
aantal fte's	196	191	191

Financiële structuur per inwoner	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
algemene uitkering gemeentefonds	753	787	801

5.1.2 Niet afgesloten investeringen van voorgaande jaren

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de niet afgesloten investeringen van voorgaande jaren. Per investering wordt de voortgang beschreven na twaalf maanden van dit jaar.

Investering	Begroot	Uitgaven t/m 2017	Uitgaven 2018	Toereken uren 2018	Restant	Dekking
1. Aansluiting N348 Lemelerveld	2.421.000	665.480	116.017	30.000	1.609.503	45% prov, 55% vz
2. Zuidelijke aansluiting N348 Grex	0	0	0	0	0	50% prov, 50% vz
3. Herinrichting Stationsstraat	470.000	12.710	2.272	5.000	450.018	50% prov, 50% vz
4. Herontwikkeling Kroonplein	2.262.000	2.232.917	13.819	2.500	12.764	prov. subsidie
5. Glasvezelproject Nieuwleusen	96.000	41.693	31.496	2.000	20.811	leges
6. Glasvezelproject Buitengebied	182.000	99.908	2.134	2.000	77.958	leges
7. Kulturhusplannen Nieuwleusen, De Spil	10.725.000	4.429.878	5.756.441	25.000	513.681	reserve
8. Werken zonder Grenzen (WZG)	40.000	7.791	34.292	0	-2.083	activeren
9. Personeels- en salarisadministratie (PSA)	126.000	73.621	20.205	2.500	29.674	activeren
10. Digitalisering Maatschappelijke Ondersteuning	130.000	90.656	47.944	0	-8.600	activeren
11. Ford Transit Connect 85-VHG-2	30.000	3.000	33.688	0	-6.688	activeren
12. Goldoni 2-wielige tractor	15.000	1.500	5.519	0	7.981	activeren
13. Miles elektro auto	36.500	6.500	37.549	0	-7.549	activeren
14. Vacuumtank Veenhuis	17.500	1.750	16.846	0	-1.096	activeren
15. Zoutstrooiers Nieuwleusen & Lemelerveld	52.200	4.700	46.953	547	0	activeren
16. Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2017	160.000	55.802	98.352	6.000	-154	activeren
17. Verbouw werf Dalfsen	1.200.000	783.377	375.853	31.500	9.270	activeren
18. Klimaat en duurzaamheid: zonnepanelen	141.500	3.150	114.738	14.150	9.462	activeren
18a Klimaat en duurzaamheid: warmteactie	130.000	0	77.800	0	52.200	reserve (budgetovh)
19. Voorbereidingskrediet Jagtlusterallee	100.000	20.884	37.175	40.000	1.941	activeren
Totaal	18.334.700	8.535.317	6.869.093	161.197	2.769.093	

Voorstel tot budgetoverheveling bij jaarrekening 2017	Begroot	Uitgaven t/m 2017	Uitgaven 2018	Toereken uren 2018	Restant	Dekking
A. Update www.dalfsen.nl	45.000	26.843	11.504	2.250	4.403	reserve
B. Schatkamer van Dalfsen (DNA van Dalfsen)	195.000	42.145	81.475	0	71.380	reserve
Totaal	240.000	68.988	92.979	2.250	75.783	

1. Aansluiting N348 Lemelerveld

Dit betreft het meebetalen aan de 1e fase van het provinciale project N348. Project is in 2018 uitgevoerd en de financiële afhandeling met de provincie is in 2019. Naast het provinciale project worden in 2019 nog wat kleinere optimalisaties aan het onderliggend wegennet uitgevoerd.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

2. Zuidelijke aansluiting N348

De zuidelijke aansluiting loopt grotendeels gelijk op met het provinciale project N348. Bij de vaststelling van de grondexploitatie 't Febriek is besloten dit krediet in deze grondexploitatie op te laten gaan. Derhalve kan dit krediet afgesloten worden.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

3. Herinrichting Stationsstraat

Planvorming voor de Stationsstraat is in 2018 gestart en wordt in 2019 afgerond. De uitvoering van dit project is in 2019.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

4. Herontwikkeling Kroonplein

Over 2018 is er budget aangewend voor het proces voor het verbeterplan. Op 21 november 2018 is het verbeterplan gepresenteerd aan inwoners van Lemelerveld. Eind 2018 is er nog 12.764 aan restant budget. Dit restant budget betrekken we bij een raadsvoorstel verbeterplan Kroonplein.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

5. Glasvezelproject Nieuwleusen

Zoals gemeld bij de tweede bestuursrapportage is de aanleg van de breedbandverbinding in het buitengebied (Glasvezelproject Nieuwleusen en Glasvezelproject Buitengebied) afgerond. Het krediet kan dus afgesloten worden.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

6. Glasvezelproject Buitengebied

Zie tekst bij punt 5

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

7. Kulturhusplannen Nieuwleusen, De Spil

De oplevering van het Kulturhus De Spil heeft volgens planning plaats gevonden in juli 2018. De Spil is in september 2018 in gebruik genomen door de gebruikers en officieel geopend in november door Minister Slob. Het projectbudget voor de realisatie bestond uit de door de raad beschikbaar gestelde kredieten. De realisatiefase van het project is volgens verwachting binnen dit budget afgerond. Het project is per einde 2018 financieel afgerond. Enkele activiteiten m.b.t. nazorg, evaluatie en eindrapportage aan de raad vinden plaats in het eerste kwartaal 2019.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

8. Werken zonder Grenzen (WZG)

Conform de intentie van het Werken Zonder Grenzen zijn de gelden ingezet om medewerkers meer mobiel te laten werken. Om te zorgen dat er op een veilige wijze gegevens verwerkt kunnen worden en spy- en malware en andere bedreigingen buiten te sluiten, heeft er een upgrade plaats gevonden van onze "firewall". Deze upgrade leidt tot een zeer geringe overschrijding. Het krediet kan bij de jaarrekening worden afgesloten.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

9. Personeels- en salarisadministratie (PSA)

Medio 2018 zijn we voor de PSA een dienstverleningsovereenkomst aangegaan met het Shared Service Center ONS. De daadwerkelijke toetreding (migratie) tot het SSC staat gepland voor 2019 (datum is afhankelijk van de bestuurlijke besluitvorming). De toetreding van de PSA bij het SSC-ONS zal migratie- en aansluitkosten met zich meebrengen. De kosten worden geschat op € 40.000. Er is nog een budget beschikbaar van € 30.000 voor migratiekosten. Voor het resterende bedrag zal een separaat voorstel worden gedaan voor de totale aansluiting bij het SSC.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

10. Digitalisering Maatschappelijke Ondersteuning

De huidige systemen zijn geoptimaliseerd. De suites voor Jeugd, WMO en Participatie zijn aangepast en aangesloten op het zaakstelsel (Join). Hierdoor zijn de bestaande papieren dossiers verleden tijd. Het krediet kan bij de jaarrekening worden afgesloten met een geringe overschrijding.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

11. Ford Transit Connect 85-VHG-2

Vervanging van de Ford Transit 85-VHG-2 was doorgeschoven naar de jaarschijf 2018. In oktober 2018 is het vervangende voertuig geleverd. De opdracht is gegund voor € 33.546 excl. BTW.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

12. Vervangen Goldoni 2-wielige tractor

De levering heeft in het 2^e kwartaal 2018 plaatsgevonden. De opdracht is gegund voor € 5.200 excl. BTW. Het voordeel komt voort uit een gunstige aanbesteding. Er is gekozen voor een alternatief merk (Ferrari) en aanschaf zonder diverse aanbouwdelen zoals rolbezem, schuiver etc. die op de oude trekker wel aanwezig waren.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

13. Miles elektro auto

Het krediet voor de vervanging van de Miles elektro auto was meegenomen naar de jaarschijf 2018. De levering van een vervangend voertuig heeft plaatsgevonden. De opdracht is gegund voor € 27.795 excl. BTW. Het grote verschil tussen begroot en de uitgaven komt doordat de Miles elektro auto destijds geen serie matig geproduceerd maar 'custom build' voertuig was en daardoor een zeer hoge aanschafwaarde had. Die waarde was meegenomen als uitgangspunt voor de vervanging. De laatste 2 jaar zijn er steeds meer serie/fabrieksmatig geproduceerde elektro bedrijfsvoertuigen op de markt gekomen. Met name ook uit China. Deze voertuigen worden goedkoper in serie geproduceerd en inmiddels ook geïmporteerd naar o.a. Nederland, waardoor dit aanbestedingsvoordeel is ontstaan.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

14. Vacuumtank Veenhuis

De levering heeft in het 1^e kwartaal van 2018 plaatsgevonden. De opdracht is gegund voor € 16.775 excl. BTW. Het krediet kan worden afgesloten.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

15. Zoutstrooiers Nieuwleusen & Lemelerveld

De leveringen hebben plaatsgevonden. Er zijn geen financiële afwijkingen. Het krediet kan worden afgesloten.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

16. Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) 2017

Het krediet is ingezet voor projecten uit het GVVP 2016-2018. Enerzijds voor planvorming en onderzoek (o.a. rotonde Kampmansweg, schoofietsroutes, Jagtclusterallee). Anderzijds voor uitvoering van maatregelen (o.a. Beatrixstraat, Kampmansweg en Bosmansweg). Het budget is in zijn geheel besteed.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

17. Verbouw werf Dalfsen

Er is een bedrag van € 1,2 miljoen beschikbaar gesteld voor de verbouw van de werf. De werkzaamheden zijn grotendeels gereed. De investering wordt in 2019 afgesloten omdat in 2019 nog betalingen moeten worden gedaan vanwege garantietermijnen. De werkzaamheden worden met een verwacht klein overschot binnen het beschikbaar gestelde krediet afgerond.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

18. Klimaat en duurzaamheid: zonnepanelen

In april jl. zijn de panelen geplaatst. Het krediet kan bij de jaarrekening worden afgesloten met een gering overschot.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

18a. Klimaat en duurzaamheid: warmteactie

De warmteactie verloopt goed maar vertraging is ontstaan door met name 'koud-water-vrees' bij inwoners en de grote werkdruk bij installateurs. Eind 2018 is ongeveer 65% van het budget uitgegeven. De actie is verlengd tot 1 november 2019 en verwacht wordt dat dan het budget wel geheel is besteed. Hiervoor is budgetoverheveling aangevraagd.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

19. Voorbereidingskrediet Jagtclusterallee

Na de besluitvorming is in 2017 gestart met de voorbereidingen van de Jagtclusterallee. Hiervoor zijn de nodige uitwerkingen en onderzoeken uitgevoerd en de voorbereiding is succesvol afgerond. De uitvoering vindt plaats in 2019.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

A. Update www.dalfsen.nl

De overgang naar een nieuwe Toptaken website is afgerond. Daarmee hebben wij voor de komende jaren een stevige basis gelegd voor de digitale doorontwikkeling, nieuwe ontwikkelingen, beveiliging en veranderende wetgeving o.a. de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), Europese eIDAS-verordening, Digitale Agenda 2020 (DA2020), Wet Digitale Overheid en het Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid. Ook levert de nieuwe website een positieve bijdrage aan de jaarlijks terugkerende ENSIA (Eenduidige Single Information Audit) op het onderdeel DigiD-assessment. ENSIA heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke Planning & Control-cyclus.

Het krediet kan worden afgesloten met een gering voordeel (ca € 4.000).

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

B. DNA van Dalfsen

Het project DNA van Dalfsen bestaat grofweg uit drie stappen, verhalen ophalen/verzamelen, erfgoedcollecties koppelen aan verhalen en het verbeelden van de geschiedenis van de gemeente in de 5 kernen. De eerste stap is afgerond tijdens de week van de Amateurlust. De historische verenigingen zijn druk bezig met een collectiescan en het opstellen van een collectieplan. Parallel aan dit traject zijn de verschillende kernen druk bezig met de plannen van aanpakken voor de verbeeldingen en de uitvoering hiervan. De eerste verbeelding is in september 2018 gerealiseerd in Lemelerveld.

Het beschikbare bedrag is in 2018 niet volledig besteed. In de begroting van het DNA van Dalfsen project ligt het zwaartepunt van de uitgaven bij de verbeeldingen en het presenteren van verhalen. Doordat deze activiteiten met name in de jaren 2019 en 2020 gaan plaatsvinden zijn de uitgaven in de jaren 2017 en 2018 ten opzichte van de jaren 2019 en 2020 laag. Er wordt daarom voorgesteld het restant budget van 2018 over te hevelen naar 2019.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

5.1.3 Voortgang investeringen 2018

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de investeringen voor 2018. Per investering wordt de voortgang beschreven na twaalf maanden van dit jaar.

Dit betreft investeringen:

- uit het investeringsplan 2018 - 2021 (jaarschijf 2018)
- nieuwe investeringen vanuit de Perspectiefnota 2018
- nieuw beschikbaar gestelde kredieten voor 2018
- in voorgaande jaren beschikbaar gestelde kredieten voor 2018

Investerings met activering	Begroot 2018 incl. wijz.	Uitgaven 2018	Toerek uren	Restant	Dekking
1. Tablets raad	25.000	24.612	2.500	-2.112	activeren
2. iBurgerzaken	50.000	44.400	5.000	600	activeren
3. Ford Transit Connect 3-VHB-99	30.000	0	3.000	27.000	activeren
4. Grasveegmachine achter Fendt	40.000	38.161	4.000	-2.161	activeren
5. Mitsubishi Fuso 6-VPH-55	60.000	0	6.000	54.000	activeren
6. Mitsubishi Fuso 6-VHZ-70	60.000	0	6.000	54.000	activeren
7. GVVP 2018	260.000	139.005	8.000	112.995	activeren/subsidie
8. Vernieuwing Jagtclusteralee	1.718.000	9.262	20.000	1.688.738	activeren
9. Urnenzuilen begraafplaats Nieuwleusen	50.000	30.413	5.000	14.587	activeren
10. Overgang RUD	0	0	0	0	activeren
11. Strategische aankopen	2.000.000	0	0	2.000.000	grex
12. Fietspad Oude Oever	244.000	181.176	38.000	24.824	activeren
13a. Buitenruimte De Spil (totaal € 2.6 mln)	1.985.000	1.440.698	0	544.302	activeren
13b. Buitenruimte De Spil	440.000	254.000	60.000	126.000	reserve
13c. Buitenruimte De Spil	175.000	0	0	175.000	voorziening
14. Vitalisering industrieterrein Dalfsen	154.750	44.500	0	110.250	bijdr prov
15. Voorbereiding vervanging financieel pakket	25.000	0	2.500	22.500	activeren
16. Suite 4 Sociale Regie	55.000	17.360	5.500	32.140	activeren
17. Aanmeervoorziening Promenade Waterfront	80.000	0	4.000	76.000	activeren, 50% prov
18. Informatievoorziening Vechterweerd	50.000	0	2.500	47.500	activeren, 50% subs
19. Voorbereidingskrediet 't Febriek Zuid	150.000	17.677	0	132.323	GREX
20. Voorbereidingskrediet woningbouwlocatie huidige Agnietencollege	100.000	6.464	0	93.536	GREX
Subtotaal	7.751.750	2.247.728	172.000	5.332.022	

1. Tablets raad

De tablets voor de raadsleden zijn volgens planning verstrekt en de kosten zijn nagenoeg binnen het krediet gebleven. Vooraf was nog geen rekening gehouden met ureninzet voor de uitgifte, vandaar de kleine overschrijding. Het krediet kan worden afgesloten.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

2. iBurgerzaken

De implementatie van iBurgerzaken is succesvol afgerond. Het krediet kan afgesloten worden.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

3. Ford Transit connect 3-VHB-99

De vervanging is uitgesteld tot 2019. We willen eerst ervaring opdoen met het voertuig (elektrische Renault Kangoo) die in oktober 2018 uitgeleverd wordt (ter vervanging Ford Transit Connect 85-VHG-2) om weloverwogen de keus te kunnen maken of een elektrisch voertuig voldoende trekkracht heeft voor een aanhanger/rioolspuit etc.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

4. Grasveegmachine achter Fendt

De opdracht voor vervanging is verstrekt. Machine is geleverd. De opdracht is gegund voor € 38.000 excl. BTW.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

5. Mitsubishi Fuso 6-VHZ-69 / 6-VPH-55

De vervanging van dit voertuig met kenteken 6-VHZ-69 was uitgesteld omdat de Mitsubishi met kenteken 6-VPH-55 eerder vervangen moest worden i.v.m. ernstige aantasting van de carrosserie door roestvorming. Hier is eerder over gerapporteerd in de 2e BERAP. Na vaststelling hiervan is de aanbesteding voor de vervanging van deze Mitsubishi (kenteken 6-VPH-55) z.s.m. in 2018 afgerond. De levering vindt echter pas plaats in het 2e kwartaal 2019. Opdracht voor het vervangen van dit voertuig (6-VPH-55) is verstrekt voor een bedrag van € 49.500.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

6. Mitsubishi Fuso 6-VHZ-70

De aanbesteding voor dit voertuig is in 2018 afgerond. De levering vindt echter pas plaats in het 2e kwartaal 2019. Opdracht voor vervangen van dit voertuig (6-VHZ-70) is verstrekt voor een bedrag van € 49.000.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

7. GVVP 2018

Het krediet voor 2018 zetten we in voor projecten uit uitvoeringsprogramma GVVP 2016-2018. Het gaat o.a. om de maatregelen aan de schoolomgeving aan de Pr. Beatrixlaan (reeds uitgevoerd), planvorming en onderzoek en uitvoering van enkele kleinschalige maatregelen.

Voor kleinschalige maatregelen is subsidie toegekend uit het Programmabudget verkeersveiligheid West-Overijssel 2018. Deze bedragen worden verwerkt in de jaarrekening. In 2018 gaat het om circa € 100.000 (o.a. schoolomgeving Pr.Beatrixlaan, enkele plateaus). Cofinanciering gebeurt vanuit de middelen van het GVVP en/of vanuit onderhoud. Subsidie is 50% (schoolomgeving) of 25% (overige kleinschalige verkeersveiligheidsmaatregelen).

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

8. Vernieuwing Jagtclusterallee

In 2018 is de eerste fase van de Jagtclusterallee uitgevoerd, waarbij een groot aantal bomen is gekapt. Verder zijn de voorbereidingen, opstellen van het bestek, de aanbesteding en gunning van de civieltechnische werkzaamheden uitgevoerd. In het eerste deel van 2019 gaat aannemingsbedrijf Schagen de civieltechnische werkzaamheden uitvoeren en het groenplan wordt eind 2019 uitgevoerd.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

9. Urnenzuilen begraafplaats Nieuwleusen

U heeft € 50.000 beschikbaar gesteld voor de aanschaf van urnenzuilen voor de begraafplaats in Nieuwleusen. De urnenzuilen zijn in 2018 geplaatst. De opdracht is gegund voor € 31.000. Door de gunstige offerte is er sprake van een voordeel van afgerond € 15.000. Het krediet kan worden afgesloten.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

10. Overgang RUD

De Omgevingsdienst IJsselland (voorheen RUD) maakt gebruik van een nieuwe VTH-applicatie voor milieutaken. Deze applicatie kan ook voor gemeentelijke taken (bouwen, APV) worden gebruikt, ter vervanging van ons huidige systeem SquitXO. Wij hebben besloten om dit systeem gelet op onzekerheden voorlopig nog niet af te nemen. Het gereserveerde bedrag van € 27.500 voor mogelijke benodigde koppelingen naar interne informatiesystemen is daarom bij de 1e bestuursrapportage 2018 en begroting 2019 reeds doorgeschoven naar 2020. In 2019 zullen we een besluit nemen of we definitief wel of niet SquitXO zullen behouden en daarmee wordt ook duidelijk of het budget eventueel definitief kan vrijvallen.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : JA

11. Strategische aankopen

Het budget is bestemd voor strategische aankopen, deze komen ten laste van de grondexploitatie. In februari jl. heeft u besloten het budget te verhogen met € 1 mln. Er is inmiddels 1 strategische aankoop afgerond ter grootte van € 245.000 een geplande aankoop van ruim € 1 mln is door een derde partij aangekocht en een aantal aankopen zijn doorgeschoven naar 2019.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

12. Fietspad Oude Oever

De werkzaamheden aan het fietspad de Oude Oever zijn uitgevoerd. De totale kosten van het fietspad vallen lager uit dan in eerste instantie was begroot, dit is aangegeven bij de 2e berap.

Naast de maatregelen van het fietspad wordt de plek van de uitkijktoren versterkt. Dit maakt onderdeel uit van de 10 torenplan Ruimte voor de Vecht en wordt in 2019 uitgevoerd.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

13. Buitenruimte middengebied Nieuwleusen

De WOC campus Nieuwleusen, buitenruimte bevindt zich in fase 2 en is medio 2018 gestart en loopt door in 2019. De derde fase 'Herinrichting Pr.Beatrixlaan - Kon.Julianalaan loopt van medio 2019 tot 2020. De kredietaanvraag wordt 2019 aan de Raad voorgelegd en hierin wordt werk met werk gemaakt en integraal afgestemd.

De verwachting is dat de beschikbaar gestelde kredieten in 2019 en 2020 worden besteed. Bestedingen van het budget verlopen volgens plan.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

14. Vitalisering industrieterrein Dalfsen

Na vaststelling door de raad in april 2018 van de verordening bedrijveninvesteringzone bedrijventerrein Dalfsen 2018 is de provinciale subsidie toegevoegd aan de gemeentelijke begroting. Dit betreft een budget van € 154.750. Daarna is de Stichting Veilig Ondernemen Bedrijventerrein Dalfsen opgericht.

Na de draagvlakmeting eind juli 2018 waarin het aanvankelijk leek dat er een meerderheid was voor de invoering van collectieve beveiliging op het bedrijfsterrein De Rondweg, bleek (eind augustus 2018) de uitgevoerde draagmeting van juli juridisch onjuist. Sommige ondernemers bleken onterecht een stembiljet te hebben ontvangen.

Dit project loopt na 2018 door in 2019. Voor dit project is in februari 2019 een verzoek tot verlenging van de projecttijd (uitstel) bij de provincie ingediend.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

15. Voorbereiding vervanging financieel pakket

Inmiddels is gestart met de voorbereiding van de vervanging van het financieel pakket. Zo is er overleg geweest met de gemeenten Staphorst en Zwartewaterland; dit zijn de gemeenten die samen met ons het huidige pakket gebruiken. Inmiddels is bekend geworden dat die gemeenten zich weliswaar oriënteren op een nieuw pakket, maar daar nog geen concreet actieplan voor hebben. Om geen verdere vertraging op te lopen is besloten om hier niet verder samen in op te trekken. Verder is besloten hier goed de tijd voor te nemen en gebruik te maken van mogelijkheid om het gebruik van het huidige pakket met een half jaar te verlengen, waardoor we nu koersen op de ingebruikname van het nieuwe pakket met ingang van 1 januari 2021. In het 1e halfjaar van 2019 wordt de totaalplanning voor de vervanging vastgesteld.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

16. Suite 4 Sociale Regie

Wegens personele onderbezetting is dit proces vertraagd. De teamleider uitvoering zou dit proces leiden, maar dit is niet gelukt wegens vertrek van de eenheidsmanager. De aanschaf en implementatie zal starten in het tweede kwartaal van 2019.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

17. Aanmeervoorziening Promenade Waterfront

In de Perspectiefnota 2018 is, bij de actualisatie van de jaarschijf 2018, de aanmeervoorziening opgenomen. De uitvoering hiervan vindt plaats in 2019. Aanvankelijk zou dit in 2018 plaatsvinden, maar vanwege de door het waterschap aangegeven uitvoeringsperiode (na vaststelling van de Perspectiefnota) als mogelijkheid voor de Vecht, is dit doorgeschoven naar 2019.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

18. Informatievoorziening Vechterweerd

In de Perspectiefnota 2019 is, bij de actualisatie van de investeringen voor de jaarschijf 2018, de informatievoorziening incl. procesbegeleiding Naoberschap Vechterweerd opgenomen. De verdere uitvoering hiervan vindt plaats in 2019.

Krediet afsluiten per 31 december 2018: NEE

19. Voorbereidingskrediet 't Febriek Zuid

Het college heeft op basis van de grote vraag naar bouwgrond voor bedrijven in Lemelerveld besloten om gronden aan te kopen ten zuiden van bedrijventerrein 't Febriek. Eén en ander binnen de begrenzing van de Structuurvisie Kernen. Om dit nieuwe bestemmingsplan, 't Febriek Zuid, voor te bereiden (onderzoeken voor het bestemmingsplan en procedure), is een voorbereidingskrediet aangevraagd en verstrekt van € 150.000 tot de geplande vaststelling in 2019. Het voorbereidingskrediet dat benodigd is voor 2018 en 2019, wordt gedekt vanuit de GREX.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

20. Voorbereidingskrediet woningbouwlocatie huidige Agnietencollege

Het Agnietencollege in Nieuwleusen maakt met ingang van september 2018 gebruik van het nieuwe schoolgebouw in de Spil. Het bestaande schoolgebouw aan de Zwaluwlaan 23 in Nieuwleusen vervalt aan de gemeente Dalfsen en wordt gesloopt. Met de bewoners in de directe omgeving van het schoolgebouw wordt een plan gemaakt voor inbreiding van woningbouw op deze plek.

Een stedenbouwkundig plan is inmiddels aan de gemeenteraad voorgelegd. Daarna wordt een procedure voor het wijzigen van het bestemmingsplan gestart.

Voor deze bestemmingsplanprocedure is een voorbereidingskrediet gevraagd van € 100.000. De kosten worden gedekt binnen de (toekomstige) grondexploitatie en is daarmee budgetneutraal.

Krediet afsluiten per 31 december 2018 : NEE

5.1.4 Ontwikkeling van de begroting 2018

bedragen
x € 1.000

Omschrijving	Baten	Lasten	Baten Reserve	Lasten Reserve	Eindtotaal
Programma 1: Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen					
000 Primaire begroting 2018	-29.900	11.288	-1.187	0	-19.799
002/2018 septembercirculaire 2017	-110	82	0	0	-28
005/18 Fietspad Oude Oever	0	0	0	0	0
008/2018 Buitenruimte de Spil	0	0	0	0	0
011/2018 budgetovh 2 2017 diversen	0	87	-87	0	0
012/2018 1e bestuursrapportage	-213	-903	0	0	-1.115
014/2018 voorziening onderhoud gebouwen	0	930	-930	0	0
015/2018 meicirculaire	-725	837	0	0	112
016/2018 2e bestuursrapportage	-101	354	-64	0	190
017/2018 septembercirculaire 2018	681	-670	0	0	11
102/2018 administratieve wijzigingen	0	0	0	0	0
103/2018 administratieve wijzigingen	0	0	0	0	0
104/2018 administratieve wijzigingen	0	0	0	0	0
112/2018 werken zonder grenzen	0	0	0	0	0
113/18 herschikking budgetten	-1	1	0	0	0
120/2018 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
121/2018 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
122/2018 herschikking budgetten	-1	1	0	0	0
123/2018 herschikking budgetten	0	0	17	0	17
124/2018 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
Totaal programma 1 na wijziging	-30.370	12.007	-2.250	0	-20.613
Programma 2: Openbare orde en veiligheid					
000 Primaire begroting 2018	-26	1.995	0	0	1.969
012/2018 1e bestuursrapportage	-55	97	0	0	42
016/2018 2e bestuursrapportage	0	84	0	0	84
113/18 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
123/2018 herschikking budgetten	0	0	-17	0	-17
Totaal programma 2 na wijziging	-81	2.176	-17		2.077

Programma 3: Beheer openbare ruimte					
000 Primaire begroting 2018	-248	5.450	-327	20	4.896
001/2018 IBOR aframes amendement	0	-100	0	0	-100
005/18 Fietspad Oude Oever	0	0	0	0	0
006/2018 extra zonnepanelen werf	0	14	-14	0	0
011/2018 budgetovh 2017 verkoop OG	-96	0	0	96	0
012/2018 1e bestuursrapportage	73	-6	0	0	67
016/2018 2e bestuursrapportage	-184	72	-18	125	-5
105/2018 IBOR aframes naar groot onderhoud	0	0	0	0	0
107/2018 administratieve wijzigingen	0	-10	0	0	-10
108/2018 administratieve wijzigingen IV3	0	0	0	0	0
117/2018 administratieve wijziging	0	0	0	0	0
121/2018 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
125/2018 Instellen stelpost bezuiniging	0	0	0	0	0
Totaal programma 3 na wijziging	-455	5.420	-359	241	4.847
Programma 4: Economische zaken					
000 Primaire begroting 2018	-1.025	1.088	0	0	63
012/2018 1e bestuursrapportage	109	-109	0	0	0
016/2018 2e bestuursrapportage	0	25	0	0	25
Totaal programma 4 na wijziging	-916	1.004	0	0	88
Programma 5: Onderwijs en vrije tijd					
000 Primaire begroting 2018	-378	4.732	-309	0	4.045
003/2018 subs inventaris De Spil	0	150	-150	0	0
008/2018 Buitenruimte de Spil	0	440	-440	0	0
011/2018 budgetovh 2017 DNA v Dlfsn	0	63	-63	0	0
011/2018 budgetovh 2017 Schat v Dlfsn	0	25	-25	0	0
012/2018 1e bestuursrapportage	-16	62	0	0	46
016/2018 2e bestuursrapportage	-34	-20	-5	0	-59
102/2018 administratieve wijzigingen	0	0	0	0	0
106/2018 cultuurbeleid 2018	0	0	0	0	0
108/2018 administratieve wijzigingen IV3	0	0	0	0	0
109/2018 Cultuuredu.2017-2020	0	0	0	0	0
119/2018 Haalbaarheidsonderzoek bo N'leusen	0	45	-45	0	0
119/2018 kunstobject de Spil	0	70	-70	0	0
121/2018 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
122/2018 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
124/2018 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
127/2018 corr raming krediet de Spil	0	0	0	0	0
Totaal programma 5 na wijziging	-428	5.566	-1.106	0	4.031

Programma 6: Inkomensondersteuning					
000 Primaire begroting 2018	-3.665	5.108	0	0	1.443
011/2018 budgetoverh.'17					
huisv.verg.houders	0	332	-332	0	0
011/2018 budgetovh 2017 Klijnsmagelden	0	74	-74	0	0
011/2018 budgetovh 2017 Verg.houders	0	256	-256	0	0
012/2018 1e bestuursrapportage	50	76	0	0	126
015/2018 meicirculaire	0	26	0	0	26
016/2018 2e bestuursrapportage	-110	-54	332	0	168
101/2018 administratieve wijzigingen	0	0	0	0	0
108/2018 administratieve wijzigingen IV3	0	0	0	0	0
110/2018 bijz bijst tbv kindregeling	0	0	0	0	0
113/18 herschikking budgettten	0	0	0	0	0
Totaal programma 6 na wijziging	-3.725	5.819	-330	0	1.764
Programma 7: Sociaal domein					
000 Primaire begroting 2018	-11.259	17.845	-284	0	6.302
002/2018 sept.circ 2017	75	-47	0	0	28
007/2018 Kadernota transformatie	0	0	0	0	0
011/2018 budgetovh 2017 Thuis in Dlfsn	0	70	-70	0	0
012/2018 1e bestuursrapportage	-200	1.233	-186	0	847
015/2018 meicirculaire	-292	5	0	0	-287
016/2018 2e bestuursrapportage	-203	-155	-36	0	-394
017/2018 septembercirculaire 2018	-11	0	0	0	-11
102/2018 administratieve wijzigingen	0	0	0	0	0
108/2018 administratieve wijzigingen IV3	0	0	0	0	0
111/2018 verv.dagbest tbv verv maatwerk	0	0	0	0	0
Totaal programma 7 na wijziging	-11.890	18.951	-577	0	6.485
Programma 8: Duurzaamheid en milieu					
000 Primaire begroting 2018	-4.344	4.605	0	0	260
001/2018 Duurzaamheid amendement	0	100	0	0	100
004/2018 extra kosten plastic afval	-55	55	0	0	0
011/2018 budgetovh 2017 Energie Neutr Ren	-155	285	-130	0	0
012/2018 1e bestuursrapportage	-150	155	0	0	5
015/2018 meicirculaire	149	0	0	0	149
016/2018 2e bestuursrapportage	59	-228	0	0	-169
104/2018 administratieve wijzigingen	0	0	0	0	0
108/2018 administratieve wijzigingen IV3	0	0	0	0	-1
113/18 herschikking budgettten	0	0	0	0	0
114/2018 Zwerfafval uit afval	0	0	0	0	0
115/2018 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
121/2018 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
Totaal programma 8 na wijziging	-4.496	4.971	-130	0	345

Programma 9: Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting					
000 Primaire begroting 2018	-8.698	9.602	-83	0	821
003/2018 IP40 corr. Strategische aank.2018	0	0	0	0	0
011/2018 budgetoverh.'17 omgevingswet	0	34	-34	0	0
011/2018 budgetovh 2017 leegst.buitengeb	0	17	-17	0	0
012/2018 1e bestuursrapportage	-145	128	0	0	-17
016/2018 2e bestuursrapportage	-78	239	0	0	161
104/2018 administratieve wijzigingen	0	0	0	0	0
106/2018 alg kosten grex B&W	0	0	0	0	0
107/2018 administratieve wijzigingen	0	10	0	0	10
118/18 administratieve wijziging	0	0	0	0	0
121/2018 herschikking budgetten	0	0	0	0	0
Totaal programma 9 na wijziging	-8.921	10.030	-134	0	975
Eindtotaal	-61.282	65.943	-4.903	241	0

5.1.5 Gemeentefonds

Circulaire	mei-17	december-18	afwijking
Jaar	begr 2018	specificatie 8	2018
Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven			
Maatstaf	begroot	werkelijk	afwijking
1c Waarde niet-woningen eigenaren	-763.193	-702.510	60.684
1f Waarde niet-woningen gebruikers (onder aftrek amendement De Pater)	-534.068	-493.087	40.981
1a Waarde woningen eigenaren	-2.620.666	-2.552.366	68.300
Subtotaal	-3.917.927	-3.747.963	169.964
			-
Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is			
Maatstaf	begroot	werkelijk	afwijking
1e OZB waarde niet-woningen	176.949	171.220	-5.730
8a Bijstandsontvangers (vanaf 2016)	504.467	505.329	862
8b Loonkostensubsidie	9.651	40.533	30.882
3a Eén-ouder-huishoudens	102.067	107.378	5.311
2 Inwoners	4.349.993	4.337.124	-12.869
4 Inwoners: jongeren < 20 jaar	1.661.673	1.675.984	14.311
5 Inwoners: ouderen > 64 jaar	437.910	459.465	21.555
5a Inwoners: ouderen > 74 en < 85 jaar	47.250	50.663	3.413
7 Lage inkomens	83.272	85.145	1.873
7b/c Lage inkomens (drempel) (vanaf 2016)	740.872	770.047	29.175
12 Minderheden	64.074	86.549	22.475
11a Uitkeringsontvangers (vanaf 2016)	112.485	110.852	-1.633
3b Huishoudens	1.029.776	1.041.474	11.698
3c Eenpersoonshuishoudens	60.832	62.323	1.491
15b Extra groei leerlingen VO	2.669	4.654	1.985
13 Klantenpotentieel lokaal	1.007.440	1.018.808	11.368
14 Klantenpotentieel regionaal	245.960	250.320	4.360
15e Leerlingen VO	65.208	67.876	2.668
38 Bedrijfsvestigingen	211.624	229.083	17.459
31a ISV (a) stadsvernieuwing	2.218	2.218	0
31b ISV (b) herstructurering	510	510	0
36 Meerkernigheid	81.574	81.588	14
37 Meerkernigheid * bodemfactor buitengebied	133.883	133.883	0
36a Kernen met 500 of meer adressen	166.555	166.555	0

34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	26.018	26.464	446
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	21.958	22.290	332
32a/b Omgevingsadressendichtheid	418.626	423.434	4.808
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	266.835	263.785	-3.050
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	497.327	497.327	0
21 Oppervlakte bebouwing	200.061	199.466	-595
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	338.895	335.021	-3.874
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	370.686	370.686	0
19 Oppervlakte binnenwater	5.511	5.740	229
16 Oppervlakte land	679.593	679.305	-288
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	443.873	443.685	-188
24a Woonruimten (vanaf 2016)	683.115	682.539	-576
25a Woonruimten (vanaf 2016) * bodemfactor woonkernen	602.979	602.471	-508
39 Vast bedrag	237.799	237.799	0
Subtotaal	16.092.188	16.249.590	157.401
Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)			
Maatstaf	begroot	werkelijk	afwijking
Uitkeringsfactor	1,502	1,4890	n.v.t.
Subtotaal (B x C (=uf))	24.170.467	24.195.639	25.172
			-
Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is			
Maatstaf	begroot	werkelijk	afwijking
61 Suppletiereregeling OZB	-51.085	-51.085	0
Subtotaal	-51.085	-51.085	0
			-
Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is			
Maatstaf	begroot	werkelijk	afwijking
71 Impuls Brede scholen combinatiefuncties (DU)	52.921	53.136	215
170 Decentralisatie provinciale taken (IU)	48.643	48.643	0
62 Wet maatschappelijke ondersteuning (IU)	1.871.432	1.949.735	78.303
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	46.639	46.639	0
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	71.606,00	71.606	0
Innovatieve aanpak energie		148.777	148.777
Maatschappelijke begeleiding		4.740	4.740
Referendum		9.854	9.854
Schulden en armoede		37.168	37.168
Informatie energie maatregelen		4.931	4.931

Subtotaal	2.091.241	2.375.229	283.988
			-
Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein			
Maatstaf	begroot	werkelijk	afwijking
172 decentralisatie AWBZ naar WMO (IU)	3.222.742	11.044.900	7.822.158
173 decentralisatie jeugdzorg (IU)	4.609.788	0	-4.609.788
174 decentralisatie Participatiewet (IU)	2.984.523	0	-2.984.523
Subtotaal	10.817.053	11.044.900	227.847
			-
Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker			
Maatstaf	begroot	werkelijk	afwijking
stelpost accres 2016	-100.000	0	100.000
stelpost accres sept.circ.2016	-200.000		200.000
vervallen stelposten bij perspectiefnota 2018-2021	300.000		-300.000
Subtotaal	0	0	-
			-
Totaal uitkering 2018:	33.109.749	33.816.720	706.971
			-
Uitkeringen gemeentefonds	22.292.696	22.771.820	479.124
Integratie uitkering sociaal domein	10.817.053	11.044.900	227.847

5.1.6 Verantwoording fractieondersteuning

Fractie:	CDA
Boekjaar:	2018

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
19-06-18	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning	€ 4.172,50	
12-02-18	Ondernemersbeurs Nieuwleusen	Huur beursstand		€ 435,60
12-02-18	CDA Overijssel	Partijpolitieke scholing Schiphorst/Ramerman		€ 70,00
24-03-18	Anne-Moon	Attentie Fam. Lindeboom		€ 25,00
17-04-18	CDA Overijssel	Partijpolitieke scholing Ruitenbergh		€ 75,00
17-04-18	Wereldwinkel Dalfsen	Attenties (10 stuks)		€ 134,00
30-04-18	CDA Overijssel	Partijpolitieke scholing Massier		€ 75,00
30-04-18	Aldi Nieuwleusen	Attentie participatieraad		€ 38,24
30-04-18	Wispels Bloemeshop	Attentie mevr. Broeks		€ 4,95
06-08-18	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Advertentie Dalfser Marskramer		€ 121,00
04-09-18	Nederlandse Spoorwegen	Reiskosten teambuilding Den Haag		€ 144,45
05-09-18	Restaurantbedrijf Tweede Kamer	Verblijfkosten Den Haag		€ 44,84
05-09-18	Het Roode Hert	Diner teambuilding		€ 432,55
07-09-18	Debat.nl	Training		€ 595,00
17-09-18	Het Klooster van Dalfsen	Accommodatie training		€ 115,00
20-11-18	Bij Dirk Oudleusen	Attentie dhr Van de Hoek		€ 4,39
24-12-18	H. Martens	Vergoeding steunfractie		€ 300,00
24-12-18	A.F. Erich	Vergoeding steunfractie		€ 75,00
div	Rabobank	Kosten Rabo BasisPakket		€ 193,13
	Totaal		€ 4.172,50	€ 2.883,15

Fractie:

ChristenUnie

Boekjaar:

2018

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
19-06-18	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning 2018	€ 3.160,00	
13-12-18	D. van Gelder	Inzet 2018 voor steunfractie ChristenUnie		€ 360,00
13-12-18	M. Kuiterman	Inzet 2018 voor steunfractie ChristenUnie		€ 297,00
13-12-18	H. Huizinga	Inzet 2018 voor steunfractie ChristenUnie		€ 711,00
div	Rabobank	Diverse Bankkosten		€ 17,40
	Totaal		€ 3.160,00	€ 1.385,40

Fractie:

Gemeentebelangen

Boekjaar:

2018

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
19-06-18	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning 2018	€ 5.860,00	
01-01-18	Rabobank	Bankkosten		€ 36,79
15-01-18	Ondernemersbeurs Nieuwleusen	Huur beursstand		€ 217,80
13-02-18	Ondernemersbeurs Nieuwleusen	Huur beursstand		€ 217,80
16-02-18	Standing Standbouw	Standwanden		€ 141,55
06-03-18	Monique Huis op Stelten	Aankleding beurs Nieuwleusen		€ 549,75
19-03-18	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Advertentie beurskrant		€ 199,65
05-04-18	Rabobank	Bankkosten		€ 34,01
04-07-18	Rabobank	Bankkosten		€ 24,67
09-07-18	De Schakel Nieuwleusen	Verblijfkosten beurs		€ 54,00
08-10-18	De Fabriek Dalfsen	Teambuilding		€ 125,00
08-10-18	Rabobank	Bankkosten		€ 24,69
08-11-18	De Heeg	Kosten onderhoud website		€ 95,59
10-12-18	HB Shop	Attentie mw. Westerman		€ 20,45
10-12-18	K. Siero	Vergoeding fractieondersteuning		€ 150,00
10-12-18	W. Dankelman	Vergoeding fractieondersteuning		€ 45,00
10-12-18	H. vd. Berg	Vergoeding fractieondersteuning		€ 150,00
10-12-18	P. Noordegraaf	Secretariële ondersteuning		€ 750,00
10-12-18	W. van Lenthe	Vergoeding fractieondersteuning		€ 45,00
10-12-18	W. Pessink	Vergoeding fractieondersteuning		€ 45,00
	Totaal		€ 5.860,00	€ 2.926,75

Fractie:

VVD

Boekjaar:

2018

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
19-06-18	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning 2018	€ 2.260,00	
01-02-18	Phone House	Verlengkabel microfoon		€ 11,98
05-02-18	Hema	Oplaadbare batterijen		€ 10,00
05-02-18	Mediamarkt	Statief		€ 29,99
05-02-18	Kamera Express	Camera-set: microfoons en lampenset		€ 187,70
div	Rabobank	Bankkosten		€ 17,40
	Totaal		€ 2.260,00	€ 257,07

Fractie:

D66

Boekjaar:

2018

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
19-06-18	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning	€ 2.260,00	
19-05-18	HB Shop	3 boeketten		€ 33,00
19-05-18	Herberg de Klomp	Fractiebijeenkomst		€ 247,00
21-06-18	De Mozaiek	Openbare bijeenkomst i.c.m. brandweer		€ 33,50
17-12-18	M.Dijsselhof	Vergoeding steunfractie		€ 100,00
17-12-18	H. Prins	Vergoeding steunfractie		€ 100,00
17-12-18	H. de Graaf	Vergoeding steunfractie		€ 100,00
17-12-18	M. v.d. Berg	Vergoeding steunfractie		€ 350,00
17-12-18	P. Bouwman	Vergoeding steunfractie		€ 100,00
17-12-18	S. Loggen	Vergoeding steunfractie		€ 100,00
17-12-18	M. Seuters	Vergoeding steunfractie		€ 350,00
17-12-18	J. Rooijackers	Vergoeding steunfractie		€ 100,00
17-12-18	B.Smalbraak	Vergoeding steunfractie		€ 350,00
17-12-18	G. van Hofwegen	Vergoeding steunfractie		€ 100,00
17-12-18	H. van Nes	Vergoeding steunfractie		€ 100,00
div	BUNQ	bankkosten		€ 40,20
	Totaal		€ 2.260,00	€ 2.203,70

Fractie:
Boekjaar:

PvdA
2018

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
19-06-18	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning	€ 2.597,50	
01-01-18	Rabobank	Bankkosten 4e kwartaal 2017		€ 9,78
01-04-18	Rabobank	Bankkosten 1e kwartaal 2018		€ 9,95
01-07-18	Rabobank	Bankkosten 2e kwartaal 2018		€ 9,05
02-07-18	Notaris ten Brinke	Kosten oprichting stichting fractie		€ 203,28
18-07-18	P. Weerstra	Declaratie kosten voor oprichting		€ 25,00
14-08-18	Kamer van Koophandel	Kosten voor inschrijving		€ 50,00
01-10-18	Rabobank	Bankkosten 3e kwartaal 2018		€ 9,18
17-10-18	bol.com	2 iPads t.b.v. commissieleden JvD en PW		€ 758,00
01-12-18	Rabobank	Bankkosten november 2018		€ 6,95
mnd	J. Eilert	Vergoeding leden steunfractie		€ 150,00
mnd	L. Broere	Vergoeding leden steunfractie		€ 150,00
mnd	J. Cents	Vergoeding leden steunfractie		€ 150,00
mnd	J. van Driessen	Vergoeding leden steunfractie		€ 600,00
mnd	P. Weerstra	Vergoeding leden steunfractie		€ 600,00
	Totaal		€ 2.597,50	€ 2.731,19

5.1.7 Definities beleidsindicatoren

In onderstaande tabel wordt een definitie c.q. nadere beschrijving weergegeven van de beleidsindicatoren zoals opgenomen in de programma's:

Programma	Indicator	Definitie/beschrijving
Programma 1	Formatie	Het gaat om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.
	Bezetting	Het gaat om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Ook boventallige medewerkers worden hierin meegeteld.
	Apparaatskosten	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Het betreft dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
	Externe inhuur	Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt. Onder externe inhuur valt niet: alle vormen waarin een product of opdracht compleet in de markt wordt gezet of inhuur van deskundigheid voor de uitoefening van wettelijke taken, zoals bijvoorbeeld tolken.
	Overhead	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het percentage overhead betreft de overheadkosten zoals begroot op taakveld 0.4 gedeeld door het totaal saldo van de lasten (exclusief toevoegingen aan reserves).
Programma 2	Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
	Harde kern jongeren	Het aantal hardekern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
	Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
	Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
	Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
	Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.

Programma 3	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
	Ziekenhuisopname na vervoersongeval met fietser	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
Programma 4	Funcziemenging	De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
	Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Programma 5	Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
	Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Programma 6	Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners (18 jaar e.o.)
Programma 7	Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
	Kinderen in uitkeringsgezinnen	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
	Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
	Werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
	Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
	Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
	Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 1.000 inwoners. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
	Omvang huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg).

Programma 8	Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
	Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Programma 9	Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
	Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.